

Pētījums “Radošo industriju nozares attīstība”

part financed by
European Regional
Development Fund

bringing neighbours closer

SIA “NK Konsultāciju birojs”

2012

Saturs

KOPSAVILKUMS	5
SUMMARY OF RESEARCH RESULTS	13
Izmantotie saīsinājumi un termini.....	21
1. Saīsinātie apzīmējumi	21
2. Termini.....	21
Ievads.....	22
1. Radošo industriju dokumentu pārskats.....	26
1.1. Radošo industriju nozares politikas un attīstības plānošana un dokumenti.....	26
1.1.1. Nacionālas nozīmes politikas plānošanas un attīstības dokumenti	26
1.1.2. Reģionālas nozīmes politikas plānošanas un attīstības dokumenti	37
1.1.3. Pašvaldību attīstības plānošanas dokumenti	41
1.2. Radošo industriju nozarē veiktie pētījumi Latvijā	43
2. Radošās industrijas reģionos un to nozīmīgums	58
2.1. Radošo industriju nozaru attīstība reģionos un darba tirgus	58
2.1.1. Radošo industriju uzņēmumi reģionos.....	59
2.1.2. Radošo industriju pievienotā vērtība un produktivitāte	78
2.1.3. Radošo industriju ārējā tirdzniecība (eksports un imports) Latvijā.....	82
2.1.4. Radošo industriju darba tirgus	84
2.1.5. Bezdarba līmenis radošajās industrijās	114
2.2. Izglītības pieejamība un pieprasījums radošo industriju sektorā	116
2.2.1. Arhitektūra un Dizains	116
2.2.2. Televīzija, radio un interaktīvie mediji, izdevējdarbība, reklāma, izpildītājmāksla ...	120
2.2.3. Mūzika	122
2.2.4. Vizuālā māksla	125
2.2.5. Kultūras mantojums un kultūras izglītība	127
2.2.6. Neformālās izglītības iegūšanas iespējas reģionos.....	128
3. Vide un infrastruktūra radošo industriju attīstībai.....	139
3.1. Infrastruktūra radošo industriju attīstībai.....	139
3.1.1. Zemgales plānošanas reģions.....	139

3.1.2. Kurzemes plānošanas reģions	143
3.1.3. Latgales plānošanas reģions	147
3.2. Vide radošo industriju attīstībai	149
4. Radošo industriju vietējā un starptautiskā konkurētspēja	151
4.1. Starptautiskā pieredze radošo industriju attīstībā	151
4.1.1. Nīderlande	151
4.1.2. Vācija	153
4.1.3. Spānija	154
4.1.4. Lielbritānija	155
4.1.5. Somija	156
4.1.6. Norvēģija	157
4.1.7. Zviedrija	159
4.1.8. Secinājumi	160
4.2. Baltijas valstu pieredze radošo industriju attīstībā	162
4.2.1. Igaunija	162
4.2.2. Lietuva	163
5. Valsts, reģionu un pašvaldību atbalsts radošo industriju attīstībai.....	166
6. Radošo industriju analītisks novērtējums	188
6.1. PESTE analīze	188
6.2. SVID analīze	191
Rekomendācijas un Rīcības plāns 2012. – 2019.gadam	194
Rekomendācijas Izglītības un zinātnes ministrijai, Kultūras ministrijai, Ekonomikas ministrijai...	194
1. Izglītības kvalitātes paaugstināšana	194
2. Uzņēmējdarbības vides un atbalsta pasākumu īstenošana.....	196
3. Mārketinga un komunikāciju pasākumu īstenošana	198
Rīcības plāns un projekti Kurzemes plānošanas reģionam.....	198
1. Izglītības kvalitātes paaugstināšana	198
2. Uzņēmējdarbības vides un atbalsta pasākumu īstenošana.....	200
3. Mārketinga un komunikāciju pasākumu īstenošana	203
Rīcības plāns un projekti Zemgales plānošanas reģionam	205
1. Izglītības kvalitātes paaugstināšana	205
2. Uzņēmējdarbības vides un atbalsta pasākumu īstenošana.....	206

3. Mārketinga un komunikāciju pasākumu īstenošana	210
Rīcības plāns un projekti Latgales plānošanas reģionam	211
1. Izglītības kvalitātes paaugstināšana	211
2. Uzņēmējdarbības vides un atbalsta pasākumu īstenošana.....	213
3. Mārketinga un komunikāciju pasākumu īstenošana	216
Rīcības plāns un projekti Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionu pašvaldībām	217
1. Izglītības kvalitātes paaugstināšana	217
2. Uzņēmējdarbības vides un atbalsta pasākumu īstenošana.....	218
Izmantotie saīsinājumi:.....	223
Pasākumu idejas pašvaldībām ar augstu un vidēju RI potenciālu RI attīstības veicināšanai	224
PROJEKTU KONCEPCIJAS	230
Izmantotās literatūras un avotu saraksts	234
PIELIKUMI	240

KOPSAVILKUMS

Pētījuma izstrādes pamatojums

Pētījuma „Radošo industriju nozares attīstība” izstrāde tiek veikta:

- saskaņā ar Zemgales plānošanas reģiona inovatīvās attīstības programma 2008. – 2014.gadam izvirzītajām aktivitātēm;
- saskaņā ar Latvijas – Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas 2007. – 2013.gadam projekta „Radošo industriju attīstība Latvijas – Lietuvas pierobežu reģionos (*Creative Industries*)” aktivitāšu ietvaros.

Pētījuma mērķis un uzdevumi

Pētījuma mērķis - radošo industriju piedāvājuma, pieprasījuma un attīstības potenciāla pētījuma teritorijā – Kurzemes, Zemgales, Latgales un Šauļu (Lietuva) reģionos izvērtējums, lai veicinātu jaunu produktu un pakalpojumu izveidi radošo industriju sektorā.

Pētījuma uzdevumi:

- sniegt radošo industriju dokumentu pārskatu, kurā atspoguļoti plānošanas dokumenti, kuros minētas iniciatīvas radošo industriju attīstībai, pētījumi, kas veikti par radošajām industrijām Latvijā;
- izvērtēt radošo industriju esošo situāciju reģionos un novērtēt to nozīmīgumu katrā reģionā;
- veikt radošo industriju analītisku novērtējumu;
- balstoties uz pētījuma rezultātiem, izstrādāt rīcības plānu un rekomendācijas radošo industriju attīstībai vietējā, reģionālā un valstiskā līmenī.

Pētījuma izstrādes metodoloģija

Pētījuma izstrādē tika izmantotas šādas metodes:

1. Kabineta pētījums – tika apkopota informācija un dati par situāciju radošo industriju nozaru līdzšinējā attīstībā un potenciālu attīstībai tuvākā un tālākā nākotnē. Kabineta pētījuma ietvaros tika apkopoti gan agrāk veiktu pētījumu dati, gan statistika, gan dažādos pētījumos iepriekš apkopoti viedokļi par pētījuma tēmu.
2. Pētījumu datu sekundārā analīze – tika izmantota kabineta pētījumā apkopoto agrāk veikto pētījumu datu papildus analīzei tieši konkrētā pētījuma uzstādījumu kontekstā. Tāpat datu sekundārā analīze tika izmantota statistikas datu papildus analīzei.
3. Kvantitatīva darba devēju - uzņēmēju aptauja pētījuma pārklājuma teritorijās (606 respondentu izlase); iedzīvotāju aptauja (1010 respondentu izlase); skolēnu (356 respondenti) interneta aptauja; studentu aptauja (395 respondenti).

Pētījuma ierobežojumi

Centrālās Statistikas pārvaldes sniegtie dati galvenokārt ir pieejami no 2007. līdz 2010.gadam, bet, ar dažiem izņēmumiem, vēl nav pieejami dati par 2011.gadu. Daļa datu nav pieejama to konfidencialitātes dēļ, kā arī gadījumos, kad informācija nav salīdzināma, jo sākotnējie dati ir vākti ņemot par pamatu NACE 1.redakciju.

Latvijas, Lietuvas un Igaunijas izpratne par radošajām industrijām ir līdzīga, taču atsevišķas uz radošajām industrijām attiecināmās nozares atšķiras (skatīt .tabulu zemāk).

IGAUNIJA (2009)	LATVIJA (2009)	LIETUVA (2009)
Māksla (vizuālā un lietišķā māksla)	Vizuālā māksla	Vizuālā māksla, lietišķā māksla un kultūras mantojums
Skatuves māksla (teātris, dejas, festivāli)	Skatuves māksla (teātris, dejas, festivāli)	Skatuves māksla (teātris, dejas, festivāli)
Mūzika (interpretācija, komponēšana, producēšana, izdošana, mūzikas instrumenti, festivāli u.c.)	Mūzika (interpretācija, komponēšana, producēšana, izdošana, mūzikas instrumenti, festivāli u.c.)	Mūzika (interpretācija, komponēšana, producēšana, izdošana, mūzikas instrumenti, festivāli u.c.)
Arhitektūra	Arhitektūra	Arhitektūra
Dizains (produktu dizains, mode, grafiskais dizains)	Dizains	Modes dizains, grafiskais dizains
Filmas un video	Filmas un video	Filmas un video
Translācija (radio un televīzija)	Televīzija, radio un interaktīvie mediji	Televīzija, radio un interaktīvie mediji
IT izklaide (interneta un datorspēles, izklaides interneta vietnes)	Datorspēles un interaktīvās programmatūras tiražēšana	Datorspēles un interaktīvās programmatūras tiražēšana
Publikācijas (grāmatas, periodiskie laikraksti, katalogi u.c.)	Publikācijas (grāmatas, periodiskie laikraksti u.c.)	Publikācijas (grāmatas, periodiskie laikraksti u.c.)
Vēsturiskais mantojums (muzeji, bibliotēkas, arhīvi, amatnieku darinājumi)	Kultūras mantojums	Vēsturiskais mantojums (muzeji, bibliotēkas, arhīvi)
Reklāma (reklamēšana, reklāmas aģentūras)	Reklāma	Reklāmas, sabiedrisko attiecību un komunikāciju pakalpojumi
	Kultūras aktivitātes	Izglītības aktivitātes
	Atpūtas, izklaides un citi kultūras pasākumi	Botāniskie un zooloģiskie dārzi
		Ceļojumu aģentūras un tūroperātori.

Avots: Creative Industries in Estonia, Latvia and Lithuania. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/starpnozars/radosa/petijumi.html>

Pētījuma ietvaros tika izmantots Latvijā piemērotais radošo industriju nozaru uzskaitījums.

Radošās industrijas plānošanas dokumentos

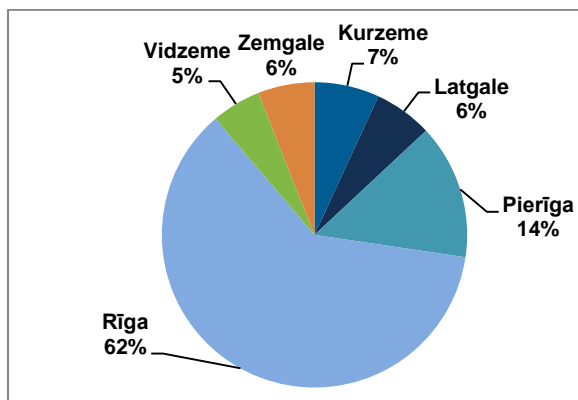
Izvērtējot reģionu attīstības plānošanas dokumentus jāsecina, ka Latgales plānošanas reģiona ietvaros visskaidrāk ir definētas pilsētas, kurās ir radošo industriju attīstības potenciāls vai kuras uzņemas vadošo lomu radošo industriju attīstībā reģionā. Kurzemes plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentos radošās industrijas nav norādītas kā prioritārā nozare, kaut arī tiek uzsvērts lielais kultūras attīstības potenciāls reģionā. Zemgales plānošanas reģionā radošās industrijas tiek skatītas kontekstā ar uzņēmējdarbības veicināšanu un inovācijām.

Kopumā visās Kurzemes, Latgales un Zemgales plānošanas reģionu pašvaldībās tiek paredzēts veicināt, atbalstīt, sekmēt un stimulēt aktivitātes, kuras varētu saistīt ar radošo industriju attīstīšanu, maz ir paredzēts konkrētu projektu radošo industriju sekmēšanai.

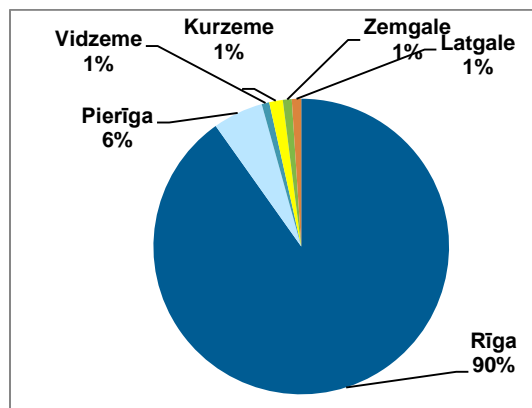
Radošās industrijas reģionos

Pētījumā tiek secināts, ka Rīga ir vieta ar visaugstāko radošo industriju potenciālu - te koncentrējas visvairāk šīs jomas uzņēmumu un tie attiecīgi arī nodrošina lielāko apgrozījumu.

Reģionos kā galvenās pašvaldības ar augstu radošo industriju uzņēmumu skaitu ir: Kuldīgas novads, Liepājas pilsēta, Ventspils pilsēta, Daugavpils pilsēta, Rēzeknes pilsēta, Jelgavas pilsēta un Jēkabpils pilsēta.

Radošo industriju un tās atbalstošo uzņēmumu skaits reģionos un Rīgā (2011). CSP dati.

Radošo industriju komersantu apgrozījums reģionos un Rīgā (2010). CSP dati.

Kurzemes, Zemgales un Latgales reģionos radošo industriju nozares portrets ir visumā līdzīgs: Kurzemē un Zemgalē lielākā ir tekstila nozare (Kurzemē būtisku lomu spēlē veļas ražotāju klasteris ar SIA „Lauma Fabrics” priekšgalā). Visos trijos reģionos līdzīgu daļu aizņem mēbeļu ražošanas sektors, savukārt literatūras nozares atbalstošais sektors (poligrāfija un ierakstu reproducēšana) aptuveni vienādas pozīcijas ieņem Latgalē un Zemgalē.

Lielākās investīcijas un augstākais nodarbināto skaits ir mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē, turklāt Kurzemē investīciju apjoms šajās nozarēs ir bijis lielāks nekā Zemgalē un Latgalē.

Brīvās darbavietas Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos ir tikai mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē un tekstila nozarē, pārējās nozarēs faktiski brīvo darbavietu nav. Kā profesijas, pēc kurām tuvāko 2-3 gadu laikā varētu palielināties pieprasījums, darba devēju aptaujā salīdzinoši biežāk minētas - mūziķi, mūzikas pasniedzēji un diriģenti (6%), deju speciālisti, horeogrāfi un deju pasniedzēji (6%), mākslinieki, mākslinieki-noformētāji (4%), dizaineri, datordizaineri (4%).

Augstākā bruto darba samaksa Latvijā ir Datorprogrammēšanas, konsultēšanas un saistīto darbību sektorā (Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozarē) vidēji ap 900 latiem, taču reģionos darba samaksa nepārsniedz 420 latus. Augsti atalgoti ir arī Tekstilnozares darbinieki Kurzemes plānošanas reģionā. Salīdzinošo augsta bruto darba samaksa ir arī Sporta, atpūtas un izklaides sektorā Kurzemes plānošanas reģionā – ap 400 latiem. Augsts ir atalgojums Tirgus komunikāciju sektorā Kurzemes plānošanas reģionā. Arhitektūras un inženiertehnisko pakalpojumu sektorā augsta bruto darba samaksa ir ne tikai Kurzemes plānošanas reģionā, bet arī Zemgales plānošanas reģionā, t.i., no 500 – 600 latiem. Viszemākā bruto darba samaksa pārsvarā ir Latgales plānošanas reģionā, lielākā daļa bruto darba samaksa radošajās un to atbalstošajās nozarēs svārstās no 200 – 300 latiem.

Izglītības radošo industriju jomā reģionos

Labākās izglītības iegūšanas iespējas arhitekta un dizainera specialitātēs ir koncentrētas lielākajās Kurzemes, Zemgales un Latgales pilsētās: Jelgavā, Rēzeknē, Daugavpilī un Liepājā, taču šīm specialitātēm pietuvinātas izglītības programmas netiek piedāvātas samērā plašajā mākslas skolu tīklā profesionālās ievirzes izglītības līmenī.

Pētījumā secināts, ka televīzijas, radio un interaktīvo mediju, izdevējdarbības, reklāmas un izpildītājmākslas profesijas nav iespējams apgūt Rēzeknē, Jelgavā un Ventspilī; izņēmums ir Liepāja, kas šajās jomās piedāvā progresīvas, radošajām industrijām nepieciešamas programmas.

Mūzika ir vispopulārākā radošo industriju nozare ar visplašāko izglītības programmu piedāvājumu reģionos. Savukārt vizuālās mākslas augstākās izglītības un profesionālās izglītības studijas galvenokārt ir koncentrētas Latgalē (Daugavpilī un Rēzeknē) un Kurzemē (Liepājā). Kopumā tiek secināts, ka Zemgalē ir vismazākais piedāvājums radošo industriju specialitāšu apguvei.

Radoša uzņēmuma raksturojums:

- ✓ 80% uzņēmumi nodarbina līdz 9 darbiniekiem;
- ✓ 50% no uzņēmumiem visi darbinieki ir radošo profesiju pārstāvji;
- ✓ 57% no uzņēmumiem plāno tuvāko 5 gadu laikā paplašināt savu darbību;
- ✓ 50% no uzņēmumiem paredz, ka tuvākajos 3 – 5 gados darbinieku skaits nemainīsies.

Pētījuma ietvaros tika veikta 14-19 gadus vecu skolēnu aptauja, viens no jautājumiem tika vērsts uz to konkrēto radošo profesiju noskaidrošanu, kuras būtu jauniešu primārās izvēles statusā. Jaunieši norādīja, ka visvairāk vēlētos studēt aktiermākslu, teātri, apģērbu dizainu, modes industriju, kā arī žurnālistiku, dizainu, medijus, mūziku un arhitektūru.

Pētījuma ietvaros notika arī radošo industriju darba devēju aptauja, kas parādīja, ka izglītības piedāvājumu radošo industriju jomā lielākā daļa darba devēju vērtēja kā atbilstošu uzņēmuma vajadzībām. Arī paši radošo profesiju studenti par izglītības kvalitāti bija visai augstās domās, taču fokusgrupu diskusijās tomēr parādījās vairāki radošās izglītības zemūdens akmeņi, tostarp tirgus situācijai atbilstošu prasmju nemācīšana un absolventu neorientēšanās uzņēmējdarbības pamatos.

Vide un infrastruktūra radošo industriju attīstībai

Visos novadu centros pieejami kultūras nami/centri, kuru telpas iespējams izmantot radošo industriju pārstāvju darbu izstādīšanai, semināru, plenēru organizēšanai. Telpas tiek iznomātas, telpās pieejamas apgaismošanas un apskaņošanas iespējas dažādu radošu pasākumu organizēšanai (izstādes, semināri), radošās darbnīcas un tml.

Koncerts Dobeles pilsdrupās.

Foto no Dobeles novada pašvaldības arhīva.

Daudzās pašvaldībās ir viena vai vairākas estrādes, taču to kvalitāte un izmantošanas iespējas radošo industriju uzņēmumiem ir ļoti dažāda. Ir estrādes, kas ir labā stāvoklī un kur regulāri notiek pasākumi.

Darbnīcas un radošās rezidences lielākoties piedāvā līdzdarboties dažādos radošos procesos. Kurzemes plānošanas reģionā darbnīcas un radošās rezidences ir saistītas ne tikai ar amatniecību, bet arī ar literatūru un citām mākslas nozarēm.

Katrā reģionā ir pieejami arī biznesa inkubatoru pakalpojumi, kuri gan nav īpaši specializēti uz radošajām industrijām.

Pētījuma izstrādes gaitā tika veikta darba devēju aptauja par uzņēmējdarbības vidi reģionos. Aptaujas rezultāti parādīja, ka:

- Uzņēmējdarbības vidi tieši radošo industriju nozarēs darba devēji vērtē pozitīvi - 37% novērtē, ka pašvaldībā tā ir pozitīva, 42% - ka reģionā un 40% - ka valstī kopumā.
- Finansējuma trūkums (23%), nodokļu politika (21%) un birokrātija (10%) tiek identificētas kā galvenās problēmas, šķēršļi uzņēmējdarbībai Latvijā radošo industriju nozarēs.

- Attiecīgi arī kā konkrēti veicamie pasākumi valsts līmenī tiek identificēti - uzņēmējdarbības vides uzlabošana (28%), finansiāla atbalsta pieejamības nodrošināšana (11%), birokrātijas samazināšana (7%), kā arī iedzīvotāju intereses par kultūru sekmēšana (7%). Līdzīgs atbalsts tiek sagaidīts arī no pašvaldībām - finansiāls atbalsts (11%), kultūras un radošo industriju atbalsts kopumā (7%), kā arī vietējās uzņēmējdarbības atbalstīšana (7%).
- Nodokļu likmes (64%), apgrozāmo līdzekļu trūkums (58%) un birokrācija (56%) ir tie faktori, kuri visbūtiskāk kavē radošo industriju uzņēmumu attīstību.
- Tikai 6% darba devēju uzskata, ka reģiona attīstības iespējas kopumā varētu būt saistītas ar radošajām industrijām, kamēr biežāk kā attīstību sekmējošās nozares tiek identificētas - tūrisms (23%), ražošana un rūpniecība (20%), kā arī lauksaimniecība (18%).

Vidi radošo industriju attīstībai veido ne tikai infrastruktūra, bet arī tas, kādi pasākumi norisinās attiecīgajā pašvaldībā un to regularitāte. Veicot pētījumu par pasākumiem Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionu pašvaldības ir jāsecina, ka:

1. Visvairāk pasākumu notiek reģionu lielākajās pilsētās, piemēram, Balvos, Bauskā, Liepājā, Talsos, Ventpilī u.c.
2. Liela daļa pasākumu tiek organizēti regulāri katru gadu, un konkrētā pilsēta ir kļuvusi atpazīstamāka pateicoties attiecīgam notikumam. Lielajās pilsētās tiek organizēti arī dažādi mākslas plenēri.
3. Reģioniem raksturīgi svētki, piemēram, Zvejnieku un Jūras svētki Kurzemes piekrastes novados vai „Masļeņica” Latgalē.

Latvijas Mākslas akadēmijas plenēra ietveros tapis radošs darbs Kuldīgā.

Foto no Kuldīgas novada pašvaldības arhīva

Kā vietas, kurās ir radošo industriju potenciāls un tas būtu jāizmanto tiek novērtētas:

1. Zemgales plānošanas reģionā: Jelgavas pilsēta, Jēkabpils pilsēta, Dobeles pilsēta, Bauskas pilsēta.
2. Kurzemes plānošanas reģionā: Saldus pilsēta, Talsu pilsēta, Liepājas pilsēta, Ventpils pilsēta, Kuldīgas pilsēta.
3. Latgales plānošanas reģionā: Daugavpils pilsēta, Rēzeknes pilsēta, Balvu pilsēta.

Atbalsts radošo industriju attīstībai

Valsts politikas un atbalsta instrumentu nodrošināšana radošajām industrijām ir Kultūras ministrijas pārziņā. Atbalsta politikas īstenošanai ir izveidota Konsultatīvā Dizaina padome, kas izpaužas kā viens no sadarbības veidiem ar Kultūras ministriju un Ekonomikas ministriju, lai veidotu vienotu politiku radošās industrijas jomā.

Valsts atbalsts izpaužas ar gan ar tiešajiem, gan netiešajiem pasākumiem. Pie netiešā atbalsta veida ieskaitāma nodokļu politika, kuras ietvaros, piemēram, preseī un grāmatām ir pazemināta PVN likme, savukārt teātra, cirka izrādēm, koncertiem un kultūras pasākumiem PVN netiek piemērots vispār. Ņemot vērā, ka katra pašvaldība ir tiesīga lemt par tās administratīvajā teritorijā piemērojamiem īpašajiem nosacījumiem, arī reģionu un pašvaldību līmenī ir iespējams veikt netiešo atbalstu radošajām industrijām.

Nacionālais Kino centrs un Valsts Kultūrkapitāla fonds paredz aktivitātes finansējuma piešķiršanai radošo industriju individuālajiem projektiem. Atbalsts tiek sniegts kultūru nozarēs, piemēram, filmu veidošanai, plašsaziņas līdzekļu publicēšanai, grāmatu un mūzikas ierakstu izdošanai, kā arī dizainam un arhitektūrai.

Ārvalstu finanšu instrumentu atbalsts tiek sniegts gan tiešā veidā iedzīvotājiem un uzņēmējdarbībai (NVO, biedrības, uzņēmumi), gan arī veidotas programmas valstu un reģionu attīstībai. Šādu programmu ietvaros atbalsts radošajām industrijām iespējams ne tikai individuāli, bet gan integrēti ar attiecīgās valsts, reģiona vai pilsētas attīstības politiku.

Atbalsts kultūras un radošajām jomām tiek sniegts arī no citām valstīm ar to vēstniecību, fondu un citu atbalsta formu starpniecību. Dažkārt vēstniecības pašas administrē izveidotās programmas, bet citkārt tiek izveidotas iestādes (visbiežāk fondi), kas ir atbildīgi par piešķirtā finansējuma sadali un uzraudzību.

Papildu dažādu valstu vēstniecību atbalsta programmām, Latvijas kultūras un radošo industriju jomai ir vienlīdzīgas iespējas ar citām valstīm pretendēt uz kādu no atbalsta veidiem, ko piedāvā starptautiskas organizācijas, piemēram, UNESCO (UNESCO Latvia), Sorosa fonds Latvijā, starptautiskais fonds „*The Allianz Kulturstiftung*” u.c.

Pašvaldības, lemjot par budžeta sadali, var atvēlēt līdzekļus prioritāro aktivitāšu veikšanai, t.sk., sniegt atbalstu radošo industriju pārstāvjiem. Nosacījumi un jomas ierobežošana tiek noteikti atkarībā no pašvaldības attīstības dokumentos paredzētā, tādēļ šīs atbalsta formas piemērošana katrai pašvaldībai ir individuāla un vērtējama saistībā gan ar plānošanas dokumentiem, gan finansiālām iespējām. Kā labās prakses piemēri ir atzīmējama Dobeles pašvaldība Zemgalē un Ventspils pašvaldība – Kurzemē.

Daudzas pašvaldības radošās industrijas attīstību veicina ar atbilstošas infrastruktūras (biznesa inkubators, jauniešu centrs u.c.) nodrošināšanu. Tāpat būtisks atbalsts ir ar sadarbības pilsētām organizētie pasākumi, kas iekļauj gan ārvalstu viesu uzņemšanu, gan radošo industriju pārstāvju došanos pieredzes apmaiņā vai dalībā kādā pasākumā uz sadraudzības pilsētu.

Rekomendācijas

Pētījuma ietvaros tika izstrādātas rekomendācijas Izglītības un zinātnes ministrijai, Ekonomikas ministrijai un Kultūras ministrijai. Daļa rekomendāciju ir saistītas ar tiesiskā regulējuma, izglītības satura uzlabojumiem izglītības kvalitātes paaugstināšanas nolūkā, būtiska loma minētajām iestādēm ir arī sadarbības veicināšanā starp izglītības iestādēm, uzņēmējiem un pašvaldībām.

Rekomendācijas uzņēmējdarbības vides uzlabošanai saistītas ar nodokļu un nodevumu atvieglota režīma ieviešanu radošajām industrijām un dažādiem uzņēmējdarbības veicināšanas pasākumiem.

Reģioniem, ņemot vērā to funkcijas, galvenokārt tiek rekomendēts būt par starpniekiem un dažādu projektu, ideju un pasākumu iniciatoriem, uzturēt tīklojumus, kas noderīgi gan radošo industriju uzņēmējiem, gan izglītības iestādēm, gan iedzīvotājiem.

Pašvaldību līmenī rekomendācijas galvenokārt saistītas ar radošajām industrijām labvēlīgas vides veidošanu, stimulēšanu radošas personības uzsākt uzņēmējdarbību un iesaistīties dažādos plānošanas procesos.

Rīcības plāns

Rīcības plāns paredz radošo industriju sekmēšanu balstoties uz trim prioritātēm: izglītības kvalitātes paaugstināšana; uzņēmējdarbības vides uzlabošanas un atbalsta pasākumu īstenošana; mārketinga un komunikāciju pasākumu īstenošana. Kā radošo industriju attīstības veicināšanas pasākumi reģionālā līmenī tiek minēti: prakses vietu informatīvās platformas izveide radošo industriju jomas studentiem; administratīvā sloga mazināšana radošo industriju uzņēmumiem; reģionu atbalsta fonda izveidošana radošo industriju attīstībai; radošajās industrijas uzņēmējdarbības uzsākšanas konsultatīvās atbalsta sistēmas izveide (balstoties uz vienas pieturas aģentūras principa, kur konsultācijas sniedz atbildīgo institūciju (Uzņēmumu reģistra, Valsts ieņēmumu dienesta u.c. iestāžu) pārstāvji); popularizēt radošo industriju produktus ārvalstīs; izveidot balvu „Radošākais uzņēmējs Kurzemē”; izveidot radošo ideju konkursu jauniešiem un citi pasākumi.

Pašvaldībām tiek piedāvāts: attīstīt specializētos klasterus; izveidot piemērotu infrastruktūru radošajām industrijām; aktīvāk izmantot radošo industriju produktus un pakalpojumus; piesaistīt radošo industriju pārstāvjus pašvaldības attīstības plānošanā; organizēt radošās darbnīcas un vasaras nometnes; veidot atraktīvu pilsētvidi un veicināt radošās industrijas ar vēl citiem pasākumiem. Pilsētām ar augstu radošo industriju potenciālu tiek piedāvātas arī atraktīvas idejas radošo industriju vides uzlabošanai, piemēram, Liepājā izveidot mūzikas klasteri, Saldū sarīkot 3D mākslinieku plenēru un atvēlēt to darbu īstenošanai pilsētas ielas un laukumus, Talsos „reanimēt” kinoteātri un izveidot mēbeļu ražotāju un dizaina klasteri, Ventspilī aktīvāk reklamēt pašvaldības telpas, kuras būtu pieejamas radošo industriju pārstāvjiem ar saukli „Mākslinieki, nāc!” un izveidot mākslīgā skaistuma konkursu.

SUMMARY OF RESEARCH RESULTS

Project development justification

Research “Development of the Creative Industry Sector” has been performed:

- in accordance with the activities set out in the Zemgale Planning Region Innovative Development Programme for 2008-2014;
- within the framework of the activities of the project “Creative Industry Development in Latvia-Lithuania Border Regions” of Latvia – Lithuania Cross Border Cooperation Programme for 2007-2013.

Research objective and tasks

Research objective – assessment of the supply, demand and development potential of creative industries in the research territory – Kurzeme, Zemgale, Latgale and Šiauliai (Lithuania) regions to facilitate development of new products and services within the creative industry sector.

Research tasks:

- to provide an overview of creative industry documents, which disclose planning documents specifying initiatives for development of creative industries and researches of creative industries in Latvia;
- to assess the current situation of creative industries in regions and their significance in each region;
- to perform analytic assessment of creative industries;
- based on the research results to develop an action plan and recommendations for development of creative industries on the local, regional and national level.

Research methodology

For the design of study were used the following methods:

1. The study of cabinet - a compilation of information and data on the status of the creative industries sector developments and the potential development of the near and distant future. Cabinet study was collected in earlier studies and statistics and various studies previously collected feedback on the research topic.
2. Secondary analysis of research data - was used to study the Cabinet earlier studies collected additional data for analysis in this particular context, the study setting. Secondary data analysis was used in addition to statistical data analysis.
3. Quantification of employers - business survey coverage of the study areas (606 respondents selected), the population survey (1010 respondents selected), students (356 respondents) internet survey, student survey (395 respondents).

Limitations of the research

Central Statistical Bureau's data is primarily available from 2007. until 2010, but, with few exceptions, there are no data available for 2011. Some data is not available to their confidential nature, as well as cases where the information is not comparable, because the original data have been compiled on the basis of NACE 1st draft.

Latvia, Lithuania and Estonia have similar understanding of creative industries, while particular branches attributable to creative industries differ (see the table below).

ESTONIA (2009)	LATVIA (2009)	LITHUANIA (2009)
Arts (visual and applied arts)	Visual arts	Visual arts, applied arts and heritage
Performing arts (theatre, dance, festivals)	Performing arts (theatre, dance, festivals)	Performing arts (theatre, dance, festivals)
Music (interpreting, composing, producing, publishing, musical instruments, festivals, etc.)	Music (interpreting, composing, producing, publishing, musical instruments, festivals, etc.)	Music (interpreting, composing, producing, publishing, musical instruments, festivals, etc.)
Architecture	Architecture	Architecture
Design (products design, fashion, graphic design)	Design	Fashion design, graphic design
Film and video	Film and video	Film and video
Broadcasting (radio and TV)	Television, radio and interactive media	Television, radio and interactive media
Entertainment IT (online and computer games, entertainment internet sites)	Computer games and interactive software publishing	Computer games and interactive software publishing
Publishing (books, periodicals, newspapers, catalogues etc.)	Publishing (books, periodicals, newspapers, etc.)	Publishing (books, magazines, newspaper, etc.)
Heritage (museums, libraries, archives, handcrafts)	Cultural heritage	Heritage (museums, libraries and archives)
Advertising (advertising, media, agencies)	Advertising	Advertising and public relations and communication activities
	Cultural educational activities	Educational activities
	Recreation, entertainment and other cultural activities	Botanical and zoological gardens
		Travel agencies and tourism operators

Source: Creative Industries in Estonia, Latvia and Lithuania. Available at: <http://www.km.gov.lv/lv/starpnozares/radosa/petijumi.html>

The list of creative industry sectors applied in Latvia was used within the framework of the research.

Creative industries in planning documents

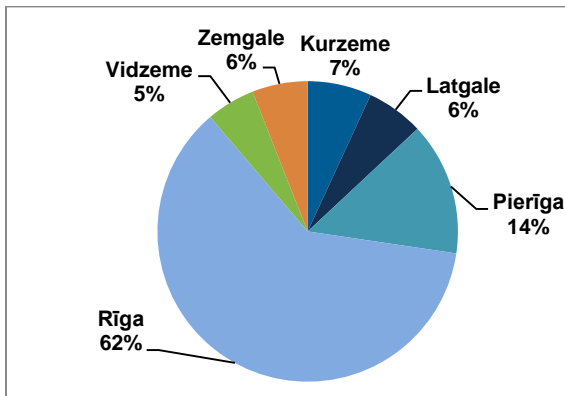
After review of the regional development planning documents it shall be concluded that the towns having the potential for development of creative industries or undertaking the leading role in development of creative industries within the region have been most clearly defined in the Latgale planning region. The Kurzeme planning region development planning documents do not specify the creative industries as priority sector, although the great cultural development potential of the region has been stressed. In the Zemgale planning region creative industries are viewed in context with business promotion and innovations.

In general, all the local governments of the Kurzeme, Latgale and Zemgale planning regions envisage promotion, support, facilitation and stimulation of activities that might be related to development of creative industries; however, there are only a few particular projects for facilitation of creative industries.

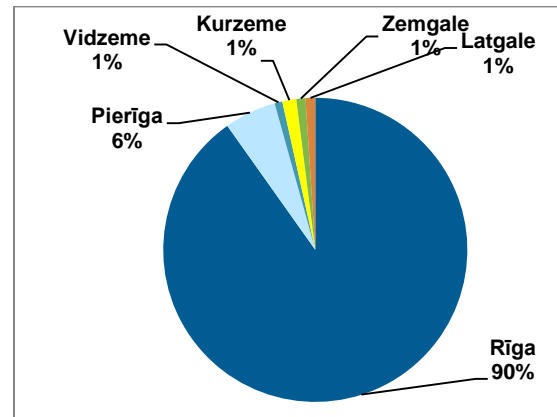
Creative industries in regions

It has been concluded in the research that Riga is the location with the highest creative industry potential – the majority of companies of this branch is concentrated there and they are also ensuring the highest turnover.

In regions the main local governments with large number of creative industry companies are: Kuldīga region, Liepāja city, Ventspils city, Daugavpils city, Rēzekne town, Jelgava town and Jēkabpils town.

Number of creative industry and supporting companies in regions and Riga (2011) Data of the CSB.

Turnover of creative industry merchants in regions and Riga (2010) Data of the CSB.

In general the picture of creative industry sector in the Kurzeme, Zemgale and Latgale regions is similar: in Kurzeme and Zemgale the textile sector is the largest (the major role in Kurzeme is played by the lingerie manufacturing cluster with SIA Lauma Fabrics being the leader). The furniture production sector occupies similar proportion in all three regions, while the literature industry supporting sector (printing and publishing and reproduction of recorded media) occupies approximately the same position in Latgale and Zemgale.

The largest investments and the highest number of employed are in the arts, education and culture support sectors; moreover, the amount of investments in these sectors in Kurzeme has been larger than in Zemgale and Latgale.

In the Kurzeme, Zemgale and Latgale planning regions vacancies are only in the arts, education and culture support sector and in the textile sector; in other sectors there are practically no vacancies. Musicians, music teachers and conductors (6%), dance specialists, choreographers and dance teachers (6%), artists, artists-designers (4%), designers, computer designers (4%) are the professions, the demand for which might increase during the next 2-3 year period according to the employers' survey.

The highest gross work remuneration in Latvia is in the computer programming, consulting and related activities sector (information and communications technology industry) – approximately LVL 900 on average; however, in regions the work remuneration does not exceed LVL 420. The employees of the textile industry of the Kurzeme planning region are highly paid as well. Comparatively high gross work remuneration is also in the sports, recreational and entertainment sector of the Kurzeme planning region – approximately LVL 400. The market communications sector of the Kurzeme planning region has high work remuneration as well. High gross work remuneration in the architecture and engineering technical services sector is not characteristic only of Kurzeme planning region, but also of Zemgale planning region, i.e., LVL 500-600. The lowest gross work remuneration is mainly in the Latgale planning region; the gross remuneration in the creative and supporting industries are in the range between LVL 200 and LVL 300.

Description of a creative company:

- 80% of companies employ up to 9 employees;
- in 50% of companies all the employees are representatives of creative professions;
- 57% of companies plan expansion of their activities during the next 5-year period;
- 50% of companies anticipate that during the next 3-5 year period the number of employees will not change

Education in the area of creative industries in regions

The best options for education in the architect and designer specialities are concentrated in the biggest towns of Kurzeme, Zemgale and Latgale: Jelgava, Rēzekne, Daugavpils and Liepāja; however, the educational programmes approximated to those specialities are not offered in the relatively wide art school network on the professional education level.

It has been concluded in the research that the television, radio and interactive media, printing and publishing, advertising and performing arts professions cannot be mastered in Rēzekne, Jelgava and Ventspils; the only exception is Liepāja, where progressive programmes required for creative industries are offered.

Music is the most popular creative industry sector having the widest educational programme offer in the regions. The visual arts higher education and professional education studies, in their turn, are mainly concentrated in Latgale (Daugavpils and Rēzekne) and Kurzeme (Liepāja). In general, it has been concluded that Zemgale has the smallest offer for mastering the creative industry specialities.

Within the scope of the research a survey of 14-19 year old school children was performed, where one of the questions was aimed at clarifying those particular creative professions that would be the primary choice of young people. Young people stated that most often they would like studying dramatics, theatre arts, clothing design, fashion industry, as well as journalism, design, media, music and architecture.

Within the framework of the research a survey of creative industry employers was carried out, which showed that the major part of employers had evaluated the education offer in the creative industry area as corresponding to the needs of companies. The students of creative professions themselves also highly evaluated the quality of education, while the focus group discussions revealed several shortcomings of creative education, incl., failure to teach competencies appropriate for market situation and lack of competencies of graduates in the basics of entrepreneurship.

Environment and infrastructure for development of creative industries

All regional centres have culture halls/centres, the premises whereof can be used for exhibiting the works of representatives of creative industries, organising seminars and plein-air. The premises are leased; the premises have lighting and sound devices for organising different creative events (exhibitions, seminars), creative workshops, etc.

There are one or several open-air stages in many local governments; however, their quality and possibilities for use thereof for creative industry companies differ greatly. There are open-air stages that are in very good condition and where the events are held regularly.

Concert in Dobele castle ruins..

Photo from Dobele municipality archive.

Workshops and creative residencies mainly offer taking part in different creative processes. In the Kurzeme planning region workshops and creative residencies are related not only to craft, but also to literature and other spheres of arts.

Each region offers also business incubator services; however, they are not particularly specialised for creative industries.

During the research a survey of employers on the business environment in regions was carried out. The survey results showed that:

1. The employers of creative industries assessed the business environment positively – 37% evaluated it positively on the local government level; 42% - on the regional level and 40% - on the national level in general.
2. Lack of financing (23%), tax policy (21%) and bureaucracy (10%) were identified as the key problems and obstacles for entrepreneurship in Latvia within the creative industry sectors.
3. The following particular measures to be taken on the national level have been identified – improvement of business environment (28%), ensuring availability of financial aid (11%), decrease of bureaucracy (7%), as well as facilitation of population interest about culture (7%). Similar support is expected also from local governments – financial aid (11%), cultural and creative industry support in general (7%), as well as support of local entrepreneurship (7%).
4. Tax rates (64%), lack of current assets (58%) and bureaucracy (56%) are the factors that most significantly hinder development on creative industry enterprises.
5. Only 6% of employers consider that the overall regional development potential could be related to creative industries, while tourism (23%), production and manufacturing (20%), as well as agriculture (18%) are most frequently identified as the sectors facilitating development.

The environment for development of creative industries is created not only by the infrastructure, but also by the events organised in the respective local government and their regularity. During the research of the events held in the Kurzeme, Zemgale and Latgale planning region local governments it shall be concluded that:

1. The major part of events are held in the largest cities and towns, e.g., in Balvi, Bauska, Liepāja, Talsi, Ventspils, etc.
2. Lots of events are organised regularly every year, and the particular city or town is recognised due to the respective event. Different art plein-air is organised in the biggest cities and towns.
3. Region-characteristic festivities, e.g., fishermen and sea festivals in the Kurzeme shore regions or “Maslenica” (масленица) in Latgale.

Creative work within Art Academy of Latvia workshop held in Kuldīga

Photo from Kuldīga municipality archive.

The following places having creative industry potential that should be used were mentioned:

1. In the Zemgale planning region: Jelgava town, Jēkabpils town, Dobeles town, Bauska town.
2. In the Kurzeme planning region: Saldus town, Talsi town, Liepāja city, Ventspils city, Kuldīga town.
3. In the Latgale planning region: Daugavpils city, Rēzekne town, Balvi town.

Support for development of creative industries

The Ministry of Culture is in charge of the government policy and ensuring support instruments for creative industries. The Design Advisory Board has been established for implementation of support policy, which manifests itself as one of the ways for cooperation between the Ministry of Culture and the Ministry of Economics in order to create unified policy within the area of creative industries.

The government support is shown both through direct and indirect measures. The indirect support includes tax policy, within the scope whereof, e.g., printed media and books have lower VAT rate, while no VAT is applied to theatre, circus shows, concerts and culture events. Considering the fact that each local government is entitled to decide on the special conditions to be applied to its administrative territory, indirect support to creative industries may be provided on the regional and local government level as well.

The National Film Centre and the State Culture Capital Foundation have envisaged activities for granting financing to individual projects of creative industries. Support is provided to culture industries, e.g., film production, publishing of mass media, publishing of books and music records, as well as design and architecture.

The support of foreign financial instruments is provided either directly to population and entrepreneurship (NGOs, associations, enterprises) or through development of programmes for national and regional development. Within the framework of such programmes support for creative industries is available not only individually, but also in integration with the respective national, regional or city development policy.

Support to cultural and creative industries is provided also by other countries through their embassies, foundations and other forms of support. Sometimes the established programmes are administered by embassies themselves, but sometimes special establishments (most often foundations) are created, which are responsible for distribution and supervision of the granted financing.

In addition to the support programmes of different country embassies, the Latvian cultural and creative industry sector has equal possibility with other countries to apply for any of the types of support offered by international organisations, e.g., UNESCO (UNESCO Latvia), the Soros Foundation in Latvia, the international foundation "The Allianz Kulturstiftung", etc.

When deciding on budget distribution the local governments may assign funds to implementation of priority activities, incl., provision of support to representatives of creative industries. The terms and limitations of the sector are determined depending on the issues included in the local government development documents; therefore application of this type of support is individual for every local government and should be assessed jointly with the planning documents and the financial capability. The Dobeles local government in Zemgale and the Ventspils local government in Kurzeme can be mentioned as samples of best practices.

Many local governments facilitate development of creative industries through ensuring appropriate infrastructure (business incubator, youth centre, etc). Likewise the events organised together with cooperation

cities and towns provide great support, which includes both entertainment of guests and exchange of representatives of creative industries or participation in some event in the cooperation city or town.

Recommendations

The authors developed recommendations for Ministry of Education and Science, the Ministry of Economy and Ministry of Culture, of Republic of Latvia. Part of the recommendations related to legislation, curriculum improvements for education quality improvement purposes, the important role of institutions is promoting cooperation between educational institutions, businesses and municipalities.

Recommendations for improving the business environment related to tax and duty regime facilitated the creative industries and various business promotions.

Regions, taking into account their function, mainly, it is recommended to be the intermediaries and the different projects, ideas and events for sponsors and maintain networks of useful and creative industries businesses and educational institutions and citizens.

Municipal level recommendations are mainly related to the creative industries friendly environment, stimulation of creative individuals to start a business and engage in various planning processes.

Action plan

The action plan prescribes for promotion of creative industries based on three priorities: increase of quality of education, implementation of business environment improvement and support measures, implementation of marketing and communication measures. The following measures for promotion of development of creative industries on the regional level have been mentioned: development of informative platform for places of practice for the students of creative industry sector; decrease of administrative burden for creative industry enterprises; establishment of regional support foundation for development of creative industries; establishment of advisory support system for creative industry entrepreneurship start-ups (based on the one-stop-agency principle, where the advice is rendered by the representatives of responsible authorities (the Enterprise Register, the State Revenue Service, etc.)); promotion of creative industry products abroad; establishment of prize "The most creative entrepreneur in Kurzeme"; establishment of creative idea competition for young people, and other events.

It has been proposed to the local governments: to develop specialised clusters; to establish infrastructure appropriate for creative industries; to use the products and services of creative industries more actively; to involve the representatives of creative industries in the local government development planning; to organise creative workshops and summer camps; to create attractive city environment and to promote the creative industries by other measures. Attractive ideas for improvement of creative industry environment are offered to cities and towns with high creative industry potential, e.g., to create a music cluster in Liepāja, to organise 3D artist plein-air in Saldus and to provide the streets and squares of the town for performance of their work, to "reanimate" the cinema and to establish furniture manufacturing and design cluster in Talsi, in Ventspils to advertise more actively the local government premises available for the representatives of creative industries with a slogan "Come artist!" („Mākslinieki, nāc!") and to organise the artificial beauty competition.

Izmantotie saīsinājumi un termini

1. Saīsinātie apzīmējumi

Saīsinātais apzīmējums	Atšifrējums
ĀM	Latvijas Republikas Ārlietu ministrija
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
EM	Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
EP	Eiropas Padome
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
IeM	Latvijas Republikas Iekšlietu ministrija
IK	Individuālais komersants
IKP	Iekšzemes kopprodukts
IZM	Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija
KD	Konfidenciāli dati (konfidenciāla ir tā informācija, ja to apskatot ir izsecināms, kura uzņēmuma dati tie ir)
KF	Kohēzijas fonds
KM	Latvijas Republikas Kultūras ministrija
LIAA	Valsts aģentūra „Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra”
LMA	Latvijas Mākslas akadēmija
MK	Latvijas Republikas Ministru kabinets
MVU	Mazais un vidējais uzņēmums
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
RAPLM	Latvijas Republikas Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija
TM	Latvijas Republikas Tieslietu ministrija
VARAM	Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VKKF	Valsts Kultūrkapitāla fonds
VSID	Valsts stratēģiskais ietvardokuments 2007. – 2013.gada periodam

2. Termini

Termins	Skaidrojums
Nefinanšu investīcijas	Ietver ilgtermiņa nemateriālos ieguldījumus (attīstības izmaksas, koncesijas, patenti, licences, preču zīmes un tamlīdzīgas tiesības), ieguldījumus dzīvojamās ēkās, citās būvēs un celtnēs, ilggadīgos stādījumus, tehnoloģiskās mašīnas un iekārtas, pārējos pamatlīdzekļus un inventāru, kā arī pamatlīdzekļu izveidošanu un nepabeigto būvobjektu un kapitālā remonta izmaksas.

Ievads

Pētījuma izstrādes pamatojums

Pētījuma „Radošo industriju nozares attīstība” izstrāde tiek veikta:

- saskaņā ar Zemgales plānošanas reģiona inovatīvās attīstības programma 2008. – 2014.gadam izvirzītajām aktivitātēm;
- saskaņā ar Latvijas – Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas 2007. – 2013.gadam projekta „Radošo industriju attīstība Latvijas – Lietuvas pierobežu reģionos (*Creative Industries*)” aktivitāšu ietvaros.

Pētījuma mērķis un uzdevumi

Pētījuma mērķis - radošo industriju piedāvājuma, pieprasījuma un attīstības potenciāla pētījuma teritorijā – Kurzemes, Zemgales, Latgales un Šauļu (Lietuva) reģionos izvērtējums, lai veicinātu jaunu produktu un pakalpojumu izveidi radošo industriju sektorā.

Pētījuma uzdevumi:

- sniegt radošo industriju dokumentu pārskatu, kurā atspoguļoti plānošanas dokumenti, kuros minētas iniciatīvas radošo industriju attīstībai, pētījumi, kas veikti par radošajām industrijām Latvijā;
- izvērtēt radošo industriju esošo situāciju reģionos un novērtēt to nozīmīgumu katrā reģionā;
- veikt radošo industriju analītisku novērtējumu;
- balstoties uz pētījuma rezultātiem, izstrādāt rīcības plānu un rekomendācijas radošo industriju attīstībai vietējā, reģionālā un valstiskā līmenī.

Pētījuma izstrādes metodoloģija

Pētījuma izstrādē tika izmantotas šādas metodes:

4. Kabineta pētījums – tika apkopota informācija un dati par situāciju radošo industriju nozaru līdzšinējā attīstībā un potenciālu attīstībai tuvākā un tālākā nākotnē. Kabineta pētījuma ietvaros tika apkopoti gan agrāk veiktu pētījumu dati, gan statistika, gan dažādos pētījumos iepriekš apkopoti viedokļi par pētījuma tēmu.
5. Pētījumu datu sekundārā analīze – tika izmantota kabineta pētījumā apkopoto agrāk veikto pētījumu datu papildus analīzei tieši konkrētā pētījuma uzstādījumu kontekstā. Tāpat datu sekundārā analīze tika izmantota statistikas datu papildus analīzei.
6. Kvantitatīva darba devēju - uzņēmēju aptauja pētījuma pārklājuma teritorijās (606 respondentu izlase); iedzīvotāju aptauja (1010 respondentu izlase); skolēnu (356 respondenti) interneta aptauja; studentu aptauja (395 respondenti).

Pētījuma ierobežojumi

Centrālās Statistikas pārvaldes sniegtie dati galvenokārt ir pieejami no 2007. līdz 2010.gadam, bet, ar dažiem izņēmumiem, vēl nav pieejami dati par 2011.gadu. Daļa datu nav pieejama to konfidencialitātes dēļ, kā arī gadījumos, kad informācija nav salīdzināma, jo sākotnējie dati ir vākti ņemot par pamatu NACE 1.redakciju.

Pētījuma struktūra

Pētījuma struktūra veidota, lai sasniegtu pētījuma mērķi un izpildītu pētījuma uzdevumus.

1.nodaļā „Radošo industriju dokumentu pārskats” ir izvērtēti nacionāla, reģionāla un vietēja līmeņa plānošanas dokumenti, kuros varētu būt iniciatīvas radošo industriju atbalstam. Nodaļā atspoguļoti Latvijā veiktie pētījumi par radošajām industrijām un to galvenie secinājumi.

2.nodaļā „Radošās industrijas reģionos un to nozīmīgums” veikta radošo industriju nozaru un darba tirgus izpēte reģionos. Apskatīta radošo industriju nozares komersantu skaita un apgrozījuma dinamika. Sniegta radošo industriju nozares atbalstošā sektora izvērtējums. Šīs nodaļas ietvaros izvērtēts izglītības piedāvājums un pieprasījums radošo industriju nozarē.

3.nodaļā „Vide un infrastruktūra radošo industriju attīstībai” atspoguļots reģiona tēls radošo industriju kontekstā un pieejamā infrastruktūra.

4.nodaļā „Radošo industriju vietējā un starptautiskā konkurētspēja” atspoguļota Lielbritānijas, Vācijas, Spānijas, Zviedrijas, Somijas, Norvēģijas un Nīderlandes pieredze un labā prakse radošo industriju atbalstam un veicināšanai. Nodaļā dots ieskats arī Baltijas valstu pieredzē radošo industriju attīstībai.

5.nodaļā „Valsts, reģionu un pašvaldību atbalsts radošo industriju attīstībai” tiks uzskaitīts valsts, reģiona un pašvaldības atbalsts radošo industriju attīstībai un nosacījumi tā saņemšanai reģionos.

6.nodaļā „Radošo industriju analītisks novērtējums” veikta radošo industriju PESTE un SVID analīzes, kurās atspoguļoti arī galvenie šķēršļi radošo industriju attīstībai novadu līmenī Latvijas teritorijā (Kurzeme, Zemgale, Latgale).

Balstoties uz pētījuma rezultātiem ir izstrādāts rīcības plāns, kas rekomendē konkrētas darbības plānošanas reģioniem, vietējām pašvaldībām, radošā sektora atbalsta institūcijām, radošo industriju un radošā sektora attīstības veicināšanai katrā reģionā.

Pētījuma noslēgumā izstrādātas projektu koncepcijas pašvaldībām un reģioniem.

Radošo industriju definīcija un konteksts

Radošo industriju kontekstā tiek lietoti tādi jēdzieni kā „radoša ekonomika”, „radošā klase”, „radoša pilsēta”.

Džons Haukins (*John Howkins*) uzskata, ka „radoša ekonomika” ir tāda, „kur pamata izejmateriāli un gala produkcija ir idejas. Es arī teiktu, ka tā ir ekonomika, kur lielākā daļa cilvēku pavada lielāko daļu sava laika, lai domātu par idejām. Tā ir ekonomika vai sabiedrība, kur cilvēki uztraucas, domā par savām spējām radīt ideju, kur viņi nestrādā rutīnas un vienveidīgu darbu vienkārši no 9 līdz 17.”¹ Radošās ekonomikas galvenās nozares ir: 1) zinātne un izpēte, 2) izdevējdarbība, 3) IT, 4) TV un radio, 5) dizains, 6) mūzika, 7) kino, 8) rotaļlietas un

¹ Radošā ekonomika: kā cilvēki no idejām rada naudu. Pieejams: <http://culturelablv.wordpress.com/2008/05/31/radosa-ekonomika-ka-cilveki-no-idejam-rada-naudu/>

spēles, 9) reklāma, 10) arhitektūra, 11) izpildītājmāksla, 12) amatniecība, 13) video spēles, 14) mode, 15) māksla.²

Ričarda Florida (*Richard Florida*) "radošās klases" pieeja balstās uz darbinieku raksturojumu un profesiju. Radošā klase sastāv no cilvēkiem, kas rada pievienoto vērtību ar kreativitātes palīdzību. R. Florida uzskata, ka "radošā klase" sastāv no 2 sadaļām: superkreatīvā daļa (zinātnieki, inženieri, universitāšu profesori, rakstnieki, mākslinieki, dizaineri utt.) un radošie profesionāļi (strādā dažādās zināšanu ietilpīgās nozarēs, piemēram, juristi, fiziķi, vadītāji utt.).

"Radoša pilsēta" ir tāda, kas pievērš pastiprinātu uzmanību:

- Inovatīviem augsto tehnoloģiju uzņēmumiem;
- Nozarēm, kas veido kultūras produktus un pakalpojumus;
- Zināšanu un informācijas apmaiņas tīkliem;
- Klasteriem, t.sk. radošajiem;
- Biznesa un zinātnes, izglītības iestāžu savstarpējai sasaistei/kooperācijai;
- Vides un publiskās telpas kvalitātei;
- Atpūtas, izklaides un pašattīstības iespēju dažādībai;
- Efektīvai transporta infrastruktūrai;
- Sociālajai kohēzijai.³

Lielākoties kā radošās industrijas ārvalstīs tiek uzskaitīti tādi sektori kā: 1) māksla, 2) izpildītājmāksla, 3) izdevējdarbība, 4) radio un TV, 5) kino un video, 6) izklaides IT/spēles, 7) arhitektūra, 8) dizains, 9) reklāma. Kā atšķirīgās nozares, kas citās valstīs tiek pieskaitītas radošajām industrijām un citās nē ir: 1) antikvārie priekšmeti, 2) amatniecība, 3) mūzikas instrumenti 4) kultūras mantojums, 5) programmatūras pakalpojumi. Kā izņēmumi ir tādas nozares kā kulinārija un tūrisms.⁴

Lai gan līdzīgas, tomēr niansēs atšķirīgas, šobrīd Latvijas politikas plānošanas dokumentos pieejamas divas definīcijas radošām industrijām.

Radošās industrijas - industrijas, kuru izcelsme balstās indivīda radošajā darbībā, prasmēs un talantā un kurām, izveidojot un izmantojot intelektuālo īpašumu, ir potenciāls celt labklājību un radīt darba vietas. Tās aptver arhitektūru, reklāmu, mākslas un kultūras industrijas, dizainu (ieskaitot modi, grafisko dizainu un lietišķo mākslu), filmu, datorspēles un interaktīvās programmatūras, mūziku, jaunos medijus, izdevējdarbību, radio un televīziju u.c.⁵

Radošās industrijas – aktivitātes, kuru izcelsme balstās indivīda radošajā darbībā, prasmēs un talantā un kurām, radot un izmantojot intelektuālo īpašumu, ir potenciāls veidot produktus ar augstu pievienoto vērtību. Tās aptver arhitektūru, reklāmu, mākslas un kultūras industrijas, dizainu (ieskaitot modi, grafisko dizainu un lietišķo

² Creative metropolises: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolises.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007 – 2013.

mākslu), filmu, datorspēles un interaktīvās programmatūras, mūziku, jaunus medijus, izdevējdarbību, radio un televīziju.⁶ (Politikas pamatnostādnes Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas. Nacionāla valsts 2006. - 2015. gadam).

Latvijas, Lietuvas un Igaunijas izpratne par radošajām industrijām ir līdzīga, taču atsevišķas uz radošajām industrijām attiecināmās nozares atšķiras (skatīt .tabulu zemāk).

IGAUNIJA (2009)	LATVIJA (2009)	LIETUVA (2009)
Māksla (vizuālā un lietišķā māksla)	Vizuālā māksla	Vizuālā māksla, lietišķā māksla un kultūras mantojums
Skatuves māksla (teātris, dejas, festivāli)	Skatuves māksla (teātris, dejas, festivāli)	Skatuves māksla (teātris, dejas, festivāli)
Mūzika (interpretācija, komponēšana, producēšana, izdošana, mūzikas instrumenti, festivāli u.c.)	Mūzika (interpretācija, komponēšana, producēšana, izdošana, mūzikas instrumenti, festivāli u.c.)	Mūzika (interpretācija, komponēšana, producēšana, izdošana, mūzikas instrumenti, festivāli u.c.)
Arhitektūra	Arhitektūra	Arhitektūra
Dizains (produktu dizains, mode, grafiskais dizains)	Dizains	Modes dizains, grafiskais dizains
Filmas un video	Filmas un video	Filmas un video
Translācija (radio un televīzija)	Televīzija, radio un interaktīvie mediji	Televīzija, radio un interaktīvie mediji
IT izklaide (interneta un datorspēles, izklaides interneta vietnes)	Datorspēles un interaktīvās programmatūras tiražēšana	Datorspēles un interaktīvās programmatūras tiražēšana
Publikācijas (grāmatas, periodiskie laikraksti, katalogi u.c.)	Publikācijas (grāmatas, periodiskie laikraksti u.c.)	Publikācijas (grāmatas, periodiskie laikraksti u.c.)
Vēsturiskais mantojums (muzeji, bibliotēkas, arhīvi, amatnieku darinājumi)	Kultūras mantojums	Vēsturiskais mantojums (muzeji, bibliotēkas, arhīvi)
Reklāma (reklamēšana, reklāmas aģentūras)	Reklāma	Reklāmas, sabiedrisko attiecību un komunikāciju pakalpojumi
	Kultūras aktivitātes	Izglītības aktivitātes
	Atpūtas, izklaides un citi kultūras pasākumi	Botāniskie un zooloģiskie dārzi
		Ceļojumu aģentūras un tūroperātori.

Avots: *Creative Industries in Estonia, Latvia and Lithuania*. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/starprozares/radosa/petijumi.html>

Pētījuma ietvaros tiks izmantots Latvijā piemērotais radošo industriju nozaru uzskaitījums.

6 Politikas pamatnostādnes Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas. Nacionāla valsts 2006. - 2015. gadam.

1. Radošo industriju dokumentu pārskats

1.1. Radošo industriju nozares politikas un attīstības plānošana un dokumenti

1.1.1. Nacionālas nozīmes politikas plānošanas un attīstības dokumenti

Šobrīd radošās industrijas izvirzās par vienu no visstraujāk augošajām ekonomikas nozarēm pasaulē, kurās apvienojas kultūras un uzņēmējdarbības potenciāls un tiek radīti produkti un pakalpojumi ar augstu pievienoto vērtību. Radošajām industrijām ir būtiska loma inovāciju un jauno tehnoloģiju attīstībā. Tomēr Latvijā šī nozare kopumā sākusī attīstīties tikai pēdējos gados, kaut gan radošo industriju apzināšana un politikas attīstība Latvijā uzsākta 2005.gadā, izstrādājot Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam.

Latvijā kopš 2005.gada radošās industrijas jautājumus publiskās politikas līmenī īpaši uzņēmusies virzīt Kultūras ministrija (turpmāk arī – KM) – gan pasūtot pētījumus, gan iniciējot to iekļaušanu visos nozīmīgākajos politikas plānošanas dokumentos, gan iepazīstinot ar radošo industriju problemātiku dažādas auditorijas utt. KM galvenā motivācija, iesaistoties radošo industriju jautājumu virzīšanā Latvijā, ir cieši saistīta gan ar politikas prioritāti kultūrizglītībā, gan ar pārliecību par kultūras investīciju nozīmi tautsaimniecībā kopumā.⁷ Eksporta iespējas, līdz ar to arī ar radošo industriju saistīto preču un pakalpojumu eksporta iespējas, ir valsts aģentūras "Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra" (turpmāk arī – LIAA) kompetencē.

Kultūras ministrijas kompetence radošo industriju jomā ir⁸:

- informēt sabiedrību par radošās industrijas jautājumiem;
- izstrādāt politikas dokumentu un normatīvo aktu projektus radošās industrijas jomā;
- veidot partnerību un sadarboties ar kompetentām valsts, pašvaldību un privātajām institūcijām radošās industrijas attīstības jautājumos;
- radošās industrijas izglītība;
- veidot, kā arī sniegt priekšlikumus konsultatīvo un ekspertu komisiju, padomju un darba grupu izveidošanai aktuālu radošās industrijas jautājumu risināšanai;
- uzkrāt un analizēt informāciju par radošās industrijas situāciju valstī;
- analizēt Eiropas Savienības un citu institūciju dokumentus radošās industrijas jomā un sagatavot priekšlikumus to izstrādei.

Saskaņā ar Attīstības plānošanas sistēmas likuma⁹ 9.panta otro daļu hierarhiski augstākais ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments ir Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija. Hierarhiski augstākais vidēja termiņa

⁷ Latvijas Republikas Kultūras ministrija (2008). *Informatīvais ziņojums par radošo industriju un tās politiku Latvijā*. Pieejams: www.km.gov.lv/lv/doc/dokumenti/RI_zinojums.pdf

⁸ Latvijas Republikas Kultūras ministrija. *Radošā industrija*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/starptnozares/radosas_industrijas.html

⁹ Attīstības plānošanas sistēmas likums. LR likums. Latvijas Vēstnesis. 2008. 23.maijs. Nr.80.

attīstības plānošanas dokuments ir Nacionālais attīstības plāns. Šobrīd spēkā esošais augstākais ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments ir Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam, savukārt augstākais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments ir Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007 – 2013, visi pārējie politikas plānošanas dokumenti ir pakārtoti minētajiem plānošanas dokumentiem. Ņemot vērā minēto, radošo industriju nozares politikas izpēte tiks veikta sākot ar hierarhijā augstāk esošajiem plānošanas dokumentiem, kurai sekos nozares politikas plānošanas dokumenti izpēte.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam¹⁰ (turpmāk - Stratēģija) kā pirmā prioritāte Latvijas ilgtspējīgai attīstībai tiek minēta „kultūras telpas attīstība”, jo stipras un radošas nācijas identitāte sakņojas mūsu unikālajās, mantotajās un jaunradītajās materiālajās un garīgajās vērtībās. Kultūrtelpas attīstība veicinātu nākamās prioritātes attīstīšanu - „ieguldījumus cilvēkkapitālā”. Tas, savukārt, rezultētos nākamajā prioritātē „paradigmas maiņa izglītībā” - pāreja no izglītības sistēmas, kas vērsta galvenokārt uz loģisko domāšanu un intelektu, uz tādu, kas stimulē iztēli un intuīciju, radošas idejas, attīsta kritisko domāšanu un spēj ģenerēt jaunas vīzijas un vērtības. Intelektuālais un radošais potenciāls pārvērstos ekonomiskos ieguvumos, attīstot nākamo prioritāti – „inovatīvu un ekoepektīvu ekonomiku”, kam svarīga nākamā prioritāte „daba kā nākotnes kapitāls”, tādejādi veidojot „telpiskās attīstības perspektīvu”. Tas veicinātu „inovatīvu pārvaldību un sabiedrības līdzdalību”, kas sekmētu „kultūras telpas attīstību”. Tā savstarpēji mijiedarbojoties, Stratēģija paredz Latvijas ilgtspējīgu attīstību. No augstāk minētā izriet, ka kultūras telpas attīstība ir kā stimuls tālākai sabiedrības attīstībai. Tā vieno un saliedē sabiedrību jaunu ekonomisku, sociālu un kultūras vērtību radīšanai, kuras novērtē un pazīst arī pasaulē.

Kā nosaka Stratēģija, „kultūras telpas attīstības” prioritātes mērķis ir saglabāt un attīstīt Latvijas kultūras kapitālu un veicināt piederības izjūtu Latvijas kultūras telpai, attīstot sabiedrības radošumā balstītu konkurētspējīgu nacionālo identitāti un veidojot Latvijā kvalitatīvu kultūrvidi. Latvijas nākotne ir jāveido uz tādu vērtību pamata, kas neprasa fizisko resursu tālāku intensīvu izmantošanu, bet sakņojas ilgtspējas potenciālā. Tieši kultūra ir viens no resursiem ar neierobežotu ilgtspējas potenciālu. Kultūra ietver sevī mantotas, cauri laikiem saglabājušās kultūras vērtības, attīstās un turpina veidot nācijas identitātes kodolu. Tādas vērtības kā radošums, zināšanas, atvērtība jaunajam un tiešanās uz izcilību vairo ikviena cilvēka un Latvijas kopējo cilvēkkapitāla vērtību. Savukārt jaunrade, tolerance, sadarbība un līdzdalība veicina sabiedrības saliedētību, drošību un kultūras daudzveidību. Kultūras kapitāla nozīmes palielināšanos ir būtiski ietekmējušas pārmaiņas globālajā ekonomikā – pārorientēšanās no resursus tērējošas industrijas uz radošo industriju, kuras pamatresurss un konkurētspējas avots ir cilvēka radošums, iztēle, intuīcija – īpašības, kuru galvenā veidotāja ir kultūra. Jaunas tehnoloģijas dod iespēju virtuālo realitāti izmantot arī kultūras pieejamības uzlabošanai: kultūras mantojuma vērtību saglabāšanai un izplatīšanai, jaunu kultūras produktu un pakalpojumu radīšanai.

Stratēģija kā prioritāros „kultūras telpas attīstības” prioritātes ilgtermiņa rīcības virzienus nosaka:

- piederības izjūtas Latvijas kultūras telpai stiprināšana (saglabājot latviešu valodu, stiprinot nacionālo identitāti, veicinot kultūras eksportu); un

¹⁰ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam. Pieejams: http://www.latvija2030.lv/upload/lias_1redakcija_pilnv_final.pdf

- radošas sabiedrības veidošana (iekļaujot to izglītības programmās, veidojot radošu pilsētvidi, attīstot radošo tūrismu, izmantojot jaunākās tehnoloģijas, veicinot sabiedrības iesaistīšanos).

Stratēģija norāda, ka veids, kā stiprināt kultūras ietekmi un radošuma klātbūtni pilsētvidē, ir veidot īpašus laikmetīgas kultūras centrus vai radošos klasterus (pudurus). Tur valdošais radošais un sociālais klimats rosina cilvēkus izteikt jaunas, inovatīvas idejas, iedrošina ieviest tās praksē vai neveiksmes gadījumā mēģināt vēlreiz. Kvalitatīvas dzīves telpas veidošana iet roku rokā ar radošas pilsētas jēdzienu. Radoša pilsēta ir labākā vieta, kur dzīvot, strādāt un īstenot savus mērķus. Tā ir pilsēta, kas atbalsta un novērtē investīcijas uzņēmējdarbībā, jaunradē un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā. Pilsētu attīstības procesā ir jāiesakņojas principam „pilsēta iedzīvotājiem, iedzīvotāji – pilsētai”, uzsverot, ka iedzīvotājiem ir ne tikai tiesības uz kvalitatīvu un estētiski pievilcīgu dzīves telpu, bet arī pienākums to pašiem veidot un uzturēt.

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007 – 2013

Viena no Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007 – 2013¹¹ (turpmāk - Nacionālais attīstības plāns) izvirzītajām prioritātēm ir izglītots un radošs cilvēks. Šādā kontekstā galvenā loma ir Latvijas izglītības sistēmai, attīstot radošas un mērķtiecīgas personības, nodrošinot zināšanas un prasmes visa mūža garumā. Izglītības kvalitātei jāatbilst mūsdienu sabiedrības un tautsaimniecības arvien augošajām prasībām.

Kā vēl viena Nacionālā attīstības plāna prioritāte ir uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība. Lai efektīvi izmantotu Latvijas radošos un kultūrvides resursus, paaugstinātu pastāvošo radošo nozaru darba produktivitāti, paplašinātu un dažādētu radošu cilvēku ekonomiskās darbības formas, pārvēršot cilvēku radošo potenciālu ekonomiskos ieguvumos, Latvijas tautsaimniecībā kā viena no perspektīvām ir jāintegrē radošo industriju nozare. Lai Latvijā šī nozare sasniegtu tikpat augstus izaugsmes tempus kā citās pasaules valstīs, jāpievērš uzmanība radošo industriju specifiskajām vajadzībām un jāattīsta to inovatīvais potenciāls, kā arī sistemātiski jāpaplašina pieredze radošo industriju jomā. Lai to risinātu Nacionālais attīstības plāns nosaka šādus uzdevumus:

- veidot radošās uzņēmējdarbības kultūru sabiedrībā un veicināt izpratni par radošo industriju specifiku, struktūru un potenciālu Latvijā;
- radīt labvēlīgu vidi un institucionālo atbalstu jauniem radošiem profesionāļiem uzņēmējdarbības uzsākšanai un konkurētspējīgas radošās industrijas izveidei, un tās atzīšanai par līdzvērtīgu citām sevi jau apliecinājušām tautsaimniecības nozarēm;
- veidot aktīvu publisko un privāto partnerību radošā potenciāla komercializācijai;
- sekmēt nākotnes tehnoloģiju savlaicīgu iekļaušanu radošo nozaru produktu izstrādē un sadarbību ar citām nozarēm, kur Latvija ir apliecinājusi savu konkurētspēju;
- veicināt divu virzienu starpnozaru kooperāciju apmaiņu: Latvija - ārvalstis un otrādi;
- izveidot radošo nozaru klasteri (puduri), iekļaujot tā nepārtrauktu darbību nodrošinošu MVU daudzumu, iesaistot izglītības iestādes un augstskolas, piegādātājas nozares, valsts institūcijas un izstrādājot nozares ilgtermiņa stratēģiju.

¹¹ Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam: MK noteikumi Nr.564. Latvijas Vēstnesis. 2006. 11.jūlijs, Nr.108.

Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.–2013.gadam

Ievērojot Nacionālā attīstības plānā noteikto valsts izaugsmes mērķi (dzīves kvalitātes paaugstināšana caur virzību no darbietilpīgas ekonomikas uz zināšanām un prasmēm balstītu ekonomikas attīstību), tika izstrādāts Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.–2013.gadam¹² (turpmāk - Stratēģiskās attīstības plāns).

Pie ekonomiskās izaugsmes prioritātes vidēja termiņa 1.2. rīcības virziena „Uzņēmējdarbības vides un atbalsta uzlabošana”, 1.2.4. apakšvirziena „Eksporta veicināšana” ir noteikts 1.2.4.2. punkts, kurš paredz attīstīt radošo industriju un palielināt kultūras pakalpojumu eksportu, nodrošināt labvēlīgu vidi jaunu kultūras un tūrisma produktu attīstībai un pieejamībai (uzdevums vienlaicīgi saistīts ar 2.prioritāti „Sociālā drošība” kā sabiedrības garīgo vērtību veidotājs un kvalitatīva brīvā laika pavadīšanas iespēja). 2013.gadā kā politikas rezultāts ir noteikts - radošo industriju, t.sk. kultūras pakalpojumu, eksports (% no kopējā eksporta) 2013.g. būs 2% (2008.g. bija 0,73%). Līdz 2013.gada beigām ir paredzēts sasniegt šādus rezultātus:

- Uzsākta kultūras pakalpojumu pilnveidošana, auditorijas paplašināšana un kultūras institūciju pašienēmumu palielināšana;
- Ieņēmumu dinamika no kultūras pakalpojumiem 3% pret 2010.gadu.

Par minēto rezultātu izpildi ir atbildīga Kultūras ministrija.

Valsts stratēģiskais ietvardokuments 2007.-2013.gada periodam

Valsts stratēģiskais ietvardokuments 2007.-2013.gada periodam¹³ (turpmāk – VSID) ir struktūrfondu un Kohēzijas fonda galvenais plānošanas dokuments Latvijā, un tas nodrošina kohēzijas politikas sasaisti ar nacionālajām prioritātēm un pamato šo prioritāšu izvēli, kā arī nosaka fondu apguves stratēģiju, vadības ietvaru, nodrošina dalībvalstu darbības programmu un citu finanšu instrumentu koordināciju.

VSID citu mērķu un prioritāšu vidū izceļ arī radošo industriju nozīmi: „Īpaši svarīgs ES fondu atbalsts būtu tām nozarēm, kurās Latvijā ir izveidojies noteikts izaugsmes potenciāls un ir iespējams piedāvāt starptautiski konkurētspējīgus produktus un pakalpojumus. (...) Kā perspektīvas Latvijā tiek uzskatītas arī tās nozares, kam raksturīga maza dabisko resursu ietilpība un kuras tiek balstītas uz intelektuālo īpašumu (radošās industrijas).”¹⁴

Tāpat VSID norāda, ka radošo industriju attīstības procesā ne mazāk svarīga ir kultūras infrastruktūras attīstība: "Lai turpmāk tiktu stiprināts un vairots kultūrvides sociālekonomiskais potenciāls un tās resursi iesaistīti intensīvā publiskā aprītē, jāatbalsta mūsdienīgas daudzfunkcionālas kultūras infrastruktūras izveide reģionos un kultūras mantojuma objektu īpašnieki, tiesiskie valdītāji un apsaimniekotāji, tostarp valsts un pašvaldību institūcijas, kā arī nevalstiskās organizācijas un privātīpašnieki, kas īsteno normatīvajos aktos noteiktas publiskās funkcijas, ja tie nodrošina kultūras mantojuma objektu sabiedrisko funkciju īstenošanu un to pieejamību, integrējot nacionālas nozīmes kultūras mantojumu kvalitatīvas publiskās telpas izveides un radošo

¹² Par Latvijas Stratēģiskās attīstības plānu 2010.–2013.gadam: MK rīkojums Nr.203. Latvijas Vēstnesis. 2010. 15.aprīlis, Nr.60.

¹³ Par Valsts stratēģisko ietvardokumentu: MK rīkojums Nr.669. Latvijas Vēstnesis. 2007. 31.oktobris. Nr.175.

¹⁴ Turpat.

industriju attīstības procesā."¹⁵

Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.–2015.gadam. Nacionāla valsts

Raksturojot pašreizējo situāciju, "Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.–2015.gadam. Nacionāla valsts"¹⁶ (turpmāk – Vadlīnijas) min to, kā perspektīvas tautsaimniecības nozares sāk attīstīties un nostiprināties kultūras tūrisms un radošās industrijas. Pie vāmajām pusēm min faktu, ka nav pietiekami apzināts un pētīts kultūras sociālekonomiskais potenciāls, nav izveidota valsts politika radošo industriju attīstības veicināšanai. Savukārt pie iespējām tiek minēts - iespēja attīstīt kultūras un ekonomikas sakarus, ar valsts atbalstu veidot spēcīgu radošo industriju sektoru, veicināt jaunu inovatīvu kultūras produktu veidošanu; uzlabojot kultūras infrastruktūru, palielināt un dažādot kultūras resursu sociālekonomisko ietekmi.

Kultūrpolitikas prioritātes vidējam termiņam:

- Kultūras nozares cilvēkresursu attīstība: izglītība un atalgojuma paaugstināšana.
- Nacionālas nozīmes kultūras objektu būvniecība.
- Radošo industriju attīstība.
- Reģionālās kultūrpolitikas veidošana.
- Kultūras ieguldījuma palielināšana bērnu un jauniešu attīstībā.
- Kultūras kartēšana un pētniecība.

Viens no kultūrpolitikas uzdevumiem ir pretsvarā globālā tirgus spiedienam stiprināt nacionālo kultūras tirgu un radošās industrijas, veicināt to lomu valsts konkurētspējas celšanā, apzinoties un saglabājot kultūras preču un pakalpojumu divējādo dabu – uzsverot to, ka līdzās komerciālai vērtībai kultūras produktiem piemīt ekonomiskos rādītājus neizsakāma nemateriāla, simboliska vērtība – kultūras identitātes nesēja.

Ņemot vērā esošo situāciju, ko izraisījusi straujā sociāli ekonomiskā attīstība gan Latvijā, gan pasaulē, Vadlīnijās formulēti pieci jauni kultūrpolitikas akcenti, no kuriem trešais skar radošo industriju attīstību: „Kultūrā un mākslā izkoptais radošums līdztekus zināšanām ir jaunās ekonomikas izaugsmes galvenais resurss. Radošā industrija kā jauna tautsaimniecības nozare nodrošina šī resursa izmantošanu preču un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību radīšanā.”¹⁷

Kā viens no galvenajiem kultūrpolitikas akcentiem, kas tiek minēts šajā politikas plānošanas dokumentā, ir kultūrā un mākslās izkoptais radošums līdztekus zināšanām. Tas ir jaunās ekonomikas izaugsmes galvenais resurss. Radošās industrijas kā jauna tautsaimniecības nozare nodrošina šī resursa izmantošanu preču un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību radīšanā.

Kā viena no problēmām tiek minēts, tas, ka Latvijā radošās industrijas nav definētas kā perspektīva valsts attīstības nozare. Radošo industriju biznesa uzsākšanai nav izveidotas adekvātas atbalsta shēmas (biznesa konsultācijas, radošās laboratorijas, biznesa inkubatori, inovāciju riska kapitāls, investīcijas vai labvēlīgu

¹⁵ Par Valsts stratēģisko ietvardokumentu: MK rīkojums Nr.669. Latvijas Vēstnesis. 2007. 31.oktobris. Nr.175.

¹⁶ Par ilgtermiņa politikas pamatnostādņēm "Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam. Nacionāla valsts: MK rīkojums Nr.264. Latvijas Vēstnesis. 2006. 20.aprīlis, Nr.63.

¹⁷ Turpat.

nosacījumu kredīti biznesa uzsākšanai). Nav izstrādāta metodoloģija radošo industriju statistikas vākšanai un monitoringam, kas liedz pilnvērtīgi veikt kultūras industriju kvantitatīvo un kvalitatīvo datu apkopošanu un analīzi. Trūkst tirgus (auditorijas) pētījumu, kā arī starpdisciplināru pētījumu par kultūras ekonomisko un sociālo ietekmi uz valsts attīstību, t.sk. reģionālajā un lokālajā līmenī. Tāpat tiek atzīmēts tas, ka trūkst koordinācijas un sadarbības starp radošo industriju un kultūras tūrisma jomās iesaistītajām pusēm (valsts, pašvaldību, sabiedrisko un privāto sektoru). Nav izvērtēta valsts nodokļu politikas ietekme uz daudzveidīga kultūras tirgus attīstību un kopprodukciju veidošanu radošo industriju jomā, kultūras sponsorēšanu, kā arī privātā īpašumā vai apsaimniekošanā nodota kultūras mantojuma saglabāšanu un pieejamību.

Kā galvenie rīcības virzieni problēmu risināšanai (attiecībā uz radošajām industrijām kopumā) tiek paredzēti:

1. *Veikt sistemātisku Latvijas kultūras ekonomiskā potenciāla un kultūras ekonomiskās un sociālās ietekmes pētniecību un monitoringu.*

Prioritārie uzdevumi tā īstenošanai:

1. *KM sadarbībā ar EM, LIAA un valsts reģionālās attīstības aģentūrām veikt pētījumus:*

- *kultūras sociālekonomiskās ietekmes izvērtēšanai visās kultūras nozarēs un starpnozārēs;*
- *īstenot radošo industriju kartēšanas projektu radošo industriju nozaru potenciāla un perspektīvu izvērtēšanai Latvijā.*

2. *KM sadarbībā ar EM un CSP izstrādāt metodoloģiju un metodiku radošo industriju statistikas datu vākšanai un uz šīs bāzes izveidot visu radošo industriju statistikas sistēmu.*

3. *KM sadarbībā ar EM un LIAA veikt regulārus tirgus pētījumus un monitoringu, sekojot kultūras un radošo industriju produktu pieprasījuma dinamikai.*

4. *KM, veicot Latvijas kultūrkartēšanu, apzināt un iekļaut Latvijas reģionu kultūrkartē informāciju par kultūras produktu daudzveidību un izplatību visā Latvijā.*

2. *Veidot labvēlīgus nosacījumus Latvijai raksturīgo radošo un kultūras industriju attīstībai.*

Prioritārie uzdevumi tā īstenošanai:

1. *Sadarbojoties KM, EM un LIAA, izstrādāt politikas pamatnostādnes radošo industriju attīstībai, kas definē Latvijai raksturīgās radošās un kultūras industrijas un nosaka to atbalsta sistēmu, t.sk.*

- *radošo industriju standartu attīstību un izplatību;*
- *profesionālo izglītību un tālākizglītību radošo industriju jomās;*
- *biznesa konsultāciju nodrošināšanu uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai radošo industriju jomā;*
- *radošo laboratoriju, biznesa inkubatoru un radošo industriju klasteru izveidi;*
- *inovāciju riska kapitāla ieviešanu radošo industriju jomās;*
- *investīciju vai labvēlīgu kredīta nosacījumu uzņēmējdarbības uzsākšanai iespējas;*
- *atbalstu Latvijas radošo industriju produktu virzīšanai tirgū, t.sk. ārējais eksports.*

2. KM sadarbībā ar EM un RAPLM (tagad – VARAM), veidojot Nacionālo stratēģiskā ietvara dokumentu 2007.-2013. un plānojot operacionālās programmas ES struktūrfondu apguvei, paredzēt atbalsta pasākumus Latvijas radošo industriju attīstībai.

3. Sadarbojoties EM, LIAA un KM, izveidot starpinstitutionālu darba grupu vai padomi koordinētas valsts politikas radošo industriju attīstībai veidošanai un ieviešanai.

4. KM sadarbībā ar EM, LIAA, Latvijas augstskolām un, piesaistot ārvalstu ekspertus un organizācijas, īstenot pilotprojektus radošo un kultūras industriju nozarēs.

5. KM sadarbībā ar ĀM un LIAA apzināt un attīstīt Latvijas radošo un kultūras industriju zīmolus un veidot to sasaisti ar Latvijas ārējo kultūrpolitiku un Latvijas tēla veidošanu.

6. Sadarbojoties EM, LIAA, KM un radošajām profesionālajām organizācijām, veidot pastāvīgu sadarbību un komunikāciju starp radošo profesiju pārstāvjiem un uzņēmējiem jaunu produktu ar augstu pievienoto vērtību radīšanai un attīstībai.

3. Attīstīt dizaina nozari kā instrumentu inovāciju kapacitātes celšanai un preču un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību radīšanai.

Prioritārie uzdevumi tā īstenošanai:

1. KM sadarbībā ar EM izveidot Nacionālo dizaina padomi kā konsultatīvu un sadarbību veicinošu institūciju.

2. KM sadarbībā ar EM, LIAA un LDF izstrādāt nacionālā dizaina politikas pamatnostādnes, t.sk. iekļaujot risinājumus dizaina politikas īstenošanas atbalsta sistēmas izveidei.

3. Saskaņā ar EP pieņemto Rezolūciju par universālā dizaina principu ieviešanu visu to profesiju izglītības programmās, kas strādā radītā vidē, veicināt universālā dizaina principu integrāciju dažāda līmeņa izglītības programmās. KM sadarbībā ar IZM veicināt dizaina izglītības programmu attīstību un iekļaut valsts pasūtījumā dizaineru sagatavošanu. Veidot starptautiskas sadarbības programmas kvalificētu dizaina pasniedzēju sagatavošanai, efektīvi apgūstot ES fondus un atbalsta programmas un citu starptautisko institūciju atbalsta iespējas.

4. Rosināt VKKF izveidot nozares padomi un programmu dizaina nozares attīstībai un projektu atbalstam.

5. KM sadarbībā ar LIAA un LDF veidot sabiedrībā izpratni par dizaina lomu valsts konkurētspējas celšanā un vides kvalitātes pilnveidošanā.

4. Izveidot starpdisciplināras studiju un tālākizglītības programmas darba tirgū konkurētspējīgu augsti kvalificētu profesionāļu sagatavošanai kultūras un radošo industriju nozarēs.

Prioritārie uzdevumi tā īstenošanai:

1. Sadarbojoties KM, IZM un EM, definēt valsts pasūtījumu izglītības programmu izveidei kultūras un radošo industriju un kultūras tūrisma speciālistu sagatavošanai profesionālās un augstākās izglītības līmenī.

2. KM un IZM rosināt un stiprināt sadarbību starp kultūras un ekonomikas profilu izglītības iestādēm starpdisciplināru, uz darba tirgus vajadzībām orientētu studiju programmu un radošo laboratoriju izveidei, t.sk. izmantojot starptautisko sadarbības un palīdzības programmu iespējas, piesaistīt kultūras un radošo

industriju speciālistu sagatavošanai ārvalstu mācību spēkus un ekspertus.

3. Rosināt LMA Senātu sadarbībā ar KM un EM izstrādāt koncepciju Mākslas un tehnoloģiju/vai dizaina augstskolas izveidei, paplašinot LMA materiāli tehnisko bāzi un mācību spēku kapacitāti.

4. Rosināt LMA tās Vizuālo komunikāciju nodaļas ietvaros izveidot mūsdienīgu animācijas un digitālā satura veidošanas apmācību.

5. Īstenot kultūras nozarē un radošajās industrijās strādājošo tālākizglītību un kvalifikācijas celšanu kultūras ekonomikas, vadības un tirgzinības priekšmetos.

6. KM nodrošināt aktīvu Latvijas līdzdalību Baltijas Filmu un mediju skolas darbībā.

- 5. Pilnveidot tiesisko bāzi kultūrai un radošo un kultūras industriju attīstībai labvēlīgas nodokļu politikas ieviešanai.*

Prioritārie uzdevumi tā īstenošanai:

1. KM nepieciešams veikt pētījumu(s) par pašreizējās nodokļu politikas piemērošanas ietekmi un efektivitāti uz Latvijas kultūras tirgu ES un to dalībvalstu kontekstā.

2. KM, balstoties uz pētījuma rezultātiem, izstrādāt koncepciju par nodokļu atvieglojumiem kultūrai, kurā izvērtēta līdzšinējā nodokļu atvieglojumu sistēma kultūrā ES un to dalībvalstu kontekstā, ierosināti un izvērtēti jauni nodokļu atvieglojumi un prognozēta to ietekme uz tautsaimniecības un kultūras attīstību.

3. KM organizēt izglītojošus un informējošus pasākumus radošo profesiju pārstāvjiem un kultūras sektorā strādājošiem nodokļu politikas jautājumos.

- 6. Īstenot preventīvos pasākumus intelektuālā īpašuma aizsardzībai kultūrā un radošo industriju jomā.*

Prioritārie uzdevumi tā īstenošanai:

1. KM sadarbībā ar TM, EM un autortiesību aizsardzības aģentūrām veikt pētījumus pirātisma radīto ekonomisko zaudējumu apzināšanai autortiesību un blakustiesību nozarēs un to cēloņu analīzei ar mērķi plānot efektīvus preventīvos pasākumus.

2. Tieslietu ministrijai sadarbībā ar KM, IeM, EM, IZM izstrādāt Valsts programmu intelektuālā īpašuma aizsardzībai.

3. KM sadarbībā ar autortiesību aizsardzības aģentūrām īstenot izglītojošus un informējošus pasākumus kultūras darbiniekiem un radošo profesiju pārstāvjiem par intelektuālā īpašuma aizsardzību.

4. KM sadarbībā ar TM un autortiesību aizsardzības aģentūrām pastiprināt informējošas kampaņas par intelektuālo īpašumu un tā zādības sociālekonomiskajām sekām.

5. IZM sadarbībā ar KM un TM iekļaut jautājumus par intelektuālā īpašuma aizsardzību izglītības programmās.

6. KM sakārtot mantiskā pārvaldījuma tiesības PSRS laikā Latvijā uzņemtajām filmām un ierakstītajām fonogrammām.

Kā politikas rezultāts, kas attiecas uz radošajām industrijām, tiek noteikts - Latvijai raksturīgās radošās industrijas attīstās kā jauno ekonomiku virzoša nozare, kas ražo preces un pakalpojumus ar augstu pievienoto vērtību. Radošās industrijas Latvijā nodarbina 6% no kopējā nodarbināto skaita un rada 5 % no IKP.

Rīcības plāns politikas pamatnostādņu „Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam. Nacionāla valsts” īstenošanai 2008.-2009.gadam

Rīcības plānā politikas pamatnostādņu „Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015. gadam. Nacionāla valsts” īstenošanai 2008.-2009. gadam¹⁸ uz radošajām industrijām attiecas 2.mērķis no Pamatnostādnēm: „Pilnveidot sadarbību starp kultūras un tautsaimniecības nozarēm Latvijas kultūras daudzveidības veicināšanai un radošās ekonomikas ilgtspējīgai attīstībai” un tā izpildei tiek paredzēti sekojoši pasākumi:

- Veikt pētījumus par Latvijas radošajām industrijām;
- Īstenot pētījumus un organizēt izglītojošas konferences un seminārus par kultūras sociālekonomisko ietekmi;
- Izstrādāt un īstenot politiku radošo industriju attīstībai;
- Izstrādāt Filmu likumu;
- Nacionālā kino kā radošās industrijas atbalsts un nozares administrēšana;
- Izstrādāt MK noteikumus „Filmu klasifikācijas kārtība”;
- Izstrādāt nacionālā dizaina politikas pamatnostādnes. Veikt pētījumu dizaina kā kultūras industrijas nozares izpētei;
- Dizaina studiju programmas un bāzes izveide;
- Veicināt profesionālā dizaina izmantošanu rūpniecības uzņēmumos, tādejādi paaugstinot produktu pievienoto vērtību un starptautisko konkurētspēju (saiknes uzturēšana starp rūpniecības nozarēm un profesionālā dizaina sektoru, informatīvais nodrošinājums, veicinošu pasākumu iniciēšana un realizācija);
- Latvijas augstskolu kā radošo industriju bāzes studiju vietas un studiju programmu nodrošināšana atbilstoši normatīvajiem aktiem, t.sk. Digitālo tehnoloģiju laboratorijas Latvijas Mākslas akadēmijā pilnveidošana un atbalsts videomākslas un web mākslas kā radošo industriju katalizatoram;
- Pilnveidot animācijas un digitālā satura apmācību, nodrošinot izglītotāju atgriezenisko saiti ar industrijas pārstāvjiem;
- Nodrošināt Latvijas studentu studijas BFMS, veicināt Latvijas mācību spēku dalību BFMS;

¹⁸ Par Rīcības plānu politikas pamatnostādņu "Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam. Nacionāla valsts" īstenošanai 2008.-2009.gadā: MK rīkojums Nr.212. Latvijas Vēstnesis. 2008. 18.aprīlis, Nr.61.

- Izstrādāt pētījumu par Latvijas nodokļu politikas ietekmi uz kultūru un kultūras tirgu ES un to dalībvalstu kontekstā;
- Izstrādāt priekšlikumus kultūras pieminekļu saglabāšanu veicinoša nekustamā īpašuma nodokļa politikai.

Zinātnes un tehnoloģijas attīstības pamatnostādņu ieviešanas rīcības plāns 2010.-2011.gadam.

Pie Zinātnes un tehnoloģijas attīstības pamatnostādņu ieviešanas rīcības plāns 2010.-2011.gadam¹⁹ 1. mērķa „Sekmēt zinātniskās darbības, intelektuālā potenciāla un infrastruktūras atjaunošanu un attīstību” ir izstrādāts 1.5. apakšmērķis: „Sekmēt darba tirgus prasībām atbilstošu augstas kvalifikācijas speciālistu sagatavošanu, veicinot sadarbību starp valsts pārvaldes, izglītības iestādēm, darba devēju organizācijām un nevalstiskajām organizācijām”. Kā viens no pasākumiem izvirzītā mērķa sasniegšanai ir noteikts: „Nodrošināt valsts budžeta vietu sadalījumu atbilstoši valsts tautsaimniecības un sabiedrības attīstībai prioritārām (tai skaitā dabaszinātņu un inženierzinātņu) nozarēm.” Tiešais darbības rezultāts - budžeta vietu skaits prioritārajās nozarēs, par tādām uzskatot dabas zinātnes, inženierzinātnes, vides zinātnes, veselības aprūpi, "mākslu (radošās industrijas - Vizuāli plastiskā māksla, Mūzika un skatuves māksla, Audio - vizuālā māksla un mediju māksla, Dizains, Lietišķā māksla)", kā arī maģistra un doktora studiju vietas akadēmiskā un zinātniskā personāla atjaunošanai, 2010.gadā - 66% no valsts budžeta finansēto vietu kopskaita. Valsts budžeta dotācija 2010.gadā 40 710 111 LVL ((no tiem IZM - 23 562 216 LVL, KM - 2 341 518 LVL, VM - 11 054 506 LVL, ZM - 3 751 871 LVL).

Izglītības un zinātnes ministrija līdz 2012.gada 31.martam sagatavo un iesniedz Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par pamatnostādņu izpildi, aptverot visu rīcības plānā noteikto pasākumu izpildes progresu. Izpētot šo ziņojumu būs iespējams secināt par veikto aktivitāšu efektivitāti un vai pamatnostādņēs noteiktie mērķi ir sasniegti.

Deklarācija par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību

Norādot uz radošo industriju nozīmīgumu, tās tiek minētas arī Valda Dombrovska valdības deklarācijā²⁰. Pie V sadaļas „Kultūrtelpa” apakšuzdevuma „Kultūra un kultūras mantojuma saglabāšana” valdība apņemas veicināt kultūras jomas radošā potenciāla pārnesei tautsaimniecībā, kultūras un radošo industriju attīstību.

Valdības rīcības plāns Deklarācijas par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai

Valdības rīcības plānā²¹ sadaļai "Kultūrtelpa" ir noteikts rezultatīvais rādītājs – radošo industriju, tajā skaitā kultūras pakalpojumu, īpatsvars eksportā 2 %.

¹⁹ Par Zinātnes un tehnoloģijas attīstības pamatnostādņu ieviešanas rīcības plānu 2010.–2011.gadam: MK rīkojums Nr.243. Latvijas Vēstnesis. 2010. 7.maijs, Nr.72.

²⁰ Deklarācija par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību. Pieejama: <http://www.mk.gov.lv/lv/mk/darbibu-reglamentejosie-dokumenti/valdibasdek/>

²¹ Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai: MK rīkojums Nr.84. Latvijas Vēstnesis. 2012. 21.februāris, Nr.29.

Lai īstenotu valdības deklarācijā noteikto - veicināt kultūras jomas radošā potenciāla pārneši tautsaimniecībā, kultūras un radošo industriju attīstību – uzdevumi ir uzdoti Kultūras ministrijai, Vides aizsardzības un reģionālajai ministrijai (turpmāk –VARAM) un Ekonomikas ministrijai:

1. Kultūras ministrijai - attīstot atbalsta mehānismus, veidot kultūras nozares un uzņēmējdarbības pārstāvju sadarbības platformu radošo industriju jomā. Sadarbībā ar Ekonomikas ministriju kāpināt kultūras jomas radošā potenciāla pārneši tautsaimniecībā, radošās industrijas attīstību, nostiprinot sadarbību un veicinot sinerģiju starp ekonomikas, kultūras un izglītības jomām. Gala termiņš ir noteikts 01.10.2014.
2. Kultūras ministrijai – izstrādāt starpnozaru stratēģiju un sadarbības platformu „Radošā Latvija” Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas mērķu sasniegšanai nākamajā ES fondu plānošanas periodā. Gala termiņš ir noteikts 30.12.2012.
3. Kultūras ministrijai - apkopot un izvērtēt statistikas datus radošās industrijas jomā, izplatīt labo praksi, kā arī nodrošināt informatīvas un izglītojošas kampaņas un citus pasākumus radošās industrijas profesionāļiem un sabiedrībai. Gala termiņš ir noteikts 01.10.2014.
4. Kultūras ministrijai - izvērtēt starptautisku kopražojumu filmu fonda izveides iespējas, izstrādāt labvēlīgus priekšnoteikumus radošiem uzņēmējiem finansējuma saņemšanai programmā "Radošā Eiropa". Gala termiņš ir noteikts 01.10.2014.
5. Kultūras ministrijai - attīstīt radošo kvartālu Rīgā, Miera ielā 58. Gala termiņš ir noteikts 01.10.2014.

Rezultatīvie rādītāji minēto piecu uzdevumu īstenošanā:

- *nodarbināto skaita pieaugums radošo industriju sektorā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu;*
- *izveidota Latvijas radošās industrijas platforma;*
- *izveidota Baltijas un Ziemeļvalstu sadarbība radošo industriju jomā;*
- *izveidots radošo industriju klasteris;*
- *izvērtēta iespēja izveidot Latvijas filmu fondu ārvalstu filmu un kopražojumu uzņemšanai Latvijā;*
- *izveidots radošais kvartāls Rīgā, Miera ielā 58.*

6. VARAM - īstenot 10 apstiprinātos projektus Kuldīgā (2), Cēsīs (2), Talsos, Saldū, Daugavpilī, Rēzeknē, Jēkabpilī un Jelgavā, veicot ieguldījumus nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru kultūrkapitāla izaugsmes sekmēšanā un pievilcības stiprināšanā, kā arī kultūras iestāžu ēku energoefektivitātes uzlabošanā. Gala termiņš ir noteikts 01.09.2014.

Valsts Stratēģiskais ietvardokuments, darbības programma "Infrastruktūra un pakalpojumi"; Vides politikas pamatnostādnes 2009.–2015.gadam. Mērķis: samazināt infrastruktūras ekspluatācijas izmaksas un paaugstināt tās pievilcību apmeklētājiem, papildus ES fondu vai valsts budžeta līdzekļiem uzlabot teātru tehnisko stāvokli. Rezultatīvie rādītāji uzdevumiem, ko īsteno VARAM:

- realizēti 8 infrastruktūras projekti kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai un tūrisma produktu attīstībai, veicot ieguldījumus 20 milj. LVL apmērā: 2012.gadā – 3 projekti; 2013.gadā – 5 projekti;
- teātru skaits, kurās ieguldītas investīcijas siltumnīcefektu gāzu emisiju samazināšanai 2013.gadā – 2.

7. Ekonomikas ministrijai - sekmēt jaunu radošās industrijas nozaru sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu veidošanos un attīstību Latvijā, nodrošinot radošā biznesa inkubatora darbību. Gala termiņš ir noteikts 01.10.2014.

8. Ekonomikas ministrijai - īstenot programmu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstībai, sniedzot atbalstu komersantiem produktu rūpnieciskā dizaina attīstīšanai. Gala termiņš ir noteikts 01.10.2014.

Rezultatīvais rādītājs uzdevumiem, ko īsteno Ekonomikas ministrija: pieaudzis eksporta apjoms vidēji par 6 % gadā.

1.1.2. Reģionālas nozīmes politikas plānošanas un attīstības dokumenti

Zemgales plānošanas reģiona attīstības programma 2008. – 2014.gadam

Zemgales plānošanas reģiona attīstības programmā 2008. – 2014.gadam²² radošās industrijas nav minētas, taču tajā ir paredzētas prioritātes un aktivitātes, kas veicina un sekmē arī radošo industriju attīstību. Prioritātes „Izglītots, radošs un konkurētspējīgs cilvēks” ietvaros paredzēts:

- Veicināt izglītības iestāžu infrastruktūras un materiāli tehniskās bāzes attīstību;
- Sekmēt izglītības kvalitātes uzlabošanu visās izglītības pakāpēs virzībai uz indivīda augstu kompetenču līmeni un radošās domāšanas attīstību;
- Sekmēt radošas, uz indivīda spējām un talantiem vērstas izglītības sistēmas izveidi;
- Veicināt interešu izglītības pieejamību un pilnveidošanu.

Prioritātes „Zināšanu ekonomikas attīstība” ietvaros paredzēts veicināt jaunu uzņēmējdarbības atbalsta struktūru un tehniskās infrastruktūras izveidi un esošo attīstību, informācijas un zināšanu pārnesi, sasaiti starp izglītību, pētniecību un uzņēmējdarbību un investīciju piesaisti reģionā.

²² Zemgales plānošanas reģiona attīstības programmā 2008. – 2014.gadam. Pieejams: http://www.zemgale.lv/index.php/attstbas-plnoana/plnoanas-dokumenti/cat_view/23-plnoanas-dokumenti/97-zemgales-reiona-plnoanas-dokumenti/98-zemgales-plnoanas-reiona-attstbas-programma

Prioritātes „Kvalitatīva dzīves vide” ietvaros paredzēta kultūrvēsturiskā mantojuma un rekreatīvās vides saglabāšana un attīstība, tāpat attīstības centros nepieciešams nodrošināt kultūras un sporta pakalpojumu pieejamību un kvalitāti, sekmēt profesionālās mākslas pieejamību nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros un veicināt mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu darbību un attīstību.

Plānošanas dokumentā minētās iespējas ir attiecināmas arī daļēji uz radošo industriju nozares attīstības iespējām, radošo industriju uzņēmumi var līdztekus ar citu nozaru uzņēmumiem, izmantot reģiona atbalsta pasākumus.

Zemgales plānošanas reģiona inovatīvās attīstības programma 2008. – 2014.gadam

Zemgales plānošanas reģiona inovatīvās attīstības programma 2008. – 2014.gadam²³ pievērš uzmanību ne tikai inovatīvai attīstībai, bet arī radošajām industrijām kā daļai no inovatīvas attīstības priekšnosacījumiem.

1.prioritātes “Inovatīvi domājošu cilvēku kapitāla veidošana” sasniegšanā kā aktivitāte tiek minēta izpratnes veidošana par radošo industriju specifiku, struktūru to potenciālu un attīstības iespējām. Minētās prioritātes ietvaros kā ir plānots attīstīt bērnu un jauniešu radošu domāšanu.

2.prioritātes „Uzņēmējdarbības vides attīstība” ietvaros ir paredzēts veikt izpēti par radošo industriju iespējām izveidot uzņēmumus esošajos industriālajos inkubatoros, kā arī sadarbībā ar LLU un reģiona augstskolu filiālēm veicināt studentu, maģistrantu un doktorantu tādu promocijas darbu izstrādi, kuri būtu izmantojami ražošanā, akadēmiskajā vidē, radošajās industrijās. Atsevišķs minētās prioritātes uzdevums ir radošo industriju uzņēmumu izveides un attīstības veicināšana, kura ietvaros ir plānots:

- Atbalstīt radošo industriju uzņēmējus, veicinot līderu attīstību, popularizējot tos sabiedrībā;
- Veikt izpēti par radošo industriju attīstības iespējām Zemgalē²⁴;
- Aktivizēt izglītojošo darbu par radošo industriju nozīmi un to iespējām profesionālās ievirzes izglītības iestāžu audzēkņiem un pasniedzējiem;
- Celt pašvaldību kultūras, sporta, profesionālās ievirzes izglītības iestāžu speciālistu kapacitāti.

Zemgales plānošanas reģiona inovatīvās attīstības programmā 2008. – 2014.gadam tiešie radošo industriju attīstības pasākumi ir vairāk saistīti ar izglītošanu, izskaidrojošo darbu un izpētēm, nevis infrastruktūras uzlabojumiem.

Tradicionālās amatniecības un mākslas industrijas attīstības programma 2011.-2016.gadam Zemgales un Ziemeļlietuvas teritorijai

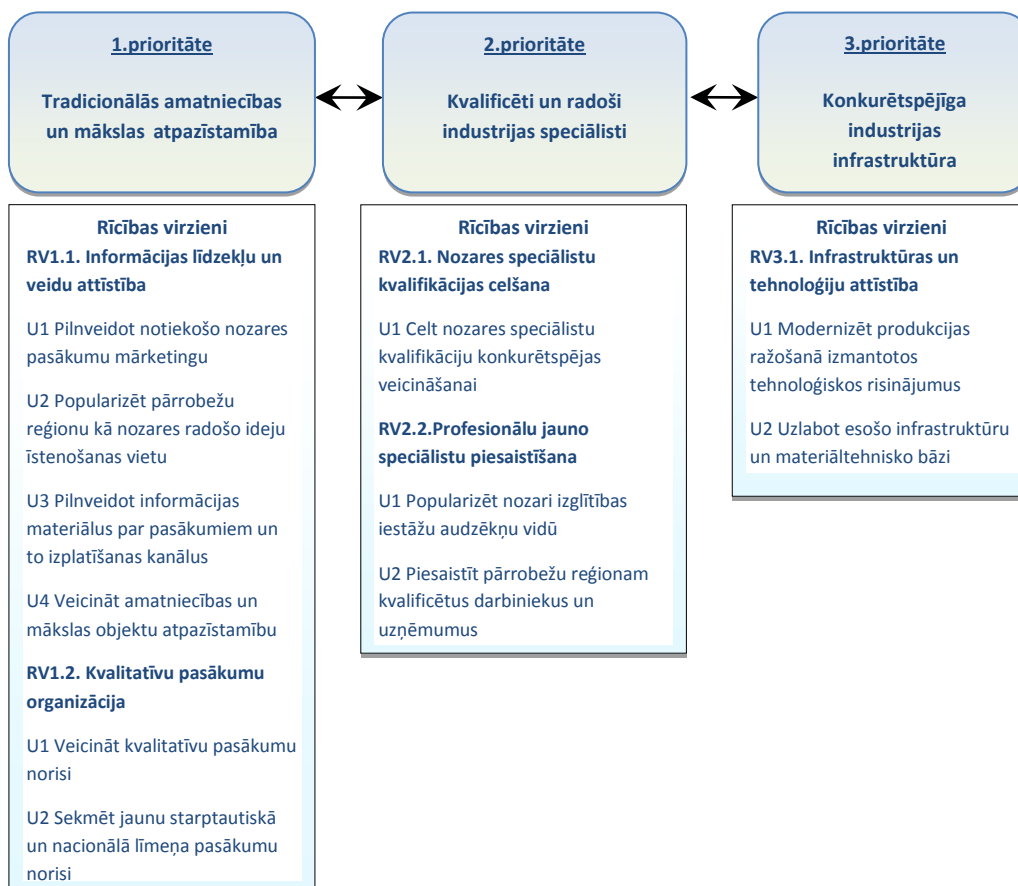
Tradicionālās amatniecības un mākslas industrijas attīstības programmā 2011.-2016.gadam Zemgales un Ziemeļlietuvas teritorijai²⁵ amatniecība tiek uzskatīta kā nozare ar radošās industrijas potenciālu.

²³ Zemgales plānošanas reģiona inovatīvās attīstības programmā 2008. – 2014.gadam. Pieejama:

http://www.zemgale.lv/index.php/attstbas-plnoana/plnoanas-dokumenti/cat_view/23-plnoanas-dokumenti/97-zemgales-reiona-plnoanas-dokumenti/100-zemgales-nozaru-attstbas-programmas

²⁴ Pētījums tiek veikts šīs aktivitātes ietvaros.

Programmā ietverta Zemgales un Ziemeļlietuvas pārrobežu reģionu attīstības vīzija: „Eiropā pazīstams pārrobežu tradicionālās amatniecības un mākslas centrs, radošo darbnīcu un pasākumu norises vieta ar pievilcīgu uzņēmējdarbības vidi augstvērtīgu mākslas un amatniecības izstrādājumu radīšanai.”²⁶ Tā kā mākslas nozare ir viena no radošo industriju nozarēm, attīstības programmā ietvertās prioritātes, rīcības virzieni, uzdevumi un pasākumi (sk.1.1.attēlu) ir daļēji saistīti ar radošo industriju attīstību.

1.1.attēls. Tradicionālās amatniecības un mākslas industrijas attīstības prioritātes, rīcības virzieni un uzdevumi 2011.-2016.gadam Zemgales un Ziemeļlietuvas teritorijās.²⁷

Zemgales plānošanas reģiona ekonomiskais profils

Zemgales plānošanas reģiona ekonomiskajā profilā²⁸ tiek atzīmēts, ka īpaša uzmanība un atbalsts tiks sniegt radošo industriju attīstībai.

²⁵ Tradicionālās amatniecības un mākslas industrijas attīstības programma 2011.-2016.gadam Zemgales un Ziemeļlietuvas teritorijai. Pieejams: http://www.zemgale.lv/index.php/attstbas-plnoana/plnoanas-dokumenti/cat_view/23-plnoanas-dokumenti/97-zemgales-reiona-plnoanas-dokumenti/100-zemgales-nozaru-attstbas-programmas

²⁶ Turpat.

²⁷ Turpat.

²⁸ Zemgales plānošanas reģiona ekonomiskais profils. Pieejams: <http://www.zemgale.lv/index.php/attstbas-plnoana/reiona-ekonomiskais-profils>

Zemgales plānošanas reģiona ekonomiskais profils:

„Zemgalē radošās industrijas pārstāv 93 uzņēmumi (..)”.

Plānošanas reģionā uzsvars tiek likts uz ekonomikas pārorientēšanos no dabas resursus patērējošām industrijām uz, tā saucamajām, radošajām industrijām.

Latgales stratēģija 2030

Latgales stratēģijā 2030²⁹ kā cilvēkresursu attīstības pasākums tiek minēts radošās industrijas. Stratēģija uzsver katras pilsētas unikalitāti un arī atbalsta katras pašvaldības individuālu attīstības dimensiju.

Latgales programma 2010. – 2017.gadam

Latgales programmā 2010. – 2017.gadam³⁰ ir norādītas Latgales pilsētas, kas uzņemas vadošo lomu radošajās industrijas tiek minētas: Daugavpils un Rēzekne, citas pilsētas (Balvi, Krāslava, Līvāni, Ludza un Preiļi) vispār netiek minētas kā pilsētas, kurās radošās industrijas ir nozīmīgas.

Latgales plānošanas reģiona pilsētu loma:

- *Balvi – Ziemeļlatgales zaļais centrs;*
- *Rēzekne – Austrumlatvijas kultūras, izglītības, radošo industriju un zināšanās balstītas ražošanas centrs;*
- *Ludza – Aktīvu burziņu vieta senākajā Latvijas pilsētā – Latvijas vārtos;*
- *Līvāni – Industriālā pilsēta - Latgales uzņēmējdarbības katalizators – tradicionālā mantojuma un XXI gadsimta tehnoloģiju apvienojums;*
- *Preiļi – Latgales lauku saimnieku centrs un modernas pārvaldības paraugs;*
- *Krāslava – Starptautisks kontaktpunkts un tikšanās vieta pārrobežu sadarbības izcilībai;*
- *Daugavpils – Multikulturāla, multietniska un multifunkcionāla pilsēta, pārrobežu ekonomiskās attīstības un pakalpojumu centrs.*

Kurzemes reģiona attīstības stratēģija

Kurzemes reģiona attīstības stratēģija³¹ ir politikas plānošanas dokuments, kas nosaka stratēģiskās attīstības prioritātes līdz 2013.gadam. Attīstības plānošanas dokumentā radošās industrijas nav minētas. Reģionālā prioritāte, kuru varētu attiecināt uz radošajām industrijām ir „investēt cilvēku resursos un attīstīt inovāciju kultūru”. Šīs prioritātes ietvaros paredzēti šādi uzdevumi:

²⁹ Latgales stratēģija 2030. Pieejams: <http://www.latgale.lv/lv/padome/planosana>

³⁰ Latgales programma 2010. – 2017.gadam. Pieejams: <http://www.latgale.lv/lv/padome/planosana>

³¹ Kurzemes reģiona attīstības stratēģija. Pieejams:

http://www.kurzemesregions.lv/jomas/Teritorijas_attistibas_planosana/KPR_attistibas_strategija

- Uzlabot izglītības un apmācību kvalitāti un dažādību, kā arī nodrošināt mūžizglītības pieejamību;
- Attīstīt uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūru, stimulēt uzņēmējdarbību un veicināt inovāciju izmantošanu;
- Veicināt nodarbinātību un paaugstināt reģiona darbaspēka konkurētspēju.

Uz radošajām industrijām var attiecināt arī pasākumus, kas domāti, kultūras jomas attīstībai.

Kurzemes plānošanas reģiona rīcības plāns 2010. - 2013.gadam

Kurzemes plānošanas reģiona ilgtermiņa (2010.-2030.) attīstības prioritātes³², kas varētu būt saistīta ar radošajām industrijām ir "Zinātnes, pētniecības un uzņēmējdarbības attīstība reģionā" un "Daudzveidīgu un konkurētspējīgu pakalpojumu attīstība un to pieejamības uzlabošana reģionā". Šo prioritāšu ietvaros paredzēts:

- Nodrošināt reģiona ilgtermiņa vajadzībām atbilstošu augstākās izglītības un profesionālās izglītības kvalitatīvu un daudzveidīgu piedāvājumu;
- Nodrošināt profesionālās vidējās, augstākās izglītības un mūžizglītības integrāciju un attīstību;
- Nodrošināt kultūras vērtību, mantojuma un tradīciju saglabāšanu, izkopšanu un attīstību;
- Veicināt zinātnes, pētniecības un uzņēmējdarbības integrāciju;
- Veicināt komercdarbības atbalsta struktūru izveidi un attīstību;
- Nodrošināt esošo ražošanas un pakalpojumu sniedzošo komercsabiedrību konkurētspējas paaugstināšanu un jaunu komercsabiedrību radīšanu un piesaisti.

Kurzemes plānošanas reģiona Rīcības plānā 2010-2013.gadam norādītās īstermiņa prioritātes tiek skatītas caur pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ietvertajām prioritātēm un uzdevumiem.

SECINĀJUMI

Izvērtējot reģionu attīstības plānošanas dokumentus jāsecina, ka Latgales plānošanas reģiona ietvaros visskaidrāk ir definētas pilsētas, kurās ir radošo industriju attīstības potenciāls vai kuras uzņemas vadošo lomu radošo industriju attīstībā reģionā. Kurzemes plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentos radošās industrijas nav norādītas kā prioritārā nozare, kaut arī tiek uzsvērts lielais kultūras attīstības potenciāls reģionā. Zemgales plānošanas reģionā radošās industrijas tiek skatītas kontekstā ar uzņēmējdarbības veicināšanu un inovācijām.

1.1.3. Pašvaldību attīstības plānošanas dokumenti

Pētījuma ietvaros tika izskatītas to pašvaldību attīstības plānošanu dokumentus, kurās ir pilsētas, jo radošo industriju attīstības potenciāls ir lielāks urbanizētā vidē.

³² Kurzemes plānošanas reģiona Rīcības plānā 2010-2013.gadam. Pieejams:

http://www.kurzemesregions.lv/jomas/Teritorijas_attistibas_planosana/KPR_ricibas_plans_2010_-_2013gadam

Pašvaldību attīstības plānošanas dokumentu analīzes atsevišķi secinājumi (detalizētāk skatīt 1.pielikumā):

- *Liepāja - lai gan rīcības virzienos uzsvars ir uz inovācijām un pievienoto vērtību, konkrētos projektos tas neizpaužas.*
- *Talsu novada viens no stratēģiskajiem mērķiem: "Dabas resursos balstīta ekonomika"- nesaskan ar Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam pausto ideju par pārmaiņām globālajā ekonomikā - pārorientēšanās no resursus tērējošas industrijas uz radošo industriju. Tādējādi Latvijas nākotne ir jāveido uz tādu vērtību pamata, kas neprasa fizisko resursu tālāku intensīvu izmantošanu, bet sakņojas ilgtspējas potenciālā.*
- *Dobelei kultūras attīstība tiek paredzēta vairāk kā brīvā laika pavadīšanas nevis uzņēmējdarbības veids.*
- *Bauskai tiek norādīta novada specializācija uzņēmējdarbībā – lauksaimniecība, tūrisms, loģistika, vispār netiek runāts par augstas pievienotās vērtības uzņēmējdarbības veicināšanu un radošuma attīstību.*
- *Aizkraukles novada integrētās attīstības programmas 2008.-2014.gadam ietvaros ir izstrādāta inovāciju attīstības programma, ar konkrētiem veicamajiem uzdevumiem, kas tiešā veidā attīstīs inovāciju kultūru Aizkraukles novada teritorijā, tādējādi veicinot gan cilvēkkapitāla, gan uzņēmējdarbības ar augstu pievienoto vērtību attīstību. Lai gan programma ir izstrādāta, ir paredzēts diezgan maz konkrētu projektu tās īstenošanai.*
- *Jēkabpils investīciju plānā ir paredzēts diezgan maz konkrētu projektu rīcību attīstīšanai, kas varētu būt saistīts ar radošajām industrijām, kaut rīcību ir paredzēts salīdzinoši daudz.*
- *Daugavpilij kā otrai lielākajai pilsētai ir lielas potences radošo industriju attīstīšanā, kaut attīstības programmā tās netiek izdalītas, taču Latgales reģiona plānošanas attīstības plānošanas stratēģijā Daugavpils ir norādīta kā viens no radošo industriju attīstības centriem.*
- *Stratēģiskajā attīstības virzienā Preiļiem ir radošo potenciālu pārveide ekonomiskajos ieguvumos, kas tālāk netiek attīstīta.*
- *Krāslavai konkrētie projekti nav sasaistāmi ar iespējām radošo industriju attīstīšanai.*

SECINĀJUMI

Kopumā visās izpētītajās pašvaldībās (sk.1.pielikumu) tiek paredzēts veicināt, atbalstīt, sekmēt un stimulēt aktivitātes, kuras varētu saistīt ar radošo industriju attīstīšanu, maz ir paredzēts konkrētu projektu reālai rīcībai. Tie projekti, kas ir paredzēti bieži vien aprobežojas ar inkubatoru izveidi un kultūras iestāžu infrastruktūras uzlabošanu, maz ir oriģinālu projektu.

1.2. Radošo industriju nozarē veiktie pētījumi Latvijā

1998.gadā tika veikts pētījums „Kultūras sektora tautsaimnieciskā nozīmīguma novērtējums”³³, kurš bija nepieciešams, ņemot vērā jaunu pieeju kultūras nozarei, kuras ietvaros kultūras nozare nav tikai humanitāra vērtība, bet arī tautsaimnieciska:

- kultūra ir nozare, kas pati var radīt darba vietas un jaunas nozares (multimediji, audio, video utt.), to sekmē pakalpojumu nozares nozīmīguma paaugstināšanās un iedzīvotāju brīvā laika palielināšanās tehniskā progresa rezultātā, kuru nepieciešams kvalitatīvi aizpildīt;
- kultūra ir nozare, kas darbojas kā katalizators darba vietu radīšanai citās nozarēs (multiplikatīvais efekts);
- kultūra ir svarīgs darbaspēka kvalitātes, darba spēju un radošās iniciatīvas uzlabošanas faktors;
- kultūra nezaudē savu tradicionālo nozīmi - garīgo vērtību radītāja, tautas labklājības un intelektuālā līmeņa paaugstinātāja;
- kultūra ir nozīmīgs reģionālās attīstības faktors, jo kultūras mantojuma saglabāšana un papildināšana un kultūras industrijas attīstība rada jaunas darba vietas un samazina bezdarbu, un tā veicina investīcijas, jo tā palielina teritorijas pievilcību, veido tās tēlu;
- kultūra rada motīvu tūrisma attīstībai, un tūrisms piesaista papildus finanses un rada plašu multiplikatīvo efektu, paaugstinot nodarbinātību un ražošanas apjomus citās nozarēs;
- kultūra veicina ilgtspējīgu attīstību, jo tā attīsta iniciatīvu, cilvēku pašcieņu un pašapziņu, veicina cilvēku kopdarbību, inovācijas procesu un uzņēmējdarbības kultūras attīstību, apkārtējās vides aizsardzību.³⁴

Pētījumā tiek konstatēts, ka līdz 1998.gadam nav izrādīta interese par kultūru kā tautsaimniecības nozari un līdz ar to arī statistikas pārskatos kultūra nav izdalīta kā tautsaimniecības nozare. Līdz ar to pētnieki izmanto neoficiālus datus, aptaujas un citas pētniecības metodes.

Kā priekšlikumi kultūras nozares attīstībai tiek minēti trīs darbības virzieni:

1. Jānodrošina efektīva sektora attīstība, iekļaujot kultūru valsts plānos kā pilnvērtīgu tautsaimniecības sastāvdaļu, stratēģiski plānojot tās attīstību un saistību ar citām nozarēm, nodrošinot pašas nozares efektīvu vadību un tās uzņēmumu un iestāžu darbības formu;

Uzdevumi 1. darbības virziena sasniegšanai:

- vienoties par definīcijām - kas ir kultūras nozare un kultūras industrija, kas ir tās produkts, kā to uzskaitīt;
- izdalīt kultūru kā atsevišķu tautsaimniecības nozari valsts statistiskās uzskaites klasifikatoros un

³³ Karnīte R., Ābele D., Kubuliņa A., Počs U., Bērziņš L., Teibe M. *Kultūras sektora tautsaimnieciskā nozīmīguma novērtējums*. Rīga: LZA Ekonomikas institūts, 1998.

³⁴ Turpat, 5.lpp.

panākt pēc iespējas kompleksu un pilnīgu nozares atspoguļojumu pieejamā statistikā;

- *ievērojami uzlabot nozares attīstības ekonomisko aspektu analīzi un novērošanu;*
- *integrēt kultūras sektoru tautsaimniecības attīstības, reģionālās attīstības un pašvaldību stratēģiskajos plānos;*
- *pārdomāt un noteikt iedarbīgus finansu pasākumus nozares attīstības veicināšanai, piemēram, modernākus un mērķtiecīgākus finansēšanas principus, nodokļu atvieglojumus, veicot šo pasākumu seku analīzi;*
- *veicināt investīcijas kultūras sektora attīstībai, saskaņot valsts un privātās intereses un ieguldījumus kultūras sektora attīstībā;*
- *pēc iespējas atvieglot kultūras produkta radīšanu un pārdošanu (izplatīšanu), organizējot kultūras nozari apkalpojošo infrastruktūru (izglītības, biznesa pakalpojumu attīstība utt.);*
- *pārskatīt un optimizēt kultūras institūciju darbības formas, lai maksimāli izmantotu radošo cilvēku iniciatīvu papildus finansu piesaistīšanā un darbības organizācijā.*

2. Jānodrošina kultūras produktu piedāvājums, radot tam atbilstošus nosacījumus (iespēju strādāt, atbilstošas kvalitātes darba spēku, utt.);

Uzdevumi 2. darbības virziena sasniegšanai:

- *veikt pasākumus, kas piesaista darbībai kultūras sektorā - kultūras sektora nozīmīguma proklamēšana, laba imidža radīšana, informācija par iespējām, izstāde;*
- *sekmēt kultūrizglītības attīstību, lai sagatavotu darba resursus un kultūras patērētāju;*
- *palielināt kultūras sektora pieejamību - masu kultūras attīstība - festivāli, amatieru kolektīvi u.c.;*
- *dažādēt kultūras sektora darba formas, veicināt privāto uzņēmējdarbību kultūras nozarē, mazo un vidējo uzņēmumu veidošanos, tajā pašā laikā saglabājot stingru kultūras kvalitātes kontroli;*
- *veidot uzņēmumus, kas sniedz uzņēmējdarbības pakalpojumus kultūras sektora dalībniekiem - teorētiskā un tehniskā palīdzība, konsultāciju dienestu attīstība uzņēmējdarbības un nozares specifiskajos jautājumos, starpniecība tirgus jautājumu risināšanā, lai atbrīvotu kultūras darbiniekus tiešajam radošajam darbam;*
- *veidot kultūras nozarē institūcijas, kas darbojas pēc biznesa inkubatoru principa, šajā nolūkā izmantojot bijušos tautas namus, klubus un citas institūcijas, kas veicina kultūras darbības uzsākšanu;*
- *sniegt teorētisko un praktisko palīdzību projektu sagatavošanā;*
- *plašāk sadarboties ar pašvaldībām, tai skaitā iesaistīties pašvaldību projektos, tā papildinot finansu iespējas.*

3. Jāstimulē pieprasījums pēc kultūras sektora produkta.

Uzdevumi 3. darbības virziena sasniegšanai:

- *regulāri veikt tirgus izpēti par iespējamo kultūras produkta patērētāju, un iepazīstināt ar to kultūras nozares dalībniekus;*
- *ievērojami uzlabot reklāmas darbu, pakļaut reklāmas darbu modernām mārketinga koncepcijām, paaugstināt tā profesionālo līmeni, iesaistīt privātos uzņēmējus;*
- *uzlabot cita veida kultūras nozares produkta popularizēšanu, kultūras sektora produkta tirdzniecības vietu (izstāžu zāļu, skatuviņu utt.) nodrošināšana un racionāla organizācija - tuvāk patērētājam, lielu notikumu sakarā utt.;*
- *saglabāt valsts pasūtījumu kultūras produktam, vai ieviest reāli darbojošos atvieglotus nosacījumus kultūras sektora produkta realizācijai;*
- *nepārtraukti celt kultūras produktu kvalitāti;*
- *sakārtot starptautiskās attiecības kultūras produktu tirgus jautājumos.*

Pētījums „Kultūras sektora tautsaimnieciskais nozīmīgums”³⁵ 1999.gadā ir iepriekšējā pētījuma turpinājums un šī pētījuma uzdevumi ir:

- sniegt priekšlikumus, kā palielināt kultūras sektora tautsaimniecisko nozīmīgumu,
- izpētīt, kāda uzņēmējdarbības forma ir visefektīvākā kultūras sektorā,
- izpētīt, kādi kultūras finansēšanas modeļi varētu tikt pielietoti.

Daudzi no priekšlikumiem kultūras sektora tautsaimnieciskā nozīmīguma palielināšanai atkārtojas, kas minēti 1998.gada pētījumā. Kā galvenie kultūras finansēšanas avoti tiek minēti: kultūras tirgus, valsts un pašvaldību subsīdijas un privātie ziedojumi. Tiek atzīmēts, ka kultūras nozare nevar pastāvēt bez valsts un/vai pašvaldību atbalsta, taču arvien lielāka tendence ir kultūras finansēšanā piesaistīt privātos līdzekļus (nododot daļu kultūras funkciju izpildes (kopā ar daļēju finansējumu) privātajiem uzņēmumiem, nodrošinot labvēlīgu vidi kultūras industrijas nozaru attīstībai, īstenojot publiskās un privātās partnerības projektus, pieņemot naudas palīdzību no privātā sektora).

Valstiskā līmenī kultūras sektora atbalstam var izmantot nodokļu atvieglojumus par investīcijām kultūras sektorā, apmācības kultūras jautājumos uzņēmējiem un politiķiem, sagatavojot speciālistus uzņēmējdarbībai kultūras jomā.

Pētījuma „Kultūras nozares ieguldījuma tautsaimniecībā aprēķināšana (statistisko rādītāju pilnveidošana)”³⁶ izstrādē bija jāveic šādi uzdevumi:

³⁵ Karnīte R., Kļava M., Traubergs M. Kultūras sektora tautsaimnieciskais nozīmīgums. Rīga: BO SIA „Zinātņu akadēmija Ekonomikas institūts”, 1999.

- jāsniedz informācija par Eiropas valstu kultūras un kultūrindustrijas statistiku, lai noskaidrotu, kādi dati tiek apkopoti un uzskaitīti salīdzinošos kultūras pētījumos;

Rezultāti

Eiropas valstīs kultūras izpētei nav vienāda pieeja. Atsevišķās valstīs (Somija, Īrija, Lielbritānija) kultūras industrijas izpētei ir pievērsta ļoti liela uzmanība, tiek veikti teorētiski pētījumi, tomēr arī tur novērojamas teorētiskas neskaidrības.

- jāizveido saraksts, ar kuriem būtu papildināma statistikas uzskaitē Latvijā, lai varētu analizēt nozares ieguldījumu tautsaimniecībā;

Rezultāti

Pētnieki konstatēja, ka kultūras satelītkontu pielietošanā pētījuma izstrādes brīdī ir daudz teorētisku neskaidrību. Pētījuma rezultātā tika sagatavots aptuvenš datu saraksts, ar kuriem būtu papildināma statistikā uzskaitē Latvijā, lai varētu analizēt nozares ieguldījumu tautsaimniecībā.

- jānosaka indikatori kultūras tautsaimnieciskā ieguldījuma monitoringa veikšanai.

Rezultāti

Pētnieku noteiktās rādītāju grupas:

- *kultūras produkts;*
- *pedalīšanās rādītāji, kas īpaši attiecināmi salīdzinošiem pētījumiem;*
- *kultūras darbinieki;*
- *nodarbinātība kultūrā un ar to saistītajās nozarēs;*
- *kultūras nozares finansējums;*
- *kultūras nozarē iegūtā pievienotā vērtība;*
- *ar kultūras nozari saistītās nozarēs iegūtā pievienotā vērtība;*
- *apgrozījums kultūras nozarē un ar kultūru saistītajās nozarēs;*
- *kultūras produkta eksports un imports;*
- *netieši – nodokļu maksājumi kultūras nozarē un ar to saistītajās nozarēs;*
- *valsts un pašvaldību finansējums kultūrai un citi dati.*

³⁶ Karnīte R., Karnītis K. *Kultūras nozares ieguldījuma tautsaimniecībā aprēķināšana (statistisko rādītāju pilnveidošana)*. Rīga: Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūts, 2003.

Ziņojums „*Design for Latvia*”³⁷ (Dizains Latvijai) ir uzskatāms gan par praktisku materiālu uzņēmumiem, kas vēlas attīstīt dizaina produktus, gan projektā veikto aktivitāšu atskaite.

Ziņojumā ir iekļauti ziņojumi par trīs pilotkompānijām (Triteks, Nakts Mēbeles, Dambis), kuras saņēma konsultācijas no produktu attīstības konsultanta *Jørgen Bruhn* (Dānija), semināru „Dizains biznesam” programmu un konspektus, konferences „Dizaina politika konkurētspējīgām priekšrocībām” programma un konspekti.

Pētījums „*Autortiesību un ar tām saistīto nozaru ekonomiskais ieguldījums Latvijā*”³⁸ atklāja, ka galvenās un savstarpēji atkarīgas autortiesību nozares Latvijas ekonomikā 2000.gadā deva 4,0 % ieguldījumu no IKP un radīja 4,4 % nodarbinātību. Drukātie mediji, reklāma, programmatūra un datu bāzes deva nozīmīgāko ekonomisko ieguldījumu.

Pētījuma „*Kultūras nozares nozīme Latvijas tautsaimniecībā un ES struktūrfondu izmantošana kultūras vajadzībām*”^{39 40} uzdevums bija noskaidrot kultūras nozares attīstību veicinošos faktorus un esošā potenciāla izmantošanas iespējas sociālo un tautsaimniecības attīstības mērķu sasniegšanai, kā arī atbilstošas informācijas bāzes nodrošināšana nākamā struktūrfondu programmēšanas perioda dokumentācijas izstrādei. Pētījuma gaitā tika veikta ar Eiropas struktūrfondu ieviešanu saistīto dokumentu (2004.– 2006.g. periodam) un statistikas analīze, kā arī tika veikta kvalitatīvā izpēte, kas notika daļēji strukturētu interviju, daļēji strukturētu telefoninterviju un fokusgrupu diskusiju formā.

Pētījuma gaitā izstrādātie ieteikumi:

- *Politikas plānošanas un ieviešanas dokumentu hierarhijas un savstarpējās integritātes precizēšana;*
- *Kontinuitātes principa ieviešana kultūrpolitikas plānošanas procesā;*
- *Iesaistīt politikas plānošanas un ieviešanas procesos kultūrpolitikas skartās tiešās un netiešās mērķgrupas;*
- *Nepieciešams izveidot pamatotu un efektīvu statistikas sistēmu;*
- *Nepieciešams veikt pētījumu par pozitīvās valsts intervences piemērošanu kultūras nozarei;*
- *Nepieciešams veikt pētījumu, kas definētu radošās industrijas Latvijā;*
- *Nepieciešams veikt pētījumu par kultūras pakalpojumu vajadzībām policentriskas attīstības kontekstā;*
- *Nepieciešams izveidot regulāru un pastāvīgu pētījumu sistēmu, kas nodrošina kultūrpolitikas plānošanas un ieviešanas procesu pamatotību;*
- *Un ieteikumi struktūrfondu plānošanai un ieviešanai.*

³⁷ Mollerup P. *Design for Latvia*. Copenhagen: Mollerup Designlab, 2004.

³⁸ Pikārd R. G., Toivonens T.E. *Autortiesību un ar tām saistīto nozaru ekonomiskais ieguldījums Latvijā*. Rīga: Latvijas Republikas Kultūras ministrija, 2005.

³⁹ Caune A., Sedlenieks K., Veitners K. *Kultūras nozares nozīme Latvijas tautsaimniecībā un ES struktūrfondu izmantošana kultūras vajadzībām*. Rīga: SIA „Baltic Project Consulting”, 2006.

⁴⁰ Šajā pētījumā tiek sākt runāt par radošajām industrijām, iepriekšējos pētījumos šāds jēdziens netiek lietots.

Pētījums „Kultūras pieejamība novados – aptauja un ekspertu intervijas”⁴¹ tik veikts, lai noskaidrotu, kāda ir kultūras pieejamība Latvijas reģionos un kādas tendences ir novērojamas kultūras jomā, salīdzinot ar iepriekš veikto pētījumu 2001.gadā. Pētījumā tika analizēta situāciju kultūras jomā Latvijas novados, iezīmējot reģionālās atšķirības starp Kurzemi, Latgali, Vidzemi un Zemgali:

- Profesionālo teātru apmeklēšana – visvairāk Rīgas, bet vismazāk Latgales iedzīvotāji;
- Amatieru teātru apmeklēšana – visvairāk Kurzemes, tad Latgales un Zemgales iedzīvotāji;
- Operas un baleta apmeklēšana – visvairāk Rīgas, bet vismazāk (2001.gadā – 1%; 2007.gadā – 3%) Latgales iedzīvotāji;
- Kino apmeklēšana – visvairāk Rīgas iedzīvotāji;
- Koncertu apmeklēšana – atšķirības tikai specifiskas mūzikas koncertu apmeklēšanā (piemēram, folkloras mūzikas koncerti);
- Mākslas izstāžu, muzeju un galeriju apmeklēšana – vismazāk Kurzemes iedzīvotāji;
- Arhitektūras pieminekļu apmeklēšana – visvairāk Rīgas un Zemgales iedzīvotāji, vismazāk – Kurzemes iedzīvotāji;
- Cirka un zooloģiskā dārza apmeklēšana – visvairāk apmeklē Rīgas iedzīvotāji;
- Sporta spēļu, pasākumu apmeklēšana – nav atšķirību reģionu griezumā;
- Restorānu, kafejnīcu, bāru vai krogu apmeklēšana – visvairāk apmeklē Rīgas iedzīvotāji, vismazāk – Latgales;
- Atraktivitāti vai izklaides parku, dabas taku apmeklēšana – visvairāk apmeklē Rīgas iedzīvotāji, vismazāk – Kurzemes;
- Kazino vai azartspēļu apmeklēšana – mazāk Kurzemes un Latgales iedzīvotāji;
- Veselības vai sporta klubu apmeklēšana – visvairāk Zemgales, Vidzemes un Rīgas iedzīvotāji;
- Baznīcu vai citu lūgšanas vietu apmeklēšana – visvairāk Latgales un Zemgales iedzīvotāji, vismazāk – Kurzemes iedzīvotāji.

Kā galvenie kultūras pasākumu apmeklēšanu kavējošie faktori tiek minēti; naudas un laika trūkums, ģeogrāfiskais attālums. Jāatzīmē, ka Latgales reģionā nozīmīgāks kavējošais faktors ir ģeogrāfiskais attālums, nevis līdzekļu trūkums kā tas ir citos reģionos.

Minētie aptauju rezultāti netieši norāda uz to, kādām radošo industriju nozarēm faktiski ir potenciāls Kurzemes, Zemgales un Latgales reģionos.

⁴¹ Baltijas Sociālo Zinātņu institūts. *Kultūras pieejamība novados – aptauja un ekspertu intervijas*. Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2007.

Pētījumā izteiktās atziņas:

- *Lielākās daļas kultūras iestāžu un organizāciju finansējums ir atkarīgs no katras konkrētās pašvaldības un šīs pašvaldības finansiālajām iespējām, šī sistēma veicina ļoti lielu atšķirību veidošanos dažādās Latvijas vietās. Pētījuma izstrādātāji kritiski vērtē šādu te nevienlīdzību un nevienmērīgo kultūras dzīves attīstību valstī, un kā problēmu norāda to, ka nevienmērīgs ir arī Kultūrkapitāla fonda un ES fondu sadalījums, jo Rīga piesaista ievērojami vairāk finansējuma nekā citi reģioni.*
- *Kultūras infrastruktūras attīstīšanas ziņā Latvijas reģionos eksperti īpaši izceļ Ventspili, kā arī Madonas, Valmieras un Valkas rajonus.*
- *Pētījuma ietvaros intervētie kultūras eksperti ļoti augstu vērtē mākslas un mūzikas skolu pastāvēšanu un lomu dažādos Latvijas reģionos, jo uzskata, ka šīs skolas piedalās sabiedrības inteliģences audzināšanā, kas būs profesionālo pasākumu radītāji un apmeklētāji arī nākotnē.*

Ar iepriekšējo pētījumu zināmā mērā ir saistāms arī 2007.gadā notikušais kvantitatīvais pētījums „Kultūras patēriņš”⁴², kura ietvaros tika veikta socioloģiskā aptauja ar virkni jautājumiem – gan vispārīga rakstura, gan ar specifisku mērķi, lai veiktu padziļinātu statistisko analīzi. Kopumā anketa un līdz ar to arī ziņojums pārsvarā skar tādus tradicionālus jautājumus:

- kāda ir apmierinātība ar kultūras pasākumiem un dzīvi Latvijā;
- kādi ir galvenie informācijas avoti par kultūru;
- kas veido viedokļus un attieksmi pret kultūras norisēm;
- ar ko kopā tiek apmeklēti kultūras pasākumi;
- cik liela ir gatavība tērēt naudu kultūrai un izklaidei;
- kādas ir kultūras patēriņa galvenās aktivitātes un kāds ir to socio-demogrāfiskais griezumus gan skatītāju, gan dalībnieku ziņā;
- kādas ir galvenās kultūras patērētāju grupas un tipi.

Būtiskākie kultūras patēriņa apsekojuma rezultāti:

- *Kopumā 61% intervēto ir apmierināti ar sev pieejamajām iespējām apmeklēt kultūras pasākumus. Galvenie iemesli neapmierinātībai ir pasākumu dārdzība un norise pārāk tālu no dzīvesvietas.*
- *Informāciju par kultūras pasākumiem Latvijas iedzīvotāji visbiežāk iegūst masu medijos – televīzijā (48%) un laikrakstos (44%).*
- *Televīzijas ietekmi apliecina arī tas, ka kultūras raidījuma noskatīšanās televīzijā ir vismasveidīgākā kultūras patēriņa aktivitāte – trīs ceturtdaļas Latvijas iedzīvotāju ir noskatījušies vismaz vienu šādu raidījumu gadā.*

⁴² Ķīlis R., Mūriņš S., Siliņa D., Klāsons G., Kovaļenko M., Selecka A. *Kultūras patēriņš: kvantitatīvs pētījums*. Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2007.

- 12,90 Ls ir vidējā summa mēnesī, kuru Latvijas iedzīvotāji būtu gatavi veltīt kultūrai un izklaidei. Atsevišķi Rīgā tie ir 14.90 Ls.
- Gatavībā maksāt par kultūru un izklaidi jūtamas ienākumu un dzīves stila atšķirības. Cilvēki, kuru ģimenes ienākumi nepārsniedz 200 Ls mēnesī uz vienu ģimenes locekli, kultūrai un izklaidei nav gatavi veltīt vairāk kā 10,00 Ls, kamēr tie, kuru ģimenes ienākumi ir lielāki kā 200 Ls uz katru tās locekli, būtu gatavi atlicināt summu no 15,00-20,00 Ls.
- Lielākas naudas summas kultūrai gatavi veltīt arī tie cilvēki, kuru regulāras tēriņu kategorijas ir grāmatas, video un DVD, kino apmeklēšana, mūzikas ierakstu iegāde, arī kafejnīcu un bāru apmeklēšana.
- Salīdzinot ar 2005.gadu, vispopulārāko kultūras patēriņa aktivitāšu 'tops' nav būtiski mainījies. Līdztekus jau pieminētajai TV kultūras raidījumu skatīšanai, vairāk kā puse aptaujāto bijuši arī aktīvi grāmatu lasītāji. Populārs ir arī aktīvais kultūras patēriņš – koncertu apmeklēšana un Latvijas apceļošana. Būtiski pieaudzis to cilvēku skaits, kas iegādājās mūzikas ierakstus, apmeklē izklaides parkus, iet uz teātri un noskatās filmas kinoteātrī.
- Samazinājies to cilvēku skaits, kas apmeklējuši tautiskos pasākumus balles, kur spēlē vietējie muzikanti, kā arī devušies pārgājienā.
- Aptaujas rezultāti ļāva identificēt arī četrus kultūras patērētāju tipus. Tie ir:
  1. vispusīgi aktīvie,
  2. nosacīti 'augstās kultūras' patērētāji,
  3. ceļotāji
  4. tradicionālisti.
- Diemžēl aktīvais kultūras patēriņš, salīdzinot ar pasīvo, ir zems. Trīs ceturtdaļas Latvijas iedzīvotāju nelīdzdarbojas, bet tikai vēro.
- Pieminēšanas vērts ir atzinums, ka kopumā cilvēki visai brīvi izturas pret radošo darbu nelegālu izmantošanu un izsaka atbalstu mūzikas un kino 'pirātismam', ja oriģināli nav pieejami vai arī, ja tie ir pārāk dārgi.

Minētā kvantitatīvā pētījuma datus var izmantot radošo industriju nozaru produktu potenciāla novērtēšanā reģionos.

2007.gadā tika veikts kvantitatīvais pētījums „Kultūras sektora ekonomiskā nozīme un ietekme Latvijā”⁴³, kas bija šāda apjoma un veida pirmais pētījums Latvijā par kādas nozares ekonomisko ietekmi un nozīmi tautsaimniecībā. Pētījuma mērķis bija noteikt ekonomiskās aktivitātes apjomu, ko tieši vai netieši balsta kultūras sektors Latvijā.

Pētījuma rezultāti:

- Kultūras netiešā ietekme ir šāda. No katra lata, kas ieguldīts kultūras nozarē 2005.gadā, 0,49 lati novirzīti citu nozaru uzņēmumiem. Tas nozīmē, ka katra lata, kas ieguldīta kultūras nozarē, netiešais ieņēmumu efekts ir 1,49. Savukārt, attiecībā uz 2006.gadu pētnieki secina, ka no katra

⁴³ Ķīlis R., Evere E., Kazāks M., Kalniņš E., Kāle M., Selecka A. Kultūras sektora ekonomiskā nozīme un ietekme Latvijā. Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2007.

lata, kas ieguldītas kultūras nozarē 2006.gadā, 0,41 lats ir novirzīts citu nozaru uzņēmumiem. Tas nozīmē, ka 2006.gadā katra lata, kas ieguldītas kultūras nozarē, netiešais ieņēmumu efekts ir 1,41.

- *Kultūras sektora izraisītā ekonomiskā ietekme ir šāda. 2005.gadā 1 lats valsts un pašvaldību finansējuma ir piesaistījis 0,59 latus no citiem avotiem jeb valsts un pašvaldību finansējuma izraisītais efekts ir 1,59. 2006.gadā 1 lats valsts un pašvaldību finansējuma ir piesaistījis 0,21 latu no citiem avotiem jeb valsts un pašvaldību finansējuma izraisītais efekts ir 1,21.*
- *Attiecībā uz nodarbinātību, katra darba vieta kultūras sektorā tālāk atbalsta papildus 0,62 darba vietas citos ekonomikas sektoros visā valstī 2005.gadā (un 0,71 2006.gadā) jeb 1 darba vieta kultūras sektorā rada valstī kopumā 1,62 darba vietas (2006.gadā 1,71).*
- *kultūras sektors tautsaimniecībā 2005.gadā ir nodarbinājis 18 284 cilvēkus, tai skaitā, uz pilnu laiku 13 371 un uz nepilnu – 4 913, savukārt 2006.gadā 20 926 cilvēkus, tai skaitā 14 294 uz pilnu laiku un 6 632 un nepilnu laiku.*
- *kultūras sektorā kopumā nodarbināti ir 1,61% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem 2005.gadā un 1,79% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem 2006.gadā.*
- *Pilnu laiku strādājošie ar atalgojumu valsts sociālās apdrošināšanas iemaksām 2005.gadā saņēma vidēji mēnesī 225 latus (izslēdzot C – Filmu māksla kā ekstrēmu ar 43), savukārt nepilnu laiku strādājošie – 312 latus. 2006.gadā šie cipari attiecīgi bija 314 lati pilnu laiku strādājošiem un 331 lati nepilnu laiku strādājošiem.*
- *Kultūra rada nozīmīgus ieņēmumus citās nozares, publiskais finansējums piesaista jeb izraisa piešķirumus no citiem avotiem un rada nozīmīgu skaitu darba vietas ārpus kultūras sektora.*

Pētījuma „Radošās industrijas Latvijā”⁴⁴ ietvaros tika apzinātas radošās industrijas Latvijā, izstrādāta metodoloģija radošo industriju ieguldījuma noteikšanai Latvijas tautsaimniecībā, veikta divu radošo industriju (filmu nozare un arhitektūra) padziļināta izpēte Latvijā, izstrādāti radošo industriju monitoringa principi. Pētījuma autori piedāvā arī radošo industriju definīciju. Pētījumā tiek secināts, ka Latvijai svarīgākās radošās nozares ir poligrāfija, izdevējdarbība, reklāma, arhitektūra un kultūrizglītība. Pētījumā analizēti dati no 2001. – 2005.gadam. Kā radošo industriju nākotnes elementi tiek uzskaitītas „radošās vietas” un eksporta un konkurētspējas veicināšana.

Ziņojumā „Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam”⁴⁵, kuru izstrādāja SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija” tiek uzsvērts, ka Latvijā jāmeklē veidi, kā ilgtermiņā izmantot radošuma idejas, lai:

- tieši saistītu radošumu ar inovatīvu uzņēmējdarbību, kas savukārt spētu sekmīgi konkurēt pasaules ekonomikā;

- *Ir pamats uzskatīt, ka šobrīd Latvijas eksporta struktūrā nenotiek pāreja no resursu un darbaspēka ietilpīgu preču eksporta uz cilvēkkapitāla ietilpīgu preču eksportu.*
- *Viena iespēja, kā veicināt inovācijas ir valsts fokusēšanās uz zinātni, pētniecību un attīstību (R&D), cenšoties iegūt līderpozīcijas jaunu tehnoloģiju izstrādē. Tas nozīmē, ka valstij ir jāinvestē un jāveicina kompāniju investīcijas izpētē un attīstībā; jācenšas attīstīt starptautisko konkurētspēju*

⁴⁴ Vanags A., Miķelsone A., Gubins S., Kaņepājs A., Balodis K. *Radošās industrijas Latvijā*. Rīga: Baltijas Starptautiskais ekonomikas un politikas pētījumu centrs, 2007.

⁴⁵ Ķīlis R. et al. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam*. Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2007.

dabas zinātņu jomā, kā arī jāpalielina dabas zinātnieku un inženieru skaits.

- *Otra iespēja – valsts var attīstīt radošuma, iztēles un sadarbības potenciālu, nevis ar mērķi attīstīt tehnoloģijas, bet lai piešķirtu jaunu sociālu un komerciālu nozīmi to lietotājiem*

- integrētu radošo profesiju augsto prestižu sabiedrībā ar izglītības sistēmu, kas attīsta vispārēju radošumu ar mērķi, lai tas atspoguļotos darba tirgū ;

Izglītības programmas visām vecuma grupām būtu jāpārfokusē uz radošuma veicināšanu, kas saistīts arī ar komandas darbu un starpdisciplināritāti, nevis tikai specifisku kompetenču apgūšanu. Lai vairāk izmantotu jauniešu potenciālu, augstākajā izglītībā būtu jāveido inovāciju un uzņēmējdarbības atbalsta programmas tajos studiju virzienos, kuros jaunieši izvēlas studēt, kā arī jāveido lielāka starpfakultāšu sadarbība, ļaujot apvienot dažādu studentu radošumu, piemēram, datorzinātņu studenti varētu sadarboties ar komunikācijas zinātņu studentiem, lai attīstītu jaunus pakalpojumus internetā, mobilo tehnoloģiju pakalpojumos vai digitālajā televīzijā.

- veicinātu radošas un tolerantas sabiedrības veidošanos, ko šobrīd bremsē nesenās pagātnes stigmatizēta interpretācija;
- risinātu demogrāfijas un migrācijas jautājumus, kas nepieciešams, lai attīstītu ilgtspējīgu ekonomiku.

Ziņojumā izteiktie ar radošām industrijā un uzņēmējdarbību saistītie ieteikumi:

- *Ekonomikas attīstību jāsaista ne tikai ar pastiprināti uzsvērtu cilvēkkapitāla attīstību, bet arī ar radošuma ideju īstenošanu;*
- *Nepieciešams iesaistīt radošuma kā vērtības izpratni ne tikai kultūras patēriņa veicināšanā, bet arī izglītībā;*
- *Nepieciešams pārradīt pagātnei par radošu resursu nevis šķērslī ilgtermiņa attīstībai (radošai un tolerantai sabiedrībai);*
- *Nepieciešams pārvērtēt „jauneklīguma” kultu, kas izveidojies Latvijā, un izmantot to pozitīvai un radošai attīstībai visās paaudzēs;*
- *Nepieciešams izvērst radošu pieeju migrācijai, piesaistot talantus nevis tikai lētu darbaspēku;*
- *Nepieciešams vairo sociālo kapitālu, lai veicinātu uzņēmēju skaita pieaugumu un ciešāku uzņēmumu sadarbību;*
- *Nepieciešami jauni, radoši, pārdisciplināri sadarbības tīkli, lai strauji veidotu uz inovācijām orientētu ekonomiku;*
- *Nepieciešama lielāka paaudžu un etnisko grupu integrācija darba tirgū, lai mazinātu sabiedrības novecošanās sekas, kā arī sociālo segregāciju atsevišķos sabiedrības segmentos.*

Minēto ieteikumu izmantošana, veidojot rekomendācijas un rīcības plānu, tiks izvērtēta, ņemot vērā šī pētījuma rezultātus.

Ziņojums „Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam. Ziņojums ekonomikā: konkurētspēja un resursi.”⁴⁶ ir posms no „Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam” sagatavošanas procesa. Tas turpina stratēģijas pamatzīņojumā⁴⁷ uzsāktu diskusiju un domu apmaiņu par tiem izaicinājumiem, ar kuriem Latvijas iedzīvotājiem būs jāsaskaras nākotnē un ilgākā laika posmā, un koncentrējas uz vairākām tautsaimniecības attīstības jomām.

Kā viens no politiskajiem instrumentiem tiek minēts valsts atbalsts zināšanu ekonomikas, tai skaitā radošo nozaru infrastruktūrai.

Zināšanu ekonomika nav tas pats, kas radoša ekonomika, radošo ekonomiku varētu uzskatīt par zināšanu ekonomikas sektoru. Vērtējot pēc īpatsvara ekonomikā, svarīgāka zināšanu ekonomikas forma ir un noteikti arī būs tehnoloģisko zināšanu ekonomika.

Ziņojumā tiek minēts šāds valsts atbalsts radošajām nozarēm:

- Ieguldījumi profesionālajā mākslinieciskajā izglītībā;
- Ieguldījumi vispārējā mākslinieciskajā izglītībā (Latvijā ļoti svarīga ir bērnu mūzikas un mākslas skolu sistēma, kas palīdz radošajām nozarēm augt no plašākas talantu bāzes, pārvarot mazā iedzīvotāju skaita radītos salīdzinošos konkurences trūkumus);
- Ieguldījumi kultūras infrastruktūrā;
- Ieguldījumi platjoslas sakaru tīklos, kas pamatā ir privātā sektora funkcija, taču var būt nepieciešams atbalstīt šādu tīklu izveidošanu nomaļos reģionos;
- Atbalsts specializētiem medijiem par radošajām nozarēm, kuri nevar pastāvīgi izdzīvot tirgus ekonomikas apstākļos;
- PR kampaņas par Latviju kā radošo industriju zemi;
- Radošo industriju klastera attīstīšana, atbalstot hipotētiskus „iztrūkstošos posmus”, kas kavē globāli komerciāli konkurētspējīgu radošo produktu radīšanā.

Radošums bez intelektuālas disciplīnas parasti nerada lielu pievienoto vērtību. Tirgus var nodrošināt šādu intelektuālo disciplīnu — ir jāspēj radīt kaut kas tāds, par ko cilvēki ir gatavi maksāt. Tāpēc ir jāabalansē valsts atbalsta radītais komforts ar konkurences skarbumu.

Valsts atbalsta piemēru izmantošana, veidojot rekomendācijas un rīcības plānu, tiks izvērtēta, ņemot vērā šī pētījuma rezultātus.

⁴⁶ Ķīlis R., Spuriņš U., Strautiņš P. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam. Ziņojums ekonomikā: konkurētspēja un resursi*. Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2008.

⁴⁷ Ķīlis R. et al. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam*. Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2007.

Pētījumā „Radošās industrijas nozaru atlase pēc NACE klasifikatora 2. redakcijas”⁴⁸ ir izvērtēta NACE klasifikatora 2. redakcija un norādītas nozares, kuras attiecas uz radošajām industrijām. Papildus tam atsevišķi tiek izdalītas radošās un atbalstošās nozares pēc šajos darbības veidos iesaistītā talanta, radošuma un specifisku prasmju kultūras jomā intensitātes. Sarakstā pētnieki iekļāvuši tikai tās nozares, kas ir specifiskas (t.i., attiecas tikai vai gandrīz tikai uz radošo industriju produktu apriti). Tāpat tiek norādītas nozares, kuras ir daļēji atbilstošas radošajām industrijām. Citas valstis radošajās industrijās nereti iekļauj sportu, azartspēles, tekstila industriju, mēbeļu ražošanu un tūrismu, taču šīs nozares 2007. gada pavasarī ekspertu diskusijas dalībnieki nolēma neiekļaut Latvijas radošo industriju sarakstā. Atpūtas un izklaides sektors pētījumā ir iekļauts, jo tas izplata un popularizē kultūras produktus. Tāpat tiek uzskaitītas saistītās nozares – papīra un krāsu ražošana, informācijas un sakaru nozares, kā arī būvniecība, kas ir nespécializētas ar radošajām industrijām saistītas nozares. Tāpat kā atbalsta nozares tās iekļaujas piegādes ķēdē, taču tās apkalpo arī citas sfēras. Kultūras un estētiskā vērtība šo nozaru produktiem nav izšķiroša (lai arī bieži var būt nozīmīga), tomēr radošo industriju pastāvēšanai tās ir būtiskas.

Ņemot vērā minēto nozaru atlasīto atbilstoši radošajām industrijām, šī pētījuma autori izmantoja piedāvāto klasifikāciju statistikas apkopošanai un analīzes veikšanai.

Ziņojumā „Creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania”⁴⁹ (Radošās industrijas Igaunijā, Latvijā un Lietuvā) ir salīdzinātas triju minēto Baltijas valstu radošo industriju definīcijas (balstītas uz Lielbritānijā piemēroto radošo industriju definīciju).⁵⁰ Tiek secināts, ka radošo industriju saturs ir dažāds Igaunijā, Latvijā un Lietuvā, kā arī tas, ka statistikas dati nav tiešā veidā salīdzināmi. Ziņojumā apskatīta radošo industriju politika Igaunijā, Latvijā un Lietuvā un visu trīs valstu labās prakses piemērus.

Igaunija

- *Radošās industrijas iekļautas Eiropas Savienības Struktūrfondu nacionālajā stratēģijā 2007 – 2013.gadam;*
- *Radošās industrijas ir Kultūras ministrijas un Ekonomiskās un komunikāciju ministrijas pārziņā;*
- *Radošo industriju atbalsta programma (klasteru atbalsta programma, eksporta un kopējā tirgus atbalsta programma, prasmju un zināšanu attīstīšanas programma u.c.), kuru ievieš Enterprise Estonia;*
- *Papildus radošo industriju atbalsta programmai ir īpašas nozaru atbalsta programmas, piemēram, atbalsta struktūru izveidei (radošie inkubatori, centri);*
- *Izveidoti radoši centri un inkubatori (Tallinas Radošais inkubators, Tartu Radošo industriju centrs, Igaunijas Dizaina centrs, Igaunijas Arhitektūras centrs, Radošo industriju attīstības centrs, Radošais inkubators Viljandi, Igaunijas Filmu digitalizācijas centrs);*
- *Atbalsts investējot kultūras infrastruktūrā, izveidojot bezdarbnieku apmācības programmas (apmāca bezdarbnieku produktu attīstībā un uzņēmējdarbībā amatniecības sektorā), digitālas sabiedrības*

⁴⁸ Miķelsons A. *Radošās industrijas nozaru atlase pēc NACE klasifikatora 2. redakcijas*. Rīga: Baltijas Starptautiskais ekonomikas un politikas pētījumu centrs, 2008.

⁴⁹ Creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania. 2010. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/starпноzares/radosa/petijumi.html>

⁵⁰ Lassur S., Tafel-Viia K., Viia A. Mapping creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania. // Creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania. 2010. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/starпноzares/radosa/petijumi.html>

izveidei (kultūras mantojuma digitalizācija un publiska pieeja digitalizētajiem resursiem), izveidojot reģionālās programmas.

Lietuva

- *Radošo industriju politika ir Kultūras ministrijas un Ekonomikas ministrijas pārziņā;*
- *Papildus citiem inkubatoriem tiek izveidots atbalsts radošajiem inkubatoriem piesaistot ES līdzfinansējumu;*
- *Tiek sagatavots radošo industriju klastera projekts;*
- *Ir izstrādāta Lietuvas Nacionālā Kultūras un radošo industriju programma, programmas budžets – apm. 3 milj. EUR.*

SECINĀJUMI

Izvērtējot Igaunijas, Latvijas un Lietuvas politiku radošo industriju jomā, jāsecina, ka Igaunijā radošo industriju atbalsts ir uzskatāms par mērķtiecīgu darbību, Latvijā radošās industrijas gūst atbalstu konkurencē ar citām nozarēm vispārējo atbalstu programmu un konkursu ietvaros, savukārt Lietuvā vairāk uzmanība radošajām industrijām tiek pievērsta valsts atbalstītu projektu līmenī.

2011.gadā tika izveidots līdzīgs ziņojums iepriekš aprakstītajam „*Creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania*”⁵¹ (Radošās industrijas Igaunijā, Latvijā un Lietuvā), kurā faktiski atkārtojas no iepriekšējā ziņojuma informācija par radošo industriju definīcijām un statistikas apkopošanas problemātiku, kā arī par radošo industriju visās trijās Baltijas valstīs. Tiek piedāvāti jauni labās prakses piemēri un arī atskats uz iepriekšējā ziņojumā sniegto informāciju.

Pētījums „*Creative metropolises: situation analysis of 11 cities*”⁵² (Radošās metropoles: 11 pilsētu situācijas analīze) tiek veikts projekta „Creative Metropolises” ietvaros. Pētījumā tiek atspoguļotas šādas tēmas:

- Radošo industriju publiskā atbalsta sistēma;

Galvenās atziņas:

- *Radošo industriju politika ir attīstīta Amsterdamā, Barselonā, Berlīnē, Birmingemā, Helsinkos, Oslo un Stokholmā.*
- *Radošās industrijas pētījumā apskatāmajās pilsētās galvenokārt sastāv no šādām nozarēm: reklāma, arhitektūra, māksla, amatniecība, dizains, mode, filmu nozare, televīzija, radio, mūzika, tēlotājmāksla, izdevējdarbība, IT (iekļaujot video spēles).*
- *Amsterdamā un Helsinkos atbalsta radošās industrijas kā tādas. Citās pilsētās, kurās ir izveidota radošo industriju politika, atbalstam tiek izvēlēti specifiski sektori vai klasteri. Galvenais atbalsta mērķis ir paaugstināt pilsētas konkurētspēju.*
- *Tallinā, Varšavā, Viļņā un Rīgā radošo industriju politika un rezultātā arī institucionālā struktūra ir*

⁵¹ Creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania. 2011. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/starпноzares/radosa/petijumi.html>

⁵² Creative metropolises: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolises.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

izveides stadijā. Citās pilsētās tiek izmantoti tādi institucionālie modeļi kā: radošo industriju komanda (darba grupa), kas koordinē politikas veidošanu un īstenošanu starp departamentiem; īpašas organizācijas (aģentūras), kas izveidotas, lai ieviestu visu vai atsevišķas radošo industriju politikas daļas.

- Radošās industrijas vai radošums tiek atzīts kā pilsētas konkurētspējīgā priekšrocība.

- Publiskais atbalsts uzņēmējdarbības kapacitātes palielināšanai un radošo industriju internacionalizācijai;

Galvenās atziņas:

- Uzņēmējdarbības atbalsta pasākumi radošo industriju attīstībai pilsētās ir ļoti līdzīgi ar tiem atbalsta instrumentiem, kurus izmantot uzņēmējdarbības atbalstam citās nozarēs.
- Visās pilsētās tiek piedāvāti biznesa uzsākšanas granti kopā ar apmācību un konsultāciju pakalpojumiem.
- Pilsētās ar ilgāku radošo industriju praksi ir attīstīts plašāki atbalsta pasākumi, iekļaujot arī sadarbības tīklu atbalsta mehānismus, īpašus informācijas dienestus un mārketinga atbalstu, iespējami arī individualizēti pakalpojumi.
- Tādās pilsētās kā Birmingema, Barselona, Amsterdama un Stokholma daudzi no atbalsta mehānismiem tiek nodrošināti reģionālā līmenī. Citas pilsētās reģionālo spēlētāju loma ir ļoti maza un valsts līmeņa atbalsta mehānismi var tikt vērtēti kopā ar pilsētu līmeņa atbalsta struktūrām.

- Telpas un radošo pilsētas rajonu radīšana;

Galvenās atziņas:

- Vairums no pilsētām atbalsta radošās industrijas ar telpām/ēkām kā papildus kultūras infrastruktūru. Dažas pilsētas (piem., Helsinki) kombinē radošo industriju attīstību vairāk ar kultūras un sociālajām pilsētpolitikas komponentēm, bet citas (piem., Barselona) uzsvāru liek vairāk uz ekonomiskajiem aspektiem.
- Centrālaustumeiropas pilsētas fokusē savas radošo industriju politikas vairāk uz noteiktiem pilsētas rajoniem.

- Radošo industriju finansēšana;

Galvenās atziņas:

- Pētījumā tiek minēti seši finansēšanas mehānismi: tradicionālais publiskais finansējums; publiskais iepirkums, grantu shēmas, nodokļu atvieglojumi, cenu samazināšana publiskajiem pakalpojumiem, publiskās un privātās partnerības modeļi.
- Populārākie finansēšanas modeļi ir grantu shēmas un ikgadējs publisks finansējums (inkubatoru operacionālajām izmaksām, informācijas pakalpojumiem).
- Gandrīz visas pilsētas izmanto grantu shēmas, lai atbalstītu uzņēmējdarbību radošajās industrijās, un kultūras vides dažādības veidošanai – festivālus un pasākumus. Ļoti bieži granti tiek piešķirti uzņēmējdarbības uzsākšanai.

- *Dažas pilsētas (piem., Birmingema, Berlīne) ir izveidojušas speciālus fondus, kas sniedz dažādu finanšu atbalstu – no mikrokredītiem līdz riska kapitālam radošo industriju uzņēmumiem.*

- Radošo industriju produktu un pakalpojumu pieprasījums.

Galvenās atziņas:

- *Pilsētu atbalsta aktivitātes pirmkārt koncentrējas uz radošo industriju privātā sektora pieprasījuma stimulēšanu.*
- *Pilsētās, kurām ir ilgstošāka radošo industriju attīstības pieredze, tiek stimulēts arī publiskā sektora pieprasījums pēc radošajām industrijām, bieži tiek izmantota sistēma "procenti mākslai" (publiskajām institūcijām tiek noteikts, ka noteikta daļa budžeta ir jāizmanto radošo industriju pakalpojumu/produktu iegādei).*
- *Neviena no pilsētām nav minējusi publisko iepirkumu kā vienu no atbalsta mehānismiem, taču nav arī tiešas subsidēšanas shēmas.*
- *Atbalsta aktivitātes, kas palielina pieprasījumu no individuālajiem patērētājiem, lielākoties ir saistītas ar infrastruktūras izveidošanu un izglītojoši pasākumi.*
- *Vairums pilsētu kā vienu no radošo industriju atbalsta aktivitātēm min arī mārketinga un pilsētu zīmola virzīšanas pasākumus.*

Minētajā pētījumā tiek apskatītas: Amsterdamā, Barselona, Berlīne, Birmingema, Helsinki, Oslo, Rīga, Stokholma, Tallina, Viļņa un Varšava. Ņemot vērā minēto, ārvalstu prakses atspoguļošanai šajā pētījumā tiek izvēlētas tādas valstis kā Nīderlande, Spānija, Vācija, Lielbritānija, Somija, Norvēģija un Zviedrija. Baltijas valstis tiks skatītas atsevišķi.

2. Radošās industrijas reģionos un to nozīmīgums

2.1. Radošo industriju nozaru attīstība reģionos un darba tirgus

Šīs nodaļas ietvaros radošo industriju statistikas dati tiks skatīti ņemot vērā pētījumā „Radošās industrijas nozaru atlase pēc NACE klasifikatora 2.redakcijas”⁵³ definētās radošās industrijas (sk.2.1.1.tabula), to atbalstošās nozares un daļēji atbilstošās nozares radošajām industrijām (sk.3.pielikumu).

2.1.1.tabula

Radošo industriju nozares

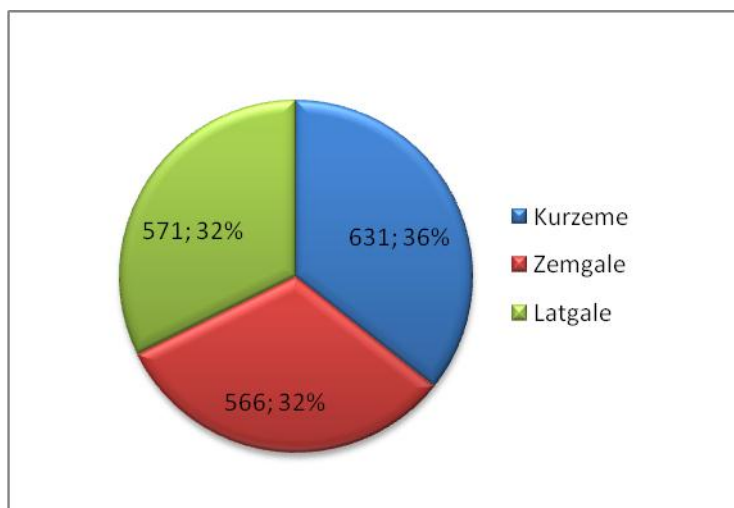
Nozares nosaukums pētījumā	Nosaukums	NACE 2.red.	Apraksts
Literatūras sektors	Grāmatniecība, prese, izdevējdarbība	58.11	Grāmatu izdošana
		58.13	Laikrakstu izdošana
		58.14	Žurnālu un periodisko izdevumu izdošana
Vizuālā māksla	Fotogrāfija, arhitektūra, dizains, lietišķā māksla, dekoratīvi izstrādājumi, juvelierizstrādājumi	32.12	Juvelierizstrādājumu un līdzīgu izstrādājumu ražošana
		32.13	Juvelierizstrādājumu imitāciju un līdzīgu izstrādājumu ražošana
		71.11	Arhitektūras pakalpojumi
		74.10	Specializētie projektēšanas darbi
		74.20	Fotopakalpojumi
Audiovizuālā māksla	Mūzika, kino, video, televīzijas programmas	59.11	Kinofilmu, video filmu un televīzijas programmu producēšana
		59.12	Darbības pēc kinofilmu, video filmu un televīzijas programmu producēšanas
		59.20	Skaņu ierakstu producēšana
Audiovizuālie mediji	TV, radio, interaktīvā apraide. Satura izstrāde (radošā darbība) nav nodalāma no izplatīšanas	60.10	Radio programmu apraide
		60.20	Televīzijas programmu izstrāde un apraide
		63.12	Interneta portālu darbība
Māksla, izglītība un kultūras atbalsts	Izpildītājmāksla, radošas darbības, izglītība	63.91	Ziņu aģentūru darbība
		85.52	Kultūras izglītība
		90.01	Mākslinieku darbība
		90.02	Mākslas palīgdarbības
Tirgus komunikācijas	Reklāma, tirgus izpēte, sabiedriskās attiecības	70.21	Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumi
		73.11	Reklāmas aģentūru darbība

⁵³ Miķelsone A. Radošās industrijas nozaru atlase pēc NACE klasifikatora 2. redakcijas. Rīga: Baltijas Starptautiskais ekonomikas un politikas pētījumu centrs, 2008.

2.1.1. Radošo industriju uzņēmumi reģionos

Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos saskaņā ar CSP datiem ir 1768⁵⁴ radošo industriju, radošās industrijas atbalstošie un daļēji atbilstošie radošajām industrijām uzņēmumi (sk.3.pielikumu).

Reģionu griezumā uzņēmumu skaits ir līdzīgs (sk.2.1.1.attēlu), taču nozaru griezumā starp reģioniem ir vērojamas atšķirības.

2.1.1.attēls. Radošo industriju, radošās industrijas atbalstošo un daļēji atbilstošo radošajām industrijām ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionā 2012.gada janvārī.⁵⁵

Izskatot lielākos ekonomisku aktīvos komersantus Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos (lielāko ekonomiski aktīvo komersantu saraksts Kurzemes, Latgales un Zemgales plānošanas reģionos skatāms 3.pielikum 4.tabulā) ir redzams, ka Kurzemes plānošanas reģionā lielākais uzņēmums SIA „Lauma Fabrics”, kas nodarbojas ar tekstilizstrādājumu ražošanu. Līdzīgi, Latgales plānošanas reģionā lielākais uzņēmums, kura pamatdarbība ir radošās industrijas, ir SIA „VS Teks”, kura pamatdarbība arī ir tekstilizstrādājumu ražošana. Toties Zemgales plānošanas reģionā lielākais uzņēmums SIA „SPECTRE LATVIA”, kas darbojas radošās industrijas nozarēs darbojās pārējo koka izstrādājumu ražošanas sektorā.

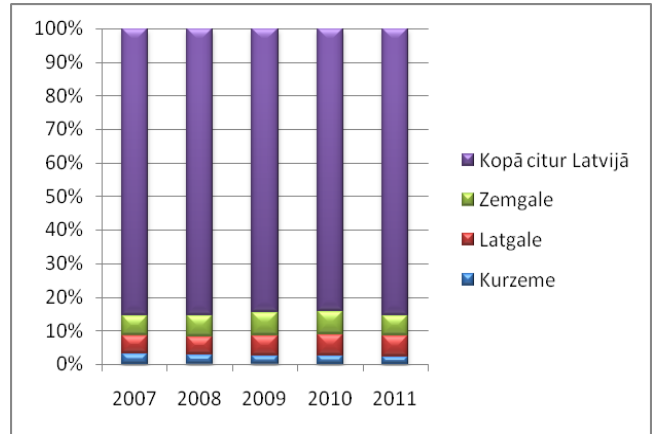
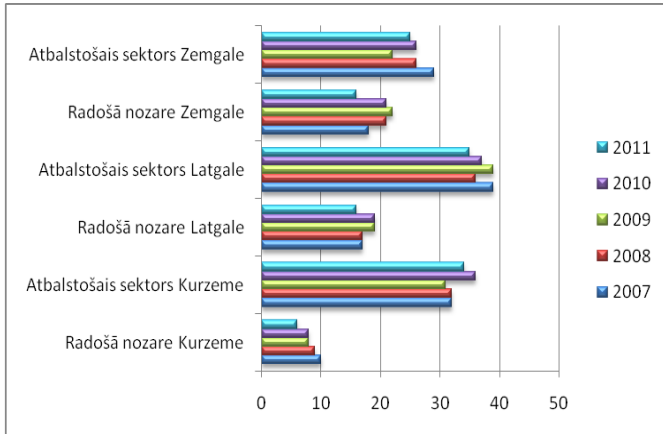
Literatūras nozare

Literatūras nozarē visvairāk radošo industriju un atbalstošā sektora uzņēmumu ir Latgales un Zemgales plānošanas reģionos (sk.2.1.2.att.), lielāks skaits literatūras nozares atbalstošā sektora uzņēmumu ir Latgales plānošanas reģionā. Zemgales plānošanas reģionā ir seši uzņēmumi, kas nodarbojas ar grāmatu izdošanu (NACE 58.11), pārējos reģionos saskaņā ar CSP datiem šādu uzņēmumu nav. Ar laikrakstu izdošanu (NACE 58.13) reģionos nodarbojas 9 uzņēmumi (3 – Latgale, 2 – Zemgale, 4 – Kurzeme), savukārt ar žurnālu un periodisko izdevumu izdošanu (NACE – 58.14) nodarbojas krietni vairāk – 23 uzņēmumi (Latgale – 14, Zemgale – 7, Kurzeme – 2). Ja vērtē radošo industriju uzņēmumu skaitu attiecībā pret pārējo Latviju, jāsecina, ka visu trīs

⁵⁴ CSP rīcībā esošā aktuālākā informācija par ekonomiski aktīviem komersantiem 2012.gada janvāra sākumā.

⁵⁵ CSP sniegtie dati.

reģionu literatūras nozares uzņēmumi vidēji sastāda tikai 15% (sk.2.1.3.att.), arī jaunizveidoto uzņēmumu skaits šajā nozarē 2007. – 2009.gadā ir bijis zems (Kurzemē – 2 uzņēmumi, Latgalē – 5, Zemgalē – 6).

2.1.2.attēls. Literatūras nozares radošo industriju un radošās industrijas atbalstošā sektora ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁵⁶.

2.1.3.attēls. Literatūras nozares radošo industriju uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁵⁷.

Visos trijos reģionos radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums laika periodā no 2007. – 2010.gadam ir krities (sk.2.1.2.tabulu).

2.1.2.tabula

Literatūras nozares radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁵⁸

NACE 2.red. sadaļas	Reģions			
	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
2007.gads				
58.11 Grāmatu izdošana	KD	KD	-	24433.6
58.13 Laikrakstu izdošana	2659.1	KD	KD	28346.1
58.14 Žurnālu un periodisko izdevumu izdošana	KD	1566.2	2137.7	47114.6
2008.gads				
58.11 Grāmatu izdošana	KD	KD	-	24941.0
58.13 Laikrakstu izdošana	2792.3	KD	KD	29776.4
58.14 Žurnālu un periodisko izdevumu izdošana	KD	1872.1	2310.7	41548.2
2009.gads				
58.11 Grāmatu izdošana	-	26.6	-	15484.8
58.13 Laikrakstu izdošana	KD	KD	238.4	21724.2
58.14 Žurnālu un periodisko izdevumu izdošana	KD	1280.5	1722.4	31798.5
2010.gads				
58.11 Grāmatu izdošana	-	KD	-	19797.8
58.13 Laikrakstu izdošana	1915.7	KD	KD	16573.4
58.14 Žurnālu un periodisko izdevumu izdošana	KD	1179.2	1606.3	28620.7

- parādība nav konstatēta

⁵⁶ CSP sniegtie dati.

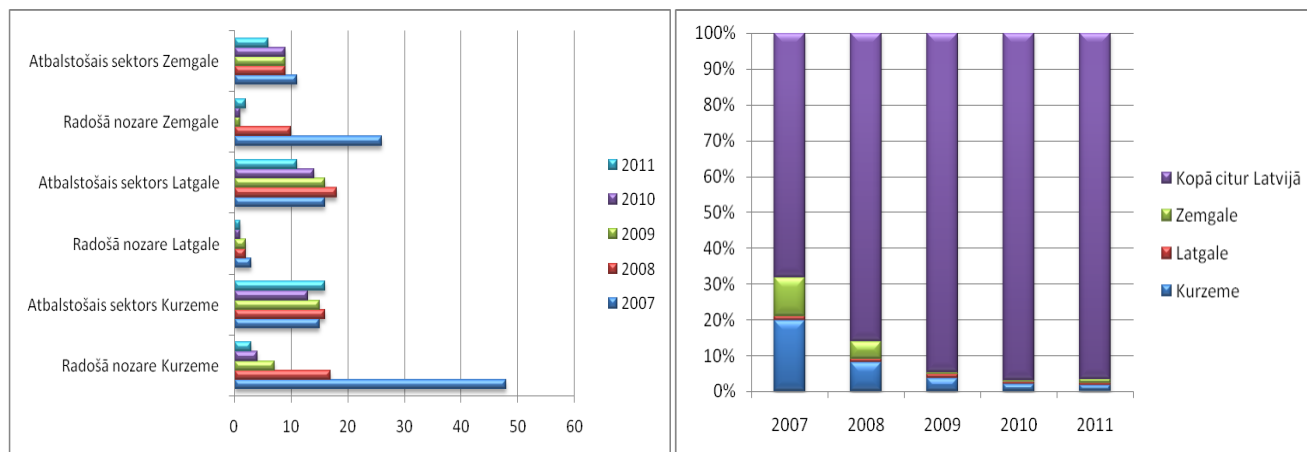
⁵⁷ CSP sniegtie dati.

⁵⁸ CSP sniegtie dati.

Literatūras nozares radošo industriju atbalstošais sektors arī apgrozījuma ziņā ir lielāks kā radošā nozare, taču arī šiem uzņēmumiem ir krities apgrozījums.

Audiovizuālās mākslas nozare

Audiovizuālās mākslas nozarē radošo uzņēmumu skaita ziņā dominē Kurzemes plānošanas reģions, it īpaši 2011.gadā (sk.2.1.4.att.). Šīs nozares ietvaros visos trijos reģionos atbalstošais sektors ir daudz lielāks kā radošo industriju nozare.

Visos trīs reģionos ir ap 4% no Latvijas audiovizuālās mākslas nozares radošiem uzņēmumiem (sk.2.1.5.att.). Vairāk jaunizveidoto audiovizuālās mākslas nozares uzņēmumu bija 2007.gadā Kurzemes un Zemgales plānošanas reģionā, taču pēdējos gados Zemgales plānošanas reģionā nav izveidots neviens jauns uzņēmums, kas darbotos šajā nozarē. Tāpat ir novērojams krass uzņēmumu skaita kritums kopš 2008.gada.

Vienīgie uzņēmumi (3 uzņēmumi), kas nodarbojas ar kino filmu, video filmu un televīzijas programmu producēšanu (NACE 59.11) ir Kurzemē – 1 un Zemgalē - 2. Lai arī sākotnēji (2007.gadā) bija uzņēmumi Kurzemē un Latgalē, kas nodarbojās ar darbībām pēc kinofilmu, video filmu un televīzijas programmu producēšanas pasākumiem (NACE 59.12), 2011.gadā apskatāmajos 3 plānošanas reģionos vairs šādu uzņēmumu nebija. Skaņu ierakstu producēšanas (NACE 59.20) jomā darbojas 6 uzņēmumi: Kurzemē – 3 uzņēmumi, Latgalē – 1 un Zemgalē - 2.

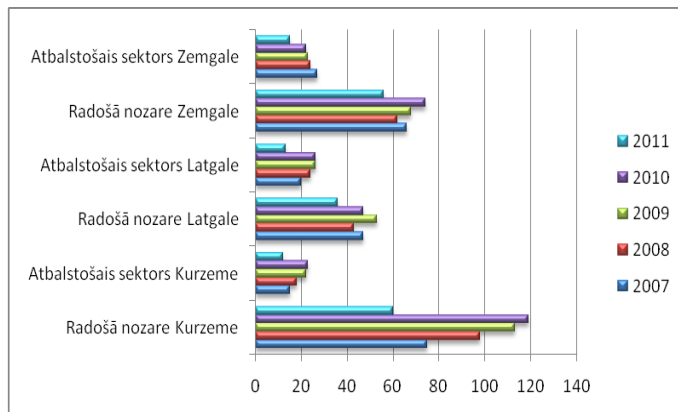
Salīdzinoši no 2007.gada uz 2008.gadu ļoti strauji samazinājās skaņu ierakstu producēšanas (NACE 59.20) uzņēmumu skaits, dominējošajā audiovizuālās mākslas apakšnozare Kurzemes plānošanas reģionā (no 30 uzņēmumiem 2007.gadā samazinājās uz 3 uzņēmumiem 2008.gadā). To var saistīt ar straujo mūzikas albumu pirkspējas kritumu šajos abos gados, ko vēlāk pastiprināja arī tas, ka 2009.gadā tika celta PVN likme no 18% uz 21%, kas arī sadārdzināja mūzikas albumu cenas. Rezultātā izdzīvoja tikai tie uzņēmumi, kas sadarbojās ar atpazīstamiem māksliniekiem, un bija ar lielu tirgus daļu.

⁵⁹ CSP sniegtie dati.

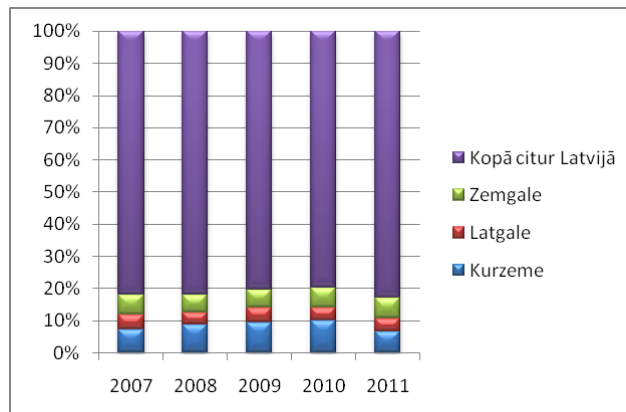
⁶⁰ CSP sniegtie dati.

Vizuālā māksla

Vizuālās mākslas nozarē radošo uzņēmumu skaita ziņā dominē Kurzemes plānošanas reģions (sk.2.1.6.att.). Šīs nozares ietvaros radošo industriju uzņēmumu atbalstošais sektors ir daudz mazāks kā radošo industriju nozare.

2.1.6.attēls. Vizuālās mākslas radošo industriju un radošās industrijas atbalstošā sektora ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁶¹.

2.1.7.attēls. Vizuālās mākslas nozares radošo industriju uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁶².

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/5$ daļa Latvijas vizuālās mākslas nozares radošie uzņēmumi (sk.2.1.7.att.). Vairāk jaunizveidoto vizuālās mākslas nozares uzņēmumu ir Kurzemes un Latgales plānošanas reģionos.

Vienīgie uzņēmumi (6 uzņēmumi), kas nodarbojas ar juvelierizstrādājumu un līdzīgu izstrādājumu ražošanu (NACE 32.12) ir Kurzemē un Latgalē. Reģionos nav juvelierizstrādājumu imitāciju un līdzīgu izstrādājumu ražošanas (NACE 32.13) uzņēmumu. Liels uzņēmumu skaits nodarbojas ar arhitektūras pakalpojumu (NACE 71.11) sniegšanu – 90 uzņēmumi (Kurzeme – 31, Latgale – 20, Zemgale – 39). Lai arī Zemgalē ir lielāks arhitektūras pakalpojumu sniedzēju uzņēmumu skaits, apgrozījums ir lielāks Kurzemes uzņēmumiem (sk.2.1.3.tabulu). Ar specializētajiem projektēšanas darbiem (NACE 74.10) nodarbojas 21 uzņēmums (Zemgale – 10, Kurzeme – 8, Latgale – 3). 39 uzņēmumi reģionos sniedz fotopakalpojumus (NACE 74.20), no tiem Kurzemē – 17 uzņēmumi, Latgalē – 12, Zemgalē – 10).

⁶¹ CSP sniegtie dati.

⁶² CSP sniegtie dati.

2.1.3.tabula

Vizuālās mākslas nozares radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst. Ls)⁶³

NACE 2.red. sadaļas	Reģions			
	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
2007.gads				
32.12 Juvelierizstrādājumu un līdzīgu izstrādājumu ražošana	KD	KD	-	1421.2
71.11 Arhitektūras pakalpojumi	3347.2	1849.7	2892.3	89874.1
74.10 Specializētie projektēšanas darbi	264.9	KD	KD	8897.0
74.20 Fotopakalpojumi	341.1	788.1	277.2	8500.9
2008.gads				
32.12 Juvelierizstrādājumu un līdzīgu izstrādājumu ražošana	KD	-	KD	1134.6
71.11 Arhitektūras pakalpojumi	5393.7	2202.3	2444.0	90330.0
74.10 Specializētie projektēšanas darbi	244.6	KD	KD	7444.9
74.20 Fotopakalpojumi	281.7	495.2	260.3	5740.3
2009.gads				
32.12 Juvelierizstrādājumu un līdzīgu izstrādājumu ražošana	-	-	KD	952.2
71.11 Arhitektūras pakalpojumi	2198.1	962.0	1283.1	52136.5
74.10 Specializētie projektēšanas darbi	114.7	748.9	KD	5055.4
74.20 Fotopakalpojumi	196.0	257.1	54.4	5026.5
2010.gads				
32.12 Juvelierizstrādājumu un līdzīgu izstrādājumu ražošana	2.3	-	KD	890.0
71.11 Arhitektūras pakalpojumi	1404.7	1226.3	925.1	36960.5
74.10 Specializētie projektēšanas darbi	152.0	94.7	KD	11235.4
74.20 Fotopakalpojumi	207.2	246.4	133.4	4122.6

- parādība nav konstatēta

Audiovizuālie mediji⁶⁴

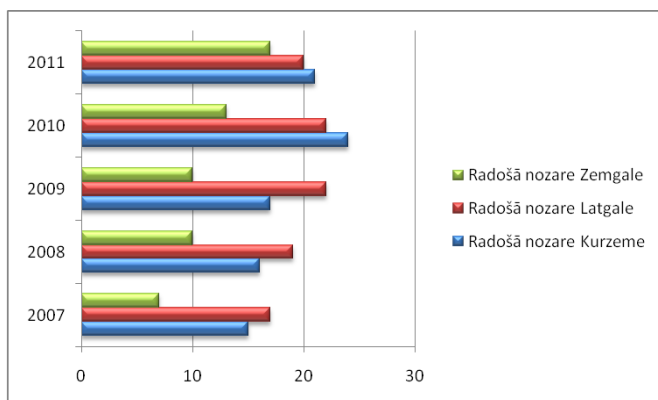
Audiovizuālo mediju nozarē radošo uzņēmumu skaits visos trīs reģionos ir līdzīgs (sk.2.1.8.att.). Jaunizveidoto uzņēmumu skaits ir neliels.

Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos atrodas ≈1/5 daļa Latvijas audiovizuālo mediju nozares radošo industriju un atbalstošo uzņēmumu (sk.2.1.9.att.).

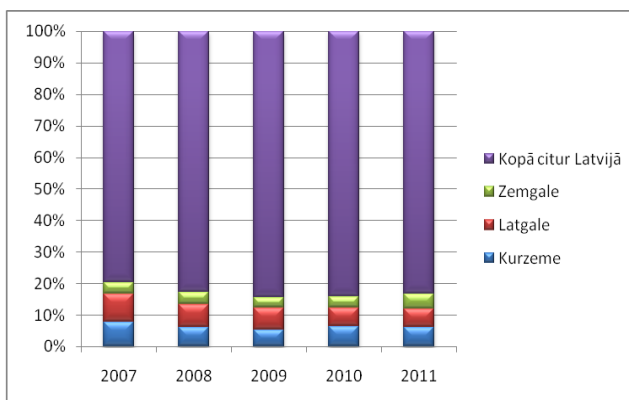
Radio programmu apraides nozarē (NACE 60.10) visvairāk uzņēmumu ir Kurzemē – 6 un Latgalē – 6, Zemgales plānošanas reģionā ir tikai 1 uzņēmums. Televīzijas programmu izstrādes un apraides sektorā (12 uzņēmumi) visvairāk uzņēmumu ir Kurzemes plānošanas reģionā – 5, Latgalē – 4 un tad Zemgalē – 3. Interneta portālu darbības apakšnozare (NACE 63.12) ir vislielākā (33 uzņēmumi) audiovizuālo mediju nozares ietvaros: Zemgalē – 13 uzņēmumi, Kurzemē – 10 un Latgalē – 10.

⁶³ CSP sniegtie dati.

⁶⁴ Šajā nozarē satura izstrāde (radošā darbība) nav nodalāma no izplatīšanas, līdz ar to nav sadalījuma radošajā industrijā un atbalstošajā sektorā.

2.1.8.attēls. Audiovizuālo mediju nozares radošo industriju ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁶⁵.

2.1.9.attēls. Audiovizuālo mediju nozares radošo industriju uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁶⁶.

Radio programmu apraides uzņēmumu apgrozījums no 2007. – 2010.gadam ir būtiski samazinājies Latgalē (sk.2.1.4.tabulu). Zemgales plānošanas reģionā ir pieaudzis ne tikai uzņēmumu skaits, kas darbojas interneta portālu darbības sektorā, bet ir būtiski audzis arī to apgrozījums, turpretim Latgales plānošanas reģionā ir vērojams būtisks apgrozījuma kritums šāda veida uzņēmumiem.

2.1.4.tabula

Audiovizuālo mediju nozares radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁶⁷

NACE 2.red. sadaļas	Reģions			
	Kurzēmē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
2007.gads				
60.10	376.2	KD	640.5	12072.3
60.20	218.2	97.1	308.7	46135.1
63.12	KD	KD	177.2	8541.6
2008.gads				
60.10	409.7	KD	455.8	13164.4
60.20	333.5	KD	438.0	32945.2
63.12	60.5	KD	391.2	13270.8
2009.gads				
60.10	271.6	KD	364.5	9963.2
60.20	306.4	KD	196.8	23091.4
63.12	49.2	KD	381.4	17782.9
2010.gads				
60.10	253.0	KD	95.8	8217.3
60.20	181.9	53.1	229.4	21759.9
63.12	29.5	162.2	113.2	20799.7

⁶⁵ CSP sniegtie dati.

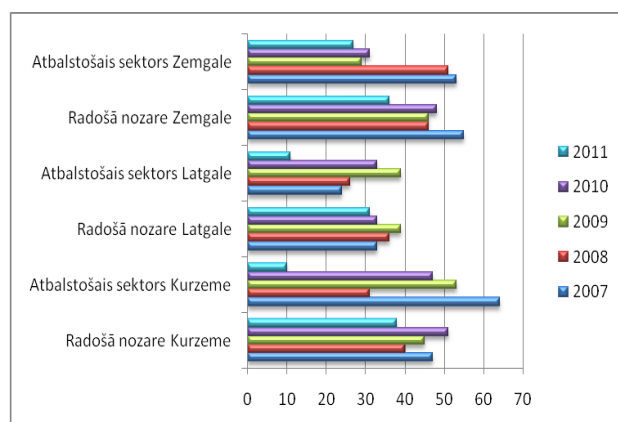
⁶⁶ CSP sniegtie dati.

⁶⁷ CSP sniegtie dati.

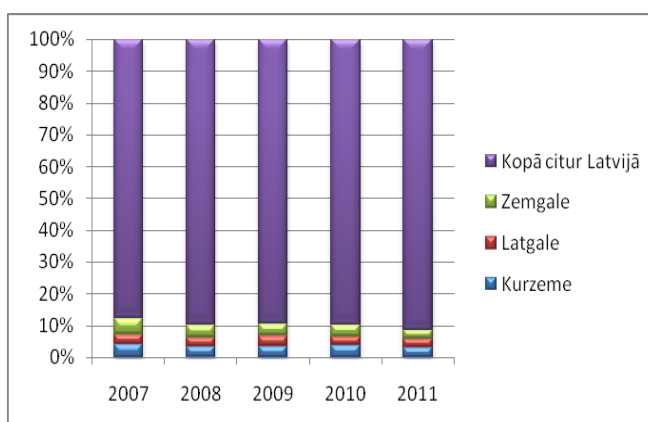

Tirgus komunikācijas

Tirgus komunikāciju nozarē radošo uzņēmumu skaita ziņā 2011.gadā dominē Kurzemes plānošanas reģions (sk.2.1.10.att.), taču kopumā starp Kurzemes un Zemgales plānošanas reģioniem lielu atšķirību uzņēmumu skaita ziņā laika periodā no 2007. – 2011.gadam nav. Šīs nozares ietvaros radošo industriju uzņēmumu atbalstošais sektors ir daudz mazāks kā radošo industriju nozare.

2.1.10.attēls. Tirgus komunikāciju radošo industriju un radošās industrijas atbalstošā sektora ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁶⁸.

2.1.11.attēls. Tirgus komunikāciju nozares radošo industriju uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁶⁹.

Visos trijos reģionos atrodas $\approx 1/10$ daļa Latvijas tirgus komunikācijas nozares radošie uzņēmumi (sk.2.1.11.att.). Vairāk jaunizveidoto tirgus komunikāciju nozares uzņēmumu ir Zemgales plānošanas reģionā.

Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumu (NACE 70.21) sniedzēji (8 uzņēmumi) visvairāk ir Zemgalē – 4, Latgalē – 3 un Kurzemē – 1. Tirgus komunikāciju radošās nozares vislielāko daļu ap 90% aizņem reklāmas aģentūru darbība (NACE 73.11), visvairāk uzņēmumu Kurzemē – 37, tai seko Zemgale ar 32 un Latgale – 28. Kurzemē reklāmas aģentūru darbības sektorā strādājošo uzņēmumu apgrozījuma apjoms nav būtisku izmaiņu (sk.2.1.5.tabulu), savukārt Zemgalē kopā 2007.gada ir vērojams būtisks apgrozījuma kritums. Latgalē reklāmas aģentūru darbības sektorā strādājošo uzņēmumu apgrozījums būtiski pieauga līdz 2009.gadam, bet tad 2010.gadā kritās, jo samazinājās šajā sektorā strādājošo uzņēmumu skaits.

⁶⁸ CSP sniegtie dati.

⁶⁹ CSP sniegtie dati.

2.1.5.tabula

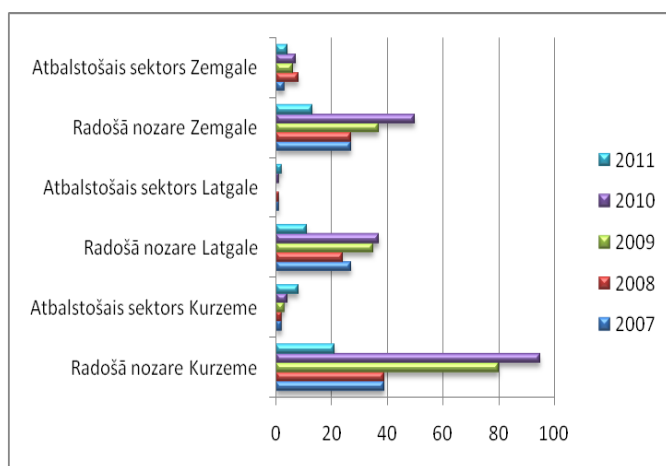
Tirgus komunikāciju nozares radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁷⁰

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
2007.gads					
70.21	Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumi	-	KD	-	8934.5
73.11	Reklāmas aģentūru darbība	1023.9	1739.7	829.4	229302.2
2008.gads					
70.21	Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumi	KD	KD	-	12179.4
73.11	Reklāmas aģentūru darbība	1360.4	991.7	2198.0	212494.8
2009.gads					
70.21	Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumi	KD	124.1	KD	9054.1
73.11	Reklāmas aģentūru darbība	1238.6	602.1	3014.6	166239.1
2010.gads					
70.21	Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumi	KD	172.3	KD	9395.5
73.11	Reklāmas aģentūru darbība	1220.7	795.0	1031.3	174225.6

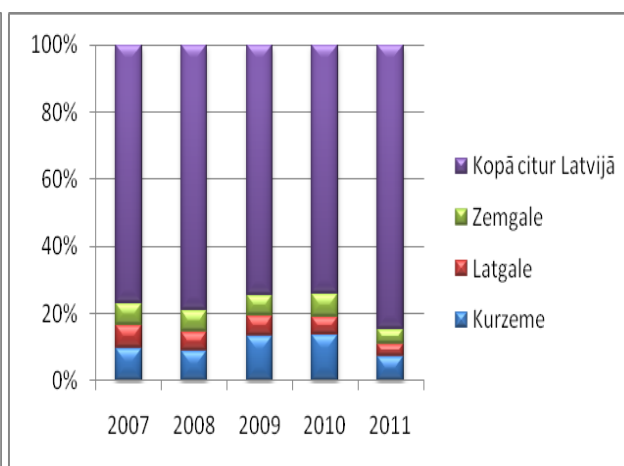
- parādība nav konstatēta

Māksla, izglītība un kultūras atbalsts

Mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē radošo uzņēmumu skaita ziņā dominē Kurzemes plānošanas reģions (sk.2.1.12.att.). Šīs nozares ietvaros radošo industriju uzņēmumu atbalstošais sektors ir daudz mazāks kā radošo industriju nozare.

2.1.12.attēls. Mākslas, izglītības un kultūras atbalsta radošo industriju un radošās industrijas atbalstošā sektora ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁷¹.

2.1.13.attēls. Mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozares radošo industriju uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁷².

⁷⁰ CSP sniegtie dati.

⁷¹ CSP sniegtie dati.

⁷² CSP sniegtie dati.

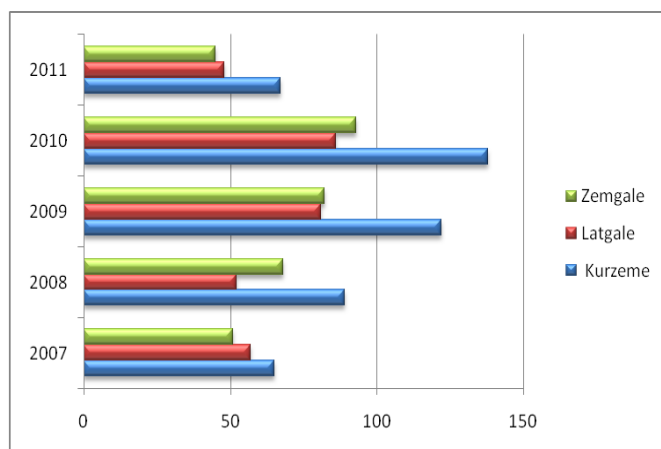
Visos trīs reģionos ir $\approx 1/5$ daļa Latvijas mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozares radošie uzņēmumi (sk.2.1.13.att.). Vairāk jaunizveidoto mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozares uzņēmumu ir Kurzemes plānošanas reģionā, mākslinieciskās jaunrades (NACE 90.03) sektorā.

Visos trīs apskatītajos plānošanas reģionos nav datu par ziņu aģentūru darbību (NACE 63.91). Vismazāk uzņēmumu (7) ir kultūras izglītības (NACE 85.52) sektorā, Kurzemē – 3, Latgalē – 2, Zemgalē – 2. Mākslinieku darbībā (NACE 90.01) vislielākais uzņēmumu skaits ir Kurzemē – 8, tad seko Latgale ar 6 uzņēmumiem un Zemgale ar - 3. Mākslas palīgdarbības (NACE 90.02) nodrošina 9 uzņēmumi, Kurzeme un Zemgalē – katrā 4, Latgalē – 1. Visstraujāk 2009. un 2010.gados palielinājās mākslinieciskās jaunrades (NACE 90.03) sektors, tomēr 2011.gadā uzņēmumu skaits atkal ir strauji samazinājies (kopā 12 uzņēmumi no 96 uzņēmumiem 2010.gadā), Kurzemē – 6, Latgalē – 2, Zemgalē – 4.

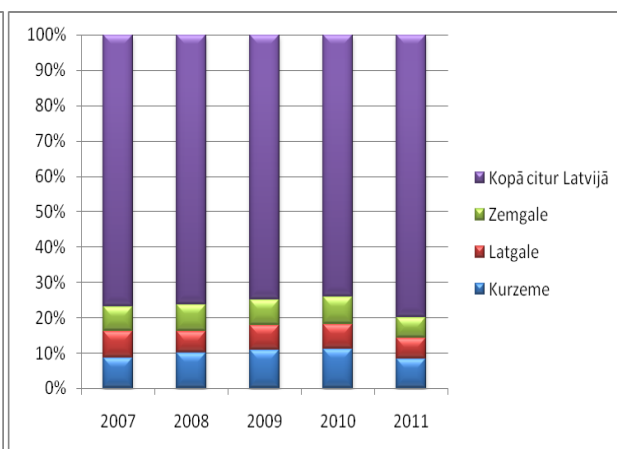
Ņemot vērā mazo uzņēmumu skaitu šajās nozarēs, CSP dati par šo nozaru uzņēmumu apgrozījumu ir konfidenciāli. Tas pats attiecas uz atbalstošajām nozarēm.

Sports, atpūta un izklaide⁷³

Sporta, atpūtas un izklaides nozarē radošo uzņēmumu (vai precīzāk - daļēji radošo) skaita ziņā turpina dominēt Kurzemes plānošanas reģions (sk.2.1.14.att.), kaut arī 2011.gadā ir bijis straujš uzņēmumu skaita samazinājums ne tikai Kurzemē, bet arī Latgales un Zemgales plānošanas reģionos.

2.1.14.attēls. Sporta, atpūtas un izklaides nozares ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁷⁴.

2.1.15.attēls. Sporta, atpūtas un izklaides nozares uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁷⁵.

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/4$ daļa Latvijas sporta, atpūtas un izklaides nozares uzņēmumi (sk.2.1.15.att.). Vairāk jaunizveidoto sporta atpūtas un izklaides nozares uzņēmumu ir Latgales plānošanas reģionā, citu sporta nodarbību (NACE 93.19) sektorā.

Visos trīs apskatītajos plānošanas reģionos ir samēra zems uzņēmumu skaits, kas nodarbojas ar atpūtas un sporta priekšmetu iznomāšanu un ekspluatācijas līzingu (NACE 77.21), Kurzemē tādi ir 2, Latgalē – 1, Zemgalē –

⁷³ Pieder pie radošajām industrijām daļēji atbilstošajām nozarēm.

⁷⁴ CSP sniegtie dati.

⁷⁵ CSP sniegtie dati.

2. Nedaudz vairāk uzņēmumu nodarbojas ar atrakcijas un atpūtas parku darbības nodrošināšanu (NACE 93.21), visvairāk Kurzemē – 5, Latgalē – 2 un Zemgalē – 2. Visvairāk atpūtas un izklaides sektorā uzņēmumu (68) nodarbojas ar citu izklaižu un atpūtas darbībām (NACE 93.29): Kurzemē – 25, Zemgalē – 22 un Latgalē – 21. Līdz 2010.gadam vislielākais apgrozījums šajā sektorā bija Kurzemes uzņēmumiem, taču 2010.gadā Latgalē ir nozīmīgs pieaugums pēc ievērojama krituma 2008. un 2009.gadā (sk.2.1.6.tabulu).

2.1.6.tabula

Sporta, atpūtas un izklaides nozares uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst. Ls)⁷⁶

NACE 2.red. sadaļas	Reģions			
	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
2007.gads				
93.21 Atrakciju un atpūtas parku darbība	KD	-	-	3902.1
93.29 Cita izklaides un atpūtas darbība	344.5	148.2	176.1	13634.8
93.11 Sporta objektu darbība	537.7	1013.1	KD	12297.4
93.12 Sporta klubu darbība	2657.8	240.0	383.6	13140.4
2008.gads				
93.21 Atrakciju un atpūtas parku darbība	KD	KD	KD	3045.9
93.29 Cita izklaides un atpūtas darbība	504.8	326.5	71.9	12546.0
93.11 Sporta objektu darbība	1497.3	1091.2	KD	11927.8
93.12 Sporta klubu darbība	1943.9	172.7	466.3	18008.2
2009.gads				
93.21 Atrakciju un atpūtas parku darbība	98.2	KD	KD	1520.3
93.29 Cita izklaides un atpūtas darbība	283.7	210.5	41.2	9606.2
93.11 Sporta objektu darbība	1247.0	792.2	408.0	9352.1
93.12 Sporta klubu darbība	1810.6	203.2	485.8	16349.1
2010.gads				
93.21 Atrakciju un atpūtas parku darbība	60.5	KD	KD	4052.0
93.29 Cita izklaides un atpūtas darbība	149.9	218.0	2016.3	12397.1
93.11 Sporta objektu darbība	1450.3	646.0	438.2	9003.5
93.12 Sporta klubu darbība	1781.5	217.7	493.9	17070.6

- parādība nav konstatēta

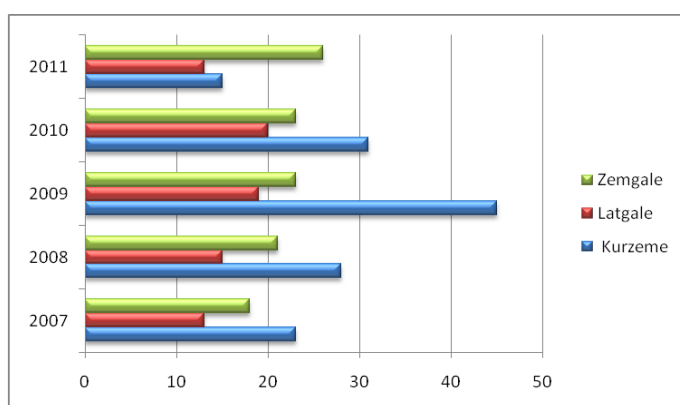
Spēļu un rotaļlietu ražošanas nozarē (NACE 32.40) 4 uzņēmumi darbojas Kurzemē un Zemgalē, Latgalē – 3. Pievēršoties sporta sektoram, CSP statistika rāda, ka ar sporta preču ražošanu (NACE 32.30) nodarbojas tikai viens uzņēmums Latgalē. Vairāk uzņēmumu (19) ir sporta objektu darbības sektorā (NACE 93.11), kur puse no uzņēmumiem ir Kurzemē – 10, Latgalē – 5 un Zemgalē – 4. Līdzīgi ir arī sporta klubu darbības sektorā (NACE 93.12), Kurzemē visvairāk uzņēmumu – 17, Latgalē – 7 un Zemgalē – 5. Uzņēmumiem, kas darbojas sporta klubu darbības sektorā vislielākais kopējais apgrozījums ir Kurzemē, Zemgalē un Latgalē šis sektors aizņem mazāku tirgus daļu (sk.2.1.6.tabulu). Atsevišķi fitnesa centru darbība (NACE 93.13) nav tik populāra, šajā

⁷⁶ CSP sniegtie dati.

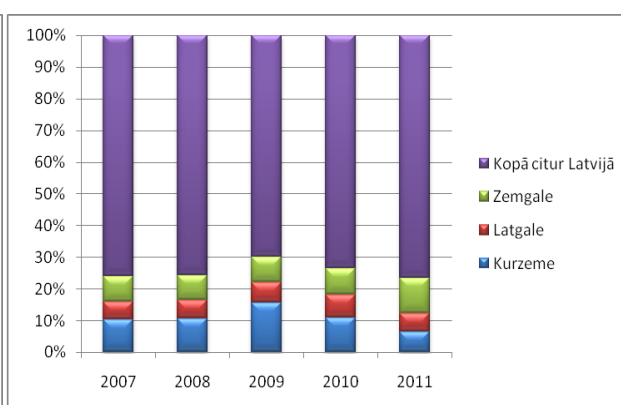
sektorā vairāk uzņēmumu ir Zemgalē - 4, tad Kurzemē – 3 un Latgalē - 2. 2011.gadā strauji ir samazinājies uzņēmumu skaits citu sporta nodarbību sektorā (NACE 93.19), no 95 uzņēmumiem 2010.gadā uz 5 uzņēmumiem 2011.gadā, Kurzemē - 1, Latgalē – 3 un Zemgalē – 1. Azartspēļu un derību sektorā (NACE 92.00) uzņēmumi ir tikai Latgales sektorā – 3 un Zemgalē – 1.

Tūrisms⁷⁷

Tūrisma nozares radošie uzņēmumi vairāk ir Zemgales plānošanas reģionā (sk.2.1.16.att.). Šī nozare sevī ietver pārējo apmešanās vietu darbības (NACE 55.90), citu rezervēšanas pakalpojumu un ar tiem saistīto darbības (79.90) un ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības (NACE 81.30). Šīs nozares ietvaros ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības (NACE 81.30) sektors ir vislielākais.

2.1.16.attēls. Tūrisma nozares radošo industriju ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁷⁸.

2.1.17.attēls. Tūrisma nozares radošo uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁷⁹.

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/3$ daļa Latvijas tūrisma nozares radošie uzņēmumi (sk.2.1.17.att.). Vairāk jaunizveidoto tomēr ir Kurzemes plānošanas reģionā, ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības (NACE 81.30) jomā.

No visiem 3 apskatītajiem plānošanas reģioniem pārējo apmešanās vietu darbības (NACE 55.90) sektorā uzņēmumi ir uzrādīti tikai Latgalē – 2. Citu rezervēšanas pakalpojumu un ar tiem saistīto darbību (79.90) sektorā uzņēmumi ir relatīvi vienādi sadalījušies pa reģioniem: Kurzemē – 3, Latgalē un Zemgalē – pa 4. Vislielākā tirgus daļa apskatāmajos reģionos minētajā sektorā ir Latgales uzņēmumiem (sk.2.1.7.tabulu). Visvairāk uzņēmumu ir ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības (NACE 81.30) sektorā Zemgalē – 22, tam seko Kurzeme – 12 un Latgale – 7.

⁷⁷ Pieder pie radošajām industrijām daļēji atbilstošajām nozarēm.

⁷⁸ CSP sniegtie dati.

⁷⁹ CSP sniegtie dati.

2.1.7.tabula

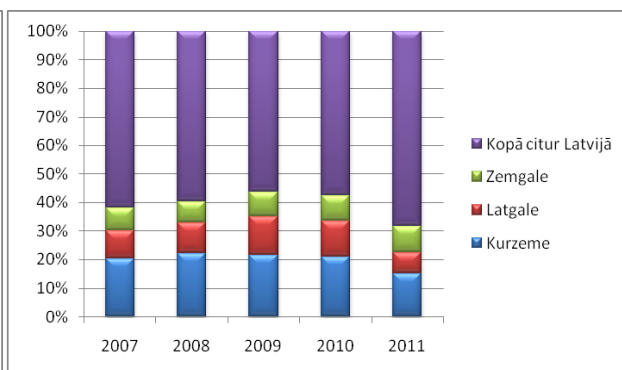
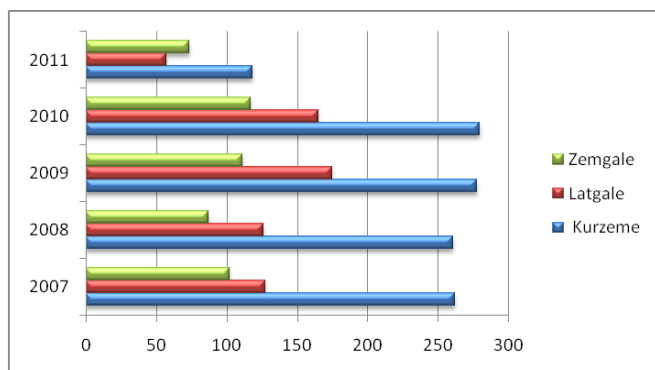
Tūrisma nozares radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁸⁰

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
2007.gads					
79.90	Citi rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistītas darbības	338.2	KD	1080.6	29109.7
81.30	Ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības	KD	1775.2	KD	11939.9
2008.gads					
79.90	Citi rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistītas darbības	327.6	KD	1479.7	23964.9
81.30	Ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības	1354.2	1944.3	1203.4	8942.7
2009.gads					
79.90	Citi rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistītas darbības	KD	-	753.3	4644.5
81.30	Ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības	611.1	968.2	602.7	4657.4
2010.gads					
79.90	Citi rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistītas darbības	KD	197.3	734.5	5350.2
81.30	Ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības	616.8	858.3	380.4	5832.3

- parādība nav konstatēta

Tekstils⁸¹

Tekstila nozarē⁸² radošo uzņēmumu skaita ziņā dominē Kurzemes plānošanas reģions (sk.2.1.18.att.). Šīs nozares ietvaros apakšveļas ražošanas (NACE 14.14) sektorā ir visvairāk uzņēmumu reģionos.

2.1.18.attēls. Tekstila nozares radošo industriju ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁸³.

2.1.19.attēls. Tekstila nozares radošo uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁸⁴.

⁸⁰ CSP sniegtie dati.

⁸¹ Pieder pie radošajām industrijām daļēji atbilstošajām nozarēm.

⁸² Šī nozare sevī ietver tekstilšķiedru sagatavošanu un vēršānu (NACE 13.10), tekstilmateriālu aušanu, vēršānu (NACE 13.20), tekstilmateriālu apdari (NACE 13.30), adīto un tamborēto audumu ražošanu (13.91), gatavo tekstilizstrādājumu ražošanu, izņemot apģērbu, (NACE 13.92), paklāju un grīdas segu ražošanu (NACE 13.93), citur neklasificētu tekstilizstrādājumu ražošanu (NACE 13.99), ādas apģērbu ražošanu (NACE 14.1), darba apģērbu ražošanu (NACE 14.12), pārējo virsdrēbju ražošanu (NACE 14.13), apakšveļas ražošanu (NACE 14.14), cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošanu (NACE 14.19) un pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošanu (NACE 14.39).

⁸³ CSP sniegtie dati.

⁸⁴ CSP sniegtie dati.

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/3$ daļa Latvijas tekstila nozares radošie uzņēmumi (sk.2.1.19.att.). Vairāk jaunizveidoto tomēr ir Kurzemes plānošanas reģionā, cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošanas (NACE 14.19) sektorā.

No visiem 3 apskatītajiem plānošanas reģioniem ar tekstilšķiedru sagatavošanu un vērpsanu (NACE 13.10) nodarbojas tikai Latgalē – 5 un Kurzemē – 2. Toties ar tekstilmateriālu aušanu, vērpsanu (NACE 13.20) vairāk nodarbojas Zemgalē – 3, tai seko Kurzeme – 1, Latgalē tādu uzņēmumu nav. Ar tekstilmateriālu apdari (NACE 13.30) vairāk nodarbojas Zemgalē – 5, tai seko Kurzeme – 2 uzņēmumi, Latgalē tādu uzņēmumu nav. Sekojoši ar adīto un tamborēto audumu ražošanu (13.91) uzņēmumi ir vienādi Kurzemē un Zemgalē – 1, Latgalē tādu nav. Ar gatavo tekstilizstrādājumu ražošanu, izņemot apģērbu, (NACE 13.92) nodarbojas visos 3 apskatāmajos plānošanas reģionos: Zemgalē – 10 uzņēmumi, Kurzemē – 6 un Latgalē – 4, lielākā tirgus daļa pēc apgrozījuma ir Kurzemes uzņēmumiem (sk.2.1.8.tabulu). Nevienā no trim plānošanas reģioniem nav uzņēmumi, kas nodarbotos ar paklāju un grīdas segu ražošanu (NACE 13.93). Maz uzņēmumu (5) nodarbojas arī ar citur neklasificētu tekstilizstrādājumu ražošanu (NACE 13.99), Zemgalē – 3, Kurzemē un Latgalē – 1. Ar ādas apģērbu ražošanu (NACE 14.1) nodarbojas 1 uzņēmums Zemgalē. Vairāk ir uzņēmumu, kas nodarbojas ar darba apģērbu ražošanu (NACE 14.12): Zemgalē – 8, Latgalē – 7 un Kurzemē – 3. No darba apģērbu ražotājiem lielākā un stabilākā tirgus daļa no 2007. – 2010.gadam salīdzinot apskatāmos reģionus ir Zemgales uzņēmumiem. Populārs sektors ir pārējo virsdrēbju ražošana (NACE 14.13), kur uzņēmumu skaits ir līdzīgs visos apskatāmajos reģionos: Latgalē – 23, Zemgalē – 21, Kurzemē – 20. Lai arī Kurzemē ir mazākais uzņēmumu skaits pārējo virsdrēbju ražošanas sektorā, tās uzņēmumiem ir lielākā tirgus daļa salīdzinot ar Zemgales un Latgales uzņēmumiem (sk.2.1.8.tabulu), Zemgalē šī sektora uzņēmumi kopš 2007.gada ir piedzīvojuši nozīmīgu apgrozījuma kritumu. Visvairāk uzņēmumu darbojas apakšveļas ražošanas (NACE 14.14) sektorā, turklāt lielākā daļa no visas Latvijas uzņēmumiem atrodas Kurzemē – 74, Latgalē – 6, Zemgalē – 3 un visur citur Latvijā – 17. Apakšveļas ražošanas sektora Kurzemē apgrozījums ir nozīmīgi krities no 2007. – 2010.gadam. Latgales plānošanas reģionā stabils un augošs sektors ir pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošana (NACE 14.39).

2.1.8.tabula

Tekstila nozares radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁸⁵

NACE 2.red. sadaļas	Reģions			
	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
	2007.gads			
13.10 Tekstilšķiedru sagatavošana un vērpsana	-	KD	174.5	12312.4
13.92 Gatavo tekstilizstrādājumu ražošana, izņemot apģērbu	KD	404.8	342.6	25484.2
14.12 Darba apģērbu ražošana	KD	2951.2	1313.1	21451750.0
14.13 Pārējo virsdrēbju ražošana	4133.4	2048.6	3517.7	25278339
14.14 Apakšveļas ražošana	23422.0	KD	KD	22500343.0
14.19 Cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošana	KD	1721.1	-	585256.0
14.39 Pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošana	KD	KD	3246.7	17144.4
	2008.gads			
13.10 Tekstilšķiedru sagatavošana un vērpsana	-	KD	187.2	5377.6

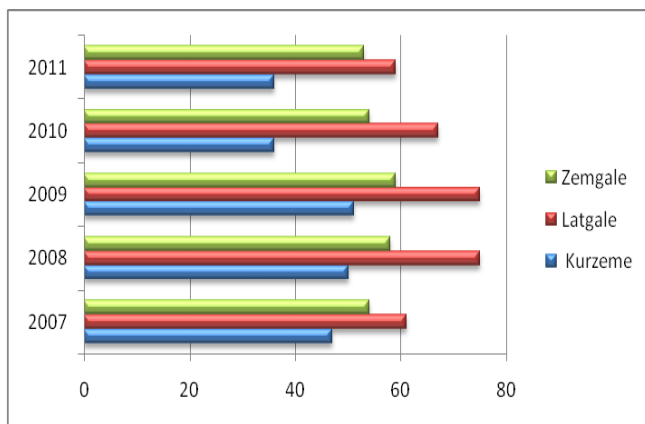
⁸⁵ CSP sniegtie dati.

13.92	Gatavo tekstilizstrādājumu ražošana, izņemot apģērbu	336.9	331.4	KD	20818.9
14.12	Darba apģērbu ražošana	KD	2745.3	1448.9	17956.7
14.13	Pārējo virsdrēbju ražošana	4428.5	1228.7	3794.3	21736.9
14.14	Apakšveļas ražošana	22377.2	KD	KD	37845.5
14.19	Cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošana	KD	2022.8	KD	763.4
14.39	Pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošana	KD	KD	3598.4	11781.4
2009.gads					
13.10	Tekstilšķiedru sagatavošana un vērpšana	-	KD	101.8	411.9
13.92	Gatavo tekstilizstrādājumu ražošana, izņemot apģērbu	313.9	176.8	KD	12255.5
14.12	Darba apģērbu ražošana	KD	2083.6	1137.6	9708.5
14.13	Pārējo virsdrēbju ražošana	3256.0	729.2	2759.5	14268.6
14.14	Apakšveļas ražošana	KD	1301.6	KD	24361.2
14.19	Cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošana	KD	1866.7	KD	740.2
14.39	Pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošana	KD	KD	4685.5	8483.7
2010.gads					
13.10	Tekstilšķiedru sagatavošana un vērpšana	KD	-	101.2	180.9
13.92	Gatavo tekstilizstrādājumu ražošana, izņemot apģērbu	475.2	417.7	88.9	13992.2
14.12	Darba apģērbu ražošana	KD	2265.1	1345.0	13349.2
14.13	Pārējo virsdrēbju ražošana	3892.2	740.7	3387.1	13997.3
14.14	Apakšveļas ražošana	17358.0	1340.6	-	15424.1
14.19	Cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošana	29.3	1936.2	-	1592.4
14.39	Pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošana	KD	1766.9	5994.7	6936.4

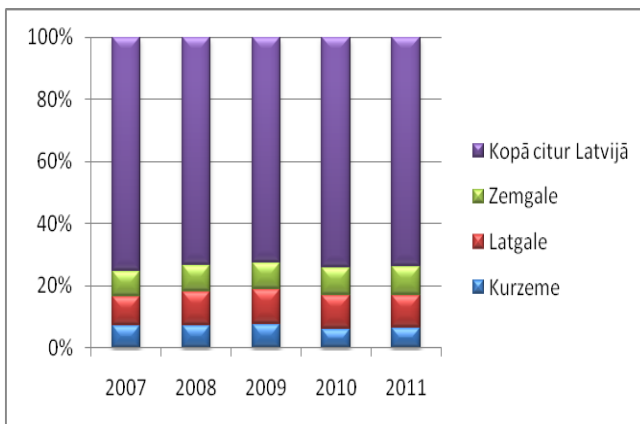
- parādība nav konstatēta

Mēbeļu ražošana⁸⁶

Mēbeļu ražošanas nozares radošo industriju uzņēmumu skaita ziņā dominē Latgales plānošanas reģions (sk.2.1.20.att.). Šīs nozares ietvaros citu mēbeļu ražošanas (NACE 31.09) sektors ir vislielākais.

2.1.20.attēls. Mēbeļu ražošanas nozares radošo industriju ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁸⁷.

2.1.21.attēls. Mēbeļu ražošanas nozares radošo uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁸⁸.

⁸⁶ Pieder pie radošajām industrijām daļēji atbilstošajām nozarēm.

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/4$ daļa no Latvijas mēbeļu ražošanas radošās industrijas uzņēmumiem (sk.2.1.21.att.). Lielākā daļa no mēbeļu ražotājiem atrodas Rīgā, ņemot vērā loģistikas iespējas un pieejamo infrastruktūru. Saskaņā ar CSP datiem, katru gadu vidēji tiek izveidoti 1 līdz 5 jauni mēbeļu ražošanas radošo industriju uzņēmumi.

No visiem 3 apskatītajiem plānošanas reģioniem ar biroju un veikalu mēbeļu ražošanu (NACE 31.01) visvairāk nodarbojas Latgalē – 16, tai seko Kurzeme – 10, un tad Zemgale – 7. Lai arī Latgalē ir visvairāk biroju un veikalu mēbeļu ražotāju, to tirgus daļa salīdzinoši ir neliela (sk.2.1.9.tabulu). Toties nākošajā sektorā – virtuves mēbeļu ražošana (NACE 31.02) visvairāk uzņēmumu ir Zemgalē – 12, tai seko Latgale – 7 un Kurzeme – 4. Ar matraču ražošanu (NACE 31.03) nodarbojas tikai viens uzņēmums Zemgalē. Vispopulārākā ir citu mēbeļu ražošana (NACE 31.09), ar to visvairāk nodarbojas uzņēmumi Latgalē – 36, tai seko Zemgale – 33, un Kurzeme – 22. Tāpat kā iepriekš, Latgalē ir daudz uzņēmumu, taču to apgrozījums kopš 2007.gada ir vairākas reizes krities (sk.2.1.9.tabulu), salīdzinoši stabila tirgus daļa ir šī sektora Zemgales uzņēmumiem.

2.1.9.tabula

Mēbeļu ražošanas nozares radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁸⁹

NACE 2.red. sadaļas	Reģions			
	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
2007.gads				
31.01 Biroju un veikalu mēbeļu ražošana	KD	2295.2	915.4	25468.6
31.02 Virtuves mēbeļu ražošana	295.8	179.9	194.1	5881.1
31.09 Citu mēbeļu ražošana	9840.1	4705.5	18984.5	101223.4
2008.gads				
31.01 Biroju un veikalu mēbeļu ražošana	1725.4	2029.9	KD	18049.7
31.02 Virtuves mēbeļu ražošana	343.0	193.3	439.3	7316.3
31.09 Citu mēbeļu ražošana	8015.5	4762.2	5139.5	80936.8
2009.gads				
31.01 Biroju un veikalu mēbeļu ražošana	1627.6	934.6	KD	15117.4
31.02 Virtuves mēbeļu ražošana	132.8	112.7	145.1	5266.5
31.09 Citu mēbeļu ražošana	6731.1	3785.3	5463.4	67948.0
2010.gads				
31.01 Biroju un veikalu mēbeļu ražošana	1143.2	KD	597.1	13525.2
31.02 Virtuves mēbeļu ražošana	129.4	191.1	141.1	5695.1
31.09 Citu mēbeļu ražošana	6724.6	4638.8	2327.8	70832.4

Papīra ražošana⁹⁰

Papīra ražošanas nozarē Kurzemes plānošanas reģionā ir 5 radošās industrijas uzņēmumi (sk.2.1.22.att.), pārējos plānošanas reģionos šī nozare ir sākusi attīstīties tikai ar 2009.gadu.

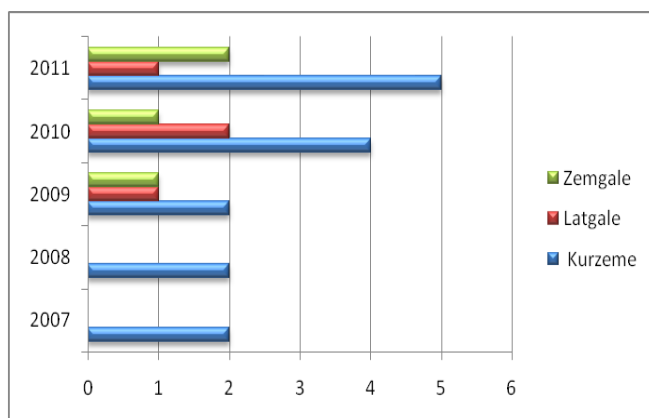
⁸⁷ CSP sniegtie dati.

⁸⁸ CSP sniegtie dati.

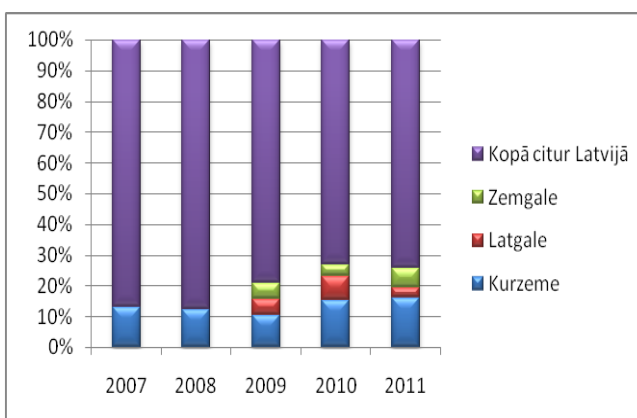
⁸⁹ CSP sniegtie dati.

⁹⁰ Ir nespecializētā ar radošajām industrijām saistītā nozare.

Šo nozari pārstāv tikai viens sektors – cita veida papīra un kartona izstrādājumu ražošana (NACE 17.29).

2.1.22.attēls. Papīra ražošanas nozares radošo industriju ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁹¹.

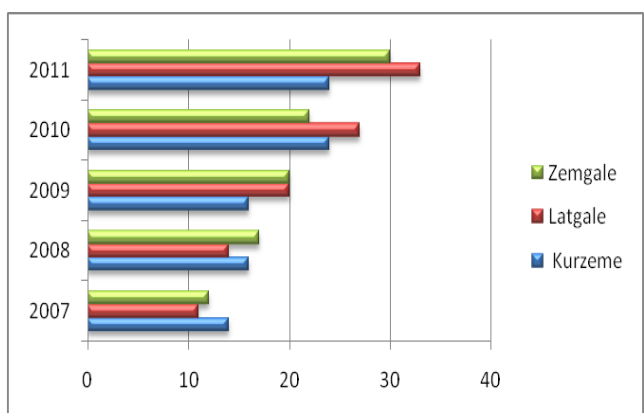
2.1.23.attēls. Papīra ražošanas nozares radošo uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁹².

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/4$ daļa no Latvijas papīra ražošanas radošās industrijas uzņēmumiem (sk.2.1.23.att.). Laika periodā no 2007. līdz 2009.gadam tikai viens papīra ražošanas uzņēmums ir ticis izveidots reģionos.

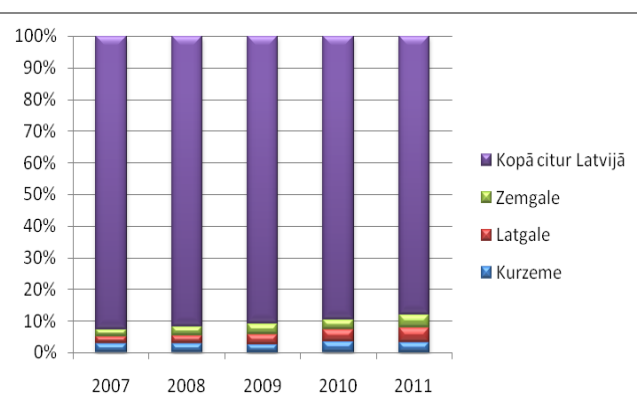
No visiem 3 apskatītajiem plānošanas reģioniem ar cita veida papīra un kartona izstrādājumu ražošanu (NACE 17.29) Kurzēmē nodarbojas 5 uzņēmumi (4 no tiem Liepājā), Zemgalē - 2 un Latgalē - 1.

Informācijas un sakaru tehnoloģijas⁹³

Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozarē radošo uzņēmumu skaita ziņā dominē Latgales plānošanas reģions (sk.2.1.24.att.). Šo nozari pārstāv tikai viens sektors – datorprogrammēšana (NACE 62.01).

2.1.24.attēls. Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozares radošo industriju ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁹⁴.

2.1.25.attēls. Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozares radošo uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁹⁵.

⁹¹ CSP sniegtie dati.

⁹² CSP sniegtie dati.

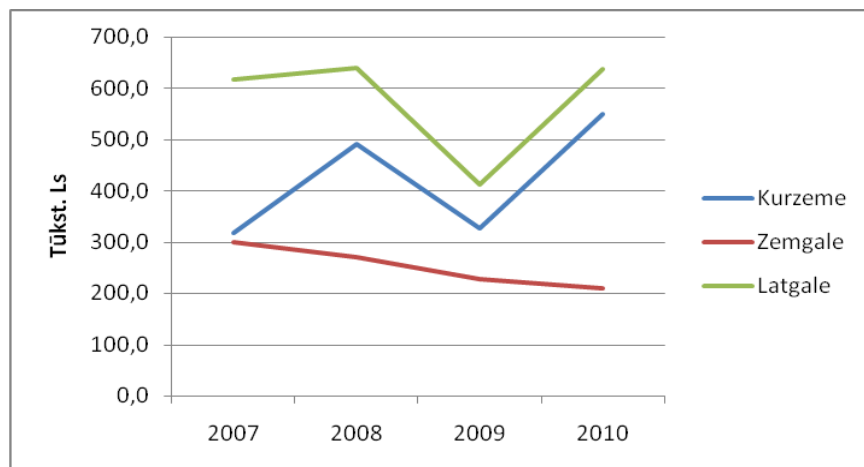
⁹³ Ir nespecializētā ar radošajām industrijām saistītā nozare.

⁹⁴ CSP sniegtie dati.

⁹⁵ CSP sniegtie dati.

Visos trīs reģionos salīdzinoši ar pārējo Latviju ir maz informācijas un sakaru tehnoloģiju nozares radošās industrijas uzņēmumu (sk.2.1.25.att.). Visvairāk tādu uzņēmumu ir Rīgā, kam seko Pierīgas reģions, un tad citi reģioni. Laika periodā no 2007. – 2009.gadam katru gadu tiek izveidoti vairāki jauni informācijas un sakaru tehnoloģiju radošās industrijas uzņēmumi.

No visiem 3 apskatītajiem plānošanas reģioniem ar datorprogrammēšana (NACE 62.01) visvairāk nodarbojas Latgalē (33 uzņēmumi) un Zemgalē (30 uzņēmumi), Kurzemē – 24 uzņēmumi.

2.1.26.attēls. Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozares radošo uzņēmumu neto apgrozījums no 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁹⁶.

Zemgales uzņēmumu, kas darbojas datorprogrammēšanas sektorā, apgrozījums ir krities, taču Latgales un Kurzemes uzņēmumi pēc straujā krituma 2009.gadā ir atguvuši apgrozījumu 2008.gada līmenī (sk.2.1.26.attēlu).

Citas ar radošajām industrijām saistītās nespécializētās nozares

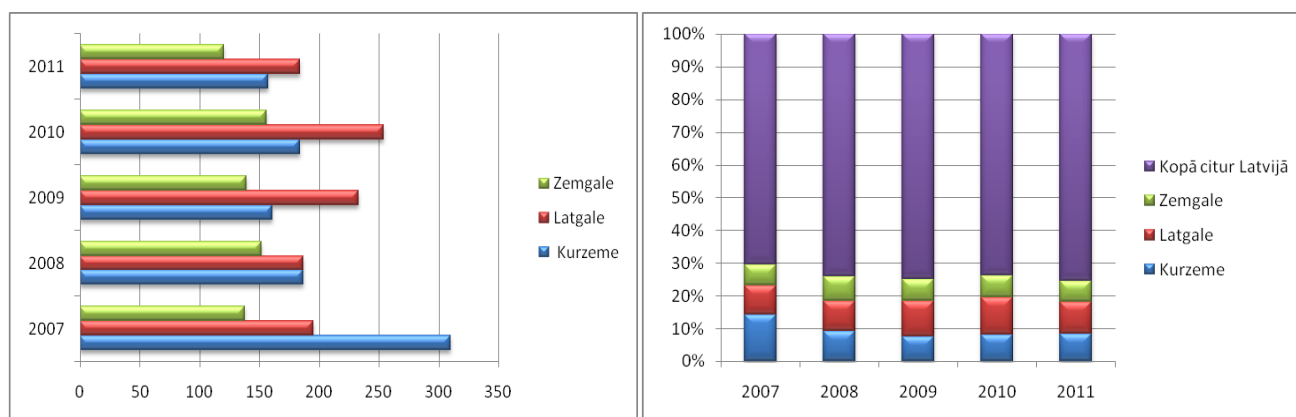
Šīs nozares ir:

- Pārējo koka izstrādājumu ražošana; korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošana;
- Optisko instrumentu un fotoaparātūras ražošana;
- Audio un video ierīču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos;
- Mēbeļu, apgaismes ierīču un cita veida māsaimniecības piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos;
- Citur neklasificēta jaunu preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos;
- Pārējo apmešanās vietu darbība;
- Citur neklasificēti profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi;

⁹⁶ CSP sniegtie dati.

- Cita veida individuālās lietošanas un mājsaimniecības priekšmetu iznomāšana un ekspluatācijas līzings;
- Citi rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistītas darbības.

Minēto nozaru uzņēmumu skaita ziņā dominē Latgales plānošanas reģions (sk.2.1.27.att.). Šo nozaru ietvaros citur neklasificētas jaunu preču mazumtirdzniecības specializētajos veikalos (NACE 47.78) sektors ir vislielākais.

2.1.27.attēls. Citu ar radošajām industrijām saistīto nespecializēto nozaru ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁹⁷.

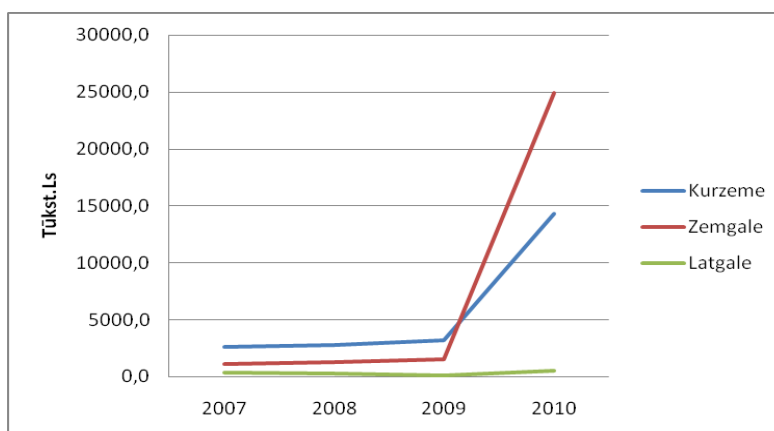
2.1.28.attēls. Citu ar radošajām industrijām saistīto nespecializēto nozaru uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁹⁸.

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/4$ daļa no Latvijas citu ar radošajām industrijām saistīto nespecializēto nozaru uzņēmumiem (sk.2.1.28.att.), lielākā daļa ir Rīgā un Pierīgas reģionā. Vairāk jaunizveidoto citu ražošanas uzņēmumu tomēr ir Latgales plānošanas reģionā.

No visiem 3 apskatītajiem plānošanas reģioniem ar pārējo koka izstrādājumu ražošanu un korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošanu (NACE 16.29) uzņēmumi nodarbojas visvairāk Zemgalē – 21, tad Latgalē – 20 un Kurzemē – 18. Minētā nozare 2010.gadā ir piedzīvojuši strauju izaugsmi (sk.2.1.28.attēlu). Sadzīves un dekoratīvo keramikas izstrādājumu ražošanas (23.41) sektors nav tik populārs, Kurzemē ir 3 uzņēmumi, Zemgale – 2 un Latgalē 1 uzņēmums. Ar optisko instrumentu un fotoaparātūras ražošanu (NACE 26.70) apskatāmajos plānošanas reģionos nenodarbojas neviens uzņēmums. Ar audio un video ierīču mazumtirdzniecību specializētajos veikalos (NACE 46.43) Latgalē nodarbojas 4 uzņēmumi, Zemgalē – 4, Kurzemē – 3 uzņēmumi. Plašāk pārstāvēts uzņēmumu skaita ziņā ir mēbeļu, apgaismes ierīču un cita veida mājsaimniecības piederumu mazumtirdzniecības specializētajos veikalos (NACE 47.59) sektors, šeit dominē Latgale – 46, tai seko Kurzeme – 31 un Zemgale – 26. Visplašāk iepriekš uzskaitīto nozaru vidū ir pārstāvēta citur neklasificēta jaunu preču mazumtirdzniecības specializētajos veikalos (NACE 47.78), kur visvairāk uzņēmumu atrodas Kurzemē – 71 un Latgalē – 70, Zemgalē – 37 uzņēmumi. Uzņēmumi, kas nodarbojas ar citur neklasificētu profesionālajiem, zinātniskajiem un tehniskajiem pakalpojumiem (NACE 74.90) Latgalē ir 35, Kurzemē – 31 un Latgalē – 29. Uzņēmumi, kas nodarbojas ar cita veida individuālās lietošanas un mājsaimniecības priekšmetu iznomāšanu un ekspluatācijas līzingu (NACE 77.29) ir tikai Latgalē (8 uzņēmumi) un Zemgalē (1 uzņēmums).

⁹⁷ CSP sniegtie dati.

⁹⁸ CSP sniegtie dati.

2.1.29.attēls. Pārējo koka izstrādājumu ražošanas un korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošanas uzņēmumu neto apgrozījums no 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁹⁹.

Radošo industriju uzņēmumi novados

Radošo industriju uzņēmumi nav reģistrēti šādos novados: Dundagas, Rucavas, Durbes, Nīcas, Rojas, Ciblas, Riebiņu, Rugāju, Vārkavas, Zilupes, Neretas, Viesītes, Salas un Tērvetes novadā.

Reģionos kā galvenie novadi ar augstu radošo industriju uzņēmumu skaitu ir: Kuldīgas novads, Liepājas pilsēta, Ventspils pilsēta, Daugavpils pilsēta, Rēzeknes pilsēta, Jelgavas pilsēta un Jēkabpils pilsēta (sk.2.1.10.tabulu).

2.1.10.tabula

Radošo uzņēmumu skaits Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģiona novados

Uzņēmumu skaits	Kurzemes novadi		Latgales novadi		Zemgales novadi	
1-5	Aizputes Priekules Alsungas Vaiņodes Brocēnu	Grobiņas Mērsraga Pāvilostas Skrundas Ventspils	Aglonas Ludzas Dagdas Preiļu Daugavpils	Ilūkstes Kārsavas Krāslavas Līvānu Rēzeknes Viļānu	Rundāles Aknīstes Auces Iecavas	Jaunjelgavas Jelgavas Kokneses Krustpils Pļaviņu Skrīveru Vecumnieku
6-10			Balvu		Aizkraukles Bauskas Dobeles Ozolnieku	
11 - 20	Saldus Talsu					
21 - ...	Kuldīgas Liepājas pilsēta Ventspils pilsēta		Daugavpils pilsēta Rēzeknes pilsēta		Jelgavas pilsēta Jēkabpils pilsēta	

Avots: SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums saskaņā ar CSP sniegtajiem datiem.

⁹⁹ CSP sniegtie dati.

Lielākajā daļā novados radošo industriju uzņēmumu skaits nepārsniedz 5 uzņēmumus un nav novērojams liels atbalstošo nozaru uzņēmumu skaits. Ir novadi, kuros faktiski nav radošo industriju uzņēmumu, bet ir spēcīgs atbalstošais sektors, piemēram, Grobiņas novadā, Ventspils novadā, Dagdas novadā (sk.8.pielikumu).

Jāsecina, ka radošo industriju uzņēmumu koncentrācija ir urbanizētā vidē, jo plānošanas reģionos to lielākais skaits novados, kurās ir lielas pilsētas un republikas nozīmes pilsētās.

SECINĀJUMI

Latgales plānošanas reģionā visvairāk uzņēmumu ir Tekstila nozarē, Mēbeļu ražošanas un Sporta, atpūtas un izklaides nozares uzņēmumu. Zemgales plānošanas reģionā: Tekstila nozarē, Vizuālās mākslas nozarē, Mēbeļu ražošanas nozarē un Sporta, atpūtas un izklaides nozares uzņēmumi. Kurzemes plānošanas reģionā: Tekstila nozares, Sporta, atpūtas un izklaides nozares un Vizuālās mākslas nozares uzņēmumi.

Pēc uzņēmumu neto apgrozījuma kā lielākās nozares Latgales un Zemgales plānošanas reģionā var izdalīt: Tekstila nozari, Literatūras nozari (atbalstošo sektoru), Mēbeļu ražošanas nozari. Kurzemes plānošanas reģionā: Tekstila nozari, Mēbeļu ražošanas nozari, Literatūras nozari (atbalstošo sektoru), Sporta, atpūtas un izklaides nozari.

Reģionos kā galvenās pašvaldības ar augstu radošo industriju uzņēmumu skaitu ir: Kuldīgas novads, Liepājas pilsēta, Ventspils pilsēta, Daugavpils pilsēta, Rēzeknes pilsēta, Jelgavas pilsēta un Jēkabpils pilsēta.

2.1.2. Radošo industriju pievienotā vērtība un produktivitāte

Dati par radošajām industrijām CSP ir pieejami tikai viena cipara līmenī (sk.7.pielikumu), līdz ar to precīzas statistiskās informācijas līdz nepieciešamajam 4 ciparu līmenim nav. Šīs nozares ietver gan iepriekšējā nodaļā iekļautās radošo industriju nozares, gan citas, kas uz radošos industriju neattiecas, bet kuras nevar izdalīt sīkāk, jo nav pieejami dati pietiekamā detalizācijas pakāpē.

Visās radošo industriju nozares un to atbalstošajos sektoros 2009.gadā bija iekšzemes kopprodukta kritums (sk.2.1.12.tabulu). Vislielāko kopprodukta daļu no radošajām industrijām sniedz Apstrādes rūpniecība, kurā ietilpst šādas radošo industriju un to atbalstošās nozares: Poligrāfija un ierakstu reproducēšana; Cita veida ražošana; Papīra un papīra izstrādājumu ražošana; Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana; Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana; Tekstilizstrādājumu ražošana; Apģērbu ražošana; Ādas un ādas izstrādājumu ražošana; Mēbeļu ražošana; Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana.

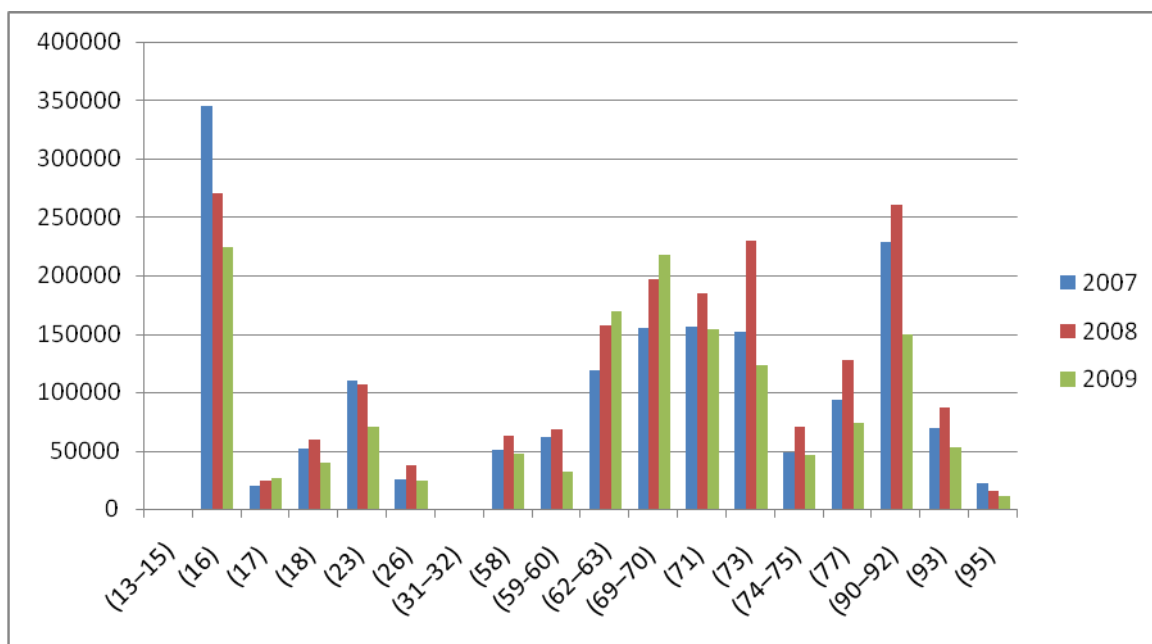
2.1.11.tabula

Iekšzemes kopprodukts radošajās industrijas un to atbalstošajos sektoros Latvijā (tūkst. latu)¹⁰⁰

Nozare	2007	2008	2009	2010	2011
(C) Apstrādes rūpniecība	1517810	1559234	1279956	1534372	1793613
(F) Būvniecība	1346893	1462200	942699	677000	776119
(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	226625	229925	184136	173714	215043
(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	507719	601180	513328	455222	477557
(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	522821	703094	562713	534270	-
(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	283989	387006	301229	296964	-
(P) Izglītība	598543	750449	633564	512438	532120
(R) Māksla, izklaide un atpūta	297967	347036	202558	194833	216370

- Parādība nav konstatēta.

Lielākais pievienotās vērtības apjoms ir radošās industrijas atbalstošajās nozarēs, kas saistītas ar tirdzniecību (sk.2.1.30.attēlu) un Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanas un kopā Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības, Bibliotēku, arhīvu, muzeju un citu kultūras iestāžu darbības un Azartspēļu un derību sektorā.

2.1.30.attēls. Kopējās pievienotās vērtības sadalījums pa radošo industriju nozares iekļaujošajiem darbības veidiem.¹⁰¹

2009.gadā daudzās nozarēs ir vērojams pievienotās vērtības apjoma būtisks kritums, piemēram, Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumu sektorā, kopā Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšanas un Radio un televīzijas programmu izstrādes un apraides sektoros.

¹⁰⁰ CSP sniegtie dati.

¹⁰¹ Nozaru atšifrējumus skatīt 7.pielikumā.

Nozares, kurās pievienotās vērtības apjoms ir audzis 2009.gadā ir kopā Datorprogrammēšanas, konsultēšanas un saistīto darbību un Informācijas pakalpojumu sektoros un Centrālo biroju darbības sektorā.

Ja vērtē radīto pievienoto vērtību pa reģioniem, tad lielāko pievienotās vērtības īpatsvaru Apstrādes rūpniecības un Būvniecības jomā sniedz Kurzemes plānošanas reģiona uzņēmumi, savukārt Informācijas un komunikāciju pakalpojumu jomā Latgales plānošanas reģions (sk.2.1.12. tabulu). Pa citām nozarēm CSP dati ir pieejami tikai par 2009.gadu.

2.1.12.tabula

Reģionu īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā pa darbības veidiem, kuros ietilpst radošo industriju nozares.¹⁰²

	2007			2008			2009		
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kurzeme	Zemgale	Latgale
(C) Apstrādes rūpniecība	16.17	10.33	8.53	15.05	9.82	9.85	14.46	11.24	9.26
(F) Būvniecība	12.86	5.75	5.39	12.48	5.78	6.82	11.89	7.51	8.67
(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	...	...	...	...	...	...	8.84	5.29	7.14
(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	3.66	1.85	3.89	3.14	1.91	3.7	3.42	2.06	3.53
(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	...	...	...	...	...	...	5.27	2.64	2.54
(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	...	...	...	...	...	...	5.66	3.33	6.65
(P) Izglītība	...	...	...	...	...	...	11.66	10.11	13.51
(R) Māksla, izklaide un atpūta	...	...	...	...	...	...	11.15	6.86	8.49

... Trūkst datu

Radošās industrijas raksturo arī dati, kas saistīti ar investīcijām nemateriālajos ieguldījumos un pamatlīdzekļos. Vislielākās investīcijas ir bijušas tādās radošo industriju nozarēs kā Mākslas, izglītības un kultūras atbalsta un Vizuālās mākslas nozarē. Mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē būtiskas investīcijas tiek veiktas katru gadu, lai gan ar 2007. – 2008.gada apjomiem pēdējos gadus nevar salīdzināt (sk.2.1.13.tabulu). Vismazāk investē tādās radošo industriju nozarēs kā Literatūras nozarē, Audiovizuālās mākslas un Audiovizuālo mediju nozarē.

¹⁰² CSP sniegtie dati.

2.1.13.tabula

Nefinanšu investīcijas nemateriālos ieguldījumos un pamatlīdzekļos radošo industriju nozarēs no 2007. – 2010.gadam Latvijā (faktiskajās cenās, tūkst. latu)¹⁰³

Darbības veids		NACE 2. red.	2007	2008	2009	2010
Literatūras sektors	Izdevējdarbība	58	5431	4521	1319	1738
Vizuālā māksla	Cita veida ražošana	32	2469	3432	1257	1835
	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	71	26579	22536	8231	7225
	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	74	14979	4151	2688	4807
Audiovizuālā māksla	Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšana	59	3243	4973	585	2003
Audiovizuālie mediji	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	60	3206	3010	3421	4759
	Informācijas pakalpojumi	63	3014	3591	3520	2927
Tirgus komunikācijas	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	70	3003	20001	31434	7631
Māksla, izglītība un kultūras atbalsts	Izglītība	85	51677	62895	27664	32028
	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	90	8977	10468	*	2484

Ja vērtē reģionu griezumā, tad vislielākās investīcijas ir veiktas Kurzemes plānošanas reģionā (sk.2.1.14.tabulu).

2.1.14.tabula

Nefinanšu investīcijas nemateriālos ieguldījumos un pamatlīdzekļos pa reģioniem no 2007. – 2010.gadam (faktiskajās cenās, tūkst. latu)¹⁰⁴

Reģions	2007	2008	2009	2010
PAVISAM	4404,4	4874,9	2932,6	2169,3
Kurzemes reģions	457,6	552,5	334,3	338,3
Zemgales reģions	364,6	353,3	211,5	198,3
Latgales reģions	275,9	284,7	185,6	180,2

¹⁰³ CSP sniegtie dati.

¹⁰⁴ CSP sniegtie dati.

Otrajā vietā vislielākās nefinanšu investīcijas nemateriālos ieguldījumos un pamatlīdzekļos pa reģioniem 4 gadu periodā ir veiktas Zemgales plānošanas reģionā, un pēc tam tikai seko Latgales plānošanas reģions.

2.1.3. Radošo industriju ārējā tirdzniecība (eksports un imports) Latvijā

Salīdzinošie dati par radošās industrijas dalību ārējā tirdzniecībā ir pieejami tikai divu ciparu līmenī (sk.7.pielikumu), līdz ar to precīzas statistiskās informācijas līdz nepieciešamajam 4 ciparu līmenim nav.

Tā kā dati līdz 2008.gadam tika vākti pēc NACE 1.1.redakcijas, kas atšķiras pēc detalizācijas pakāpes no NACE 2.redakcijas, salīdzinošie dati arī gadu šķērsgrīzumā nav pieejami par 2007. un 2008.gadiem. Dati par 2011.gadu ir doti provizoriski un ir pieejami šķērsgrīzumā par visu Latviju, neizdalot atsevišķu Latvijas reģionus.

Analizēti tiek eksporta un importa dati tūkstošos Ls sadalījumā pēc uzņēmuma darbības veida (NACE 2.redakcija) no 2009. līdz 2011.gadiem.

Eksports

Vispirms tiek apskatīts radošo industriju un to atbalstošo nozaru eksports laika periodā no 2009. – 2011.gadam (Ls) (sk.10.pielikuma 1.tabulu).

Analizējot eksportu radošās industrijas nozarēs, sākot no 2009.gada ir acīmredzama izaugsme visās nozarēs.

Literatūras nozarē Izdevējdarbības sektoram tiek prognozēta samazināšanās 2011.gadā, tomēr gan Poligrāfijas un ierakstu reproducēšanas sektora, gan Mazumtirdzniecības sektora pakalpojumu pieaugums veicinās šīs nozares turpmāku izaugsmi.

Vizuālās mākslas nozarē pieaugums eksportam ir paredzams visos sektoros, izņemot Datoru, individuālās lietošanas priekšmetu un māsaimniecības piederumu remonta sektoru, kur 2011.gadā paredzēts eksporta samazinājums.

Audiovizuālās mākslas nozarē Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšanas sektorā ir paredzams eksporta pieaugums arī 2011.gadā, kas ir pozitīva tendence.

Audiovizuālo mediju nozarē redzams, ka Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide sektora radošais potenciāls neiet uz eksportu, tiek apgādāts vietējais tirgus, jo programmas latviešu valodā nav prece eksportam. Informācijas pakalpojumu sektors uzrāda stabilu pieaugumu.

Tirgus komunikāciju nozarē pēc strauja eksporta krituma 2010.gadā, 2011.gadā ir paredzams neliels pieaugums. Kritumu šajā nozarē radīja straujš Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībzinībās sektora eksporta pakalpojumu samazinājums, jo Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumu sektora pakalpojumu eksports palielinās.

Mākslas izglītības un kultūras atbalsta nozarē arī apredzams stabils eksporta pieaugums, neskatoties uz to, ka Bibliotēku, arhīvu, muzeju un citu kultūras iestāžu darbības sektora sniegtie pakalpojumi ir domāti tikai

vietējam tirgum, un Izglītības sektors un Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības sektors 2011.gadā piedzīvo eksporta samazinājumu.

Sporta, atpūtas un izklaides nozarē kopējais eksports pēc samazinājuma 2010.gadā, paredzēts, ka palielināsies 2011.gadā. Stabili samazinās Izmācību un ekspluatācijas līzings sektora eksports, un ļoti strauji ir vērojams Azartspēles un derības sektora pakalpojumu eksporta samazinājums vairāk kā 10 reizes 2010.gadā, pēc kā ir neliels pieaugums prognozējams 2011.gadā.

Tūrisma nozare uzrāda stabilu eksporta pieaugumu, neskatoties uz to, ka Izmitināšanas sektors piedzīvoja ļoti strauju kritumu 2010.gadā, bet 2011.gadā tiek prognozēts vēl straujāks eksporta pieaugums. Šī varētu būt viena no potenciāli attīstāmajām nozarēm reģionos.

Tekstila nozare arī uzrāda stabilu eksporta pieaugumu. Vislielākais sektors Tekstila nozarē ir Apģērbu ražošanas sektors, kas ir viens no lielākajiem sektoriem Kurzemes reģionā.

Mēbeļu nozare vienmērīgi turpina palielināt eksportu visus 3 apskatāmos gadus.

Arī Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozarē ir stabils eksporta pieaugums, kas parāda, ka Latvijā ir stabila vide Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības sektora pakalpojumu nodrošināšanai uz āru.

Imports

Tālāk tiek apskatīts radošo industriju un to atbalstošo nozaru imports laika periodā no 2009. – 2011.gadam (Ls) (sk.10.pielikuma 2.tabulu).

Analizējot importu radošās industrijas nozarēs, arī šeit ir redzams importa apjomu pieaugums visās nozarēs. Izņēmums ir vienīgi Audiovizuālās mākslas nozare.

Literatūras sektora nozarē Izdevējdarbības sektoram gan ir prognozējams importa samazinājums 2011.gadā, tomēr gan Poligrāfija un ierakstu reproducēšanas sektora, gan Mazumtirdzniecības sektora pakalpojumu pieaugums veicinās šīs nozares turpmāku izaugsmi.

Vizuālās mākslas nozarē importa apjomu pieaugums ir paredzams visos sektoros, iekļaujot arī Datoru, individuālās lietošanas priekšmetu un mājsaimniecības piederumu remonta sektoru, kura importa apgrozījuma apjoms palielināsies uz eksporta samazinājuma 2011.gadā rēķina.

Audiovizuālās mākslas nozarē Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšanas sektoram ir paredzams importa samazinājums 2011.gadā, kas potenciāli varētu būt uz eksporta palielināšanās rēķina, parādot, ka mums ir stiprs vietējais producēšanas tirgus, kas nodrošina eksportu, un nav nepieciešams imports.

Audiovizuālo mediju nozarē redzams, ka Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraides sektora pakalpojumi tiek importēti no ārpuses, tomēr detalizētāk izskatot, redzam, ka samazinās radio un televīzijas programmu imports, bet palielinās informācijas pakalpojumu imports.

Tirgus komunikāciju nozarē vērojams stabils pieaugums sākot no 2009.gada. Centrālo biroju darbības; konsultēšanas komercdarbībā un vadībinībās sektorā tas var tikt saistīts ar straujo eksporta pakalpojumu samazinājumu 2010.gadā, pēckrīzes periodā.

Mākslas izglītības un kultūras atbalsta nozarē arī paredzams stabils pieaugums, neskatoties uz to, ka Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības sektors paredzams, ka piedzīvos importa rādītāju samazinājumu 2011.gadā.

Sporta, atpūtas un izklaides nozarē kopējais importa apgrozījums uzrāda stabilu pieaugumu visu trīs apskatāmo laika perioda gadu laikā, izņemot Azartspēles un derības sektoru, kur 2010.gadā bija neliels importa samazinājums, kas jau 2011.gadā pārvērtās straujā pieaugumā.

Tūrisma nozarē importa pieaugums 2011.gadā paredzams vismaz par 30% lielāks, kā 2010.gadā, kas norāda uz šīs nozares attīstības potenciālu.

Tekstila nozares ražošana arī uzrāda stabilu importa pieaugumu. Līdzīgi ir Mēbeļu nozares ražošanā, kas kopš 2009.gada uzrāda stabilu importa apjomu pieaugumu. Arī Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozarē ir stabils importa pieaugums.

SECINĀJUMI

Radošo industriju un to atbalstošo nozaru eksporta un importa statistikas datu analīze laika periodam no 2009. – 2011.gadam (tūkst. Ls) skaidri parāda, ka šajā laika periodā, neskatoties uz dažu nozaru eksporta vai importa apgrozījuma samazināšanos 2010. vai 2009.gados, noris stabila ekonomikas atveseļošanās un kopējo nozaru apgrozījuma pieaugums. Vienlaicīgi var vērot, ka eksporta samazinājums kādā no sektoriem rezultējas importa rādītāju pieaugumā šajā sektorā vai otrādi.

Piemēram: Audiovizuālās mākslas nozarē Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšanas sektoram ir paredzams importa samazinājums 2011.gadā, kas potenciāli varētu būt uz eksporta palielināšanās rēķina, parādot, ka mums ir stiprs vietējais producēšanas tirgus, kas nodrošina eksportu, un nav nepieciešams imports.

Tūrisma nozare uzrāda stabilu eksporta pieaugumu, šī varētu būt viena no potenciāli attīstāmajām nozarēm reģionos.

2.1.4. Radošo industriju darba tirgus

Literatūras nozare

Literatūras nozarē radošajās industrijās Kurzemē visvairāk nodarbināto no 2008. – 2009.gadam bija laikrakstu izdošanas sektorā, savukārt lielākie sektori pēc nodarbināto skaita šajā nozarē Zemgalē un Latgalē bija žurnālu un periodisko izdevumu izdošana (sk.2.1.15.tabulu).

2.1.15.tabula

Nodarbināto skaits Literatūras nozarē 2008. un 2009.gados.¹⁰⁵

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
Radošā nozare								
58.11 Grāmatu izdošana	8	17	10	1046	19	22	18	739
58.13 Laikrakstu izdošana	204	51	34	1216	191	35	24	979
58.14 Žurnālu un periodisko izdevumu izdošana	20	158	366	2228	21	113	196	1729
KOPĀ	232	226	410	4490	231	170	238	3447
Atbalstošā nozare								
18.11 Laikrakstu iespiešana	-	-	1	2	-	-	3	2
18.12 Cita veida izdevumu iespiešana	238	191	155	3199	125	120	106	2405
18.13 Salikšana un iespiedformu izgatavošana	13	5	7	277	7	1	2	213
18.14 Iesiešana un ar to saistītas palīgdarbības	10	7	29	141	6	9	4	124
47.61 Grāmatu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	137	62	37	618	97	49	32	517
47.62 Avīžu un kancelejas piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	217	271	361	1277	185	208	311	1170
KOPĀ	615	536	590	5514	420	387	458	4431

Literatūras nozares radošo industriju sektorā ir vērojams nodarbināto skaita kritums ne tikai Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos, bet arī pārējā Latvijā. Vienīgais sektors, kur ir vērojams neliels nodarbināto skaita pieaugums visos trijos reģionos ir grāmatu izdošana.

¹⁰⁵ CSP sniegtie dati.

Literatūras nozares radošo industriju atbalstošajā sektorā kopumā ir nodarbināti vairāk cilvēku kā radošajās industrijās. Lielākais nodarbināto skaits ir citu izdevumu iespēšanas sektorā.

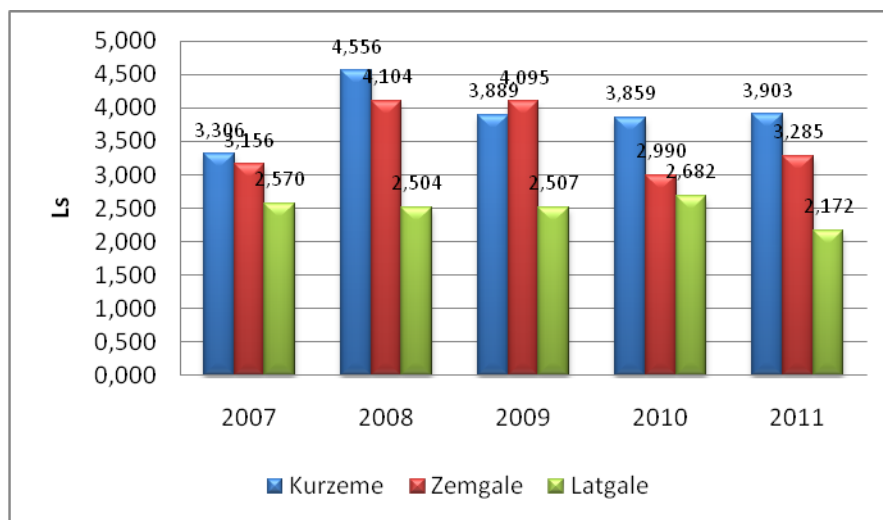
Literatūras nozarē lielākais brīvo darbavietu skaits visos trijos reģionos bija 2009.gadā, pēdējos gados brīvo darbavietu faktiski nav (sk.2.1.16.tabula).

2.1.16.tabula

Brīvo darbavietu skaits Literatūras nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹⁰⁶

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	55,0	109,0	161,0	1,0	4
Latgale	25,0	30,0	243,0	0,0	0
Zemgale	77,0	30,0	171,0	3,0	4
Kopā citur Latvijā	1373,0	466,0	1902,0	110,0	460

Vienas stundas darbaspēka izmaksas Literatūras nozarē vislielākās ir Kurzemes plānošanas reģionā un no 2009. – 2011.gadam ir stabilas (sk.2.1.31.attēlu). Zemgales plānošanas reģionā no 2010.gada vienas stundas darbaspēka izmaksas ir strauji kritušās.

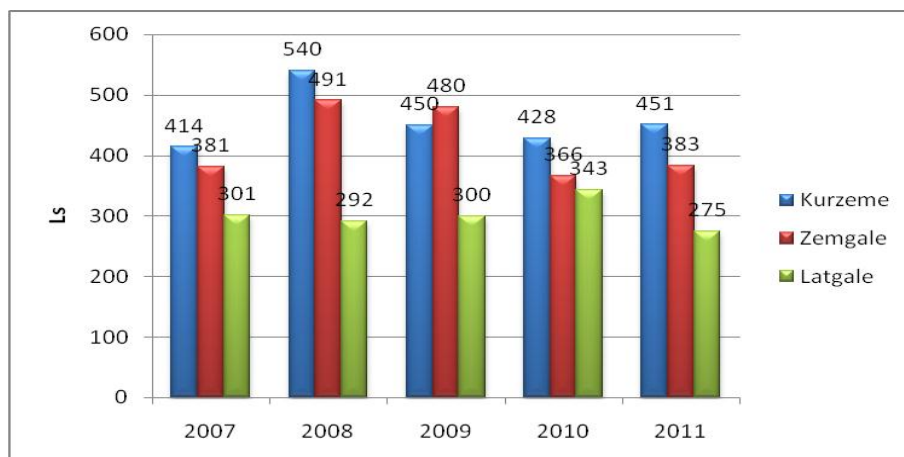

2.1.31.attēls. Vienas stundas dabaspēka izmaksas Izdevējdarbības sektorā laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹⁰⁷.

Vidēji Latvijā Izdevējdarbības sektorā bruto darba samaksa ir lielāka kā Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos. Latgales plānošanas reģionā bruto darba samaksa laika periodā no 2007. – 2011.gadam ir robežās no 275 – 343 latiem (sk.2.1.32.attēlu), visaugstākā bruto darba samaksa ir Kurzemes plānošanas reģionā, kas vidēji ir par 100 latiem augstāka kā Latgales plānošanas reģionā un vidēji par 50 latiem augstāka kā Zemgales plānošanas reģionā.

¹⁰⁶ CSP sniegtie dati.

¹⁰⁷ CSP sniegtie dati.

2.1.32.attēls. Bruto darba samaksa Izdevējdarbības sektorā laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹⁰⁸.

Literatūras nozares atbalstošajos sektoros vienas stundas darbaspēka izmaksas 2007.gadā bija mazākas nekā vidēji Latvijā (sk.2.1.17.tabulu), taču sākot jau ar 2009.gadu, piemēram, Zemgales plānošanas reģionā Poligrāfijas un ierakstu reproducēšanas sektorā vienas stundas darbaspēka izmaksas ir lielākas nekā vidēji Latvijā.

2.1.17.tabula

Literatūras nozares radošo industriju atbalstošo sektoru vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹⁰⁹

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
2007.gads					
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	2.777	2.266	2.740	2.149
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	2.130	1.514	1.687	1.389
2008.gads					
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	3.481	3.832	3.483	2.844
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	2.643	2.138	2.211	1.653
2009.gads					
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	3.301	2.791	3.614	2.855
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	2.648	2.010	2.097	1.762
2010.gads					
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	3.325	2.930	3.852	2.126
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	2.534	1.925	2.071	1.758
2011.gads					
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	3.591	3.011	3.882	3.063
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	2.655	2.091	2.324	1.919

¹⁰⁸ CSP sniegtie dati.

¹⁰⁹ CSP sniegtie dati.

Ja vērtē Literatūras atbalstošo sektoru visos trijos reģionos kopumā, jāsecina, ka Zemgales plānošanas reģionā ir vislielākās vienas stundas darbaspēka izmaksas un tās ir augušas kopš 2007.gada.

Zemgales plānošanas reģionā bruto darba samaksa Poligrāfijas un ierakstu reproducēšanas sektorā kopš 2007.gada ir robežās vidēji no 348 - 494 latiem un stabili ir virs vidējā Latvijas rādītāja un pārējiem reģioniem (sk.2.1.18.tabulu).

Mazumtirdzniecības sektorā bruto darba samaksa reģionos no 2007. – 2011.gadam ir nedaudz augusi, bet vidēji ir robežās no 172 – 287 latiem.

2.1.18.tabula

Literatūras nozares atbalstošo sektoru bruto darba samaksa laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹¹⁰

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
2007.gads					
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	347	277	348	270
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	265	189	211	172
2008.gads					
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	425	442	438	340
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	322	263	277	205
2009.gads					
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	393	304	428	335
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	313	243	256	213
2010.gads					
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	408	362	494	246
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	302	240	257	215
2011.gads					
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	444	355	489	349
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	320	257	287	239

Vizuālā māksla

Vizuālās mākslas nozares radošajās industrijas ir nodarbināti vairāk cilvēku kā to atbalstošajā sektorā. Visvairāk nodarbināto ir arhitektūras pakalpojumu sektorā, kur no 2008. līdz 2009.gadam ir noticis būtisks nodarbināto skaita kritums (sk.2.1.19.tabulu).

¹¹⁰ CSP sniegtie dati.

2.1.19.tabula

Nodarbināto skaits Vizuālās mākslas nozarē 2008. un 2009.gados.¹¹¹

Sektoru	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvija	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvija
Radošā nozare								
32.12 Juvelierizstrādājumu un līdzīgu izstrādājumu ražošana	3	2	1	148	2	2	2	142
32.13 Juvelierizstrādājumu imitāciju un līdzīgu izstrādājumu ražošana	-	-	1	7	-	-	1	9
71.11 Arhitektūras pakalpojumi	237	175	167	3327	165	110	133	2389
74.10 Specializētie projektēšanas darbi	23	12	9	455	14	10	5	369
74.20 Fotopakalpojumi	49	39	36	504	41	31	33	387
KOPĀ	312	228	214	4441	222	153	174	3296
Atbalstošā nozare								
17.24 Tapešu ražošana	-	-	-	9	-	-	-	3
23.69 Citu betona, ģipša un cementa izstrādājumu ražošana	-	14	-	52	-	8	-	40
32.11 Monētu kalšana	-	-	-	4	-	-	-	2
46.48 Pulksteņu un juvelierizstrādājumu vairumtirdzniecība	23	15	19	326	16	14	18	277
47.77 Pulksteņu un juvelierizstrādājumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	96	85	83	1085	92	76	77	976
58.19 Citi izdevējdarbības veidi	7	20	16	501	8	5	12	339
95.25 Pulksteņu un juvelierizstrādājumu remonts	2	8	7	39	2	4	2	36
KOPĀ	128	142	125	2016	118	107	109	1673

Vizuālās mākslas nozarē brīvo darbavietu skaits vislielākais ir Latgales plānošanas reģionā (sk.2.1.20.tabulu) salīdzinājumā ar Zemgales un Kurzemes plānošanas reģioniem, bet kopumā tas nav augsts rādītājs. Pēdējos gados brīvo darbavietu vizuālās mākslas nozarē faktiski nav.

¹¹¹ CSP sniegtie dati.

2.1.20.tabula

Brīvo darbavietu skaits Vizuālās mākslas nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹¹²

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	33,0	10,0	0,0	3,0	0
Latgale	51,0	38,0	20,0	0,0	0
Zemgale	41,0	32,0	2,0	0,0	0
Kopā citur Latvijā	814,0	375,0	46,0	29,0	47

Juvelierizstrādājumu un to imitāciju un līdzīgu izstrādājumu ražošana ietilps Cita veida ražošanas sektorā, kur vienas stundas darbaspēka izmaksas viszemākās ir Latgales plānošanas reģionā, bet Kurzemes plānošanas reģionā ir vislielākās kopš 2008.gada. Arhitektūras pakalpojumu sektora vienas stundas darbaspēka izmaksas ir gandrīz 2 reizes lielākas kā Zemgales un Latgales plānošanas reģionos, kuros tās strauji kritās sākot no 2010.gada (sk.2.1.21.tabulu).

2.1.21.tabula

Vizuālās mākslas nozares vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹¹³

NACE 2.red. sadaļas	Reģions			
	Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
	2007.gads			
32 Cita veida ražošana	2.287	2.184	2.760	1.023
71 Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi	4.262	4.365	3.568	2.690
74 Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	2.887	1.889	2.080	2.073
	2008.gads			
32 Cita veida ražošana	2.652	2.975	2.750	1.325
71 Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi	4.967	4.797	4.217	3.964
74 Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	3.928	1.796	2.407	2.908
	2009.gads			
32 Cita veida ražošana	2.827	2.976	2.744	1.648
71 Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi	4.888	4.497	3.925	3.775
74 Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	4.050	2.138	1.798	1.957
	2010.gads			
32 Cita veida ražošana	2.728	2.890	2.723	1.863
71 Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi	4.470	4.412	2.472	2.645
74 Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	3.834	2.371	1.679	1.730
	2011.gads			
32 Cita veida ražošana	2.678	3.142	2.357	1.818
71 Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi	4.824	5.450	2.814	2.682
74 Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	3.852	2.523	2.268	1.739

¹¹² CSP sniegtie dati.¹¹³ CSP sniegtie dati.

Specializētie projektēšanas darbi un Fotopakalpojumi ietilpst Citu profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu sektorā, tajā vienas stundas darbaspēka izmaksas ir gandrīz divas reizes mazākas Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos kā vidēji Latvijā.

Cita veida ražošanas sektorā Zemgales plānošanas reģionā bruto darba samaksa ir kritusies sākot no 2009.gada un 2011.gada sasniegusi 270 latu līmeni. Kurzemes plānošanas reģionā bruto darba samaksa šajā nozarē ir augstāka par Latvijas vidējo un pārējo plānošanas reģionu rādītāju, sasniedzot 2011.gadā 375 latu līmeni. Arhitektūras un inženiertehnisko pakalpojumu sektora bruto darba samaksa vislielākā ir Kurzemes plānošanas reģionā un kopš 2007.gada ir virs 540 latiem, sasniedzot 679 latu līmeni 2011.gadā, savukārt Zemgales un Latgales plānošanas reģionos bruto darba samaksa šajā sektorā ir būtiski zemāka kā vidēji Latvijā un Kurzemes plānošanas reģionā (sk.2.1.22.tabulu).

2.1.22.tabula

Vizuālās mākslas nozares bruto darba samaksa laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹¹⁴

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
2007.gads					
32	Cita veida ražošana	281	258	337	129
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi	525	548	444	336
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	358	242	265	266
2008.gads					
32	Cita veida ražošana	335	344	371	167
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi	606	591	530	472
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	472	214	299	343
2009.gads					
32	Cita veida ražošana	337	350	330	206
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi	581	547	468	453
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	482	276	232	250
2010.gads					
32	Cita veida ražošana	323	342	308	235
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi	544	548	334	344
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	471	294	210	224
2011.gads					
32	Cita veida ražošana	319	375	270	242
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi	590	679	384	333
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	487	326	297	235

Ja apskata Vizuālās mākslas nozares atbalstošo sektoru, tad jāsecina, ka Papīra un papīra izstrādājumu ražošanas sektorā vislielākās vienas stundas darbaspēka izmaksas ir Kurzemes plānošanas reģionā (sk.11.pielikumu). Kurzemes plānošanas reģionā vislielākās vienas stundas darbaspēka izmaksas ir arī

¹¹⁴ CSP sniegtie dati.

Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanas sektorā, taču tās ir mazākas kā vidēji Latvijā pretstatā Datoru, individuālās lietošanas priekšmetu un māsaimniecības piederumu remonta sektoram, kur tās ir lielākas kā vidēji Latvijā un lielākas kā Zemgales un Latgales plānošanas reģionos. Tas pats attiecas uz bruto darba samaksas līmeni reģionos (sk.11.pielikumu).

Audiovizuālās mākslas nozare

Audiovizuālās mākslas nozares nodarbināto skaita statistika (sk.2.1.23.tabulu) ir cieši saistāma kopā ar attiecīgās nozares uzņēmumu skaitu (sk.2.1.6.attēlu) un to, ka bieži vien īpašnieks ir arī vienīgais, kurš attiecīgajā uzņēmumā strādā un nav sevi pieņēmis darbā, līdz ar to nodarbinātības statistika neveidojas.

2.1.23.tabula

Nodarbināto skaits Audiovizuālās mākslas nozarē 2008. un 2009.gados.¹¹⁵

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
Radošā nozare								
59.11 Kinofilmu, video filmu un televīzijas programmu producēšana	-	-	-	465	-	-	-	310
59.12 Darbības pēc kinofilmu, video filmu un televīzijas programmu producēšanas	-	-	-	7	-	-	-	33
59.20 Skaņu ierakstu producēšana	4	-	-	102	3	-	-	79
KOPĀ	4	0	0	574	3	0	0	422
Atbalstošā nozare								
18.20 Ierakstu reproducēšana	-	1	1	59	-	-	-	40
32.20 Mūzikas instrumentu ražošana	15	-	2	0	8	-	2	0
47.43 Audio un video ierīču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	64	127	39	359	54	86	39	292
47.63 Audio un video ierakstu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	2	13	19	99	1	13	17	50
59.13 Kinofilmu, video filmu un televīzijas programmu izplatīšana	-	-	1	66	-	-	4	42
59.14 Kinofilmu demonstrēšana	19	-	3	176	16	-	15	199
KOPĀ	100	141	65	759	79	99	77	623

¹¹⁵ CSP sniegtie dati.

Audiovizuālās mākslas nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam brīvo darbavietu faktiski nav (sk.2.1.24.tabula) , t.sk. arī pārējā Latvijā.

2.1.24.tabula

Brīvo darbavietu skaits Audiovizuālās mākslas nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹¹⁶

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Latgale	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zemgale	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kopā citur Latvijā	3,0	0,0	0,0	2,0	0,0

Audiovizuālās mākslas nozarē vienas stundas darbaspēka izmaksas ir nedaudz augušas sākot no 2007.gada Kurzemes plānošanas reģionā, taču tās ir vidēji par 1 latu mazākas kā vidēji Latvijā. Par Zemgales un Latgales plānošanas reģionu CSP dati nav vai arī tie ir konfidenciāli. Ja vērtē bruto darba samaksu, tad tā Kurzemes plānošanas reģionā ir vidēji par 100 un vairāk latiem mazāka kā pārējā Latvijā.

Neviennozīmīgs ir darba devēju viedoklis par radošo profesiju pārstāvju pieejamību darba tirgū šobrīd - 52% uzskata, ka pieejamība ir pietiekama, kamēr 39% - ka nepietiekama.

Darba devēji kā profesijas, kurās profesionāļu pieejamība ir nepietiekama, salīdzinoši biežāk min mūziķus, mūzikas pasniedzējus, diriģentus (7%), deju speciālistus (6%), kā arī dizainerus (4%). Sekojoši - tās pašas profesijas, kurās paredz arī pieprasījuma pieaugumu tuvāko 2-3 gadu periodā.

Audiovizuālo mediju nozare

Audiovizuālo mediju nozarē visvairāk nodarbināto ir Kurzemes plānošanas reģionā, Latgales plānošanas reģionā no 2008. līdz 2009.gadam ir būtisks nodarbināto skaita kritums (sk.2.1.25.tabulu), it sevišķi radio programmu apraides sektorā, kaut arī uzņēmumu skaits šajos gados nemainījās.

¹¹⁶ CSP sniegtie dati.

2.1.25.tabula

Nodarbināto skaits Audiovizuālo mediju nozarē 2008. un 2009.gados.¹¹⁷

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
Radošā nozare								
60.10 Radio programmu apraide	57	9	48	543	65	5	13	501
60.20 Televīzijas programmu izstrāde un apraide	42	15	33	1447	41	15	27	1206
63.12 Interneta portālu darbība	37	5	22	423	36	6	23	508
KOPĀ	136	29	103	2413	142	26	63	2215

Audiovizuālo mediju nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam brīvo darbavietu faktiski nav (sk.2.1.26.tabulu).

2.1.26.tabula

Brīvo darbavietu skaits Audiovizuālo mediju nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹¹⁸

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	1,0	2,0	2,0	1,0	1
Latgale	0,0	0,0	0,0	0,0	0
Zemgale	1,0	0,0	0,0	0,0	0
Kopā citur Latvijā	64,0	31,0	4,0	17,0	8

Audiovizuālo mediju nozarē Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos vienas stundas darbaspēka izmaksas ir divas reizes mazākas kā vidēji Latvijā. Kurzemes plānošanas reģionā kopš 2009.gada ir ļoti augstas vienas stundas darbaspēka izmaksas Informācijas pakalpojumu sektorā (sk.2.1.27.tabulu), savukārt Zemgales un Latgales plānošanas reģionos tās šajā gadā būtiski sāka kristies.

¹¹⁷ CSP sniegtie dati.

¹¹⁸ CSP sniegtie dati.

2.1.27.tabula

Audiovizuālo mediju nozares vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹¹⁹

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
2007.gads					
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	4.727	1.723	1.426	1.345
63	Informācijas pakalpojumi	3.482	2.262	6.141	2.752
2008.gads					
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	6.074	2.446	2.119	2.031
63	Informācijas pakalpojumi	5.693	3.469	6.391	3.224
2009.gads					
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	5.900	2.372	2.068	2.428
63	Informācijas pakalpojumi	5.184	6.067	4.285	2.730
2010.gads					
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	5.161	2.418	2.313	1.698
63	Informācijas pakalpojumi	6.456	5.153	3.646	2.210
2011.gads					
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	5.433	1.833	2.350	1.970
63	Informācijas pakalpojumi	5.433	5.585	2.539	2.186

Radio un televīzijas programmu izstrādes un apraides sektorā Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionā bruto darba samaksa ir būtiski mazāka kā vidēji Latvijā, starpība sasniedz pat 400 latus (sk.2.1.28.tabulu). Zemgales plānošanas reģionā bija augsta bruto samaksa (virs 780 latiem) Informācijas pakalpojumu sektorā 2007. un 2008.gadā, taču kopš 2009.gada ir būtisks kritums – līdz 321 latam, savukārt Kurzemes plānošanas reģionā bruto darba samaksa kopš 2007.gada ir būtiski augusi. Latgales plānošanas reģionā bruto darba samaksa kopš 2009.gada ir kritusies no 396 latiem līdz 278 latiem.

¹¹⁹ CSP sniegtie dati.

2.1.28.tabula

Audiovizuālo mediju nozares bruto darba samaksa laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹²⁰

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
2007.gads					
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	586	221	179	167
63	Informācijas pakalpojumi	453	293	781	340
2008.gads					
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	749	320	283	252
63	Informācijas pakalpojumi	713	459	788	396
2009.gads					
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	699	300	257	306
63	Informācijas pakalpojumi	640	734	511	337
2010.gads					
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	636	304	301	219
63	Informācijas pakalpojumi	771	596	397	279
2011.gads					
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	680	250	307	263
63	Informācijas pakalpojumi	668	678	321	278

Tirgus komunikāciju nozare

Tirgus komunikāciju nozarē lielākais nodarbināto skaits ir radošajos sektoros. Pārsvārā nozarē nodarbinātie strādā reklāmas aģentūru darbības uzņēmumos (sk.2.1.30.tabulu). Tirgus komunikāciju nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam brīvo darbavietu faktiski nav (sk.2.1.29.tabulu).

2.1.29.tabula

Brīvo darbavietu skaits Tirgus komunikāciju nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹²¹

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	0	0	0	0	0
Latgale	0	0	0	0	0
Zemgale	2	0	0	0	0
Kopā citur Latvijā	16	59	2	9	19

¹²⁰ CSP sniegtie dati.¹²¹ CSP sniegtie dati.

2.1.30.tabula

Nodarbināto skaits Tirdzniecības un komunikāciju nozarē 2008. un 2009.gados.¹²²

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
Radošā nozare								
70.21 Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumi	2	2	-	278	1	2	1	198
73.11 Reklāmas aģentūru darbība	93	98	116	4451	92	69	114	3535
KOPĀ	95	100	116	4729	93	71	115	3733
Atbalstošā nozare								
73.12 Starptautiskās reklāmas izvietojumā masu informācijas līdzekļos	3	7	31	358	2	11	31	336
73.20 Tirdzniecības un sabiedriskās domas izpēte	21	19	36	1376	19	16	42	1263
KOPĀ	24	26	67	1734	21	27	73	1599

2009. un 2010.gadā būtiski pieauga vienas stundas darbaspēka izmaksas Kurzemes plānošanas reģionā Centrālo biroju darbības nozarē, kurā ietilpst Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumu sektors (sk.2.1.31.tabulu). Taču tās ir mazākas par Latvijas vidējo rādītāju. Zemgales plānošanas reģionā vienas stundas darbaspēka izmaksas svārstās no 3,3 Ls līdz 4,6 Ls.

Reklāmas un tirdzniecības izpētes pakalpojumu sektora vienas stundas darbaspēka izmaksas ir vidēji divas reizes mazākas Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionā kā vidēji Latvijā.

¹²² CSP sniegtie dati.

2.1.31.tabula

Tirgus komunikāciju nozares vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹²³

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
2007.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	4.017	3.464	4.293	3.652
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	3.957	1.772	2.714	1.238
2008.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	5.115	2.976	4.668	3.134
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	4.573	2.084	2.660	1.657
2009.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	6.362	6.058	4.169	2.115
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	5.110	1.787	2.651	1.751
2010.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	6.104	6.015	3.378	3.752
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	5.652	1.864	1.756	1.583
2011.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	4.973	4.645	3.473	3.081
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	5.622	1.937	2.468	2.051

Centrālo biroju darbības sektora bruto darba samaksa Kurzemes plānošanas reģionā būtiski pieauga 2009.gadā no 368 līdz 745 latiem (sk.2.1.32.tabulu). Zemgales plānošanas reģionā minētajā nozarē bruto darba samaksa laika periodā no 2007. – 2011.gadam svārstās 100 latu robežās, t.i., no 418 līdz 573 latiem. Latgales plānošanas reģionā bruto darba samaksas zemākais līmenis ir 2009.gadā, kamēr tajā pat laikā Zemgalē ir par 200 latiem lielāka darba samaksa un Kurzemē un Latvijā par – 400 latiem.

Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumu sektorā bruto darba samaksa Latvijā ir par 300 – 400 latiem lielāka kā Zemgales, Kurzemes un Latgales plānošanas reģionos.

¹²³ CSP sniegtie dati.

2.1.32.tabula

Tirgus komunikāciju nozares bruto darba samaksa laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹²⁴

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
2007.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībinībās	519	429	522	428
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	504	228	347	152
2008.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībinībās	637	368	573	384
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	569	262	331	201
2009.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībinībās	747	745	481	257
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	621	228	341	210
2010.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībinībās	753	740	418	465
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	699	227	216	191
2011.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībinībās	627	572	432	394
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	698	259	309	268

Māksla, izglītība un kultūras atbalsts

Vislielākais nodarbināto skaits mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarēs ir kultūras izglītības sektorā (sk.2.1.33.tabulu) Kurzemes plānošanas reģionā. Nākamais lielākais sektors pēc nodarbināto skaita ir mākslinieku darbības sektors. Kā radošo industriju lielākie atbalstošie sektori pēc nodarbināto skaita ir minami kultūras iestāžu darbība, bibliotēku un arhīvu darbība un muzeju darbība.

¹²⁴ CSP sniegtie dati.

2.1.33.tabula

Nodarbināto skaits Māksla, izglītība un kultūras atbalsta nozarē 2008. un 2009.gados.¹²⁵

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
Radošā nozare								
63.91 Ziņu aģentūru darbība	-	14	-	245	-	8	-	213
85.52 Kultūras izglītība	986	568	616	2381	734	464	599	2371
90.01 Mākslinieku darbība	186	104	86	2281	182	5	81	2103
90.02 Mākslas palīgdarbības	9	33	8	265	9	13	7	195
90.03 Mākslinieciskā jaunrade	15	25	-	22	11	4	1	113
KOPĀ	1196	744	710	5194	936	494	688	4995
Atbalstošā nozare								
26.40 Sadzīves elektronisko iekārtu ražošana	-	-	-	239	-	-	-	146
90.04 Kultūras iestāžu darbība	744	831	1079	2450	634	665	1006	2411
91.01 Bibliotēku un arhīvu darbība	476	384	538	2757	445	384	526	1944
91.02 Muzeju darbība	202	307	131	1616	167	264	130	1388
91.03 Vēsturisku objektu un līdzīgu apmeklējuma vietu darbība	-	-	-	198	-	1	-	168
KOPĀ	1422	1522	1748	7260	1246	1314	1662	6057

Gandrīz visās mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarēs no 2008. līdz 2009.gadam ir vērojams nodarbināto skaita kritums, tajā pat laikā brīvo darbavietu skaits ir salīdzinoši liels (sk.2.1.34.tabulu) un krītas tikai pēdējos gados.

2.1.34.tabula

Brīvo darbavietu skaits Māksla, izglītība un kultūras atbalsta nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹²⁶

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	96	96	16	4	3
Latgale	90	81	22	11	8
Zemgale	72	37	16	12	6
Kopā citur Latvijā	1075	680	95	36	211

¹²⁵ CSP sniegtie dati.¹²⁶ CSP sniegtie dati.

Izglītības nozarē, kurā ietilpst Kultūras izglītības sektors vidējās vienas stundas darbaspēka izmaksas ir līdzīgas visā Latvijā, tas pats attiecas uz Radošo, māksliniecisko un izklaides darbību sektoru (sk.2.1.35.tabulu).

2.1.35.tabula

Māksla, izglītība un kultūras atbalsta nozares vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹²⁷

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
		2007.gads			
85	Izglītība	3.373	3.142	3.379	3.242
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	KD	KD	KD	KD
		2008.gads			
85	Izglītība	4.217	3.887	4.088	4.048
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	3.509	3.281	2.910	2.734
		2009.gads			
85	Izglītība	3.808	3.604	3.650	3.694
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	3.304	3.147	2.778	2.527
		2010.gads			
85	Izglītība	3.298	3.198	3.280	3.165
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	2.925	2.666	2.564	2.190
		2011.gads			
85	Izglītība	3.501	3.224	3.332	3.230
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	3.028	2.654	2.803	2.343

Bruto darba samaksa Izglītības sektorā ir līdzīga visos trijos reģionos, taču Zemgales plānošanas reģionā tās ir nedaudz augstāka (sk.11.pielikumu). Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības sektorā bruto darba samaksa variē no 300 – 400 latiem.

Sporta, atpūtas un izklaides nozare

Sporta, atpūtas un izklaides nozares sektori ar lielāko nodarbināto skaitu ir cita izklaides un atpūtas darbība, sporta objektu darbība, sporta klubu darbība un azartspēles un derības (sk.2.1.36.tabula).

¹²⁷ CSP sniegtie dati.

2.1.36.tabula

Nodarbināto skaits Sporta, atpūtas un izklaides nozarē 2008. un 2009.gados.¹²⁸

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
77.21 Atpūtas un sporta priekšmetu iznomāšana un ekspluatācijas līzings	4	-	1	122	6	2	1	97
93.21 Atrakciju un atpūtas parku darbība	8	3	17	220	6	3	15	168
93.29 Cita izklaides un atpūtas darbība	147	92	253	631	88	83	147	604
32.40 Spēļu un rotaļlietu ražošana	2	331	7	139	-	310	1	89
30.20 Televīzijas programmu izstrāde un apraide	-	-	1271	539	-	-	936	327
93.11 Sporta objektu darbība	250	202	171	992	191	149	171	874
93.12 Sporta klubu darbība	449	115	219	1666	342	96	115	1367
93.13 Fitnesa centru darbība	7	11	2	247	6	10	2	198
93.19 Citas sporta nodarbības	16	36	7	178	1	38	8	138
92.00 Azartspēles un derības	268	281	520	4360	237	212	390	3213
KOPĀ	1151	1071	2468	9094	877	903	1786	7075

Visi Sporta, atpūtas un izklaides nozares sektori no 2008. līdz 2009.gadam ir piedzīvojuši nodarbināto skaita kritumu, brīvo darbavietu šajā nozarē faktiski nav (sk.2.1.37.tabula).

¹²⁸ CSP sniegtie dati.

2.1.37.tabula

Brīvo darbinieku skaits Sporta, atpūtas un izklaides nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹²⁹

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	0	0	0	0	0
Latgale	0	1	0	0	0
Zemgale	3	0	0	0	0
Kopā citur Latvijā	74	13	3	0	23

Sporta, atpūtas un izklaides nozares Izmomāšanas un ekspluatācijas līzings sektorā vienas stundas darbaspēka izmaksas apskatāmajos reģionos ir būtiski mazākas kā vidēji Latvijā. Sporta nodarbību, izklaides un atpūtas darbību sektorā lielākās vienas stundas darbaspēka izmaksas ir Kurzemes plānošanas reģionā, 2008. un 2009.gadā pārsniedzot pat Latvijas vidējo rādītāju (sk.2.1.38.tabula).

2.1.38.tabula

Sporta, atpūtas un izklaides nozares vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹³⁰

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
		2007.gads			
77	Izmomāšana un ekspluatācijas līzings	3.845	2.260	1.846	0.975
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	KD	KD	KD	KD
		2008.gads			
77	Izmomāšana un ekspluatācijas līzings	4.893	2.129	1.772	1.417
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	2.980	3.422	2.757	2.432
		2009.gads			
77	Izmomāšana un ekspluatācijas līzings	4.722	3.251	1.807	1.866
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	2.992	3.754	2.799	2.344
		2010.gads			
77	Izmomāšana un ekspluatācijas līzings	4.166	3.697	1.767	1.707
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	3.241	3.220	2.716	2.435
		2011.gads			
77	Izmomāšana un ekspluatācijas līzings	3.866	2.500	2.422	2.225
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	3.562	3.322	2.953	2.370

Izmomāšanas un ekspluatācijas līzings sektorā vislielākā bruto darba samaksa Kurzemes plānošanas reģionā bija 2010.gadā (451 lats), Zemgales plānošanas reģionā 2011.gadā (317 lati), Latgales plānošanas reģionā – 2011.gadā (282 lati) (sk.2.1.39.tabulu). Kopumā Zemgales un Latgales plānošanas reģionos šajā sektorā bruto

¹²⁹ CSP sniegtie dati.¹³⁰ CSP sniegtie dati.

darba samaksa ir vidēji par 200 latu mazāka kā Kurzemes plānošanas reģionā un 300 – 400 latiem kā vidēji Latvijā.

Sporta nodarbību, izklaides un atpūtas darbību sektorā vislielākā bruto darba samaksa (ap 400 latiem) ir Kurzemes plānošanas reģionā, 2009.gadā pārsniedz pat Latvijas vidējo rādītāju.

2.1.39.tabula

Sporta, atpūtas un izklaides nozares bruto darba samaksa laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹³¹

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
2007.gads					
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	489	302	219	130
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	KD	KD	KD	KD
2008.gads					
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	600	250	222	186
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	369	425	333	306
2009.gads					
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	567	399	217	227
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	360	461	327	270
2010.gads					
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	509	451	216	211
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	399	395	328	270
2011.gads					
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	498	320	317	282
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	442	411	341	286

Tūrisma nozare

Ar radošajām industrijām saistītajos sektoros Tūrisma nozarē vislielākais nodarbināto skaits ir ainavu veidošanas un uzturēšanas darbību sektorā (sk.2.1.40.tabulu).

¹³¹ CSP sniegtie dati.

2.1.40.tabula

Nodarbināto skaits Tūrisma nozares radošajās industrijās 2008. un 2009.gados.¹³²

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
55.90 Pārējo apmešanās vietu darbība	-	-	1	29	1	-	-	33
79.90 Citi rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistītas darbības	43	23	25	357	28	14	22	242
81.30 Ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības	111	145	172	910	75	95	119	633
KOPĀ	154	168	198	1296	104	109	141	908

Tūrisma nozare laika periodā no 2007. – 2011.gadam brīvo darbavietu faktiski nav (sk.2.1.41.tabulu).

2.1.41.tabula

Brīvo darbavietu skaits Tūrisma nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹³³

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	1	3	1	1	0
Latgale	0	0	0	0	0
Zemgale	5	0	0	1	0
Kopā citur Latvijā	207	76	29	6	7

Zemgales plānošanas reģionā Izmitināšanas sektorā ir lielākās vienas stundas darbaspēka izmaksas. Latgales plānošanas reģionā šajā nozarē vienas stundas darbaspēka izmaksas kopš 2007.gada ir nedaudz augušas (sk.2.1.42.tabulu).

Latgales plānošanas reģionā Būvniecības un ainavu arhitektūras pakalpojumu sektorā vienas stundas darbaspēka izmaksas pēdējos gados ir lielākas kā Zemgales un Kurzemes plānošanas reģionos, taču vidēji Latvijā šajā sektorā darbaspēka izmaksas ir augstākas.

¹³² CSP sniegtie dati.

¹³³ CSP sniegtie dati.

2.1.42.tabula

Tūrisma nozares vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹³⁴

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
2007.gads					
55	Izmitināšana	2.730	1.670	2.524	1.331
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	3.292	1.995	2.207	2.167
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	2.685	1.883	2.320	2.232
2008.gads					
55	Izmitināšana	3.166	2.307	2.570	1.603
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	3.551	3.127	2.798	1.550
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	3.607	2.085	2.961	2.648
2009.gads					
55	Izmitināšana	3.170	1.787	2.066	1.657
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	3.563	3.413	2.342	1.898
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	3.204	2.114	2.705	2.191
2010.gads					
55	Izmitināšana	3.163	1.927	1.811	1.636
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	3.252	2.328	2.325	1.680
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	3.471	2.407	2.777	2.295
2011.gads					
55	Izmitināšana	3.217	2.142	2.070	1.737
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	3.481	2.052	2.994	2.087
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	3.367	2.598	2.594	2.992

Bruto darba samaksa Tūrisma nozarē Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos ir mazāka kā vidēji Latvijā. Izmitināšanas un Būvniecības un ainavu arhitektūras pakalpojumu sektorā šī starpība ir 100 lati. Bruto darba samaksa apskatāmajos reģionos Tūrisma nozarē vidēji ir no 200 – 350 latiem (sk.11.pielikumu).

Tekstila nozare

Tekstila nozarē lielākais nodarbināto skaits apakšveļas ražošanas sektorā, šis sektors Kurzemes plānošanas reģionā nodarbina vairāk kā 1500 darbiniekus (sk.2.1.43.tabula). Kurzemes plānošanas reģionā adīto un tamborēto audumu ražošanas sektorā arī ir nozīmīgs nodarbināto skaits, taču šie darbinieki strādā vienā uzņēmumā SIA „Lauma Fabrics”. Pārējo virsdrēbju ražošanā vislielākais nodarbināto skaits ir Latgales plānošanas reģionā, Zemgales plānošanas reģionā nozīmīgs nodarbināto skaits ir darba apģērbu ražošanā, pārējo virsdrēbju ražošanā.

¹³⁴ CSP sniegtie dati.

2.1.43.tabula

Nodarbināto skaits Tekstila nozarē 2008. un 2009.gados.¹³⁵

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvija	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvija
13.10 Tekstilšķiedru sagatavošana un vēršana	9	1	34	358	7	2	21	39
13.20 Tekstilmateriālu aušana	1	121	24	381	2	66	6	208
13.30 Tekstilmateriālu apdare	-	-	2	20	3	1	2	21
13.91 Adīto un tamborēto audumu ražošana	706	-	-	23	527	1	-	17
13.92 Gatavo tekstilizstrādājumu ražošana, izņemot apģērbu	33	87	113	1099	36	63	19	847
13.93 Paklāju un grīdsegu ražošana	-	-	-	0	-	-	-	0
13.99 Citur neklasificētu tekstilizstrādājumu ražošana	1	11	-	84	1	9	-	55
14.11 Ādas apģērbu ražošana	4	-	-	22	3	-	-	23
14.12 Darba apģērbu ražošana	23	398	270	1264	21	342	203	882
14.13 Pārējo virsdrēbju ražošana	300	270	1080	2235	207	224	873	1799
14.14 Apakšveļas ražošana	2008	298	60	1211	1574	257	36	941
14.19 Cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošana	11	227	5	142	7	179	27	118
14.20 Kažokādu izstrādājumu ražošana	1	-	1	23	1	-	1	13
14.31 Trikotāžas zeķu ražošana	-	-	142	589	-	-	121	560
14.39 Pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošana	3	157	476	844	3	38	422	783
15.11 Ādu mīcēšana un apstrāde; kažokādu apstrāde un krāsošana	-	59	2	14	-	52	-	8
15.12 Ceļojuma piederumu, somu un līdzīgu izstrādājumu, zirglietu piederumu ražošana	-	4	7	230	-	4	7	173
15.20 Apavu ražošana	-	-	35	114	-	-	40	91
KOPĀ	3100	1633	2251	8653	2392	1238	1778	6578

¹³⁵ CSP sniegtie dati.

Tekstila nozarē brīvās darbavietas ir visos reģionos (sk.2.1.44.tabula), ņemot vērā, ka šī nozare vairāk ir attīstīta Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos, pārējā Latvijā brīvo darbavietu skaits ir neliels.

2.1.44.tabula

Brīvo darbavietu skaits Tekstila nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹³⁶

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	50	34	9	31	23
Latgale	111	31	5	25	13
Zemgale	71	18	7	31	11
Kopā citur Latvijā	453	86	9	5	8

Tekstilizstrādājumu ražošanas nozarē vienas stundas darbaspēka izmaksas vislielākās ir Kurzemes plānošanas reģionā, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos tās ir divas reizes mazākas (sk.2.1.45.tabulu). Apģērbu ražošanas nozarē lielākās vienas stundas darbaspēka izmaksas ir Zemgales plānošanas reģionā. Ādas un ādas izstrādājumu ražošanas sektorā vienas stundas darbaspēka izmaksas kopš 2007.gada ir augušas.

2.1.45.tabula

Tekstila nozares vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹³⁷

NACE 2.red. sadaļas	Reģions			
	Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
	2007.gads			
13 Tekstilizstrādājumu ražošana	2.546	3.669	2.170	1.791
14 Apģērbu ražošana	2.007	1.671	2.203	1.566
15 Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	1.901	-	1.666	-
	2008.gads			
13 Tekstilizstrādājumu ražošana	2.988	4.557	2.053	2.080
14 Apģērbu ražošana	2.506	1.942	2.843	1.897
15 Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	2.124	-	1.608	-
	2009.gads			
13 Tekstilizstrādājumu ražošana	3.192	4.598	2.058	2.881
14 Apģērbu ražošana	2.499	2.073	2.769	1.772
15 Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	2.083	-	1.937	-
	2010.gads			
13 Tekstilizstrādājumu ražošana	3.079	4.596	2.103	2.207
14 Apģērbu ražošana	2.392	1.913	2.560	1.876
15 Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	1.959	-	.	-
	2011.gads			
13 Tekstilizstrādājumu ražošana	3.229	4.892	2.053	2.346
14 Apģērbu ražošana	2.466	2.105	2.914	1.981
15 Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	2.324	-	.	.

¹³⁶ CSP sniegtie dati.

¹³⁷ CSP sniegtie dati.

Tekstilizstrādājumu ražošanas sektorā bruto darba samaksa Kurzemes plānošanas reģionā ir sasniegusi 533 latus, taču pārskata periodā tā nav bijusi mazāka par 419 latiem. Pārējos reģionos bruto darba samaksa šajā sektorā lielākoties nepārsniedz 300 latus.

Apģērbu ražošanas sektorā bruto samaksa reģionos pārsvarā svārstās 200 – 300 latu robežās. Tas pats attiecas uz Ādas un ādas izstrādājumu ražošanas sektoru.

Mēbeļu ražošana

Mēbeļu ražošanas nozarē visvairāk nodarbināto ir citu mēbeļu ražošanas sektorā (sk.2.1.46.tabulu). Šajā nozarē jāatzīmē matraču ražošanas sektors, kurā darbojas tikai viens uzņēmums Zemgales plānošanas reģionā – SIA „MARKS M”, kas vairāk pazīstams ar zīmolu „Nakts Mēbeles”.

2.1.46.tabula

Nodarbināto skaits Mēbeļu ražošanas nozares radošajās industrijās 2008. un 2009.gados.¹³⁸

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
31.01 Biroju un veikalu mēbeļu ražošana	73	119	133	1185	67	91	108	925
31.02 Virtuves mēbeļu ražošana	48	45	66	420	34	35	38	301
31.03 Matraču ražošana	-	62	-	77	-	31	-	80
31.09 Citu mēbeļu ražošana	740	519	609	4120	628	443	398	3371
KOPĀ	861	745	808	5802	729	600	544	4677

Mēbeļu ražošanas nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam nav nozīmīgs brīvo darbavietu skaits (sk.2.1.47.tabulu), turklāt 2011.gadā saskaņā ar CSP datiem brīvo darbavietu nav Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos.

2.1.47.tabula

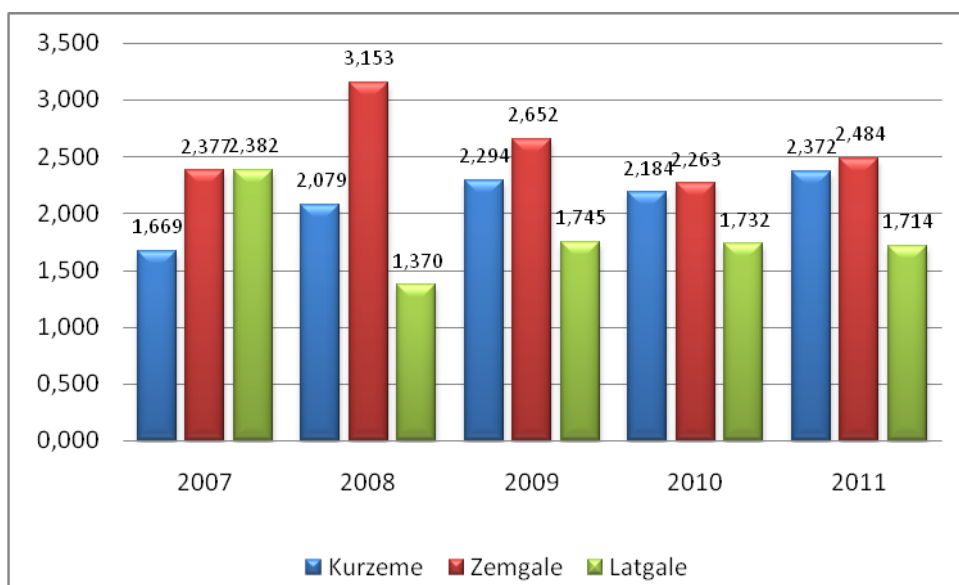
Brīvo darbavietu skaits Mēbeļu ražošanas nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹³⁹

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	4	0	2	0	0
Latgale	4	0	0	6	0
Zemgale	5	0	0	0	0
Kopā citur Latvijā	153	22	1	2	20

¹³⁸ CSP sniegtie dati.

¹³⁹ CSP sniegtie dati.

Vienas stundas darbaspēka izmaksas Mēbeļu ražošanas nozarē vislielākās ir Zemgales plānošanas reģionā, bet tās ir mazākas kā vidēji Latvijā.

2.1.33.attēls. Vienas stundas darbaspēka izmaksas Mēbeļu ražošanas sektorā laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹⁴⁰.

Bruto darba samaksa Mēbeļu ražošanas nozarē variē 200 – 320 latu robežās apskatāmajos reģionos.

Papīra ražošana

Papīra ražošanas nozares cita veida papīra un kartona izstrādājumu ražošanas sektorā visvairāk nodarbināto ir Kurzemes plānošanas reģionā (119 nodarbinātie (2008.gadā), 99 nodarbinātie (2009.gadā)), Zemgales plānošanas reģionā saskaņā ar CSP datiem ir 2008. – 2009.gadā ir 9 nodarbinātie, Latgales plānošanas reģionā tiek uzrādīti nodarbinātie šajā sektorā kaut arī ir reģistrēts viens uzņēmums. Reģionos šajā nozarē brīvās darbavietas saskaņā ar CSP datiem nav konstatētas.

Informācijas un sakaru tehnoloģijas

Informācijas un sakaru tehnoloģiju datorprogrammēšanas sektorā Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos nodarbināto skaits no 2008. līdz 2009.gadam ir nedaudz audzis: (Kurzēmē – 63 (2008.g.), 64 (2009.g.); Zemgalē – 36 (2008.g.), 44 (2009.g.); Latgalē – 80 (2008.g.), 94 (2009.g.). Brīvi darbavietu skaits reģionos faktiski nav novērojams (sk.2.1.48.tabula).

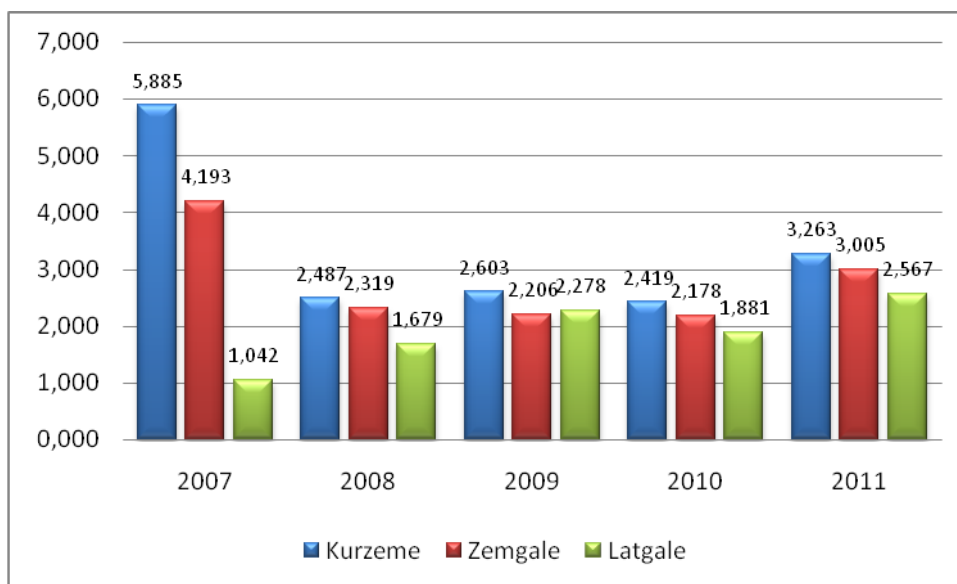
¹⁴⁰ CSP sniegtie dati.

2.1.48.tabula

Brīvo darbavietu skaits Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹⁴¹

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	0	0	0	0	0
Latgale	0	4	0	0	0
Zemgale	1	0	0	0	0
Kopā citur Latvijā	60	43	5	6	6

2007.gadā bija ļoti lielas vienas stundas darbaspēka izmaksas Informācijas un sakaru tehnoloģiju sektorā Kurzemes un Zemgales plānošanas reģionos, pretēja situācija ir Latgales plānošanas reģionā, kur šajā gadā ir ļoti zemas darbaspēka izmaksas. Laika periodā līdz 2011.gadam darbaspēka izmaksas Kurzemes un Zemgales plānošanas reģionos krītas, bet tomēr ik gadu turpina nedaudz pieaugt.

2.1.34.attēls. Vienas stundas darbaspēka izmaksas Informācijas un sakaru tehnoloģiju sektorā laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹⁴².

Bruto darba samaksa Informācijas un sakaru tehnoloģiju sektorā vidēji valstī ir ļoti augsta virs 900 latiem. Apskatāmajos plānošanas reģionos augstākā bruto samaksa ir bijusi Kurzemes plānošanas reģionā 2007.gadā – 737 latiem. Taču pārējā periodā reģionos darba samaksa svārstās no 200 – 300 latiem. Bruto darba samaksas pieaugums ir vērojams tikai 2011.gadā.

Citas ar radošajām industrijām saistītās nespécializētās nozares¹⁴¹ CSP sniegtie dati.¹⁴² CSP sniegtie dati.

No citām ar radošajām industrijām saistītajām nespecializētajām nozarēm visvairāk nodarbināto ir ar tirdzniecību saistītajos sektoros (sk.2.1.49.tabulu). Pēdējos gados brīvo darbavietu šajās nozarēs faktiski nav.

2.1.49.tabula

Nodarbināto skaits Citās ar radošajām industrijām saistītajās nespecializētajās nozarēs 2008. un 2009.gados.

143

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
16.29 Pārējo koka izstrādājumu ražošana; korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošana	187	145	49	684	176	131	46	576
23.41 Sadzīves un dekoratīvo keramikas izstrādājumu ražošana	22	95	2	96	20	63	2	83
26.70 Optisko instrumentu un fotoaparātūras ražošana	-	-	-	98	-	-	-	69
32.30 Sporta preču ražošana	-	-	11	53	-	-	2	38
46.43 Elektrisko mājsaimniecības ierīču vairumtirdzniecība	37	5	145	1942	27	4	35	1422
47.59 Mēbeļu, apgaismes ierīču un cita veida mājsaimniecības piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	244	348	294	2579	196	228	246	1925
47.78 Citur neklasificēta jaunu preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	206	257	335	2170	182	278	323	1975
74.90 Citur neklasificēti profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	170	97	180	1916	107	51	102	1412
77.29 Cita veida individuālās lietošanas un mājsaimniecības priekšmetu iznomāšana un ekspluatācijas līzings	-	4	12	130	1	4	10	107
KOPĀ	866	951	1028	9668	709	759	766	7607

2.1.48.tabulā minēto nozaru bruto darba samaksa ir skatāmas iepriekš pie atbilstošajām nozarēm.

¹⁴³ CSP sniegtie dati.

SECINĀJUMI

Vislielākais nodarbināto skaits Kurzemes plānošanas reģionā ir šādās radošo industriju nozarēs: mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē, vizuālās mākslas un literatūras nozarē. Radošo industriju atbalstošajās nozarēs Kurzemes plānošanas reģionā vislielākais nodarbināto skaits ir tekstila nozarē, mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē un sporta, atpūtas un izklaides nozarē.

Zemgales plānošanas reģionā visvairāk darbiniekus nodarbina šādās radošo industriju nozarēs: mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozare, vizuālā māksla un literatūras sektors. Nodarbināto skaita ziņā Zemgales plānošanas reģionā prevalē tās pašas nozares, kas Kurzemes plānošanas reģionā.

Latgales plānošanas reģionā tāpat kā Zemgales un Kurzemes plānošanas reģionos visvairāk nodarbināto ir mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē, literatūras nozarē un vizuālās mākslas nozarē. Lielākās radošās industrijas atbalstošās nozares ir sporta, atpūtas un izklaides nozare, tekstila nozare un mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē.

Saskaņā ar darba devēju aptaujas datiem, absolūtais vairākums - 81% - radošo industriju nozaru uzņēmumu nodarbina ne vairāk kā 9 darbiniekus (sk.9.pielikumu). Aptuveni pusē šo uzņēmumu gandrīz viss nodarbināto kolektīvs sastāv tikai no radošo profesiju pārstāvjiem. Radošo profesiju darbinieku paredzamās izmaiņas lielā mērā korelē ar kopējām tendencēm darbinieku skaita izmaiņās - aptuveni puse darba devēju novērtē, ka tuvākajos 3-5 gados darbinieku kopskaits nemainīsies, savukārt, tie, kuri izmaiņas paredz, lielākoties norāda, ka tas nedaudz palielināsies (aptuveni 1/3 uzņēmumu). 57% darba devēju norāda, ka tuvāko piecu gadu laikā plāno paplašināt savu uzņēmējdarbību, kamēr 36% norāda, ka drīzāk vai noteikti nepaplašinās.

Brīvās darbavietas Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos ir tikai Mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē un Tekstila nozarē, pārējās nozarēs faktiski brīvo darbavietu nav. Vairākums studentu uzskata, ka darbu savā specialitātē viņiem būs vieglāk atrast ārvalstīs (60%), bet maz iespēju - savā reģionā (27%).

Augstākās vienas stundas darbaspēka izmaksas Latvijā ir Datorprogrammēšanas, konsultēšanas un saistīto darbību sektorā (Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozarē), t.i., 6 – 8 lati, taču Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos darbaspēka izmaksas šajā sektorā ir trīs reizes mazākas kā Latvijā. Tirgus komunikāciju nozarē arī vienas no augstākajām vienas stundas darbaspēka izmaksām Latvijā; Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos šīs izmaksas atsevišķos gados un reģionos ir vidējā Latvijas līmenī, atsevišķos – pat divas reizes mazākas. Augstas vienas stundas darbaspēka izmaksas bija Zemgales plānošanas reģionā Audiovizuālo mediju nozares Informācijas pakalpojumu sektorā no 2007. – 2009.gadam (4,2 – 6,3 lati), savukārt Kurzemes plānošanas reģionā no 2009. – 2011.gadam (5,1 – 6 lati). Augstas vienas stundas darbaspēka izmaksas ir arī Vizuālās mākslas atsevišķos sektoros, piemēram, Arhitektūras un inženiertehnisko pakalpojumu sektorā (no 4 – 5 latiem). No iepriekšminētā var secināt, ka reģionos tiek maksāts mazāk darbiniekiem kā vidēji visā Latvijā, kas būtu arī viens no iemesliem, kādēļ šajās nozarēs strādājošie darbinieki pamazām vai nu pārceļas uz Rīgu un tās apkārtni, vai meklē darbu Rīgā un tās apkārtnē.

Zemākās vienas stundas darbaspēka izmaksas gandrīz visās radošo industriju un to atbalstošajās nozarēs ir Latgales plānošanas reģionā, piemēram, līdz 2 latiem ir vairāki sektori Vizuālās mākslas nozarē, Audiovizuālās mākslas nozares sektori, Radio un televīzijas programmu izstrādes un apraides sektors.

Augstākā bruto darba samaksa Latvijā ir Datorprogrammēšanas, konsultēšanas un saistīto darbību sektorā (Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozarē) vidēji ap 900 latiem, taču reģionos darba samaksa nepārsniedz 420 latus. Augsti atalgoti ir arī Tekstilnozares darbinieki Kurzemes plānošanas reģionā. Salīdzinošo augsta bruto darba samaksa ir arī Sporta, atpūtas un izklaides sektorā Kurzemes plānošanas reģionā – ap 400 latiem. Augsts ir atalgojums Tirgus komunikāciju sektorā Kurzemes plānošanas reģionā. Arhitektūras un inženiertehnisko pakalpojumu sektorā augsta bruto darba samaksa ir ne tikai Kurzemes plānošanas reģionā, bet arī Zemgales plānošanas reģionā, t.i., no 500 – 600 latiem. Viszemākā bruto darba samaksa pārsvarā ir Latgales plānošanas reģionā, lielākā daļa bruto darba samaksa radošajās un to atbalstošajās nozarēs svārstās no 200 – 300 latiem. Ja ņem vērā aptaujas rezultātus, vidēji mēnesī pēc nodokļu nomaksas studenti vēlētos saņemt vidēji 511 Ls lielu atalgojumu, līdz ar to ir salīdzinoši maz nozaru, kurās šāds atalgojums radošajās industrijas tiktu nodrošināts.

2.1.5. Bezdarba līmenis radošajās industrijās

Reģistrētā bezdarba līmenis Latvijā 2012.gada februāra beigās bija 11,8% (bezdarbnieku skaits ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā). Salīdzinot ar 2012.gada janvāra beigām bezdarba līmenis pieaudzis par 0,1% punktu.

2012.gada februārī gandrīz visos Latvijas reģionos vērojams reģistrētā bezdarba līmeņa palielinājums (par 0,2% punktiem Kurzemes, Latgales un Zemgales reģionā, par 0,1% punktu Vidzemes reģionā). Izņēmums ir Rīgas reģions, kur bezdarba līmenis palicis nemainīgs. Saglabājas nemainīgi liela atšķirība starp reģioniem - augstākais reģistrētā bezdarba līmenis februārī bijis Latgales reģionā – 20,4%, zemākais Rīgas reģionā – 8,4%, Kurzemes reģionā – 12,6%, Zemgales reģionā – 13,3%, Vidzemes reģionā – 13,5%.

Reģistrēto bezdarbnieku skaits sadalījumā pa profesijām pēc pēdējās nodarbošanās 2012.gada februāra beigās (lielākais skaits): palīgstrādnieks – 7 895 (6%), mazumtirdzniecības veikala pārdevējs – 6 448 (5%), apkopējs – 3 957 (3%), sētnieks – 1 992, automobiļa vadītājs – 1588, apsargs – 1 375, pavārs – 1 247, pārdevējs konsultants – 1 114, būvstrādnieks – 1089, ēku celtnieks – 1046 (sk.2.1.50.tabulu).

Kā profesijas, pēc kurām tuvāko 2-3 gadu laikā varētu palielināties pieprasījums, darba devēju aptaujā salīdzinoši biežāk minētas - mūziķi, mūzikas pasniedzēji un diriģenti (6%), deju speciālisti, horeogrāfi un deju pasniedzēji (6%), mākslinieki, mākslinieki-noformētāji (4%), dizaineri, datordizaineri (4%).

2.1.50.tabula

Latvijā reģistrēto bezdarbnieku skaits ar augstāko izglītību sadalījumā pa profesiju grupām 2012.gada 29.februārī (lielākais skaits)¹⁴⁴

Izglītības profesijas nosaukums	Bezdarbnieku skaits	% no kopskaita
EKONOMISTS	2504	15,6
INŽENIERIS (Būvinženieri, elektroinženieri, mehānikas, elektronikas utt.)	2310	14,4
SKOLOTĀJS (vispārējās vidējās izglītības, profesionālās izglītības, pamatskolas, pirmsskolas utt.)	1769	11,0
DIREKTORS /VADĪTĀJS (uzņēmumu, struktūrvienību, nodaļu utt.)	1293	8,1
JURISTS	831	5,2
SPECIĀLISTI (sabiedrisko attiecību, personāla, loģistikas, vides aizsardzības, dizaina, banku utt.)	705	4,4
UZŅĒMĒJDARBĪBAS (KOMERCDARBĪBAS) SPECIĀLISTS	455	2,8
GRĀMATVEDIS	395	2,5
TEHNOLOGS (pārtikas un dzērienu, šūšanas, tekstilmateriālu, kokapstrādes utt.)	356	2,2
FILOLOGS	337	2,1

Apskatot 2.1.50.tabulas datus, ņemot vērā radošo industriju nozares, tajās iekļaujas skolotāji, speciālisti un šūšanas, tekstilmateriālu un kokapstrādes tehnologi. Tomēr tieši radošajās nozarēs iekļaujas tikai daļa no uzskaitītajiem speciālistiem. Līdz ar to var aprēķināt, cik no kopējā bezdarbnieku skaita reģionā sastāda radošās industrijas bezdarbnieku skaits (sk.2.1.51.tabulu).

2.1.51.tabula

Reģistrēto bezdarbnieku skaits ar augstāko izglītību sadalījumā reģioniem 2012.gada 29.februārī¹⁴⁵

Reģioni	Bezdarbnieku skaits	Bezdarba līmenis (%)	Bezdarbnieku procentuālais skaits radošajā industrijā
Valstī	133413	9,1	1,9
Kurzemes plānošanas reģions kopā	18121	9,4	1,9
Latgales plānošanas reģions kopā	33965	15,3	3,1
Zemgales plānošanas reģions kopā	18617	10,1	2,1

Bezdarba līmeni nenoliedzami ietekmē atalgojums nozarē, taču kopumā jāsecina, ka brīvās darba vietas pārsvarā ir lielajā nozarēs, kur ir augsts nodarbināto skaits. Bezdarba līmeņa vērtējumos jāņem vērā fakts, ka daudzi radošo industriju pārstāvji ir pašnodarbinātas personas, kas arī reāla bezdarba gadījumā nevar iegūt

¹⁴⁴ NVA dati no www.nva.gov.lv.

¹⁴⁵ CSP sniegtie dati.

bezdarbnieka statusu, līdz ar to netiek uzskaitīti, kā rezultātā oficiālā bezdarba statistika neparāda patieso situāciju. Pētījuma ietvaros notikušajās diskusijās izskanēja priekšlikums ieviest radošas personas statusu kā tas ir Igaunijā un Lietuvā.

2.2. Izglītības pieejamība un pieprasījums radošo industriju sektorā

Šīs nodaļas mērķis ir noskaidrot izglītības programmu piedāvājumu apjomu Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos, kas piedāvā zinātniskā grāda, profesijas vai profesionālās ievirzes prasmju iegūšanas iespējas radošo industriju sektorā. Informācija ir apkopota galvenokārt tabulu veidā (2.pielikums) kā primāro atlases kritēriju izmantojot konkrēto radošo industriju nozari, piemēram, mūzika, vizuālā māksla utt. Sekundārais atlases kritērijs ir atbilstošais reģions.

Izglītības programmu piedāvājums ir skatīts kopsakarā ar potenciālo studējošo pieprasījumu, proti, interesi uzsākt savu profesionālo darbību tieši radošo industriju nozarē. Ir jāņem vērā, ka jauniešu intereses apjoms ir ļoti mainīgs lielums, to ietekmē ne tikai izglītības iegūšanas iespēju vienkāršie objektīvie apstākļi – mācību iestādes atrašanās vieta, izglītības programmas kvalitāte, mācību maksa un studējošā finansiālās iespējas, bet arī subjektīvie apstākļi, kā, piemēram, mācību iestādes prestižs potenciālā studenta izpratnē, radošo industriju nozaru profesiju popularitāte, jauniešu izpratne par karjeras un peļņas iespējām attiecīgajā profesijā, studējošo dotības (talanti) un spējas strādāt radoši.

Izglītības piedāvājuma pētījumā ir skarts arī jautājums par struktūrfondu līdzekļu piesaisti, kas ietekmē mācību iestādes darbības kvalitāti un, lielā mērā, arī prestižu.

Viena no šīs sadaļas tēmām tiks veltīta mūžizglītībai, kas saistīta ar radošo industriju nozarēm. Tomēr ir jāņem vērā, ka mūžizglītības programmas pēc to rakstura ir īslaicīgas, pakļautas pārmaiņām – atkarībā no pieprasījuma un modes (šī jēdziena plašākā izpratnē) tendencēm tiek veidotas jaunas un slēgtas jau esošās apmācību programmas. Bez tam, mūžizglītības programmu īstenojami lielā mērā ir privātās mācību (apmācību) iestādes, kas operatīvi reaģē uz pieprasījumu mūžizglītībā un tādā veidā organizē savu komercdarbību.

Izglītības piedāvājuma izvērtējums ir veikts attiecībā uz trīs galvenajiem izglītības līmeņiem – augstākā izglītība, profesionālā izglītība un profesionālās ievirzes izglītība.

2.2.1. Arhitektūra un Dizains

Arhitekta un dizainera specialitātes iegūšanas iespējas lielākā mērā ir koncentrētas lielākajās Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionu pilsētās: Jelgavā, Rēzeknē, Daugavpilī un Liepājā. Šādas izglītības iegūšanas iespējas netiek piedāvātas Ventspilī. Arhitekta un dizainera specialitātei pietuvinātas izglītības programmas netiek piedāvātas samērā plašajā mākslas skolu tīklā profesionālās ievirzes izglītības līmenī, kas uzskatāms kā būtisks trūkums izglītības sistēmā radošo industriju attīstībā.

Augstākā izglītība arhitektūras un dizaina nozarē

Nozīmīgākais piedāvājums arhitekta specialitātes iegūšanai reģionu skatījumā ir Jelgavā - Latvijas Lauksaimniecības universitātē; savukārt, Rēzeknes Augstskola, Baltijas starptautiskās akadēmijas Daugavpils filiāle un Liepājas Universitāte piedāvā iegūt augstāko izglītību dizainā (sk.2.2.1.tabulu).

2.2.1.tabula

Augstākās izglītības programmas arhitektūras un dizaina nozarē¹⁴⁶

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	Iegūstamā kvalifikācija/ grāds	Piezīmes
Zemgale	Latvijas Lauksaimniecības universitāte	Ainavu arhitektūra	Arhitektūras doktors, arhitektūras maģistrs, profesionālais bakalaura ainavu arhitektūrā.	Izglītības programmas ietvaros tiek pētīta ainaviskā telpa kopumā kā kritērijus izvēloties funkcionalitāti, estētiku un ekoloģiju. Tiek risinātas lauku kultūrainavas vēsturiskās nepārtrauktības saglabāšanas problēmas, prognozētas lauku kultūrainavas transformācijas iespējas, ņemot vērā apkārtējās vides īpatnības. Savukārt, bakalaura programma papildus ietver iemaņu iegūšanu teritorijas plānojumu izstrādāšanā un pilnveidošanā.
Latgale	Rēzeknes Augstskola	Vides dizains	Vides dizainera kvalifikācija.	Trīs specializācijas: Dārza dizains, Interjera dizains un Koka izstrādājumu dizains.
	Baltijas starptautiskās akadēmijas Daugavpils filiāle	Vides dizains	Vides dizainera kvalifikācija	Interjera dizains, arhitektūras pamati, rasēšana, perspektīva, interjera dizains un automatizētā projektēšana.
	Rēzeknes Augstskola	Interjera dizains	Profesionālais bakalaura grāds mākslā un interjera dizainera kvalifikācija.	Šī programma vairāk ir vērsta uz arhitektūras prasmju iemācīšanu studējošajiem, t.i., interjera projektēšana un ergonomika, materiālmācība un apdares tehnoloģija, mēbeļu un gaismas dizains interjerā, arhitektūras pamati.
Kurzeme	Liepājas Universitāte	Dizains	Profesionālais bakalaura grāds dizainā.	Šīs programmas īpatnība ir tāda, ka absolvents iegūst vienu no profesionālajām kvalifikācijām – Datordizainers, Produktu dizainers, Interjera dizainers.

¹⁴⁶ SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums no izglītības iestāžu mājas lapās sniegtās informācijas.

Profesionālā izglītība arhitektūrā un dizainā

Lai gan apmācību procesā ir samērā grūti nodalīt arhitektūru no dizaina, jo profesijas apgūšanai nepieciešamie mācību priekšmeti ir līdzīgi, tomēr, pētot izglītības piedāvājumus šajās nozarēs, formāli var konstatēt tikai vienu profesionālās izglītības piedāvājumu tieši arhitektūrā. Tā ir Liepājas Mākslas vidusskola ar izglītības programmu „Arhitektūra”. Studējošais iegūst profesionālo kvalifikāciju - Arhitektūras tehniķis. Šis speciālists apgūst praktiskos projektēšanas pamatprincipus un praksē var strādāt arhitekta vadībā.

Plašāks izglītības piedāvājumu klāsts ir Interjera dizaina izglītības programmā (sk.2.2.2.tabulu), kur iespējams iegūt divu veida kvalifikācijas: Interjera noformētājs vai Interjera dizaina speciālists.

2.2.2.tabula

Profesionālās dizaina izglītības programmas¹⁴⁷

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	Iegūstamā kvalifikācija	Piezīmes
Latgale	Daugavpils Mākslas vidusskola „Saules skola”	Interjera dizains	Interjera noformētājs, Interjera dizaina speciālists.	
	Austrumlatgales profesionālā vidusskola, Rēzekne	Interjera dizains	Interjera noformētājs.	
	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Vides dizains	Vides dizaina speciālists	Speciālisti, kas spējīgi darboties interjera un vizuālās reklāmas projektēšanā un realizācijā. Turpat Rēzeknē ir iespējams turpināt mācīties un iegūt pirmā līmeņa augstāko izglītību šajā profesijā.
	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Apģērbu dizains.	Apģērbu dizaina speciālists	
	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Keramikas izstrādājumu dizains	Keramikas izstrādājumu dizaina speciālists	
	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Tekstilizstrādājumu dizains	Tekstilizstrādājumu dizaina speciālists	
	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Koka izstrādājumu dizains	Koka izstrādājumu dizaina speciālists	Koka izstrādājumu dizaina speciālists ir nodarbināts koka izstrādājumu projektēšanas jomā.
	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Restaurācija	Mēbeļu, kokgriezumu restaurētāja asistents, Polihromā (krāsotā) koka, zeltījumu	Izglītības programma ir saistīta ar ēku, mākslas darbu, iekārtu un priekšmetu, kuriem ir vēsturiska, zinātniska,

¹⁴⁷ SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums no izglītības iestāžu mājas lapās sniegtās informācijas.

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	Iegūstamā kvalifikācija	Piezīmes
			restaurētāja asistents.	mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība, aizsargāšanu un saglabāšanu.
	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Metāla izstrādājumu dizains		Metāla izstrādājumu dizaina izglītības programmā audzēkņi apgūst vispārējo un metāla dizaina priekšmetu kompozīciju, rotu dizaina, galda piederumu dizaina, gaismas dizaina, unikālā dizaina pamatus.
Kurzeme	Liepājas Mākslas vidusskola	Interjera dizains	Interjera dizaina speciālists.	
	Liepājas Mākslas vidusskola	Apģērbu dizains	Apģērba dizaina speciālists	Mācību procesā gaitā apgūst teorētiskās un profesionāli praktiskās zināšanas apģērbu dizaina projektēšanas un realizēšanas jomā.
	Liepājas Mākslas vidusskola	Ādas izstrādājumu dizains	Materiālu dizaina speciālists	
	Liepājas Mākslas vidusskola	Keramikas izstrādājumu dizains		Keramikas izstrādājumu dizaina izglītības programma ir viena no senākajām Liepājas mākslas skolas nodaļām. Savu darbību tā sākusī 1928.gadā.
	Liepājas Mākslas vidusskola	Koka izstrādājumu dizains		
	Liepājas Mākslas vidusskola	Metāla izstrādājumu dizains		
	Liepājas Mākslas vidusskola	Tekstila izstrādājumu dizains	Materiālu dizaina speciālists	
Zemgale	Jelgavas Amatu vidusskola	Šūto izstrādājumu ražošanas tehnoloģija	Tērpu stila speciālists	Šie speciālisti tiek apmācīti darboties personas imidža veidošanā, piedāvāt tērpus dažādiem tēliem un komplektē garderobi, ņemot vērā cilvēka individualitāti.

Gan Rēzeknes Augstskola, gan Rēzeknes Dizaina un mākslas skola, tāpat arī Daugavpils Mākslas skola „Saules skola” piedāvā plašas iespējas apgūt dizainera profesiju. Var secināt, ka attiecīgās mācību iestādes papildus orientējas uz citu reģionu jauniešu interesi. Latgales jauniešu vislielākā interese procentuālā izteiksmē ir par arhitekta profesijas apguvi, taču izglītības iespējas šajā reģionā netiek piedāvātas. Kurzemē interese ir samērā liela, bet attiecīgās izglītības programmas piedāvājums ir tikai Liepājas Universitātē, kas neietver apģērbu dizainu un arhitektūru.

1.2.2. Televīzija, radio un interaktīvie mediji, izdevējdarbība, reklāma, izpildītājmāksla

Izglītības iegūšanas iespējas šajās radošo industriju sektora nozarēs nav vērtējamās kā pietiekošas. Tajā pat laikā piedāvājums pastāv, tomēr to ir ļoti grūti klasificēt un konkrēti attiecināt kādai nozarei, jo apmācību programmās piedāvātie mācību priekšmeti daudzviet pārklājas vai arī nav tieši saistīti ar radošumu un māksliniecisko spēju izpausmēm. Pētījumā var secināt, ka lielākais piedāvājums ir Kurzemē (Liepājā), bet nepastāv televīzijas, radio un interaktīvo mediju, izdevējdarbības, reklāmas un izpildītājmākslas profesiju izglītības iegūšanas iespējas Rēzeknē, Jelgavā un Ventspilī. To var novērtēt kā nosacīti brīvu nišu izglītības sistēmā, ņemot vērā visa veida mediju, izdevējdarbības un reklāmas nozīmi sabiedriskajos procesos.

Augstākā izglītība

Nosacīts līderis šajā sadaļā minēto nozaru izglītības piedāvājumu ziņā ir Liepājas pilsēta, tajā skaitā, Liepājas Universitāte. Šī mācību iestāde ir vienīgā apskatāmajos reģionos, kas piedāvā izglītības programmu „Jauno mediju māksla”, iegūstot bakalaura vai maģistra zinātnisko grādu. Studenti apgūst vizuālās mākslas valodas pamatprincipus, kultūras teoriju un filozofiju, iepazīstas ar jauno mediju tehnoloģijām, 2D un 3D interaktīvajiem medijiem, mediju dizaina metodes un skaņu mākslu, pēta jauno mediju mākslas vidi. Liepājas Universitāte ir vienīgā izglītības iestāde, kas piedāvā iegūt mākslas maģistra grādu humanitārajās zinātnēs, apgūstot izglītības programmu „Rakstniecība un komunikācija”. Studenti tiek apmācīti tādās jomās kā rakstniecības pētniecībā, rakstniecības kritikā, literārā rediģēšanā un izdevējdarbībā. Liepājas Universitātē ir iespējams studēt 1.līmeņa profesionālo studiju programmu „Sabiedrisko attiecību speciālists”. Iegūstot zināšanas par sabiedrisko attiecību būtību, sabiedrisko attiecību menedžmentu, stratēģiju un taktiku, lietišķo etiķeti, reklāmu un mārketingu, ar iegūto komunikāciju kultūru un meistarību speciālists var būt vērā ņemams „spēlētājs” reklāmas nozarē.

Daugavpils Universitātē piedāvātā izglītības programma „Datordizains” (profesionālais bakalaurs mākslā) ir specifiska ar plašu mācību priekšmetu spektru, kas liek vērtēt to kā vairākām radošo industriju nozarēm piekrietošu izglītība programmu. Studentiem mācību procesā ir jāapgūst vizuālās mākslas pamati, lai ar šiem izteiksmes līdzekļiem un pielietojot mūsdienīgu datorizētu programnodrošinājumu risinātu dizaina uzdevumus poligrāfijā, multimediju WEB-dizainā, TV un cita veida reklāmās. Tomēr nav šaubu, ka galvenais šī speciālista uzdevums ir darboties reklāmas jomā kā datordizainerim. Svarīgs apstāklis, ka šī izglītības programma darbojas arī Balvos kā atsevišķa Daugavpils Universitātes filiāle. Līdzīgu izglītības programmu („Datordizains”) piedāvā Baltijas starptautiskā akadēmija Daugavpils filiālē.

Daugavpils Universitātē ir iespējams apgūt savā ziņā oriģinālu, bet pietiekoši nozīmīgu izglītību, kā „Mākslas menedžments”, pie tam, iegūstot bakalaura zinātnisko grādu mākslā. Absolvents iegūst Mākslas projektu vadītāja profesionālo kvalifikāciju ar specializāciju vienā no šādiem virzieniem: deja, mūzika, teātra māksla, vizuālā māksla.

Pirmā līmeņa profesionālo studiju programmu „Reklāma uzņēmējdarbībā” piedāvā SIA „Biznesa augstskola Turība” Liepājas filiāle un Jēkabpils filiāle. Šīs programmas mērķis ir sagatavot speciālistus uzņēmējdarbības pakalpojumu reklamēšanā. Šādu zināšanu ieguvei ir jāapgūst ne tikai mārketinga un minimālās prasmes tiesību pamatos, bet arī reklāmas darba organizācija, reklāmas valoda.

Profesionālā izglītība

Profesionālo izglītību un attiecīgo kvalifikāciju reklāmas un nosacīti izpildītājmākslas nozarē piedāvā iestādes Daugavpilī, Preiļos un Liepājā (sk.2.2.3.tabulu).

2.2.3.tabula

Profesionālās programmas reklāmas un nosacīti izpildītājmākslas nozarē¹⁴⁸

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	Iegūstamā kvalifikācija	Piezīmes
Latgale	Daugavpils Mākslas vidusskola „Saules skola”	Reklāmas dizains	Vizuālās reklāmas noformētājs un Vizuālās reklāmas dizaina speciālists.	Programmas būtība ir studējošo apmācība datorgrafikā, fotomācībā un videopamatos, interjera un grafikas pamatos. Speciālists spēj darboties poligrāfijas un izdevējdarbības nozarē, veic reklāmas produktu izstrādāšanu (skatlogu noformējums, izkārtnes, bukleti, plakāti, vizītkartes, uzlīmes u.c.).
Kurzeme	Liepājas Mākslas vidusskola	Reklāmas dizains	Reklāmas dizaina speciālists	Vizuālās reklāmas dizaina speciālists veic darbu reklāmas aģentūrā, dizaina birojā, izpildot projektēšanas un konsultēšanas funkcijas.
	Liepājas Mākslas vidusskola	Audio vizuālā māksla un mediju māksla	Multimediju projektu maketētāji	Studējošie iegūst nepieciešamās pamatprasmes un iemaņas radošam darbam ar digitālajām tehnoloģijām, foto un video darbu veidošanā, interneta vidē, tipografikā, kā arī veido un attīsta savu, mūsdienīgu radošo pasaules uzskatu un domāšanu.
	Liepājas Mākslas vidusskola	Skaistumkopšanas pakalpojumi	Vizuālā tēla stilists	Šie speciālisti var strādāt kā profesionāli modes industrijā, proti, stilisti modes skatēs, šovu programmās, modeļu aģentūrās, foto, kino, TV, teātrī, reklāmas aģentūrās u.tml.

Kopumā interešu līderis izpildītājmākslas nozarē ir Latgales jauniešu kopums. Visos reģionos liela jauniešu daļa interesētos par aktiermākslu un teātri kā savu nākotnes darba vietu. Tomēr tikai Daugavpils Universitāte piedāvā izglītības programmu, kas daļēji saistīta ar aktiermākslu. Daļēji tāpēc, ka pēc būtības šī programma sagatavo projektu vadītājus. Dejas māksla un stilista, vizāžista profesija interesē tieši Latgales jauniešiem. Jāatzīst, ka izglītības programmu piedāvājums neatbilst šīs aptaujas rezultātā secinātam piedāvājumam. Ja Preiļos un Liepājā profesionālās izglītības līmenī ir iespējams iegūt vizuālā tēla stilista profesiju, tad deju mākslas speciālista izglītības iespējas reģionā ir ierobežotas. Profesionālās ievirzes izglītības līmenī deju mākslu pasniedz Indras Mākslas un mūzikas skola. Tas nav uzskatāms par pietiekošu piedāvājumu, kas būtu samērīgs ar pieprasījumu. Tātad, lai iegūtu aktiermākslas un deju mākslas meistarību jauniešiem ir jāizvēlas citi reģioni izglītības iegūšanai.

¹⁴⁸ SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums no izglītības iestāžu mājas lapās sniegtās informācijas.

Var secināt, ka interese par televīzijas, radio un interaktīvo mediju nozari ir liela. Tajā pat laikā, izglītības piedāvājums teritoriālā nozīmē aprobežojas tikai ar maģistra un bakalaura studijām Liepājas Universitātē.

Izdevējdarbības nozarē vienīgais nozīmīgais izglītības piedāvājums ir Liepājas Universitātē. Jāatzīst, ka tieši Kurzemē pēc aptaujas datiem pastāv vislielākā interese par izglītības iegūšanu šajā nozarē.

Reklāmas nozarē interesi izrāda tikai Latgales respondenti. Savukārt, jautājumi, kas saistīti ar programmēšanas prasmēm interesē visu reģionu respondentus, īpaši Kurzemē.

1.2.3. Mūzika

Mūzika, kā radošo industriju nozare, ir vispopulārākā un visplašākā ar izglītības programmu piedāvājumiem. Pie tam, izglītības iespējas aptver faktiski visu pārskata reģionu un reģionā lielākās, proti, Latvijas Republikas nozīmes pilsētas – Daugavpili, Rēzekni, Jelgavu, Liepāju un Ventspili. Papildus augstāka līmeņa izglītības iegūšanas piedāvājumiem arī mazākās pilsētās, novados ir pieejams plašs profesionālās ievirzes izglītības programmu klāsts. Tas daļēji izskaidrojams ar vēsturiski nostiprinātām tradīcijām un popularitāti mūzikas izglītības apgūvē, kā arī pamatots ar pašvaldību budžetu iespējām šīs tradīcijas saglabāt, t.i., rast un ielānot finanšu ieguldījumus telpu un mācībspēku apmaksai.

Augstākā izglītība mūzikā

Augstāko izglītības līmeni, tostarp maģistra grāda iegūšanu, piedāvā Daugavpils Universitāte divās izglītības programmās (sk.2.2.4.tabulu).

2.2.4.tabula

Augstākās izglītības programmas mūzikas nozarē¹⁴⁹

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	Iegūstamā kvalifikācija	Piezīmes
Latgale	Daugavpils Universitāte	Profesionālo mūzikas priekšmetu skolotājs	Profesionālā maģistra zinātniskais grāds mūzikā, piektais profesionālais kvalifikācijas līmenis kā profesionālajam mūzikas priekšmetu skolotājam ar specializāciju	Specializācija nozīmē maģistra prasmes attiecībā uz vienu konkrētu mūzikas instrumentu vai mūzikas virzienu: akordeona spēle, klavierspēle, pūšamo instrumentu spēle, solo dziedāšana, stīgu instrumentu spēle, sitaminstrumentu spēle.
Latgale	Daugavpils Universitāte	Mūzikas skolotājs	Profesionālā bakalaura zinātniskais grāds mūzikā, mūzikas skolotāja piektās profesionālās kvalifikācijas līmenis.	

¹⁴⁹ SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums no izglītības iestāžu mājas lapās sniegtās informācijas.

Savdabīgu augstākās izglītības programmu piedāvā Liepājas Universitāte. Lai gan izglītojamiem piešķirtais zinātniskais grāds – profesionālais maģistrs veselības aprūpē – šķietami neattiecas uz radošo industriju nozari, tomēr profesionālā kvalifikācija, ko iegūst izglītojamais, kā arī izglītības programmas saturs ir attiecināms uz radošajām industrijām. Izglītības programmas nosaukums „Mūzikas terapija” jau norāda uz tām radošajām prasmēm, kuras ir jāapgūst izglītojamajam. Paralēli medicīniskajām (tostarp, psihoterapeitiskajām) prasmēm, izglītojamais apgūst mākslas un sociālo zinātņu koncepcijas, kas attiecas uz mūzikas terapijas praksi. Pilnveidojot prasmes mūzikas terapijas tehnikās, izglītojamajam ir jābūt prasmīgam mūzikas pazinējam, radošai personībai.

Profesionālā izglītība mūzikā

Trešā profesionālā kvalifikācijas līmeņa izglītību pārskata reģionā piedāvā mūzikas vidusskolas visās Latgales, Zemgales un Kurzemes lielākajās pilsētās:

- Jāņa Ivanova Rēzeknes Mūzikas vidusskola,
- Daugavpils Mūzikas vidusskola,
- Jelgavas Mūzikas vidusskola;
- Emiļa Melngaiļa Liepājas Mūzikas vidusskola;
- Ventspils Mūzikas vidusskola.

Visās mūzikas vidusskolās pastāv vienota pieeja profesionālās izglītības programmu piedāvājumā. Tiek piedāvāts iegūt profesionālo izglītību šādos virzienos (katra instrumenta apguvei ir izstrādāta atsevišķa izglītības programma):

- Dirigēšana;
- Pūšamo instrumentu spēle (fagots, flauta, klarnete, mežrags, saksofons, trombons, trompete, tūba);
- Stīgu instrumentu spēle (alts, čells, kontrabass, vijole);
- Klavierspēle;
- Akadēmiskā dziedāšana;
- Obojas spēle (izņemot Rēzeknē);
- Sitaminstrumentu spēle (izņemot Rēzeknē);
- Akordeona spēle (izņemot Rēzeknē un Ventspilī);
- Mūzikas vēsture un teorija (izņemot Rēzeknē un Jelgavā).

Izglītības programmu piedāvājumā pastāv dažas īpatnības, piemēram, paralēli diriģēšanas profesionālo prasmju apguvei klasiskajā izpratnē Latgales plānošanas reģionā J.Ivanova Rēzeknes Mūzikas vidusskola un Daugavpils Mūzikas vidusskola piedāvā apgūt Baznīcas mūzikas dzīves organizatora, kormeistara profesionālo kvalifikāciju. Šāds piedāvājums sakņojās vēsturiskā reliģisko tradīciju saglabāšanā, kas visspilgtāk izpaužas tieši Latgalē. Bez tam, Daugavpils Mūzikas skola piedāvā apgūt ērgelnieka profesiju. Šāds piedāvājums ir vienīgais Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos.

Daugavpils Mūzikas vidusskola un Ventspils Mūzikas vidusskola citu pūšamo instrumentu spēles apmācību starpā piedāvā apgūt eifonija spēli.

E.Melngaiļa Liepājas Mūzikas skola vienīgā piedāvā iegūt ģitārista profesionālo kvalifikāciju. Profesionālās ievirzes mūzikas skolas visos trijos reģionos lielā skaitā rada iespēju apgūt ģitāras spēles prasmes. Taču profesijas iegūšanas izglītības līmenī interesentiem pastāv iespēja doties uz Liepāju, jo citas vidusskolas šādu iespēju nepiedāvā.

Jelgavas Mūzikas skolas profesionālo izglītības programmu klāsts atšķiras ar to, ka tiek piedāvāts apgūt kokles spēli profesionālā līmenī. Bez tam, šajā mūzikas vidusskolā var apgūt izglītības programmu „Mūzika (džeza un populārā mūzika)”, tā iegūstot mūsdienu ritmiskās mūzikas izpildītāja profesionālo kvalifikāciju.

Attiecībā uz moderno mūziku un dzezu, tad vislielākās iespējas interesentiem piedāvā tieši Ventspils Mūzikas vidusskolā. Paralēli tradicionālajām (līdzīgām kā citās mūzikas vidusskolās) izglītības programmām šī izglītības iestāde piedāvā šādu instrumentu apguvi ar džeza ievirzi: saksofona spēle, trombona spēle, trompetes spēle, klavierspēle, sitaminstrumentu spēle. Šāds piedāvājums, sekojot mūzikas modes tendencēm, varētu būt ļoti pievilcīgs potenciālo studējošo skatījumā. Papildus Ventspils Mūzikas vidusskola piedāvā apgūt arī basģitāras spēli, kas ir vienīgais šāda veida piedāvājums visos trijos reģionos.

Profesionālās ievirzes izglītība mūzikā

Līdztekus pamatzglītības vai vidējās izglītības apguvei Kurzemes, Zemgales, Latgales plānošanas reģionā ir ļoti plašas iespējas profesionālās ievirzes izglītības iestādēs sagatavoties izvēlētajai mūziķa profesijai. Jāuzsver, ka ne jau visi izglītojamie, kas saņem apliecinājumu par profesionālās ievirzes izglītības apgūšanu, turpina mācīties šajā virzienā arī profesionālajā līmenī. Tomēr iegūtās zināšanas ir vērtīgs ieguldījums jauniešu radošuma attīstīšanai, kvalitatīvi pilnveidojot mūzikas izpratni un mūzikas klausīšanās prasmi.

Kopumā profesionālās ievirzes izglītības programmas mūzikā tiek piedāvātas 63 izglītības iestādēs:

- Kurzemē – 23 izglītības iestādēs;
- Zemgalē – 21 izglītības iestādēs;
- Latgalē – 19 izglītības iestādēs.

Konkrētās izglītības iestādes norādītas 2.pielikumā, kur apkopota informācija par šo izglītības iestāžu piedāvājumiem attiecībā uz konkrētu mūzikas instrumentu apguvi. Zemāk tiks apkopotas biežāk sastopamās

izglītības programmas (mūzikas instrumentu spēles prasmes mācības), kā arī vērsta uzmanība uz dažām īpatnībām izglītības piedāvājumos.

Izglītības iestādes, kas piedāvā profesionālās izglītības ievirzes programmas, tiek dēvētas kā „skolas”, tomēr šādu izglītību, paralēli darbam profesionālās izglītības jomā, piedāvā arī dažas vidusskolas. Tās ir:

- Ventspils Mūzikas vidusskola;
- Jelgavas Mūzikas vidusskola;
- Jāņa Ivanova Rēzeknes Mūzikas vidusskola;
- Daugavpils Mūzikas vidusskola

Populārākais piedāvājums, kas pastāv vismaz 28 izglītības iestādēs, ir Kora klases. Tāpat tiek piedāvāta profesionālā ievirze tādu pūšamo instrumentu, stīgu instrumentu un taustiņinstrumentu spēles apgūšanā, kas ir tradicionālajā mūzikas vidusskolu piedāvājumā, kā, piemēram, akordeona, klavieru, flautas, trompetes, klarnetes, saksofona, sitaminstrumentu, alta, čella, vijoles u.c. spēles.

Samērā plaši tiek piedāvāta ģitāras spēles apmācība. Tajā pat laikā, tas nav populārākais mūzikas instruments augstāka līmeņa, proti, profesionālās izglītības programmās.

Auces mūzikas skola Zemgalē piedāvā atšķirīgu izglītības programmu, kas paredzēta pirmsskolas vecuma bērniem – pirmsskolas interešu izglītības programma „Muzikālo spēju attīstība”.

No citām izglītības iestādēm atšķirīgs piedāvājums ir Latgalē – Indras Mākslas un mūzikas skola, kas var būt interesanta jauniešiem ar piedāvājumu apgūt deju pamatus. Aglonā bazilikas Kora skola piedāvā vienu izglītības programmu – „Kora klase”. Šīs izglītības programmai ir ne tikai muzikāls, bet arī reliģisks raksturs.

Profesionālās ievirzes izglītības jomā darbojas arī privātās mācību iestādes:

1. Zanes Ludboržas mūzikas skola. Papildus citiem instrumentiem šī mācību iestāde Rēzeknē piedāvā akordeona spēles un sitaminstrumentu spēles mācības, ko nepiedāvā I.Ivanova Rēzeknes Mūzikas vidusskola.
2. Privātā Baltijas jauno mūziķu skola ar izglītības programmu „Rokmūzika”.

Jāatzīst, ka mūzikas izglītības iegūšanai, ņemot vērā tieši profesionālās ievirzes izglītības iestāžu tīklu, ir vislabvēlīgākās iespējas visos trijos reģionos.

2.2.4. Vizuālā māksla

Vizuālās mākslas augstākās izglītības studijas un profesionālās izglītības studijas galvenokārt ir koncentrētas Latgalē (Daugavpilī un Rēzeknē) un Kurzemē (Liepājā). Savukārt, mācības profesionālās ievirzes izglītībā cita starpā ir pieejamas arī Zemgalē.

Augstākā izglītība vizuālajā mākslā

Iegūt zinātnisko grādu „Profesionālais maģistrs mākslā” ir iespējams Daugavpils Universitātē un Liepājas Universitātē, sekmīgi pabeidzot izglītības programmu „Māksla”. Šo izglītības iestāžu absolventi kļūst par augsti kvalificētiem mākslas speciālistiem, kuri sekmīgi var darboties mākslas uzņēmumos, iestādēs un zinātniski pētnieciskajā darbībā. Studiju programma paredz sagatavot māksliniekus, kuri ir ieinteresēti mākslas tradīciju saglabāšanā un popularizēšanā, kuri aktīvi līdzdarbojas mākslinieciskās jaunrades procesā un patstāvīgu radošo projektu izveidē un prezentācijā.

Profesionālo bakalaura grādu mākslā var iegūt Daugavpils Universitātē un Latvijas Mākslas akadēmijas Latgales filiālē, kas atrodas Rēzeknē. Šajā izglītības iestādē izglītības programma tiek īstenota divās nodaļās:

1. Vizuālās mākslas nodaļa. Šīs nodaļas apakšnozare, kas jāapgūst studentiem ir Glezniecība – tiek apgūti mākslas izteiksmes principi. Otra apakšnozare ir Grafika. Šeit ir īpaši jāuzsver iespējas studēt „Grāmatu grafikas” virzienā, kas sagatavo kvalificētus poligrāfijas māksliniekus. Trešā apakšnozare ir Tekstilmāksla – prasme rīkoties ar krāsu un tekstilmateriālu, iemācoties speciālas tekstilmākslas tehnikas.
2. Vizuāli plastiskās mākslas nodaļa. Tā ietver kompozīcijas studijas un Tēlniecības apakšnozari.

Daugavpils Universitātē iespējams iegūt profesionālā maģistra grādu izglītībā ar specializāciju kādā no izglītības virzieniem. Starp citiem izglītības virzieniem šeit pieejams iegūt kulturoloģijas, vizuālās mākslas un tehniskās grafikas, audiovizuālo mākslu skolotāja profesionālo maģistra zinātnisko grādu.

Savukārt, bakalaura grādu izglītībā piedāvā iegūt Latvijas Lauksaimniecības universitāte Jelgavā (vienīgā augstākā līmeņa izglītības iespēja Zemgales reģionā). Tomēr šajā gadījumā ir atšķirīga profesionālā kvalifikācija, proti, izglītības programmas nosaukums – „Mājas vide un vizuālā māksla izglītībā” un šī programma sagatavo piektā profesionālā kvalifikācijas līmeņa Mājturības un mājsaimniecības skolotājus, kā arī Vizuālās mākslas skolotājus. Šeit studentiem ir iegūst zināšanas tekstilmateriālu mācībā, rokdarbos (adīšana, aušana u.c.), lietišķās inženierzinībās (kokapstrāde, metālapstrāde), vizuālās mākslas zinībās (zīmēšana, kompozīcija, dizains u.c.).

Profesionālā izglītība vizuālajā mākslā

Trešā profesionālā kvalifikācijas līmeņa izglītību Latgales, Kurzemes un Zemgales plānošanas reģionos piedāvā mākslas vidusskolas Latgalē un Kurzemē (sk.2.2.5.tabulu).

2.2.5.tabula

Profesionālās vizuālās mākslas izglītības programmas¹⁵⁰

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	legūstamā kvalifikācija	Piezīmes
Latgale	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Vizuāli plastiskā māksla	Profesionālā kvalifikācija – ilustrators	Mācību laikā audzēkņi apgūst prasmes glezniecībā, dažādu zīmēšanas materiālu izmantošanā, gleznu reprodukcijās, grāmatu mākslinieciskā konstruēšanā, stājmākslas tehnikās – dobspiede, gludspiede, augstspiede (tikai Rēzeknē), avīzes maketa izstrādē un preses grafikā u.c.
Kurzeme	Liepājas Mākslas vidusskola.	Vizuāli plastiskā māksla	Profesionālā kvalifikācija – ilustrators	Mācību laikā audzēkņi apgūst prasmes glezniecībā, dažādu zīmēšanas materiālu izmantošanā, gleznu reprodukcijās, grāmatu mākslinieciskā konstruēšanā, stājmākslas tehnikās – dobspiede, gludspiede, augstspiede (tikai Rēzeknē), avīzes maketa izstrādē un preses grafikā u.c.

Profesionālās ievirzes izglītība vizuālajā mākslā

Profesionālās ievirzes izglītība tiek piedāvāta vairākās izglītības iestādēs. Šīs iestādes vairumā gadījumu ir apvienotas kā mūzikas un mākslas izglītības iestādes. Jāsecina, ka nepastāv izglītības programmu dažādība, proti, tiek piedāvāta viena izglītības programma „Vizuāli plastiskā māksla”. Jāatzīmē arī, ka mūzikas un mākslas skolas mēdz piedāvāt arī atšķirīgas izglītības programmas, piemēram, Bēnes mūzikas un mākslas skola (Auces novadā) īsteno izglītības programmu „Datordizains”.

2.2.5. Kultūras mantojums un kultūras izglītība

Radošo industriju nozarē, kas attiecas uz kultūras mantojumu un kultūras izglītību, var iegūt tikai augstāko izglītību. Šai nozarei piekritīgās izglītības programmas tiek piedāvātas divās pārskata reģiona pilsētās – Daugavpilī un Liepājā (sk.2.2.6.tabulu).

¹⁵⁰ SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums no izglītības iestāžu mājas lapās sniegtās informācijas.

2.2.6.tabula

Augstākās kultūras mantojuma un kultūras izglītības programmas¹⁵¹

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	legūstamā kvalifikācija	Piezīmes
Latgale	Daugavpils Universitāte	Kultūras vēsture un teorija	Humanitāro zinātņu maģistrs	Tas ir augsta līmeņa kultūras vēstures speciālists ar dziļām teorētiskām un praktiskām iemaņām, kas spēj veikt zinātniskās pētniecības darbu izvēlētajā vēstures zinātnes apakšnozarē.
	Daugavpils Universitāte	Vēsture (kultūras vēsture)	Humanitāro zinātņu bakalaurs vēsturē	Programma palīdz studentam izkopt patstāvīgas domāšanas un zinātniski pētnieciskā darba iemaņas, radoši strādāt kultūras vēstures apgūvē un izpētē.
	Daugavpils Universitāte	Austrumeiropas kultūras un biznesa sakari	Humanitāro zinātņu bakalaurs Austrumeiropas kultūras studijās	Cita starpā programma paredz mācības tādos priekšmetos, kā mākslas zinātnes pamati, kultūras vēsture un teorija, kultūras semiotiku.
Kurzeme	Liepājas Universitāte	Baltu filoloģija un kultūra	Humanitāro zinātņu bakalaurs filoloģijā	Papildus literatūrzinātnei, students apgūst Baltijas reģiona kultūras, folkloras pētniecību, kulturoloģijas pamatstudijas.
	Liepājas Universitāte	Kultūras vadība	Profesionālais bakalaurs kultūras vadībā, Kultūras darba vadītāja profesionālā kvalifikācija	Studentiem ir iespēja iemācīties kultūras teorētiskos pamatus, izprast kultūrpolitiku, apgūt kultūras pasākumu scenāriju un režiju veidošanu, producēšanu un vadīšanu.

2.2.6. Neformālās izglītības iegūšanas iespējas reģionos

Papildus formālās izglītības un profesionālās ievirzes izglītības iegūšanai Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos var apgūt vai pilnveidot profesionālās prasmes interešu izglītības iestādēs. Ja formālā izglītība ir sistēma, kas ietver pamatzglītības, vidējās izglītības un augstākās izglītības pakāpes, kuru programmu apguvi apliecina valsts atzīts izglītības vai profesionālās kvalifikācijas dokuments, tad interešu izglītība ir personas individuālo izglītības vajadzību un vēlmju īstenošana neatkarīgi no vecuma un iepriekš iegūtās

¹⁵¹ SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums no izglītības iestāžu mājas lapās sniegtās informācijas.

izglītības. Līdzīga, bet nedaudz atšķirīga ir tālākizglītība, kas balstās uz iepriekš iegūtās izglītības turpināšanu un profesionālās meistarības pilnveidošanu atbilstoši konkrētās profesijas prasībām.

Neformālā izglītība (izglītojoša darbība, kas tiek organizēta ārpus formālās izglītības un veikta atbilstoši sabiedrības interesēm un pieprasījumam, arī interešu izglītība) tiek īstenota vairākos izglītības programmu veidos:

1. Pedagogu tālākizglītība/ profesionālā pilnveide;
2. Profesionālā izaugsme un personīgā attīstība;
3. Profesionālā tālākizglītība;
4. Profesionālā tālākizglītība paralēli vispārējai vidējai izglītībai vai pēc vispārējās vidējās izglītības;
5. Profesionālās pilnveides izglītība.

Neformālās izglītības piedāvājums pētījumā skatāmajā apjomā lielākoties ir tikai vienā izglītības programmu veidā – profesionālā izaugsme un personīgā attīstība (izņēmums ir Mācību centrs „Buts”, skat. turpmāk tekstā). Pēc attiecīgās mācību pabeigšanas tiek saņemta apliecība par attiecīgā izglītības veida programmas apgūšanu.

Ja citās pētījuma sadaļās izglītības iespējas tika skatītas radošo industriju nozaru griezumā, tad neformālās izglītības piedāvājums ērtākas pārskatāmības dēļ tiks aplūkots primāri izvēloties teritoriālo kritēriju.

Valsts kompetento iestāžu licencētas neformālās izglītības programmas (sk.2.2.7.tabula) tiek piedāvātas galvenokārt šādās pašvaldību administratīvajās teritorijās: Rēzeknē, Daugavpilī, Jelgavā, Liepājā, Ventspilī, Jēkabpilī, Balvu novadā, Talsu novadā, Ozolnieku novadā. Nav šaubu, ka neformālās izglītības piedāvājuma klāsts ir apjomīgs arī citās pašvaldībās (teritorijās), tomēr tajās programmās netiek saskatīta saistība ar radošajām industrijām. Pastāv arī vēl viens būtisks apstāklis – neformālo izglītību piedāvā ne tikai valsts un pašvaldību izglītības iestādes, bet lielā arī privātās mācību iestādes – mācību un tālākizglītības centri. Jāatzīst, ka tieši privātās jomas komersanti ātrāk reaģē uz sabiedrību interesējošas izglītības pieprasījumu īpaši neformālās izglītības darbības laukā.

2.2.7.tabula

Neformālās izglītības programmas Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos¹⁵²

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	
Latgale	Balvu tālākizglītības un cilvēkresursu attīstības centrs	<ul style="list-style-type: none"> - Ādas dekoratīvā apdare; - Klūdziņpīšana; - Floristika; - Zīda apgleznošana; - Ziemeļvidzemes keramikas tradīciju kopšana. - Radošās meistardarbnīcas; - Foto meistardarbnīca; - Animācijas studija; - Datoru lietošana (datorgrafika un dizains); - Mājas interjers; - Stils un vizuālā tēla pilnveide; - Aktiermeistarība, režija, skatuves runa; - Skatuves gaismu operators; - DJ kursi; - Ģitārspēles pamatu apgūšana; - Nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana; - Radošo spēļu darbnīcas. 	
	Mācību centrs „Lenoks”	<ul style="list-style-type: none"> - Ainavu dizaineru kursi; - Floristika un ikebana. 	
	Mācību centrs „ERFOLG”	<ul style="list-style-type: none"> - Kultūras pasākumu organizēšanas pamati 	
	SIA „Latgales mācību centrs”	<ul style="list-style-type: none"> - Kultūras pasākumu organizēšanas pamati 	
	Rēzeknes Augstskola	<ul style="list-style-type: none"> - Interjera dizains; - Leļļu teātra nozīme izglītojamo socializācijas procesā; - Radoša pašizpaušme auduma rotāšanas veidos pirmsskolas izglītībā - Dārzu un apstādījumu veidošana. 	
	Dienvidlatgales pašvaldību mācību centrs	<ul style="list-style-type: none"> - Dejas māksla; - Režijas un aktiermeistarības pamatprincipi skolu pedagogu darbā ar skolēnu dramatiskajiem kolektīviem. 	
	SIA „ADA Plus” Mācību centrs	<ul style="list-style-type: none"> - Datorgrafika un dizains. 	
	“A.D.Streem” mācību centrs	<ul style="list-style-type: none"> - Floristikas pamati. 	
	Kurzeme	Profesionālās tālākizglītības un pilnveides izglītības iestāde „Erudito”	„Izgatavo dāvanaņas pats – iepriecini sevi un savus mīļos”
		Liepājas Universitāte	<ul style="list-style-type: none"> - Mākslas terapija; - Šūšanas un rokdarbu sintēze apģērbu darināšanā un pārveidošanā; - Trauku apgleznošana; - Zīda apgleznošana.
Talsu rajona		<ul style="list-style-type: none"> - Dārza dizains; 	

¹⁵² SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums no izglītības iestāžu mājas lapās sniegtās informācijas.

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma
	pieaugušo izglītības centrs	- Kultūras pasākuma kā projekta plānošana un realizācija mūsdienu kultūrvidē.
	Ventspils Augstskola	- Tekstildarbu tradicionālie un netradicionālie risinājumi apģērbā un interjerā mūsdienās.
Zemgale	Jēkabpils tālākizglītības un informācijas tehnoloģiju centrs	- Sabiedriskas attiecības; - Krāsas mūsu dzīvē.
	Zemgales reģiona kompetenču attīstības centrs	- „Adobe Photoshop”; - „CorelDraw Graphics”; „Datordizaina pamati”; „Floristikas darbnīca. Dekorējumi un tematiskās kompozīcijas”; „Floristikas darba pamati”; - „Fotodizaina pamati”; „Fotomākslas darbnīca”; „Ievads sabiedriskajās attiecībās”; - „Mājas interjers komfortam un labsajūtai”; - „Šuj un modelē pati”; „Šūšanas darbnīca. Svētku tērpu šūšana”; - „Šūšanas darbnīca. Vieglā apģērba šūšana”; - „Šūšanas darbnīca. Virsdrēbju šūšana”; - „Tekstilizstrādājumu dekorēšana”; - „Veidojam filmu”; - „Zīda apgleznošana”; - „Zīda un stikla apgleznošana”; - „Publiskā runa un uzstāšanās”.
	Latvijas Lauksaimniecības universitāte	- Datorprojektēšana un vizualizāciju veidošana; - Intervijas plašsaziņas līdzekļiem; - Dārzu un ainavu arhitektūra - Oratora meistardarbnīca - Ziedu kārtšanas māksla.
	SIA „Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centrs”	- Jaunāko tehnoloģiju pielietošana daiļdārzu izveidē un labiekārtošanā.
	Auces novada Pieaugušo izglītības un informācijas centrs	- Digitālo foto un attēlu apstrāde, prezentācija; - Floristika; - Svētkiem, pasākumiem un ikdienai atbilstoša telpu noformēšana - Zīda apgleznošana; - Pērļošana.
	Floristikas skola – meistardarbnīca Grieta	- Floristika.
	Dobeles Pieaugušo izglītības un uzņēmējdarbības atbalsta centrs	- Floristikas pakalpojumi; - Floristikas pamati.

Neformālās izglītības pārskatā ir jāmin viena no lielākajām privātajām mācību iestādēm - Mācību centra „Buts” programmu piedāvājumi, kur apmācības norit vairākās pilsētas Latvijā, tostarp arī pētījuma pārskata reģionā un tieši – Aizkrauklē, Balvos, Bauskā, Daugavpilī, Jelgavā, Jēkabpilī, Kuldīgā, Liepājā, Ludzā, Līvānos, Rēzeknē, Saldū, Talsos, Ventspilī. Starp citām programmām, kas neattiecas uz radošo industriju, mācību centrs piedāvā šādas programmas:

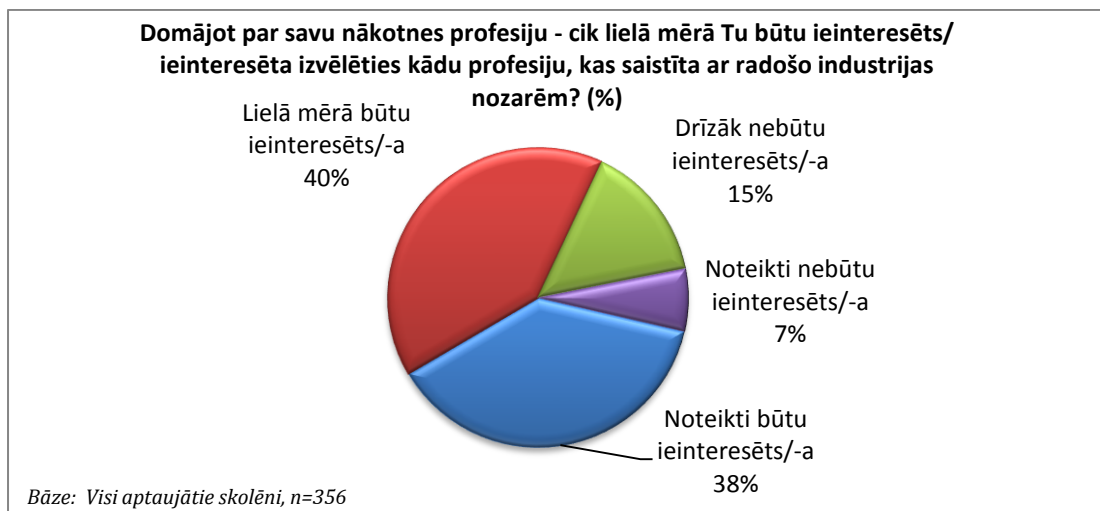
- Fotografēšanas pamati. Programmas veids – Profesionālā izaugsme un personīgā attīstība. Programma ietver ne tikai fotografēšanas tehniku, bet arī fotogrāfiju pēcapstrādi, kompozīcijas nozīmi kadrā u.c.
- Floristika. Programmas veids – profesionālās pilnveides izglītība. Programma ietver prasmes izgatavot galda kompozīcijas, pušķus, veikt telpu noformējumu, izgatavot arī netradicionālos pušķus, dekorus, iesaiņot dāvanas.
- Tērpu konstruēšana un modelēšana. Programmas veids – profesionālās pilnveides izglītība. Apmācību procesā iegūstamās prasmes: izgatavot šūtos izstrādājumus, izvēlēties šim mērķim nepieciešamo tehnoloģiju, veikt apģērba konstruēšanu pēc pasūtītāja vēlmēm u.tml.
- Reklāmas dizains (apmācību norises vietas – Jelgava, Liepāja, Ventspils). Programmas veids – profesionālā tālākizglītība pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības. Mācību procesa rezultātā tiek sagatavoti vizuālās reklāmas noformētāji, kuri darbojas poligrāfijas un izdevējdarbības nozarē, veic reklāmas produkcijas izstrādāšanu, skatlogu noformēšanu, izkārtņu projektu izgatavošanu, poligrāfijas maketu izgatavošanu (bukleti, plakāti, vizītkartes, uzlīmes) pēc dizainera skices vai dizainera vadībā.
- Reklāmas organizēšanas pamati. Programmas veids – profesionālās pilnveides izglītība. Apmācību procesā tiek iepazīti reklāmas principi un to pielietojums, reklāmas pasākumu plānošana, reklāmas pētījumu organizēšana un reklāmas testēšana.
- Daiļdārzniecība un ainavu plānošana (apmācību norises vieta – Jelgava). Programmas veids – Profesionālā izaugsme un personīgā attīstība. Kursu mērķis ir sniegt teorētiskas un praktiskas zināšanas par mūsdienīgi sakoptu, gaumīgi un racionāli izplānotu dārzu.

Šīs sadaļas apskatā ir ietvertas neformālās izglītības iespējas, kas ir licencētas. Tajā pat laikā pašvaldību teritorijās, kur vēsturiski izveidojies tautas namu (kultūras namu) tīkls, lielā skaitā ir dažādas neformālajai izglītībai pielīdzināmas kopas, piemēram, amatierteātri, deju kolektīvi, vokālie un instrumentālie ansambļi u.tml. Iesaistoties šajās aktivitātēs pašvaldību iedzīvotāji pēc būtības pilnveido savas jau esošās prasmes vai rada jaunas prasmes kādā no radošo industriju nozarēm, kas lielākoties notiek amatieru līmenī.

2.2.7. Izglītības pieprasījums reģionos

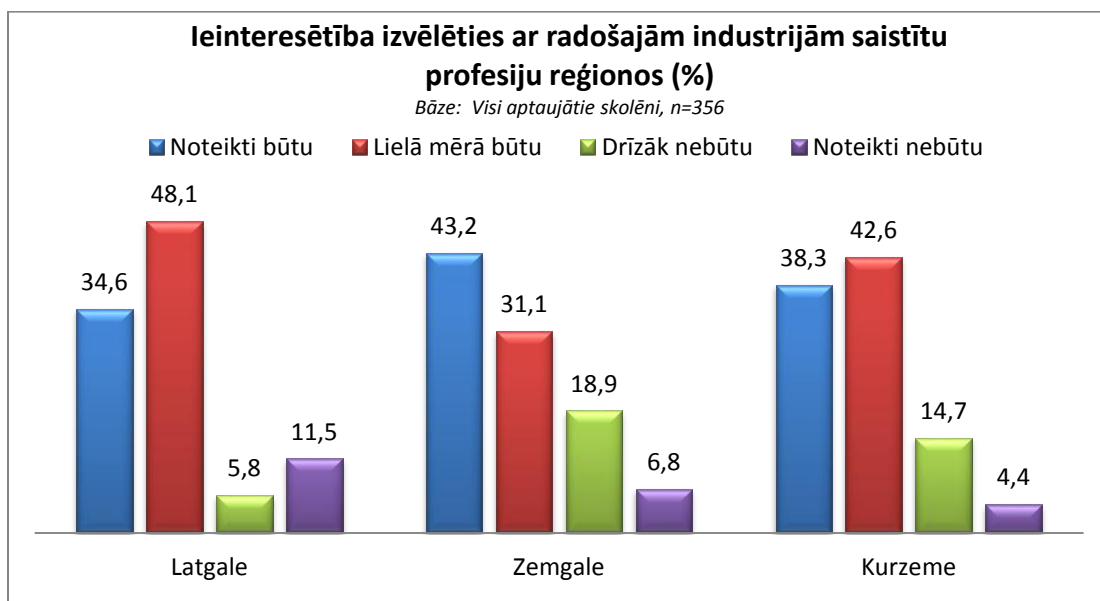
Pētījuma ietvaros tika veikta 14-19 gadus vecu skolēnu aptauja (aptaujas metodoloģija 5.pielikumā), izmantojot interneta vietni www.draugiem.lv. Respondentiem bija jāatbild uz trim jautājumiem (sk.6.pielikumu). Pirmkārt, aptaujas organizētāji vēlējās konceptuāli noskaidrot jauniešu ieinteresētību izvēlēties nākotnes profesiju, kas saistīta ar radošo industriju. Rezultāti parādīja, ka 78% respondentu (sk.2.2.1.attēlu) atbildēja labvēlīgi par interesi saistīt vai lielākā mērā saistīt savu nākotnes profesijas izvēli ar radošo industriju. Tas nozīmē, ka

izglītības iestādēm, kas piedāvā atbilstošas programmas, varētu būt liela motivācija paplašināt izglītības programmu piedāvājumu, veidot jaunas izglītības programmas un kvalitatīvi pilnveidot esošās.

2.2.1.attēls. Skolēnu aptaujas rezultāti – ieinteresētība izvēlēties profesiju, kas saistīta ar radošo industriju nozarēm.¹⁵³

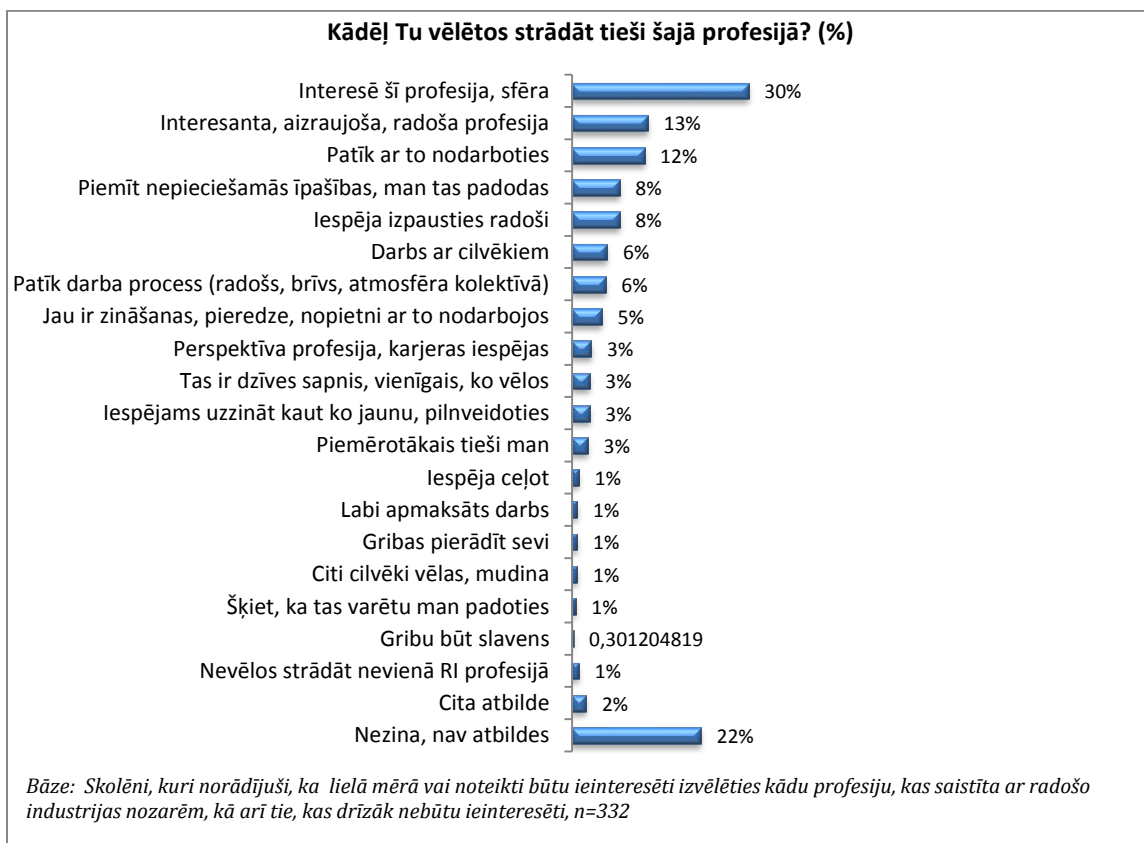
Vērtējot aptaujas rezultātus reģionu griezumā, var secināt, ka jauniešu interese ir līdzīgi augstā līmenī gan Latgalē – gandrīz 83%, gan Zemgalē – vairāk kā 74%, gan Kurzemē – 81% (sk.2.2.2.attēlu). Lai gan potenciālo studēt gribētāju attiecīgajā jomā procentuāli ir daudz arī Zemgalē, tomēr radošo industriju jomas profesijas iegūšanas iespējas tieši Zemgales reģionā (nosacīti un salīdzinājumā ar pārējiem reģioniem) ir mazākas.

2.2.2.attēls. Skolēnu aptaujas rezultāti - ieinteresētība izvēlēties profesiju, kas saistīta ar radošo industriju nozarēm, atkarībā no reģiona.¹⁵⁴

¹⁵³ SIA „NK Konsultāciju birojs” veiktā aptauja pētījuma vajadzībām.

Otrkārt, ir svarīgi uzzināt motivāciju, kas mudina jauniešus izvēlēties radošu profesiju. Kā zināms, motivācija lielākoties veidojas no respondentu subjektīvā viedokļa par izvēlēto profesiju. Savukārt, jebkurš subjektīvs viedoklis ir nestabils, mainīgs un lielā mērā atkarīgs no ārējo apstākļu ietekmes. Starp šiem apstākļiem var būt ne tikai valsts politika attiecībā uz finansējumu un atbalstu radošo industriju jomai, vai piedāvātās izglītības programmas kvalitāte, bet arī vispārēja šīs profesijas vai profesijas pārstāvju popularitāte sabiedrībā. Aptauja parādīja, kā iemesli konkrētās radošās profesijas izvēlei visbiežāk tiek minēta personīgā interese par konkrēto jomu, ļoti reti kā iemeslus minot karjeras iespējas, labu atalgojumu vai tml. (sk.2.2.3.attēlu).

2.2.3.attēls. Skolēnu aptaujas rezultāti – motivācija izvēlēties profesiju, kas saistīta ar radošo industriju nozarēm.¹⁵⁵

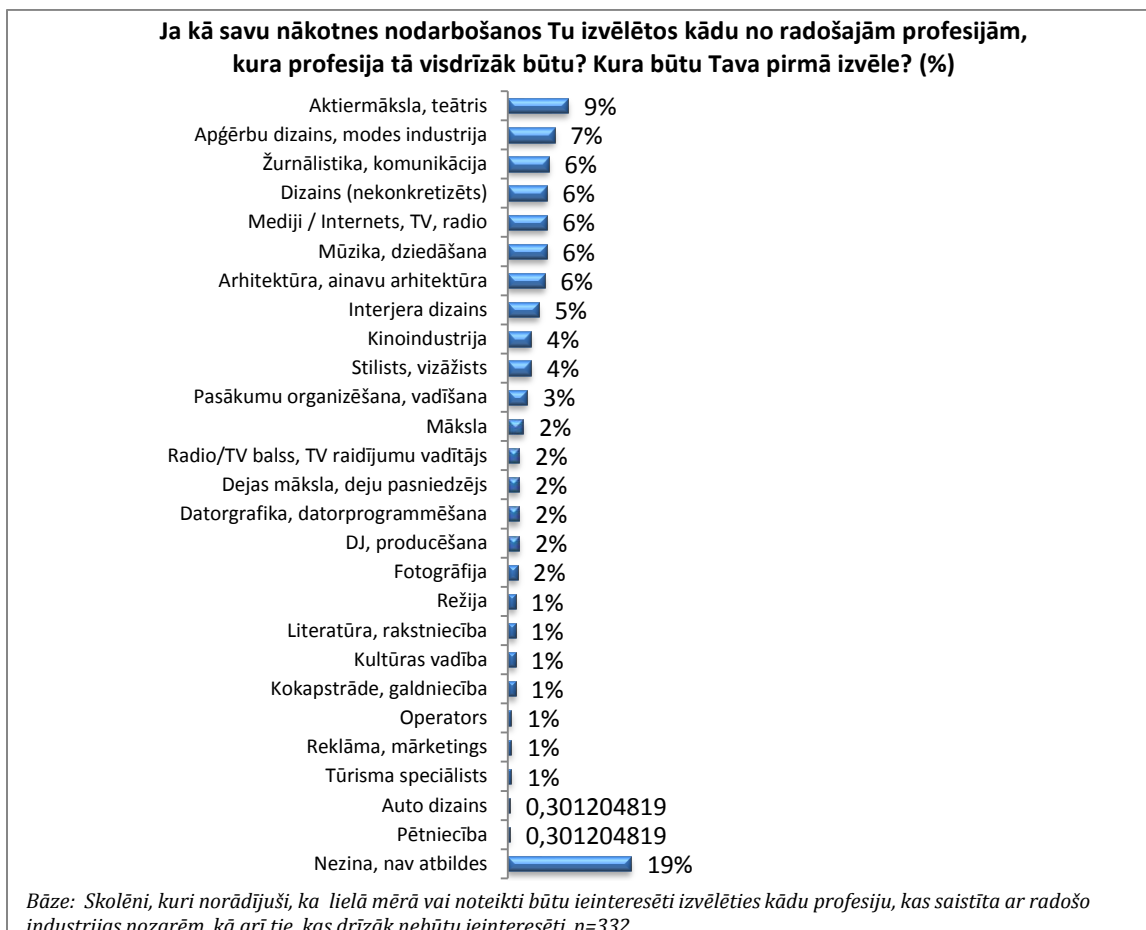
Galvenie iemesli, kādēļ studenti izvēlējušies radošo nozaru specialitāti, ir - interesants darbs (66%), vēlme izkopt savus talantus (45%), interesants mācību programmas saturs (42%), kā arī iespēja saņemt stipendiju (40%).

Trešais jautājums tika vērsts uz to konkrēto radošo profesiju noskaidrošanu, kuras būtu jauniešu primārās izvēles statusā. Arī uz šo jautājumu bija iespējams sniegt vairākas atbildes. Attiecībā uz tām profesijām, kuru apgūšanai reģionos pastāv izglītības programmu piedāvājums, aptaujas rezultāti pētījumā tiek atspoguļoti attiecīgajā sadaļā, tā veidojot pilnīgāku priekšstatu par piedāvājuma un pieprasījuma samērību. Tomēr jauniešu

¹⁵⁴ SIA „NK Konsultāciju birojs” veiktā aptauja pētījuma vajadzībām.

¹⁵⁵ SIA „NK Konsultāciju birojs” veiktā aptauja pētījuma vajadzībām.

izvēle skar arī tādas profesijas, kuru apguves iespējas reģionos praktiski nepastāv un jauniešiem ir jāmeklē izglītības iespējas citur (sk.2.2.4.attēls). Pie tām pieder kino industrijas joma, režija un operatora darbs.

2.2.4.attēls. Skolēnu aptaujas rezultāti –profesiju, kas saistīta ar radošo industriju nozarēm, izvēle.¹⁵⁶

Pieprasījumu pēc izglītības programmām nosaka arī studētgrībētāju skaits (sk.2.2.8.tabulu).

2.2.8.tabula

Pieprasījums pēc izglītības programmām atsevišķās izglītības iestādēs¹⁵⁷

Iestāde	Izglītības programma	Plānotais studentu skaits 2011./2012.	Pieteikušos studentu skaits	Studē (1.kursā)	Konkursa koeficients
Daugavpils Universitāte	Māksla (bakalaura). Pilna laika studijas.	21	22	8	1,05
	Māksla (bakalaura). Nepilna laika studijas	15	3	0	0,2
	Mūzikas skolotājs (bakalaura). Pilna laika studijas.	16	28	5	1,75

¹⁵⁶ SIA „NK Konsultāciju birojs” veiktā aptauja pētījuma vajadzībām.

¹⁵⁷ Izglītības iestāžu sniegtā informācija.

lestage	Izglītības programma	Plānotais studentu skaits 2011./ 2012.	Pieteikušos studentu skaits	Studē (1.kursā)	Konkursa koeficients
	Mūzikas skolotājs (bakalaura). Nepilna laika studijas.	15	2	0	0,1
	Profesionālās izglītības mūzikas skolotājs (bakalaura). Pilna laika studijas.	18	32	13	1,8
	Profesionālās izglītības mūzikas skolotājs (bakalaura). Nepilna laika studijas.	18	3	0	0,15
	Datordizains. Pilna laika studijas.	37	127	21	3,45
	Datordizains. Nepilna laika studijas.	30	6	0	0,2
	Mākslas menedžments. Pilna laika studijas.	28	97	8	3,45
	Mākslas menedžments. Nepilna laika studijas.	24	2	0	0,1
	Austrumeiropas kultūras un biznesa sakari. Pilna laika studijas.	25	23	12	0,9
	Austrumeiropas kultūras un biznesa sakari. Nepilna laika studijas.	25	7	0	0,3
	Vēsture (kultūras vēsture)	19	35	9	1,85
	Kultūras vēsture un teorija.	19	7	5	0,35
	Vidējās izglītības skolotājs ar specializāciju vienā no virzieniem.	22	6	2	0,25
	Profesionālās izglītības mūzikas skolotājs (maģistrs).	15	3	1	0,2
	Profesionālo mūzikas priekšmetu skolotājs (maģistrs).	15	8	8	0,55
	Māksla (maģistrs). Pilna laika studijas.	10	17	11	1,7
	Māksla (maģistrs). Nepilna laika studijas.	15	0	0	0
Austrumlatgales profesionālā vidusskola	Interjera noformētājs.	18	18	18	1
Latvijas Lauksaimniecības Akadēmija	Ainavu arhitektūra (doktorantūra).			2	
	Ainavu arhitektūra (maģistrs).	6	8	8	1,35
	Ainavu arhitektūra un plānošana.	37	85	33	2,3
	Mājas vide un vizuālā māksla izglītībā. Pilna laika studijas.	18	42	14	2,35
	Mājas vide un vizuālā māksla izglītībā. Nepilna laika studijas.	10	9	0	0,9
Liepājas mākslas vidusskola	Visās programmās kopā		72	44	1,65
Rēzeknes Augstskola	Vides dizains			8	7,4
	Interjera dizains			16	6

Vislielākais pieprasījums ir pēc programmām, kas saistītas ar vides dizainu, datordizainu un mākslas menedžmentu.

2.2.8. Izglītības kvalitāte reģionos

Absolūtais vairākums darba devēju - 76% - novērtē, ka radošo profesiju pārstāvju iegūtā izglītība atbilst iestādes/ uzņēmuma vajadzībām. Tai pat laikā 66% darba devēju min arī kādus vēlamus uzlabojumus radošo industriju pārstāvju izglītības ieguves procesā un saturā. Salīdzinoši visbiežāk tiek norādīts uz diviem vēlamajiem uzlabojumiem - izglītības procesā lielāku uzsvāru likt uz praktisko iemaņu iegūšanu (19%), kā arī esošajiem darbiniekiem nodrošināt tālākapmācības (14%) (sk.9.pielikumu).

Studiju vidi un kvalitāti aptaujātie studenti vērtē izteikti pozitīvi lielākajā daļā anketā iekļauto aspektu. Vispozitīvāk novērtēta pasniedzēju, pedagogu kvalifikācija (94%), pasniedzēju, pedagogu ieinteresētība mācību procesā (88%) un izglītības kvalitāte kopumā (92%). Savukārt salīdzinoši vairāk negatīvo vērtējumu sniegts par mācību vidi, telpām (25% negatīvo vērtējumu), materiāli tehnisko nodrošinājumu (23%) un ārpusmācību aktivitātēm (15%).

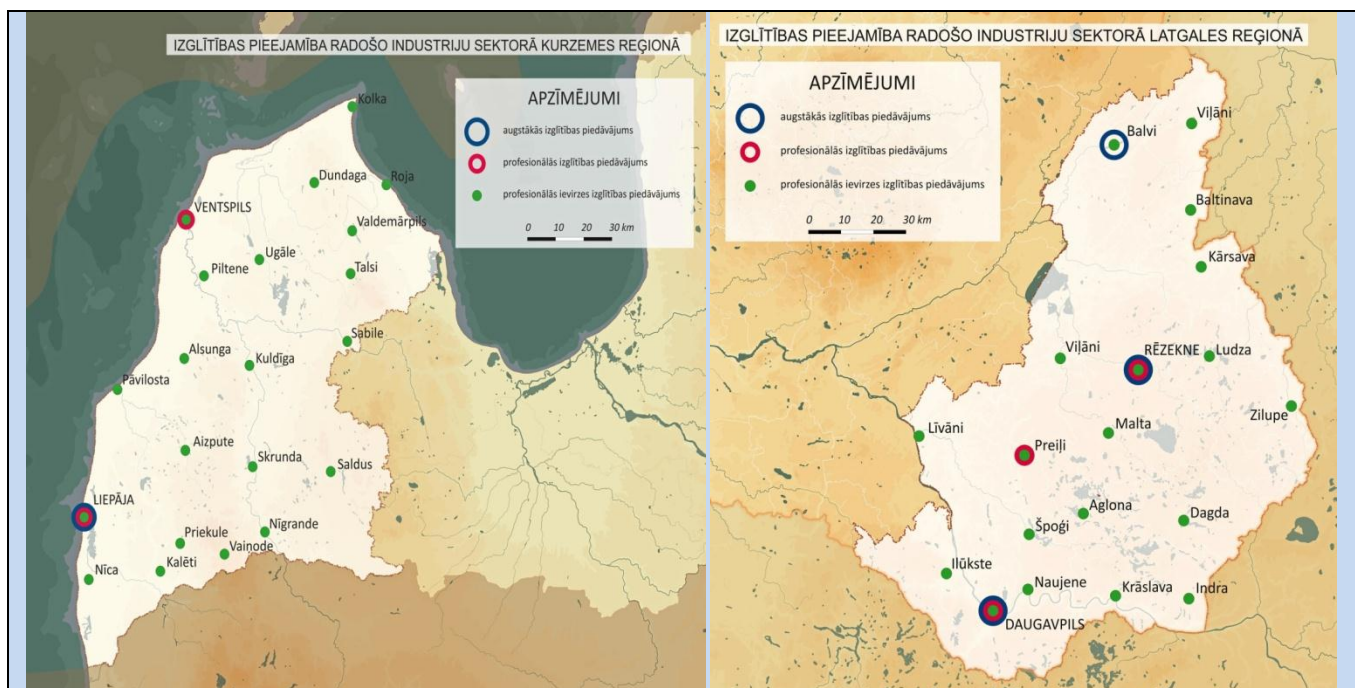
Pozitīvi vērtēti arī iegūstamās izglītības noderīgums karjeras veidošanā (89%), praktiskā pielietojamība (88%) un ieguldījums individuālo spēju attīstībā (91%). Savukārt salīdzinoši vairāk negatīvo novērtējumu saņemts par - iegūstamās izglītības nodrošinātajām iespējām atrast darbu savā specialitātē (22% negatīvo vērtējumu) un izglītības konkurētspēju darba tirgū (18%).

Galvenie iemesli, kādēļ aptaujātie izvēlējušies studēt tieši radošo nozaru specialitātē visbiežāk saistīti ar mācību procesu un pasniedzējiem (46%) - specialitātei atbilstoša mācību programma, pārdomāta mācību slodze, praktiski pielietojamas zināšanas, - kā arī studiju vidi, telpām (37%) - telpu remonts, mūsdienīgas telpas, plašas telpas. Augstskolu studentiem svarīgāki izvēles faktori ir mācību process un pasniedzēji, kamēr profesionālo mācību iestāžu studentiem - studiju vide un telpas.

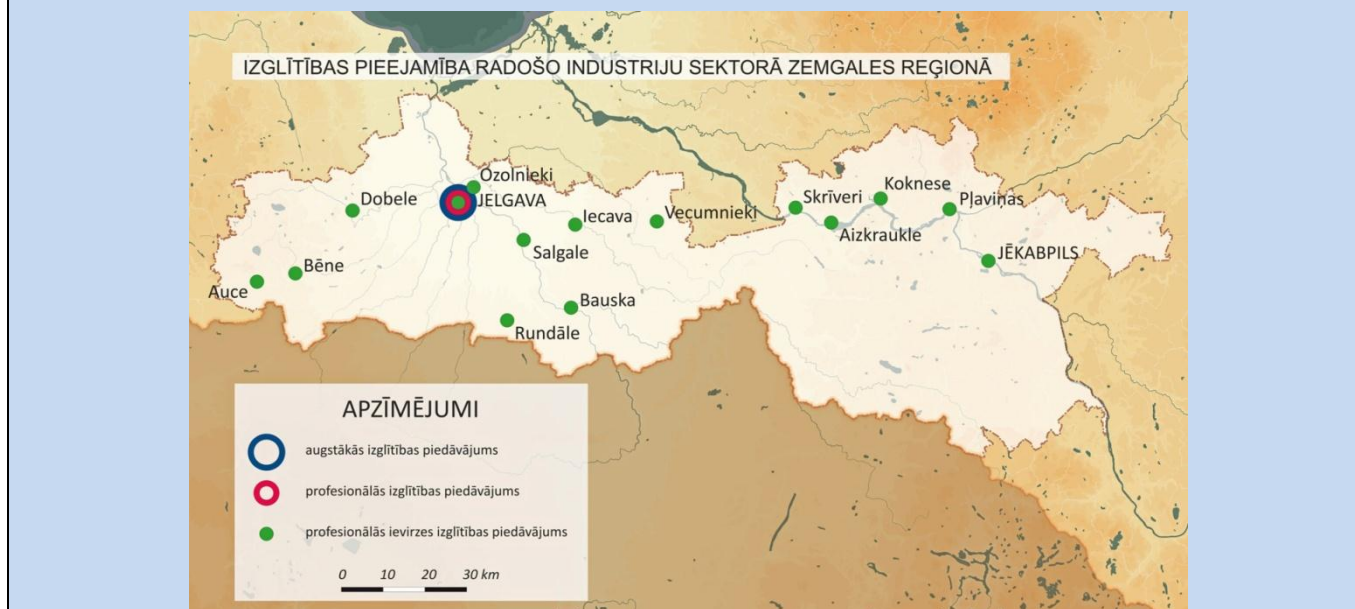
SECINĀJUMI

Labākās izglītības iegūšanas iespējas arhitekta un dizainera specialitātēs ir koncentrētas lielākajās Kurzemes, Zemgales un Latgales pilsētās: Jelgavā, Rēzeknē, Daugavpilī un Liepājā, taču šīm specialitātēm pietuvinātas izglītības programmas netiek piedāvātas samērā plašajā mākslas skolu tīklā profesionālās ievirzes izglītības līmenī.

Pētījumā secināts, ka televīzijas, radio un interaktīvo mediju, izdevējdarbības, reklāmas un izpildītājmākslas profesijas nav iespējams apgūt Rēzeknē, Jelgavā un Ventspilī; izņēmums ir Liepāja, kas šajās jomās piedāvā progresīvas, radošajām industrijām nepieciešamas programmas.

Mūzika ir vispopulārākā radošo industriju nozare ar visplašāko izglītības programmu piedāvājumu reģionos. Savukārt vizuālās mākslas augstākās izglītības un profesionālās izglītības studijas galvenokārt ir koncentrētas Latgalē (Daugavpilī un Rēzeknē) un Kurzemē (Liepājā). Kopumā tiek secināts, ka Zemgalē ir vismazākais piedāvājums radošo industriju specialitāšu apguvei.

3. Vide un infrastruktūra radošo industriju attīstībai

Radošo industriju vidi veido gan tas, kāda infrastruktūra ir pieejama radošo industriju uzņēmumiem un radošajiem profesionāļiem, gan tas, kādi kultūras un citi pasākumi notiek attiecīgajās teritorijās un ko attiecīgās pašvaldības un reģioni dara, lai veicinātu to attīstību.

3.1. Infrastruktūra radošo industriju attīstībai

Visos novadu centros pieejami kultūras nami/centri, kuru telpas iespējams izmantot radošo industriju pārstāvju darbu izstādīšanai, semināru, plenēru organizēšanai. Telpas tiek iznomātas, telpās pieejamas apgaismošanas un apskaņošanas iespējas dažādu radošu pasākumu organizēšanai (izstādes, semināri), radošās darbnīcas un tml.

3.1.1. Zemgales plānošanas reģions

Biznesa inkubatori

Pilnsabiedrība „JIC Biznesa inkubators”

Atrodas: Jelgavā, Jēkabpilī, Aizkrauklē un Dobelē.

Biznesa inkubatorā atrodas vairāki radošo industriju uzņēmumi:

- KUKUU (Bērnu dizaina mēbeles);
- Tennio.com (Tenisa menedžmenta online spēle);
- Mailigen (interneta mārketing);
- Beekid (bērnu apģērbs);
- Glasstyle (stikla konstrukcijas);
- MK Dizains (bērnu rotaļu laukumi);
- Veritweet (mikroblogošana pakalpojums);
- The Best Magazine (sporta žurnāls);
- Froto (preču un pakalpojumu meklētājs);
- Pakoline (kartona iepakojumi).

Biznesa inkubators piedāvā:

- Finansējumu pakalpojumiem, kuri nepieciešami biznesa izaugsmei (piemēram, telpu noma un apsaimniekošana; komunikāciju pakalpojumi; sekretariāta pakalpojumi; biznesa vadības atbalsta konsultācijas; sadarbības organizēšana utt.);
- Biznesa modeļa pilnveidošanu;
- Finansējumu investīcijām un apgrozāmajiem līdzekļiem;
- Kontaktu veidošana un pieredze apmaiņas pasākumus.

Kultūras centri

Gandrīz katrā pašvaldībā ir vairāki kultūras centri, kuros darbojas deju, vokālie un citi amatiermākslas kolektīvi. Kultūras centros galvenokārt tiek piedāvāts radošo industriju un citu nozaru pārstāvjiem iznomāt/izīrēt tā zāles (sk.12.pielikuma 1.tabulu).

Mākslas studijas

Mākslas studijas, galerijas un saloni galvenokārt tiek piedāvāti pilsētās (sk.3.1.1.tabulu).

3.1.1.tabula

Mākslas studiju/galeriju un salonu piedāvājums Zemgales plānošanas reģionā¹⁵⁸

Novads/ Pilsēta	Nosaukums	Infrastrukturās raksturojums un piedāvātie pakalpojumi	Piedāvāto pakalpojumu izmaksas
Jelgava	Mākslas studija „Mansards”		
Auces	Vecauces pils bērnu un jauniešu mākslas studija		
Dobeles	Dobeles Amatu māja	Mākslas salons, izstāžu zāle. Amatu prasmju un zināšanu apgūšana, demonstrēšana, nodošana: aušana, adīšana, tamborēšana, pīšana, mezglošana, filcēšana, rotu darināšana, izšūšana, pārjošana, karošu grebšana, zālišu zinības un latviešu tautas virtuve. Izstādes – amatnieku un mākslas darbi – pastāvīgas ekspozīcijas. Amatnieku plenēri – katru otro gadu. I Starptautiskais amatnieku plenērs 2011. gada jūlijā. Amatnieku meistarklases – divas reizes gadā (janvārī, jūlijā).	Vakarēšana - vienu reizi mēnesī. Gadatirgi - četras reizes gadā – Jurģu tirgus (aprīlī), Zāļu tirgus (jūnijā), Mārtiņdienas tirgus (novembrī), Ziemassvētku tirgus (decembrī). Amatu prasmju darbnīcas ar amatniekiem katru dienu, izņemot brīvdienas. Amatnieku „ēnu dienas”- tikšanās un pieredzes apmaiņa amatniekiem vienu reizi gadā.
Auces	Raita Junkera mākslas studija	Mākslas galerija.	
Bauskas	Māra Brežes darbnīca Mākslas salons/galerija	Mākslas salons	
Bauskas	Meistars Gothards Mākslas salons/	Mākslas salons	

¹⁵⁸ SIA „NK Konsultāciju birojs” ekspertu apkopotā informācija no internetā pieejamās informācijas un infrastruktūras īpašnieku/valdītāju sniegtā informācija.

Novads/ Pilsēta	Nosaukums	Infrastrukturā raksturojums un piedāvātie pakalpojumi	Piedāvāto pakalpojumu izmaksas
Jēkabpils	galerija		
	Mākslas galerija MANS'S	Mākslas galerija	
Jelgava	Salons "Pils putns"	Mākslas salons	
Jelgava	Galerija "Suņa taka"	Mākslas galerija	
Viesītes	Izstāžu zāle Viesītes kultūras pilī	Izstāžu zāle	

Darbnīcas, radošās rezidences

Darbnīcas un radošās rezidences lielākoties piedāvā līdzdarboties dažādos radošos procesos. Lielākā daļa ir saistīta ar amatniecību (sk.12.pielikuma 2.tabulu).

Citi objekti

Daudzās pašvaldībās ir viena vai vairākas estrādes, taču to kvalitāte un izmantošanas iespējas radošo industriju uzņēmumiem ir ļoti dažāda (sk.12.pielikuma 3.tabulu). Ir estrādes, kas ir labā stāvoklī un kur regulāri notiek pasākumi.

Zemgales plānošanas reģionā ir pieejama arī cita infrastruktūra (3.1.2.tabula).

3.1.2.tabula

Infrastrukturā piedāvājums Zemgales plānošanas reģionā¹⁵⁹

Novads/ Pilsēta	Nosaukums	Infrastrukturā raksturojums un piedāvātie pakalpojumi	Piedāvāto pakalpojumu izmaksas
Jelgava	Zemgales Olimpiskais centrs	<ul style="list-style-type: none"> - Multifunkcionāla zāle, - Pasākumu zāle, - Konferenču zāle. <p>Zemgales Olimpiskajā centrā izbūvēta mūsdienīgām prasībām un vajadzībām atbilstoša semināru un konferenču zāle. Konferenču zālē ir uzstādīta mūsdienīga audio vizuālā aparatūra</p>	
Krustpils	Krustpils	Krustpils saliņas infrastruktūra,	Reklāmas pasākumiem -Ls

¹⁵⁹ SIA „NK Konsultāciju birojs” ekspertu apkopotā informācija no internetā pieejamās informācijas un infrastruktūras īpašnieku/valdītāju sniegtā informācija.

Novads/ Pilsēta	Nosaukums	Infrastrukturās raksturojums un piedāvātie pakalpojumi	Piedāvāto pakalpojumu izmaksas
	saliņa	iznomājamajā platībā ietilpst zaļā zona un labiekārtoti objekti.	<p>70,00/stundā</p> <p>Komerčiāliem pasākumiem (koncertaģentūras, producentu kompānijas u.c.) pie prognozējamā apmeklētāju skaita līdz 500 - Ls 60,00/stundā</p> <p>Pie prognozējamā apmeklētāju skaita virs 500 - Ls 85,00/stundā</p> <p>Bērnu pasākumiem - Ls 35,00/stundā</p> <p>Labdarības pasākumiem -Ls 10,00/stundā</p> <p>Samaksa par elektroenerģijas piegādi tiek aprēķināta atsevišķi pēc elektroenerģijas skaitītāja rādījumiem.</p>
Jelgava	Tehnoloģiju un zināšanu pārneses centrs	<p>Tehnoloģiju un zināšanu pārneses centra mērķis ir veicināt zinātnieku un komercsabiedrību sadarbību, intelektuālā īpašuma aizsardzību un pētniecības rezultātu komercializāciju Latvijas lauksaimniecības universitātē (LLU). Sistemātiski apzināt esošo un mērķtiecīgi attīstīt nepieciešamo pētniecības kompetenci LLU, tādejādi ieguldot zināšanu ekonomikas attīstībā.</p> <p>LLU Intelektuālā īpašuma apzināšana un komercializācijas veicināšana.</p> <p>Uzņēmēju pieprasījumu apzināšana pēc pētniecības rezultātiem gan Zemgales reģionā, gan arī visā Latvijā, kā arī LLU iespējas sniegt pētniecības un produktu attīstības pakalpojumus atbilstoši uzņēmēju vajadzībām. Komerčiāli pielietojamu LLU pētījumu iespēju piedāvāšana uzņēmumiem, valsts un sabiedriskajām organizācijām un citus pētniecības un zinātniskās kompetences intensīvus pakalpojumus.</p> <p>Informācijas nodrošināšana zinātnieku un uzņēmumu sadarbības veicināšanai, kas sekmēs privātā sektora finansējuma pieplūdumu pētnieciskajiem darbiem.</p>	<p>Universitāšu tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti piedāvā visdažādākā veida konsultācijas, zinātniskās izstrādes un sadarbības iespējas, katras konkrētās universitātes kompetenču ietvaros. Cenas ir ļoti dažādas - tas atkarīgs no nepieciešamo resursu apjoma.</p>

3.1.2. Kurzemes plānošanas reģions

Biznesa inkubatori

Nodibinājums „Ventspils Augsto tehnoloģiju parks”

Biznesa inkubators ir Ventspils Augsto tehnoloģiju parka (VATP) struktūrvienība, kas piedāvā telpas un atbalsta pakalpojumus uzņēmumiem to pirmajos darbības gados.

VATP Biznesa inkubators darbojas Ziemeļkurzemē. Tā filiāles atrodas Ventspilī un Talsos, un tajā darbojas gandrīz 50 jaunie uzņēmumi (no tiem gandrīz puse radošo industriju uzņēmumi), no tiem radošajās industrijās darbojas:

- [Apps & Soft](#) (Grafiskā dizaina izstrāde mobilajām aplikācijām un programmatūrai);
- [Intelligence media group](#) (Mājas lapu izstrāde; datu bāžu veidošana; servera uzturēšanas pakalpojumi);
- [ITH Group](#) (Web bāzētu aplikāciju un mājas lapu izstrāde, automatisko datu nolasīšanas risinājumi un citi IT pakalpojumi un risinājumi);
- [Latvisoft](#) (Mobilo aplikāciju izstrāde);
- [Lemewe collection](#) (Aksesuāru un apģērbu ražošana; biznesa dāvanu un suvenīru izgatavošana);
- [Mākslas perons](#) (Oriģināli un kvalitatīvi mākslas darbi pēc pasūtījuma un internetā, dizaineru, mākslinieku un interjera speciālistu pakalpojumi);
- [Molips](#) (Mājas lapu izstrāde, informācijas sistēmu projektēšana un ieviešana un citi IT risinājumi);
- [MWF](#) (Rūpnieciska dizaina mēbeļu projektēšana un ražošana no masīvas koksnes);
- [RJ car design](#) (Automašīnu interjera un vizuālā tēla uzlabošana);
- [SENET](#) (Web aplikāciju izstrāde);
- [Singing toys](#) (Mīkstās rotaļlietas ražošana- lācītis, kas atskaņo latviešu tautas šūpuļdziesmu);
- [Sketch](#) (Grafiskā dizaina pakalpojumi, maketēšana, dizaina risinājumi);
- [SkyPromo](#) (Inovatīvu un spilgtu informācijas tehnoloģiju produktu izstrāde);
- [Sveču darbnīca](#) ("Pilns sveču pagatavošanas komplekts" produkta ražošana);
- [Textile 4U](#) (Sieviešu veļas produkcijas izstrāde un ražošana);
- [Varu Pats](#) (Portāla varupats.lv attīstīšana (portāla galvenā mērķauditorija ir būvniecības amatieri));
- [VentaCrew](#) (Web aplikāciju, mājas lapu izstrāde, multimediju risinājumi, konsultācijas mājas lapu un lietojumprogrammu projektēšanā un izstrādē, kā arī citi IT pakalpojumi);
- [Baltic Textile Production](#) (Tekstilizstrādājumu ražošana; specializējas sieviešu veļas izstrādē un ražošanā);
- [Petersoon](#) (Mediju platforma internetā, kas apkopo TV, radio un rakstošos medijus).

Biznesa inkubators piedāvā gan infrastruktūru, gan sekretariāta pakalpojumus, gan konsultācijas (sk.3.1.3.tabulu).

3.1.3.tabula

Biznesa inkubatora pakalpojumi¹⁶⁰

Pakalpojums	Pakalpojuma apjoms
Infrastruktūras pakalpojumi	<ul style="list-style-type: none"> - Modernas biroja telpas - Mūsdienīgs biroja aprīkojums - datortehnika, biroja mēbeles - Komunālie pakalpojumi - Internets
Sekretariāta pakalpojumi	<ul style="list-style-type: none"> - Juridiskās adreses nodrošināšana (bezmaksas) - Atbalsts uzņēmuma reģistrēšanā - Biroja tehnika – printeris, kopētājs, skeneris, fakss - Vēstuļu nosūtīšana un saņemšana - Telefonpakalpojumi - Konferenču aprīkojums - Pieeja laboratorijām - Pieeja sanāksmju zālēm
Konsultāciju pakalpojumi	<ul style="list-style-type: none"> - Biznesa vadības konsultācijas – biznesa plāna sagatavošana, grāmatvedība, atbalsta instrumenti un papildu privātā finansējums piesaiste, juridiskie pakalpojumi, pārdošanas un mārketinga konsultācijas - Sadarbības organizēšana vietējā un starptautiskā mērogā - Personāla atlases pakalpojumi - Specializētas juridiskās konsultācijas - Starptautiskā marketinga pakalpojumi - Tehnoloģiju/ tehnoloģiskās konsultācijas - Jaunu tehnoloģiju un inovatīvu produktu attīstīšana – prototipēšana, konstruēšana, sertificēšana, testēšana - Laboratorijas iekārtu izmantošana - Dizaina konsultācijas - Papildu publiskā finansējuma piesaistīšana – ES finansējums, granti, sēklas kapitāls - Uzņēmumu IT sistēmu ieviešana - Uzņēmēju apmācības - Citi pakalpojumi – mentorings, ekspertu un augsta līmeņa vadītāju atbalsts, kontaktbiržas, pieredzes apmaiņas un zināšanu bagātināšanas pasākumi u.c.

lestājoties biznesa inkubatorā (BI), jaunajam komersantam tiek noteikta atbalsta intensitāte jeb atlaides lielums par saņemtajiem pakalpojumiem un konsultācijām (sk.3.1.5.tabulu).

¹⁶⁰ Biznesa inkubatora mājas lapā pieejamā informācija.

3.1.5.tabula

Biznesa inkubatora atbalsta intensitātes¹⁶¹

Inkubācijas gads	Maksimālā atbalsta intensitāte (atlaide % no uzņēmumu izmaksām)		
	lestājoties BI, uzņēmuma vecums līdz 1 gadam	BI, uzņēmuma vecums 1-2 gadi	lestājoties BI, uzņēmuma vecums 1-2 gadi
1. gads	85%		80%
2. gads	60%		55%
3. gads	40%		35%
4. gads	10%		10%

Biznesa inkubatora noteiktās prioritārās darbības jomas:

- Informācijas tehnoloģijas
- Vides tehnoloģijas
- Telekomunikācijas
- Elektronika
- Mašīnbūve
- Rūpnieciskā automatizācija
- Datordizains
- Kosmosa tehnoloģijas

VATP gan atzīmē, ka var nākt uz biznesa inkubatoru arī ar citā idejām.

SIA „Kurzemes Biznesa inkubators”

Sniedz inkubācijas pakalpojumus Liepājā, Kuldīgā un Saldū. Biznesa inkubatora galvenie mērķi ir:

- veicināt sadarbību starp izglītības un zinātnes institūcijām no vienas puses un ražošanu no otras puses;
- veicināt jaunu tehnoloģisku un uz zināšanām balstītu produkciju ražojošu mazo uzņēmumu veidošanos;
- veidot kontaktus starp pētnieciskām laboratorijām un rūpniecību;
- veicināt mazo uzņēmumu starptautisko sadarbību ar nolūku ražot augstas kvalitātes konkurētspējīgus produktus un radīt jaunas darba vietas kvalificētiem speciālistiem un pētniekiem;
- veicināt inovācijai atvērtas sabiedrības veidošanos.

Inkubators piedāvā šādus pakalpojumus:

- Telpu nomu un apsaimniekošanu (biznesa inkubatora filiālēs un Liepājas Universitātē);
- Aprīkotu darbavietu noma;
- Komunikāciju pakalpojumi;
- Sekretariāta pakalpojumi;
- Biznesa plāna izvērtēšanas un sagatavošanas konsultāciju pakalpojumi;

¹⁶¹ Biznesa inkubatora mājas lapā pieejamā informācija.

- Grāmatvedības pakalpojumi;
- Papildus finansējuma piesaistīšanas pakalpojumi;
- Pārdošanas un mārketinga konsultācijas;
- Juridiskie pakalpojumi;
- Sadarbības organizēšana vietējā un starptautiskā līmenī;
- Personāla atlases pakalpojumi;
- Tehnoloģiju konsultācijas;
- Prototipēšana, sertificēšana, konstruēšana;
- Laboratoriju iekārtu izmantošana;
- Dizaina konsultācijas utt.

Biznesa inkubatora pakalpojumu sniedz arī radošo industriju uzņēmumi. Biznesa inkubatorā ir šādi radošo industriju uzņēmumi:

- *City Network* (IT risinājumi);
- *Gods un ...* (Teatrālu uzvedumu veidošana);
- *Bogema Lingerie* (Uzņēmums ražo kokvilnas apakšveļu topošajām un jaunajām māmiņām, kā arī figūras korekcijas izstrādājumus);
- *Wooly World* (rotaļlietu ražošana);
- *i-solutions* (IT risinājumi ēdināšanas uzņēmumiem);
- *Design Vulgaris* (rūpnieciskā dizaina uzņēmums);
- *Rietumu ziņas* (Uzņēmuma darbības pamatā ir inovatīva pieeja ziņu un jaunumu satura radīšanai, izmantojot dažādus jaunāko tehnoloģiju iespējas – skaņa, video, attēli);
- *CCS social media agency* (Sabiedriskās attiecības un reklāma);
- *Goldfish solutions* (IT risinājumi);
- *Bool Games* (mobilo spēļu izstrāde);
- *MGS Factory* (rotaļlietu ražošana);
- *DTT Solutions* (apskaņošanas, gaismošanas, telpu noformēšanas, foto un video pakalpojumi).

Kultūras centri

Gandrīz katrā pašvaldībā ir vairāki kultūras centri, kuros darbojas deju, vokālie un citi amatiermākslas kolektīvi. Kultūras centros galvenokārt tiek piedāvāts radošo industriju un citu nozaru pārstāvjiem iznomāt/izīrēt to zāles (sk.12.pielikuma 4.tabulu). Daudzos kultūras centros pakalpojumi vietējiem iedzīvotājiem un uzņēmējiem tiek sniegti par pazeminātu maksu.

Mākslas studijas un saloni

Mākslas studijas, galerijas un saloni galvenokārt tiek piedāvāti pilsētās (sk.12.pielikuma 5.tabulu).

Darbnīcas un radošās rezidences

Darbnīcas un radošās rezidences lielākoties piedāvā līdzdarboties dažādos radošos procesos. Kurzemes plānošanas reģionā darbnīcas un radošās rezidences ir saistītas ne tikai ar amatniecību, bet arī ar literatūru un citām mākslas nozarēm (sk.12.pielikuma 6.tabulu).

Citi objekti

Daudzās pašvaldībās ir viena vai vairākas estrādes, taču to kvalitāte un izmantošanas iespējas radošo industriju uzņēmumiem ir ļoti dažāda (sk.12.pielikuma 7.tabulu). Ir estrādes, kas ir labā stāvoklī un kur regulāri notiek pasākumi. Kurzemes plānošanas reģionā ir papildus dažādi lieli objekti Liepājā un Ventspilī, kas izmantojami radošo industriju uzņēmumiem un pārstāvjiem (sk.12.pielikuma 8.tabulu).

3.1.3. Latgales plānošanas reģions

Biznesa inkubatori

Rēzeknes Augstskolas inkubators

Piedāvā pakalpojumus jaunu tehnoloģisku uzņēmumu atbalstam:

- Uzņēmuma juridiskā adrese;
- Atbalstu Uzņēmuma reģistrēšanā;
- Telpas un Infrastruktūra;
- Sekretariāta un Biroja pakalpojumi;
- Jaunu tehnoloģiju un inovatīvu produktu attīstīšanas pakalpojumi;
- Uzņēmējdarbības pakalpojumi.

Inkubatora struktūrvienība „Ideju viesnīca” piedāvā 10 biroja telpas jauniem uzņēmumiem, sekretariāta un galvenā biroja pakalpojumus.

Latgales Aparātbūves tehnoloģiskais centrs piedāvā aprīkotas biroja telpas, ražošanu telpas, infrastruktūra, laboratorijas pakalpojumi, konsultācijas un pakalpojumu sniegšana ar komercdarbību saistītajos jautājumos.

Kultūras centri

Gandrīz katrā pašvaldībā ir vairāki kultūras centri, kuros darbojas deju, vokālie un citi amatiermākslas kolektīvi. Kultūras centros galvenokārt tiek piedāvāts radošo industriju un citu nozaru pārstāvjiem iznomāt/izīrēt to zāles (sk.12.pielikuma 9.tabulu). Daudzos kultūras centros pakalpojumi vietējiem iedzīvotājiem un uzņēmējiem tiek sniegti par pazeminātu maksu.

Mākslas studijas un saloni

Mākslas studijas, galerijas un saloni galvenokārt tiek piedāvāti pilsētās (sk.3.1.6.tabulu).

3.1.6.tabula

Mākslas studiju/galeriju un salonu piedāvājums Latgales plānošanas reģionā¹⁶²

Novads/ Pilsēta	Nosaukums	Infrastrukturās raksturojums un piedāvātie pakalpojumi	Piedāvāto pakalpojumu izmaksas
Balvu	Amatniecības salons "Ieviņas"		
Līvānu	Latgales mākslas un amatniecības centrs	Vecās muižas klēts ēkā ekspozīcija „Amatnieki Latgalē” Līvānu stikla muzejs. Izstāžu zālē mākslinieku un amatnieku darbu izstādes. Radošās keramikas un tekstilmākslas darbnīcas. Konferenču zāle ir izvietota Latgales mākslas un amatniecības Centra jaunajā ēkas korpusā, 60 m2 lielo konferenču zāli var izmantot līdz 50 cilvēkiem, konferenču, semināru un citu privātu vai publisku pasākumu rīkošanai. Zāle ir aprīkota ar bezvadu internetu, projektoru, ekrānu un gaisa kondicionētāju.	Keramikas darbnīca (apdedzināšanas krāsns 1 stunda 1,00 Ls + PVN) Konferenču zāle (1 stunda 11,00 Ls + PVN; konferenču zāle ar papildus telpām 1 stunda 13,00 Ls + PVN)
Līvānu	Līvānu tautas lietišķās mākslas studija „Dubna”		
Līvānu	Līvānu mākslas skolas izstāžu nams	Izstāžu zāle.	
Rēzeknes	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskolas Mākslas nams	Izstāžu zāle.	
Daugavpils pilsēta	Daugavpils māla mākslas centrs	Mākslas salons, galerija	
Daugavpils pilsēta	Daugavpils Universitātes mākslas galerija	Mākslas salons, galerija	
Krāslavas	Krāslavas A.Gorgoca mākslas studija		

¹⁶² SIA „NK Konsultāciju birojs” ekspertu apkopotā informācija no internetā pieejamās informācijas un infrastruktūras īpašnieku/valdītāju sniegtā informācija.

Darbnīcas un radošās rezidences

Darbnīcas un radošās rezidences lielākoties piedāvā līdzdarboties dažādos radošos procesos. Kurzemes plānošanas reģionā darbnīcas un radošās rezidences ir saistītas ne tikai ar amatniecību, bet arī ar literatūru un citām mākslas nozarēm (sk.12.pielikuma 6.tabulu).

Citi objekti

Daudzās pašvaldībās ir viena vai vairākas estrādes, taču to kvalitāte un izmantošanas iespējas radošo industriju uzņēmumiem ir ļoti dažāda (sk.12.pielikuma 10.tabulu). Ir estrādes, kas ir labā stāvoklī un kur regulāri notiek pasākumi. Latgales plānošanas reģionā ir papildus infrastruktūru galvenokārt piedāvā augstskolas (sk.12.pielikuma 11.tabulu).

3.2. Vide radošo industriju attīstībai

Pētījuma izstrādes gaitā tika veikta darba devēju aptauja par uzņēmējdarbības vidi reģionos (detalizētus rezultātus skatīt 9.pielikumu). Aptaujas rezultāti parādīja, ka:

6. Uzņēmējdarbības vidi tieši radošo industriju nozarēs darba devēji vērtē pozitīvi - 37% novērtē, ka pašvaldībā tā ir pozitīva, 42% - ka reģionā un 40% - ka valstī kopumā.
7. Finansējuma trūkums (23%), nodokļu politika (21%) un birokrātija (10%) tiek identificētas kā galvenās problēmas, šķēršļi uzņēmējdarbībai Latvijā radošo industriju nozarēs.
8. Attiecīgi arī kā konkrēti veicamie pasākumi valsts līmenī tiek identificēti - uzņēmējdarbības vides uzlabošana (28%), finansiāla atbalsta pieejamības nodrošināšana (11%), birokrātijas samazināšana (7%), kā arī iedzīvotāju intereses par kultūru sekmēšana (7%). Līdzīgs atbalsts tiek sagaidīts arī no pašvaldībām - finansiāls atbalsts (11%), kultūras un radošo industriju atbalsts kopumā (7%), kā arī vietējās uzņēmējdarbības atbalstīšana (7%).
9. Nodokļu likmes (64%), apgrozāmo līdzekļu trūkums (58%) un birokrātija (56%) ir tie faktori, kuri visbūtiskāk kavē radošo industriju uzņēmumu attīstību.
10. Tikai 6% darba devēju uzskata, ka reģiona attīstības iespējas kopumā varētu būt saistītas ar radošajām industrijām, kamēr biežāk kā attīstību sekmējošās nozares tiek identificētas - tūrisms (23%), ražošana un rūpniecība (20%), kā arī lauksaimniecība (18%).

Vidi radošo industriju attīstībai veido ne tikai iepriekšējā nodaļā minētā infrastruktūra, bet arī tas, kādi pasākumi norisinās attiecīgajā pašvaldībā un to regularitāte. Veicot pētījumu par pasākumiem Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionu pašvaldībās ir jāsecina, ka

4. Visvairāk pasākumu notiek reģionu lielākajās pilsētās, piemēram, Balvos, Bauskā, Liepājā, Talsos, Ventspilī u.c.
5. Liela daļa pasākumu tiek organizēti regulāri katru gadu, un konkrētā pilsēta ir kļuvusi atpazīstamāka pateicoties tādām notikumiem. Pie šādiem pasākumiem varētu minēt Ledus skulptūru festivālu Jelgavā, Ziedu dienu un Eirovīzijas nacionālo atlasu Ventspilī, Ķiršu ziedēšanas un Ceriņu svētkus Dobelē, Smilšu skulptoru festivālu „Zelta smilšu grauds” Pāvilostā, starptautisko mūzikas festivālu „Summer Sound” Liepājā, *Country* mūzikas festivāls un Starptautiskais motociklistu saiets Bauskā u.c. Lielajās pilsētās tiek organizēti arī dažādi mākslas plenēri.

6. Reģioniem raksturīgi svētki, piemēram, Zvejnieku un Jūras svētki Kurzemes piekrastes novados vai „Masļeņica” Latgalē;
7. Novados, kuros izveidotas auto-moto trases, raksturīgi auto-moto krosu u.tml. pasākumi, kas pulcē lielas cilvēku masas, un kuros aktīvi piedalās dažādu radošo industriju uzņēmumi/ pārstāvji – izpildītājmākslinieki, mūziķi, televīzija, radio, reklāmas aģentūras, atpūtas un izklaides organizētāji u.c.;
8. Gandrīz visos novados tiek organizēti sezonas svētku pasākumi – Jaungada, Lieldienas, Līgo, Mārtiņdienas un Ziemassvētku pasākumi;
9. Latvijas Valsts svētki, Muzeju nakts pasākumi arī tiek organizēti visā Latvijas teritorijā;
10. Vairāki Latvijas mēroga pasākumi tiek organizēti katru gadu dažādās pilsētās, piemēram, „Cālis”, Šlāgeraptaujas, sarīkojuma deju sacensības;
11. Liela mēroga sporta pasākumi tiek organizēti vietās, kur ir attiecīgas halles, laukumi u.tml., piemēram, starptautisks ķērlinga turnīrs "Ziemassvētku kauss" Ventspilī, hokeja un daiļslidošanas sacensības;
12. Pēdējā laikā lielu popularitāti ir ieguvuši dažādi maratoni, velo un nūjotāju sacensības;
13. Novadi un pilsētas ūdens tuvumā var lepoties ar savām ūdens un makšķerēšanas sacensībām, piemēram, Tūrisma sezonas atklāšanas - Sama modināšanas svētki Koknesē;
14. Ir arī jauni pasākumi, kuri tiek organizēti pirmo reizi, bet kuri varētu piesaistīt lielas ļaužu masas, piemēram, Bruņinieku turnīrs „Lilium Wyndaviensis 2012” Ventspilī.

Radošo industriju vides un potenciāla novērtējums apkopots 15.pielikumā.

Kā vietas, kurās ir radošo industriju potenciāls un tas būtu jāizmanto tiek novērtētas:

4. Zemgales plānošanas reģionā: Jelgavas pilsēta, Jēkabpils pilsēta, Dobeles pilsēta, Bauskas pilsēta.
5. Kurzemes plānošanas reģionā: Saldus pilsēta, Talsu pilsēta, Liepājas pilsēta, Ventspils pilsēta, Kuldīgas pilsēta.
6. Latgales plānošanas reģionā: Daugavpils pilsēta, Rēzeknes pilsēta, Balvu pilsēta.

4. Radošo industriju vietējā un starptautiskā konkurētspēja

4.1. Starptautiskā pieredze radošo industriju attīstībā

Radošo industriju attīstība Eiropas valstīs ir ļoti dažādā līmenī, no valstīm, kas ir sasniegušas pat pasaules mērogā atzīstamus sasniegumus, līdz tādām, kas tik tikko sāk apzināties šīs nozares iespējas un potenciālu. Šīs nodaļas ietvaros tiks sniegti piemēri radošo industriju atbalsta projektiem un dots ieskats radošo industriju politikas plānošanas līmeņos.

4.1.1. Nīderlande

Radošās industrijas ietver:

- Mākslas nozares (izpildītājmākslu, vizuālo mākslu, teātri, galerijas un muzejus);
- Medijus un izklaides nozares (izdevējdarbība, radio, TV, kino, video un spēļu sektors);
- Radošie biznesa pakalpojumi (reklāma, fotogrāfija, dizains un mode).¹⁶³

Tiek uzskatīts, ka spēcīgākie radoši industriju sektori ir interjera dizains, spēļu sektors, mode un arhitektūra. Arhitektūras sektors Nīderlandē ir piektais lielākais Eiropā gan nodarbināto, gan saražotās vērtības ziņā.

Radošo industriju politika Nīderlandē ir attīstības stadijā, nav stingri nodalīti uzdevumi, kas jāveic valsts, reģionu un vietējā līmenī.

4.1.1.tabula

Lēmumu pieņemšana un politikas veidošana radošo industriju attīstībai Nīderlandē

Valsts līmenis	Reģionālais līmenis	Vietējais līmenis
Izglītības, kultūras un zinātnes ministrija un Ekonomikas ministrija ir izveidojusi programmu radošajām industrijām 2009. – 2013.gadam.	Amsterdamas metropoles reģionu ir izveidojušas 7 pilsētas, kas atrodas Amsterdamas metropoles teritorijā. Tā uzdevums ir: <ul style="list-style-type: none"> - Radošo industriju politikas koordinēšana; - Pakalpojumu nodrošināšana radošo industriju atbalstam; - Radošo industriju virzīšana starptautiskajā tirgū. 	Vietējā līmenī pašvaldības darbojas, lai piedalītos valsts līmeņa plānošanas dokumentos norādīto mērķu un uzdevumu īstenošanā.

Nīderlandē uzsvars tiek likts uz biznesa internacionalizēšanu radošo industriju jomā. Tas nozīmē, ka izešana ārvalstu tirgos nav izvēle, bet faktiski obligāts priekšnoteikums. Ņemot vērā minēto, Nīderlandes radošās

¹⁶³ Creative metropolises: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolises.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

industrijas ir maksimāli eksportspējīgas un nodrošina būtisku daļu no iekšzemes kopprodukta. Prakse gan pierāda, ka bez mērķtiecīga atbalsta šāds veiksmes stāsts nebūtu bijis iespējams. Nīderlandē tika īstenota radošo industriju veicināšanas programma (4 gadus ilga), kuras ietvaros tiks radīts nīderlandiešu dizaina zīmols, tad izveidots tīklojums, kas tika izmantots, lai, atbilstoši vietējam pieprasījumam, tiktu atrasti partneri. Piemēram, Nīderlandes dizaineri kopīgi ar attiecīgās valsts dizaineriem rada dizaina objektu/piemēru attiecīgajā valstī, tādā veidā iepazīstinot ar Nīderlandes dizainu un attiecīgi uzņēmumu/dizaineri. Programmas ietvaros tika noteikti mērķtirgi un mazo/vidējo uzņēmumu internacionalizācija notika uz konkrētām valstīm (Ķīnu, Vāciju, Indiju un Turciju).

Mākslas plāns 2009 – 2012 (Kunstenplan), Amsterdamā

Šī **plāna mērķis** ir pilsētas budžeta novirzīšana kultūras institūcijām, pašvaldības programmām un citiem Amsterdams mākslas un kultūras politikas elementiem.

Plāns ne tikai sniedz politikas virzienus un mērķus, bet arī sadaļa finansējumu mākslas un kultūras nozaru attīstībai. Plāna ikgadējais budžets ir 87 miljoni eiro. Tas ir nozīmīgākais publiskā finansējuma nodrošinātājs radošajām industrijām. Finansējums ir pieejams 4 gadu garumā.

Amsterdams pašvaldība plānā izvirza 4 mērķus:

- *Talantu attīstība* – katram bērnam ir iespēja atklāt savu talantu jau agrīnā vecumā un to attīstīt vai izveidot par unikālu;
- *Laboratorija* – inovāciju un pētījumu veicināšana;
- *Pasaules klase* – veicināt pasaules klases (līmeņa) kultūras produktu attīstību;
- *Skaistuma pilsēta* – investēt cilvēku savstarpējās attiecībās caur kultūru un mākslu, mērķis – uzlabot dzīves kvalitāti.

Avots: www.kunstraad.nl

Fakti par Nīderlandes radošo industriju nozari:

- Nīderlandes arhitektiem tiek piešķirti tādi līgumi kā Gugenheima muzeja, Gazprom galvenās mītnes, Sietlas publiskās bibliotēkas dizaina izstrāde un citi projekti;
- Nīderlande ir pazīstama ar pilsētvides integrētās attīstības pieeju (papildus arhitektoniskajam dizainam tiek ņemts vērā teritoriālplānojuma dizains, ilgtspējas un sociālie aspekti);
- Nīderlande ir „pionieri” lielu deju mūzikas vietu un pasākumu organizēšanā;
- Nīderlandē ir aptuveni 46 600 dizaineri, no kuriem ¼ darbojas komerciālo pakalpojumu sektorā;
- Nīderlande ir otrā lielākā televīzijas formātu eksportētāja pasaulē.¹⁶⁴

¹⁶⁴ Creative industries. Pieejams: <http://www.hollandtrade.com/sector-information/creative-industries/?bstnum=3556>

4.1.2. Vācija

Vācijā radošās industrijas ir stabils, autonomas kultūras dzīves pīlārs. Netiek nodalītas kultūras un radošās industrijas, šo industriju uzņēmumi ir orientēti uz peļņas gūšanu, rada, ražo un izplata kultūras/radošos produktus un pakalpojumus. Vācijā kultūras nozare ir sadalīta trīs sektoros: privātie kultūras uzņēmumi; valsts un pašvaldību finansētās iestādes un institūcijas; bezpeļņas organizācijas.

Kopumā Vācijā radošās industrijas sastāda 11 sektori un tie nodarbina aptuveni vienu miljonu cilvēku.

4.1.2.tabula

Lēmumu pieņemšana un politikas veidošana radošo industriju attīstībai Vācijā

Valsts līmenis	Reģionālais līmenis	Vietējais līmenis
Tiesiskais regulējums visām nozarēm tiek noteikts federālā līmenī. Nacionālā līmenī ir arī atsevišķi atbalsta mehānismi, piemēram, Filmu fonds.	Pilsētas un federālās zemes pašas izstrādā stratēģijas nosakot pilsētplānošanas/teritorijas plānošanas mērķus, atbalstu uzņēmumiem vai klasteriem. Reģionālā līmenī ir plašs infrastruktūras veida atbalsts.	Papildus reģionālajam līmenim izveido dažādus atbalsta mehānismus.

Vācijā tāpat kā citās valstīs, radošo industriju pārstāvju nozīmīga daļa ir pašnodarbinātie, līdz ar to pastāv problemātika saistībā ar apdrošināšanu pret bezdarbu. Liela daļa radošo industriju uzņēmumu nodarbina Vācijā mazāk par 10 darbiniekiem. 2008.gadā 97% radošo industriju uzņēmumi ir mikrouzņēmumi, ņemot vērā šo aspektu, uzņēmumi ļoti daudz izmanto radošo profesionālu sniegtos ārpakalpojumus, kā rezultātā attiecīgo personu ienākumi nav regulāri.

VC Fonds *Kreativwirtschaft Berlin, Berlīne*

Fonda mērķis ir sekmēt mazu un vidēju uzņēmumu izveidi Berlīnes radošo industriju nozarē atbalstot tos ar investīciju kapitālu.

Finansējums domāts, lai izveidotu jaunus un inovatīvus produktus un pakalpojumus. Investīcijas tiek piedāvātas šādās nozarēs: kino, radio, TV, mūzika, izdevējdarbība, izklaide, reklāma, mode, dizains, arhitektūra, multimediju sektors, spēļu sektors, IT un kultūra.

Projektu 50% finansē Berlīnes Investīciju banka un 50% ERAF. Fonds iegūst mazākuma daļas finansētajā uzņēmumā uz laiku no 5 – 7 gadiem. Fonds finansē tikai 50% no nepieciešamajām investīcijām, pārējais jālīdzfinansē privātajam investoram.

Darbības pirmajos divos gados (2008. – 2009.gads) tika izvērtēti 250 radošo industriju uzņēmumi un finansējumu saņēma 10 uzņēmumi. Fonds investēja 10 milj. EUR minētajos 10 uzņēmumos.

Avots: <http://www.ccaa.nl>

Vācijas valdība ir konstatējusi šādus problēmaspektu radošo industriju attīstībā:

- Radošo industriju uzņēmumi ir mazi un tiem nav iespējams iegūt nepieciešamo finansējumu/investīcijas jaunām idejām/projektiem;
- Projektu risku un biznesa ideju novērtēšana būtu jāveic trešajām personām, nevis finansējuma devējiem.

4.1.3. Spānija

Spānijā uzsvars vairāk tiek likts uz kultūras ekonomiku, nevis radošajām industrijām. Tāpat valsts līmenī nepastāv radošo industriju politika. Radošās industrijas tiek politiski plānotas un atbalstītas no dažādiem sektoriem. Dažos autonomajos apgabalos un pilsētās īpaša uzmanība ir pievērsta dizaina politikai. Piemēram, Katalonija ir izveidojusi Kataloniešu radošo industriju institūtu. Tāpat dažādas uz radošajām industrijām vērstas iniciatīvas ir Andalūzijā, Galīcijā, Astūrijā un citos apgabalos.

Spānijā intelektuālā īpašuma industrijas IKP sastāda apmēram 3,8%.

Spānijā kā radošo industriju pilsēta galvenokārt tiek atzīmēta Barselona.

4.1.3.tabula

Lēmumu pieņemšana un politikas veidošana radošo industriju attīstībai Spānijā

Valsts līmenis	Reģionālais līmenis	Vietējais līmenis
Radošo industriju politiku veido trīs institūcijas: <ul style="list-style-type: none"> - Industrijas, tūrisma un tirdzniecības ministrija (industriālā attīstība, inovācijas, tirdzniecības politika, MVU utt.); - Zinātnes un inovāciju ministrija (koordinē visu inovāciju politiku); - Kultūras ministrija. 	Saskaņā ar Spānijas konstitūciju, kultūras kompetence ir nodota autonomajiem apgabaliem.	Vietējos stratēģijas dokumentos radošās industrijas ir atzīmētas kā svarīga nozare. Vietējā līmenī ir ieviestas dažādas atbalsta programmas un tiek īstenoti projekti.

Spānijā 2011.gadā tika pieņemts jauns plāns kultūras un radošo industriju veicināšanai, kurā, piemēram, tiek minēti šādi atbalsta pasākumi:

- Kredītlīnijas kultūras industrijām, galvenokārt MVU;
- Kapitāla granti, kas domāti kultūras uzņēmumu modernizācijai, inovācijām un tehnoloģijām;
- Balvas radošiem studentiem un skolēniem, lai veicinātu radošumu un inovācijas skolās;
- Īpašas stipendijas apmācībām kultūras menedžmentā.

Mākslas fabriku programma, Barselona

Šī **projekta mērķis** ir radīt māksliniecisku aktivitāšu vietu tīklu un izplatīt mākslinieciskās aktivitātes starp citiem pilsētas rajoniem.

Projekta iniciators ir Barselonas pilsētas pārvalde, kura pārveido pašvaldības īpašumā esošas ēkas, lai tās varētu nodot pilsētas mākslinieku rīcībā. Ēkas tiek pārveidotas atbilstoši tās mākslas veida vajadzībām, kuru rīcībā attiecīgais centrs tiek nodots. Pārsvārā gadījumos ēkas pārvalda attiecīgās mākslinieku asociācijas pārstāvis.

Programmas ietvaros ir izveidots šāds centru tīkls:

- *La Central del Circ* – vieta cirka mēģinājumiem un izrādēm;
- *Hangar* – vizuālās mākslas centrs;
- *Fabra I Coats* – mūzikas un skatuves mākslas centrs;
- *Ateneu Popular de Nou Barris* – galvenokārt cirkus centrs, kas domāts kā sociālās transformācijas instruments, taču noteik arī dažādi citi pasākumi un darbojas arī citu jomu mākslinieki;
- *Illa Philips* – vieta dejas mākslai;
- *L'Escocesa* – radošais centrs, rezidenti – pārsvārā vizuālās mākslas pārstāvji;
- *La Seca* – skatuves mākslas centrs, domāts arī iluzionistiem, kabare utt.

Avots: www.ccaa.nl

4.1.4. Lielbritānija

Lielbritānija ir viena no radošo industriju definīcijas izveidotājām un dažādu radošo industriju aktivitāšu īstenotājām. Radošo industriju nozari Lielbritānijā var uzskatīt par lielāko ne vien Eiropā, bet iespējams arī pēc daļas IKP, par lielāko pasaulē.

4.1.4.tabula

Lēmumu pieņemšana un politikas veidošana radošo industriju attīstībai Lielbritānijā

Valsts līmenis	Reģionālais līmenis	Vietējais līmenis
Kultūras, mediju un sporta ministrija ir atbildīga par lielāko daļu radošo industriju nozaru politiku.	Tiešu uzņēmējdarbības atbalstu nodrošina reģionālās aģentūras (finanšu atbalsts, konsultācijas, zināšanas un prasmes, telpas, inkubēšanas pakalpojumi, mārketingi).	Piedalās nacionāla un reģionāla līmeņa plānu īstenošanā, bieži vien pašām pašvaldībām arī ir savas stratēģijas un plāni, kurās iekļauti pasākumi radošo industriju attīstībai. Var būt arī izveidoti tieši pakalpojumi radošajām industrijām.

Birmingemas Pilsētas universitātes projekts, Birmingema

Šī **projekta mērķis** ir universitātei kā augstākās izglītības iestādei atbalstīt radošās industrijas.

Birmingemas Pilsētas universitāte nodrošina inovācijas un talantus, lai attīstītu reģiona radošo industriju kapacitāti. Universitātes infrastruktūra ir atbalsts trim aktivitātēm:

- *Mācīšana un mācīšanās*: nodrošina apmācītus radošos darbiniekus; nodrošina radošo darbinieku kvalifikācijas un prasmju paaugstināšanu atbilstoši jaunākajām digitālajām tehnoloģijām;
- *Izpēte*: attīsta jaunas zināšanas, kas noderīgas radošajām industrijām;
- *Trešās plūsmas darbs*: veic izpētes industriālajām vajadzībām.

Universitāte veido tādas izglītības programmas, kuras attīsta radošajām industrijām nepieciešamas prasmes un talantus.

Avots: www.ccaa.nl

Universitāšu sadarbība ar radošo industriju uzņēmumiem un nozarēm varētu būt ciešāka veidojot ne tikai prakses vietu projektus, bet arī dodot tirgus vajadzībām atbilstošu uzdevumu izpildi studentiem, kur tie var parādīt savas spējas un pielietot iegūtās zināšanas praksē.

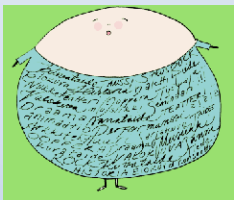
4.1.5. Somija

Helsinki ir radoši industriju centrs Somijā. Radošās industrijas pēdējos gados ir viens no straujāk augošajiem uzņēmējdarbības sektoriem Helsinkos un šobrīd piedāvā vairāk darba vietas kā būvniecība, finanšu un loģistikas sektors.

4.1.5.tabula

Lēmumu pieņemšana un politikas veidošana radošo industriju attīstībai Somijā

Valsts līmenis	Reģionālais līmenis	Vietējais līmenis
Valsts ir atbildīga par pamata infrastruktūras un pakalpojumu radīšanu radošo industriju atbalstam. Neskatoties uz pasākumiem, kas tieši domāti radošo industriju atbalstam, valsts ir atbildīga arī par izglītības un kultūras atbalstu, kā arī labvēlīgas uzņēmējdarbības vides radīšanu. Nacionālā līmenī ir izveidota kultūras eksporta veicināšanas programma.	Ekonomikas un attīstības centri: <ul style="list-style-type: none"> - Atbalsta MVU; - Veicina uzņēmumu tehnoloģisko attīstību; - Īsteno reģionālo nodarbinātības politiku; - Plāno un organizē pieaugušo apmācības; - Veicina lauku uzņēmēju aktivitātes. Atsevišķi centri īpaši atbalsta radošās industrijas, piemēram, ir izveidots radošo industriju inkubators.	Papildina nacionāla un reģionāla līmeņa pasākumus radošo industriju attīstībai.

Kultus projekts, Helsinki

Šī **projekta mērķis** ir izveidot instrumentu, lai veidotu sadarbību starp skolām un kultūras sektoru. Kultus apkopo aktivitātes (projekti, pasākumi, pakalpojumi), kas domātas bērniem un skolēniem.

Kultus ir interneta vidē balstīts pakalpojums, kas apkopo fragmentāro bērnu kultūras piedāvājumu un ļauj vienuvietu uzzināt interesentiem, kas notiek šajā sektorā. Kultus.fi uztur Annantalo mākslas centrs. Šo projektu līdzfinansē Helsinku pilsētas Izglītības departaments. Izglītības ministrija atbalstīja šo projektu no 2003. – 2008.gadam.

Avots: www.ccaa.nl

4.1.6. Norvēģija

Radošās industrijas ietver: arhitektūru, dizainu, tirgus komunikācijas, mūziku, kino, radio un TV, drukātos medijus, tēlotājmākslu un kultūras mantojumu.¹⁶⁵

4.1.6.tabula

Lēmumu pieņemšana un politikas veidošana radošo industriju attīstībai Norvēģijā

Valsts līmenis	Reģionālais līmenis	Vietējais līmenis
Ir izveidota visaptveroša stratēģija un valsts darbojas kā līdzfinansētājs caur Innovation Norway, Norvēģijas Mākslas padomi, Norvēģijas Filmu institūts un citām iniciatīvām.		Papildina nacionāla līmeņa pasākumus radošo industriju attīstībai.

¹⁶⁵ Creative metropolises: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolises.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

Oslo Schous, Oslo

Liela daļa bijušās alusdarītavas tika pārveidota, lai izveidotu centru kultūras un radošām aktivitātēm. Tā atrodas Oslo daļā, kas mērķtiecīgi ir veidota kā kultūras rajons.

Alusdarītavas pārveides projekta ietvaros ir vēl četri apakšprojekti:

- *Øvingshotellet* (viesnīca);

Viesnīca mūziķiem, kuru tie var izmantot mēģinājumu laikā. Ir pieejamas 50 mēģinājumu un producēšanas istabas.

- *Popsenteret* (popmūzikas centrs);

Fokusēts uz Norvēģijas popmūziku.

- *Riksscenen* (vieta nacionālajai un starptautiskajai folkloras mūzikai un dejām);

Neatkarīgs veidojums, kuru finansē valsts. Tas nodrošina telpas folkloras kopu vajadzībām.

- Schous kulturstasjon ("kultūras stacija").

Daļa no Oslo Kultūras un mūzikas skolas, kas piedāvā bērniem un jauniešiem augstas kvalitātes izglītību teātra, dejas un vizuālajā mākslā.

Lai īstenotu ideju bija nepieciešami 3 gadi. Tas būtu iespējams kā publiskās un privātās partnerības modelis citās pilsētās.

Avots: <http://www.ccaa.nl>

Projektu ir iespējams pārņemt, ja blakus mūzikas ierakstu centram izveido gan viesnīcu mūziķiem, kuri to var izmantot veidojot ierakstu, gan mēģinājumu vietu jaunajiem mūziķiem un grupām.

Oslo Kultūras tīkls, Oslo

Oslo Kultūras tīkls ir domāts, lai attīstītu tās radošo industriju nozares, kurās pilsētai ir konkurētspējīgās priekšrocības, t.i., dizains, mūzika un arhitektūra.

Projektu iniciēja Pašvaldību lietu un reģionālās attīstības ministrija, bet to īstenoja Oslo un Akerhusas pašvaldība. Oslo Teknopol ir šī projekta vadītājs.

Tīklā ir pārstāvji no privātā sektora, kultūras institūcijām un publiskā sektora. Tīkls ir satikšanās un mācību vieta tā dalībniekiem. Tā darbības rezultātā tika izveidots pasākums Creative Oslo 2009, radošo industriju konference un citi pasākumi un aktivitātes.

Kā atzīst tīkla izveidotāji, tas jau sākotnēji ir jābalsta uz vienu vai vairākiem projektiem. Tīkls palīdz veidot jaunus projektus un iniciatīvas, kā arī apkopo radošo industriju pārstāvjus vienuviet.

Avots: <http://www.oslo.teknopol.no/English>

Kultūras tīkla pieredzi varētu balstīt uz Eiropas Savienības finansētiem projektiem, kuru ietvaros paredzēta tīklojumu un sadarbības platformu izveide. Dažādiem projektiem nebūtu jāveido jaunas platformas un tīkli, bet tie varētu izmantot jau iepriekš izveidoto infrastruktūru un tādā veidā padarīt atraktīvu jau izveidoto vietni.

4.1.7. Zviedrija

Radošās industrijas ietver: arhitektūru, dator un video spēles, dizainu, kino, fotogrāfiju, mākslu, literatūru, komunikācijas, medijus, modi, mūziku, kulināriju, mākslu un tūrismu.¹⁶⁶

Stokholma ir kultūras nacionālais centrs un kultūras nozares vadošā pilsēta Zviedrijā.

KreaNord projekts, projekts darbojas Zviedrijā, Īslandē, Norvēģijā, Somijā, Dānijā, Farēru salās

Šī **projekta mērķis** ir radīt Ziemeļvalstu reģionam kopīgu platformu, lai kļūtu par vadošo globālās radošās ekonomikas reģionu.

Projekta iniciators ir Ziemeļvalstu ministru padome.

Projekta ietvaros ir plānoti šādi uzdevumi:

- Kopīgas Ziemeļvalstu attīstības un politikas programmas radīšana Ziemeļvalstu radošās ekonomikas ietvaros;
- Sniegt starpdisciplināru skatījumu uz kultūras un uzņēmējdarbības kopīgas attīstības pieredzi, zināšanām un veicināšanas pasākumiem;
- Izstrādāt rekomendācijas politikas plānošanas dokumentiem;
- Izveidot Radošas ekonomikas zaļo grāmatu Ziemeļvalstu reģionam.

Avots: www.ccaa.nl

Kopīgas platformas izveide varētu tikt izskatīta arī Latvijas – Lietuvas reģionu ietvaros.

¹⁶⁶ Creative metropolises: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolises.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

Telefonplan projekts un „Transit” inkubators, Stokholma

Šī **projekta mērķis** ir attīstīt radošo industriju inkubatoru Telefonplan rajonā Stokholmā.

Projekta idejas autori bija Stokholmas pašvaldība un nekustamā īpašuma uzņēmums – *Vasakronan*. Stokholmas pilsēta apmaksāja Telefonplan rajona pārveidi radošo industriju vajadzībām. Pilsētas rajons Telefonplan atrodas Stokholmas dienvidos gar metro līniju. Rajonā atradās Ericsson fabrika. 2004.gadā uz rajonu tika pārcelta Universitātes Mākslas, amatniecības un dizaina koledža. Inkubators „Transit” tika izveidots, lai radošo industriju koledžu beidzēji var darboties un uzsākt uzņēmējdarbību, inkubatorā ir pieejamas nomas telpas arī mazajiem uzņēmumiem. Šobrīd inkubatorā darbojas ap 80 uzņēmumiem (vairāk kā 2 600 strādājošo) un 1000 studenti no Universitātes mākslas, amatniecības un dizaina koledžas un citām izglītības iestādēm.

Lai veiksmīgi pārņemtu projekta pieredzi ir:

- Jānodrošina agra un patiesa vietējo uzņēmēju iesaistīšana projektā;
- Jāatrod projekta līderis ar vietējiem sakariem;
- Radošas vides sasaiste ar radošām institūcijām un organizācijām (mākslas skolas, galerijas, studijas utt.);
- Jānodrošina ne tikai mākslinieciskas un radošas zināšanas, bet arī uzņēmējdarbības zināšanas radošajā vidē;
- Patīkama kopējā atmosfēra: fiziski pievilcīgas telpas, vieta – kultūras mantojums.

Avots: www.ccaa.nl/ www.telefonplan.com

„Transit” inkubatora ideja būtu piemērojama arī Latvijā. Šāds radošo profesionāļu biznesa inkubators varētu būt, piemēram, Liepājā (gan Liepājas Universitātes, gan Liepājas Mākslas skolas audzēkņiem).

4.1.8. Secinājumi

Radošo industriju atbalsta mehānismi:

- 1) Pieejamu telpu, ēku un vietu izveide;

Šis mehānisms iever šādas aktivitātes:

- Tādu ēku kā rūpnīcas un industriālie kompleksi rekonstrukcija;
  - Jaunu pilsētvides teritoriju izveide radošiem indivīdiem un uzņēmumiem;
  - Vietu/telpu radošām aktivitātēm un radošai uzņēmējdarbībai nodrošināšana (piemēram, ilgtermiņa nomas iespējas);
  - Radošo centru izveide, vietu izstādēm un pasākumiem radīšana.
- 2) Atraktīvas pilsētvides izveide;

Ietver šādas aktivitātes:

- Publisko ēku izveide, pilsētvides attīstība, lai atbalstītu radošumu un radītu iedvesmu;
- Dizaina un arhitektūras lietošana pilsētvides attīstībā;

- Kultūras telpu attīstība;
  - Festivālu veidošana, lai veicinātu vietējo kultūru un identitāti un atdzīvinātu pilsētas radošo un kultūras atmosfēru;
  - IKT un transporta attīstība.
- 3) Pasākumu komplekss, kas saistīti ar uzņēmējdarbības attīstību, konsultatīvo atbalstu un tīklojumu un inkubatoru izveidei;

Ietver šādas aktivitātes:

- Radošo uzņēmumu atbalsts (tādas uzņēmumu atbalsta sistēmas izveide, kuras mērķgrupa ir radošie uzņēmumi);
  - Radošo nozaru pārstāvju sadarbības veicināšana;
  - Dažāda veida klasteru izveide (specifisko atbalstošo sektoru, mazo uzņēmumu utt.);
  - Augstākās izglītības, zinātnes un uzņēmumu klasteru atbalsts (pārskatāms finanšu atbalsts, zināšanu pārnese, kvalitatīva infrastruktūra utt.);
  - Radošo uzņēmēju kontaktbiržas ar citu industriju uzņēmējiem.
- 4) Finanšu atbalsts;

Ietver šādas aktivitātes:

- Tiešs atbalsts radošajiem uzņēmējiem un uzņēmumiem (dažādi fondi un programmas);
  - Nodokļu sistēmas atbalsts (izņēmumi un atvieglojumi).
- 5) „Mīkstās” infrastruktūras vai tīklojumu izveide.

Ietver šādas aktivitātes:

- Mākslas, kultūras un uzņēmējdarbības sasaiste;
- Radošuma izglītībā attīstība;
- Radošuma caur izglītību atbalstīšana;
- Iedzīvotāju iesaistīšana caur kultūras un radošuma programmām;
- Radošu personību iesaistīšana sociāli un ekonomiski atpalikušu reģionu reģenerācijas procesos.

Pilsētas radošo industriju atbalstam fokusējas uz:

- Uzņēmējdarbības veicināšanu, radošo uzņēmēju atbalstu;
- Radošo industriju izglītības programmu atbalstu;
- Rajonu, ēku, dzīves un darba vietu attīstīšanu;
- Pilsētvides un teritoriālo plānošanu;
- Dažādām kultūras iniciatīvām, t.sk. festivāliem, jaunatnes programmām, kultūras dažādības atbalstu utt.;
- Partnerību un tīklojumu starp radošajām industrijām un citām nozarēm atbalstu;
- Pilsētas mārketingu, pilsētas zīmola attīstīšanu/izveidošanu, internacionalizāciju;
- Tūrisma attīstību.¹⁶⁷

¹⁶⁷ Creative metropolises: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolises.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

4.2. Baltijas valstu pieredze radošo industriju attīstībā

4.2.1. Igaunija

Valstiskā līmenī ir pieejami granti māksliniekiem, rakstniekiem un citiem radošo industriju pārstāvjiem. Organizācijas var pieteikties atbalstam festivālu un citu pasākumu organizēšanai. Ir izveidota nacionālā klasteru programma. Reģionālā līmenī radošo industriju atbalsts netiek nodrošināts.

Lielākā daļa radošo industriju uzņēmumu un institūciju atrodas Tallinā (47,1%).¹⁶⁸

Tallinas Mūzikas nedēļa, Tallina

Šī **pasākuma mērķis** ir iesaistīt visu mūzikas nozari un parādīt mūziku kā biznesa produktu.

Pasākuma iniciators bija Tallinas pašvaldība sadarbībā ar Kultūras ministriju un citām publiskām un privātām organizācijām. Tallina atbalsta pasākumu ne tikai finansiāli, bet arī sniedz 50% atlaidi no nodevas par reklāmu izvietojšanu pilsētā.

Pasākums sastāv no starptautiskas mūzikas industrijas konferences un mūzikas festivāla. Mūzikas festivālā ir pārstāvētas dažādu mūzikas žanru grupas. Grupas uzstājas bez maksas.

Dati par 2011.gada pasākumu:

- Norisinājās 3 dienas;
- 16 skatuves/11 klubi;
- 147 mākslinieki no 10 valstīm;
- 123 mākslinieki no Igaunijas;
- 7600 pasākuma apmeklētāji;
- 423 pārstāvji no dažādām valstīm.

Avots: www.ccaa.nl/ www.tallinmusicweek.ee

Tallinas mūzikas nedēļa ir apliecinājums tam, ka veidojot vairāku dienu radošus projektus, tiek nodrošināti lielāks ieguvums ne tikai uzņēmējiem, bet arī reģiona/vietas atpazīstamībai un radošo industriju popularizēšanai.

¹⁶⁸ Creative metropolises: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolises.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

Free WiFi Tallinn, Tallina

Tallina ir starp 10 pilsētām, kurās ir visaugstākais WiFi pieejamības līmenis. Internetu bez maksas daļēji nodrošina pilsēta, tas ir pieejams gan parkos, gan viesnīcās, gan krodziņos un citur.

Šī **pasākuma mērķis** ir padarīt internetu pieejamu pēc iespējas vairāk cilvēkiem (it sevišķi parkos).

Projekta izveides gaitā, Tallinas iedzīvotāji tika aptaujāti, kādās vietās tie vēlas interneta piekļuvi.

Tallinas pilsēta tērē 60 000 EUR ik gadu, lai nodrošinātu WiFi par brīvu Tallinas pilsētā. Brīva interneta piekļuve padara pievilcīgāku uzņēmējdarbības vidi un iedzīvotājiem labākus dzīves apstākļus.

<http://www.tallinn.ee/Wireless-Internet>

Kā nozīmīgs solis radošo industriju veicināšanā Igaunija ir jāmin Likums par radošās personas statusu un radošajām savienībām. Šī likuma mērķis ir atbalstīt kultūras radošumu un mākslu profesionālā līmeņa saglabāšanu un attīstību. Kā radoša persona šī likuma izpratnē ir Autortiesību likuma izpratnē autors vai izpildītājs un radoša savienība ir likumā noteiktajā kārtībā atzīta bezpeļņas organizācija, kuras mērķis ir attīstīt attiecīgu radošo jomu. Radošajā savienībā jābūt vismaz 50 darbaspējīgām personām, kas vismaz trīs pēdējos gadus attiecīgajā radošajā jomā veikuši radošu darbu, un kuru darbi vai izpildījumi šajā laika posmā ir publiskoti Autortiesību likuma izpratnē. Radošai savienībai **no valsts budžeta tiek piešķirts pabalsts**. Tās apjoms ir viena piektā daļa no vidējās mēnešalgas par vienu radošo personu.

Taču neskatoties uz minēto likumu, ir identificētas 3 problēmas, kuras esošais tiesiskais regulējums pašlaik nerisina: 1) radošās personas, ar līgumiem, kas īsāki par 3 mēnešiem, neatkarīgi no nomaksāto nodokļu apjoma nekvalificējas Igaunijas veselības apdrošināšanas sistēmai, 2) radošās personas ar kopumā pietiekamiem, bet neregulāriem ienākumiem, piemēram, lielu honorāru reizi gadā, arī nekvalificējas veselības apdrošināšanas sistēmai, jo netiek veiktas sociālās iemaksas ik mēnesi, 3) radošās personas ar ilgstoši zemiem ienākumiem vienlaigā nespēj pilnībā veikt sociālās iemaksas.

4.2.2. Lietuva

Radošās industrijas Lietuvā ietver: arhitektūru, amatniecību, izpildītājmākslu, dizainu, interaktīvās kompjuterprogrammas, apģērbu dizainu, mākslu, antikvāro priekšmetu tirgu, mūziku, kino un fotogrāfiju, izdevējdarbību, TV un radio, IT pakalpojumus, reklāmu.¹⁶⁹ Tajās netiek ietverts tūrisms, sports, muzeji, arhīvi, kultūras mantojuma aizsardzība un citas kultūras aktivitātes, tas tiek attiecinātas uz kultūras ekonomiku.

2007.gadā Lietuvā pieņēma Radošo industriju veicināšanas un attīstības stratēģiju. Tāpat Lietuvas Kultūras ministrija aktīvi darbojas, lai Lietuvas ilgtermiņa attīstības plānā Lietuva 2030 būtu iekļauts radošo industriju sektors. Viena no šī plāna prioritātēm ir būt radošai sabiedrībai, līdz ar to radošajās industrijas ir nozīmīgas šī

¹⁶⁹ Creative metropolises: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolises.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

mērķa sasniegšanai. Gadu vēlāk tika izveidota Radošo industriju asociācija, kurā ir ap 40 biedriem (universitātes, publiskās institūcijas radošo industriju pārstāvji).

2009.gadā radošo industriju koncepcija tika iekļauta ES Struktūrfondu atbalsta izlietojuma stratēģijā un Ekonomiskās izaugsmes aktivitāšu programmā. Kultūras un Ekonomikas ministru iniciatīvas rezultātā tika izveidots mākslas inkubatoru tīkls Lietuvā, kas papildināja jau esošo biznesa inkubatoru tīklu un paplašināja jau piedāvāto pakalpojumu spektru. Ekonomikas ministrs radošā industrija iekļāva arī Nacionālajā inovāciju, klastera programmu un eksporta atbalsta politikā.

Neskatoties uz doto uzskaitījumu arī Lietuvā ir problemātiska radošo industriju objektīva novērtēšana.

Lietuvā ir 7 universitātes un 4 koledžas, kas ir orientētas uz radošo industriju speciālistu sagatavošanu.

Pētījumā, kas veikts par radošo industriju attīstību (sk.16.pielikumu), apskatītajā Šauļu reģionā darbojas Šauļu universitāte, kurā ir Mākslas izpētes centrs un Mākslas fakultāte. Fakultātē ir 8 pirmā līmeņa un 2 otrā līmeņa studiju programmas. Pētījumā tiek atzīmēts, ka pasniedzēju atalgojums ir nepietiekams un akadēmiskais personāls noveco.

Saskaņā ar Lietuvas statistikas departamenta klasifikāciju, radošās industrijas tiek klasificētas kā 29 nozares. Šauļu reģionā visvairāk darbojas reklāmas aģentūras, arhitektūras nozares uzņēmumi, kā arī dažādu jomu projektētāji.

Pētījuma ietvaros tika veikta aptauja, kurā respondenti bija:

- radošo industriju uzņēmumu vadītāji;
- mākslas un kultūras izglītības iestāžu vadītāji;
- mākslas programmās studējošie;
- mākslas skolu audzēkņi.

38% radošo industriju uzņēmumu ir 6-10 darbinieki, 28% - mazāk kā vai 5 darbinieki, 12% - 11 – 15 darbinieki, 8% - 16 – 20 – darbinieki.

74% radošo industriju uzņēmumu ir nodarbināti 5 vai mazāk radošo industriju speciālistu.

Lielākais pieprasījums radoši industriju uzņēmumos ir pēc dizaina un mākslas speciālistiem, taču ir mazs pieprasījums pēc audiovizuālās mākslas, mūzikas un teātra speciālistiem.

58% radošo industriju uzņēmēju uzskata, ka darbinieku skaits tuvākajos 5 gados nemainīsies, tikai 34% uzskata, ka darbinieku skaits augs tuvāko piecu gadu laikā.

52% uzņēmumu darbību ir ietekmējis kvalificētu speciālistu trūkums.

60% radošo industriju uzņēmēju prognozē, ka tuvāko piecu gadu laikā perspektīvākās jomas ir dizains, arhitektūras pakalpojumi un audiovizuālā māksla. Vismazākais pieprasījums varētu būt pēc mākslas un teātra. Savukārt izglītības un kultūras iestāžu vadītāji uzskata, ka lielākais pieprasījums tuvāko 5 gadu laikā varētu būt pēc dizaina, mūzikas un mākslas.

56% radošo industriju uzņēmēju uzskata, ka radošo industriju attīstībai Lietuvā traucē informācijas trūkums par radošo industriju nozari, 72% uzskata, ka ir zems uzņēmumos kultūras un mākslas radītāju līmenis. Tāpat negatīvi radošo industriju nozari ietekmē tādi faktori kā kvalificētu speciālistu trūkums, augstas mārketinga izmaksas radošo industriju produktiem, informācijas trūkums par potenciālajiem tirgiem.

Radošo industriju uzņēmumi ir mikrouzņēmumi (tas samazina kvalificētiem radošo industriju speciālistiem atrast darbu).

Vairāk kā puse Šauļu reģiona radošo industriju uzņēmēji uzskata, ka valsts sociāli-ekonomiskā situācija radošo industriju attīstības kontekstā ir apmierinoša. Savukārt izglītības un kultūras iestādes situāciju redz kā labu.

Lielākā daļa studentu ir izvēlējušies studēt radošo industriju specialitātē, jo ieteica tāda veida studijas ieteica draugi un ģimenes locekļi.

Lielākā daļa radošo industriju specialitāšu studentu uzskata, ka pasniedzēji ir kompetenti, mācību materiāli ir labi un atbilstoši sagatavoti. Taču tiek norādīts, ka izglītības iestāžu infrastruktūra un aprīkojums varētu būt labāks.

69% studentu uzskata, ka ir grūti atrast darbu Lietuvā savā specialitātē.

Pētījuma pamatā tika izstrādātas vadlīnijas radošo industriju nozares veicināšanai un attīstībai, kas rekomendē:

- izveidot vienību Šauļu reģiona pašvaldībā, kas regulāri apkopo un analizē informāciju par radošo industriju uzņēmumiem un darbības jomām;
- izveidot Šauļu reģiona radošo industriju uzņēmēju apvienību, kas organizētu uzņēmēju tikšanās, pārstāvētu uzņēmēju intereses Lietuvā un ārvalstīs;
- izveidot radošo industriju web labu, kurā būtu informācija par uzņēmēju apvienības sanāksmēm, iespējām pieteikties finansējumam utt.;
- sadarbojoties ar Šauļu reģiona teritoriālo nodarbinātības centru, izveidot radoši industriju web lapā radošo industriju vakanču sadaļu;
- izveidot elektronisku, brīvi pieejamu internetā Šauļu reģiona radošo industriju karti, kurā ir norādīti radošo industriju uzņēmumi, izglītības un kultūras iestādes;
- uzlabot izglītības programmas, lai tajās lielāks uzsvars ir likts uz praktiskajām zināšanām;
- organizēt seminārus, konferences radošo industriju uzņēmējiem un izglītības un kultūras iestādēm Šauļu reģionā, lai paaugstinātu izglītības metožu kvalitāti un uzlabotu izglītības programmu saturu;
- izveidot radošo industriju jauno uzņēmēju asociāciju, kas organizētu pasākumus, lai celtu mākslas studiju popularitāti jauniešu vidū.

5. Valsts, reģionu un pašvaldību atbalsts radošo industriju attīstībai

Valsts politikas un atbalsta instrumentu nodrošināšana radošajām industrijām ir Kultūras ministrijas pārziņā. Atbalsta politikas īstenošanai ir izveidota Konsultatīvā Dizaina padome, kas izpaužas kā viens no sadarbības veidiem ar KM un Ekonomikas ministriju, lai veidotu vienotu politiku radošās industrijas jomā.

Valsts atbalsts izpaužas ar gan ar tiešajiem, gan netiešajiem pasākumiem. Pie netiešā atbalsta veida ieskaitāma nodokļu politika, kuras ietvaros, piemēram, preseī un grāmatām ir pazemināta PVN likme, savukārt teātra, cirka izrādēm, koncertiem un kultūras pasākumiem PVN netiek piemērots vispār. Ņemot vērā, ka katra pašvaldība ir tiesīga lemt par tās administratīvajā teritorijā piemērojamiem īpašajiem nosacījumiem, arī reģionu un pašvaldību līmenī ir iespējams veikt netiešo atbalstu radošajām industrijām.

Pirms analizēt atbalsta instrumentus, kas pieejami no ārvalstu finanšu fondiem un programmām, jāatzīmē, ka valsts nosacīti netiešais atbalsts radošajām industrijām izpaužas valsts politikas nostādņu veidošanā: atbalstāmo jomu prioritāšu noteikšana, kā arī valsts līdzfinansējuma apjoms projektiem, kur tāds paredzēts. 2012.gadā KM budžeta līdzfinansējums paredzēts šādām ārvalstu finanšu instrumentu un programmu līdzfinansēšanai:

- Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana (2007-2013);
- Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana (2007-2013);
- Eiropas Kopienas iniciatīvas projektu un pasākumu īstenošana;
- Atmaksas valsts pamatbudžetā par 3.mērķa "Eiropas teritoriālā sadarbība" pārrobežu sadarbības programmu, projektu un pasākumu īstenošanu;
- Atmaksas Eiropas Komisijas programmas "Solidaritātes un migrācijas plūsmu pārvaldīšanas pamatprogrammas 2007.-2013.gadam" īstenošanai;
- Tehniskā palīdzība ERAF, ESF, KF apgūšanai (2007-2013);
- Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta finansēto projektu īstenošana.

Attiecībā uz tiešajiem stimuliem, finansiālais atbalsts ir pieejams no šādiem avotiem: Kultūras ministrijas dotācijas tās pakļautībā esošajām iestādēm un Kultūras ministrijas līdzdalība kapitālsabiedrībās.

Valsts atbalsts tiek sniegts 18 izglītības iestādēm, 8 muzejiem, 2 bibliotēkām, 6 valsts pārvaldes iestādēm, savukārt, ar līdzdalību kapitālsabiedrībās tiek atbalstītas 16 uzņēmēj sabiedrība (teātri un orķestri).

No 6 valsts pārvaldes iestādēm (Latvijas Nacionālais arhīvs, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, Nacionālais Kino centrs, Kultūrizglītības un nemateriālā mantojuma centrs, Valsts Kultūrkapitāla fonds, Kultūras informācijas sistēmu aģentūra) Nacionālais Kino centrs un Valsts Kultūrkapitāla fonds paredz aktivitātes finansējuma piešķiršanai radošo industriju individuālajiem projektiem. Atbalsts tiek sniegts kultūru nozarēs, piemēram, filmu veidošanai, plašsaziņas līdzekļu publicēšanai, grāmatu un mūzikas ierakstu izdošanai, kā arī dizainam un arhitektūrai.

Valsts Kultūrkapitāla fonds

Viena no organizācijām, kas veic valsts līdzekļu tālāku piešķiršanu radošo industriju iniciatīvām, kā arī nodrošina piešķirto līdzekļu uzraudzību ir publisks nodibinājums Valsts kultūrkapitāla fonds (VKKF).

VKKF mērķis ir veicināt līdzsvarotu kultūras un mākslas nozaru jaunrades attīstību un kultūras mantojuma saglabāšanu valstī saskaņā ar valsts kultūrpolitikas vadlīnijām¹⁷⁰, un finansiāli tiek atbalstīti fizisko un juridisko personu īstenotie projekti, kas:

- veicina kultūras atjaunotnes un mākslas jaunrades procesu un sekmē tā daudzveidību;
- veicina fizisko un juridisko personu radošos un pētnieciskos projektus kultūras jomā;
- sekmē izglītības iegūšanu un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu;
- veicina starptautisko sakaru attīstīšanu un Latvijas kultūras un mākslas popularizēšanu pasaulē;
- sekmē kultūras vērtību saglabāšanu, izplatīšanu un to pieejamību plašai sabiedrībai;
- sekmē tradicionālās kultūras attīstību.¹⁷¹

VKKF līdzekļus piešķir organizējot kultūras konkursus (projektu konkursi, mērķprogrammu, kultūras programmu un radošo braucienu), kā arī konkursa kārtībā piešķirot mūža stipendijas izciliem kultūras un mākslas darbiniekiem par mūža ieguldījumu kultūras un mākslas attīstībā.

Projektu konkursi

Projektu konkursi tiek rīkoti tādās nozarēs kā literatūra, mūzika un dejas, teātra māksla, filmu māksla, vizuālās māksla, kultūras mantojums, dizains un arhitektūra, tradicionālās kultūras nozares. Jāatzīmē, ka atbalsts tiek sniegts arī starpdisciplināriem projektiem jeb projektiem, kas dažādu kultūras nozaru apvienojumā rada kvalitatīvi jaunus kultūras produktus. 14.pielikuma 1.tabulā apkopoti VKKF projektu konkursu nozares un būtiskākie nosacījumi finansējuma piešķiršanai konkrētajā nozarē.

Mērķprogrammas

Katra mērķprogramma ir konkrētas nozares projektu konkurss noteikta veida projektu atbalstam. VKKF nozaru ekspertu komisijas gada otrajā pusē izvērtē esošo mērķprogrammu realizāciju un sagatavo priekšlikumus VKKF padomei, par to, kuras no nozares mērķprogrammām turpināmas un kādas jaunas nozares mērķprogrammas komisija vēlētos uzsākt nākamajā gadā. VKKF padome, izskatot nozaru ekspertu komisiju priekšlikumus, lemj par nākamajā gadā realizējamajām mērķprogrammām un to finansējumu¹⁷². 2012.gadā VKKF padome 2011. gada 22. decembra sēdē nolēma sadalīt piešķirtos līdzekļus, izveidojot šādas mērķprogrammas:

- Valstiski nozīmīgi kultūras pasākumi;

¹⁷⁰ Valsts Kultūrkapitāla fonda likums. LR likums. Latvijas Vēstnesis. 2003. 14.novembris, Nr.161.

¹⁷¹ Par mums. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#44>

¹⁷² Mērķprogrammu konkursi. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#119>.

- Līdzfinansējums filmu projektiem Eiropas Savienības fondu finansējuma piesaistei „Filmu programma Latvija šodien”;
- Atbalsts koru un tautas deju tradīcijas attīstībai;
- Valsts teātru un valsts koncertorganizāciju atbalsts;
- Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsts;
- Konkurss par tiesībām realizēt Kurzemes, Latgales, Zemgales un Vidzemes kultūras programmas;
- Vizuālās mākslas centru, galeriju un izstāžu zāļu nekomerciālās darbības atbalsts.

Kultūras programmas

Kultūras programmas ir VKKF finansētas un citu organizāciju administrētas programmas, kuru mērķis ir veicināt kultūras nozaru līdzsvarotu un kvalitatīvu attīstību, realizējot dažādām kultūras nozarēm prioritāras programmas, kā arī paplašināt kultūras pieejamību sabiedrībai, dodot iespēju institūcijām, kas darbojas kultūras jomā, iesaistīties valsts kultūrpolitikas īstenošanā ar konkrētu, stratēģiski pamatotu pasākumu kopumu. Lai noteiktu realizējamās programmas, VKKF reizi gadā izsludina kultūras programmu konkursu nākamajā kalendārajā gadā realizējamu kultūras programmu projektiem. Projektu pieteikumus kultūras programmu konkursā var iesniegt iestādes un organizācijas, kuru statūtos vai nolikumā kā pamatdarbības veids ir noteikta ar kultūru vai mākslu saistīta darbība.¹⁷³ Programma ir sadalīta reģionālās programmās (t.sk. Kurzemes, Zemgales un Latgales), kuru mērķi ir kultūras vērtību saglabāšana, popularizēšana, attīstība un pieejamība.

Zemāk ilustrēts atbalsts Kultūras programmā 2010.gadā, un tā sadalījums pa reģioniem¹⁷⁴.

Programmas nosaukums	Finansējuma saņēmējs	Finansējums, LVL
Latgales kultūras programma	Latgales reģiona attīstības aģentūra	22 000
Zemgales kultūras programma	Zemgales plānošanas reģions	18 000
Vidzemes kultūras programma	Vidzemes plānošanas reģions	30 000
Kurzemes kultūras programma	Liepājas pilsētas pašvaldības iestāde, Kultūras pārvalde	30 000

Vislielāko atbalstu saņēmusi Kurzemes un Vidzemes kultūras programma, bet vismazāko Zemgales kultūras programma. Informācija par Latgales reģiona kultūras programmu vairāku gadu griezumā liecina, ka saņemtais atbalsts ir bijis mainīgs, taču pēdējo trīs gadu laikā (no 2009. līdz 2011.gadam) tas vidēji ir bijis 27,33 tūkst. LVL.

Analizējot Kultūras programmas nolikumu, ierobežojumi finansējuma piešķiršanai konkrētiem reģioniem netika konstatēti, tādēļ pamatojums par katra reģiona iesniegtās kultūras programmas apstiprināšanu un piešķirto līdzekļu apjomu izriet no iesniegtā projekta novērtējuma VKKF.

¹⁷³ Kultūras programmas. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#84>.

¹⁷⁴ VKKF 2010.gada pārskats (pēdējais publiski pieejamais).

Radošo braucienu atbalsta programma

Radošo braucienu atbalsta programmas ietvaros tiek atbalstīta dalību īslaicīgās zinātniskajās, radošā darba vai mācību programmās, ar kultūras jomu saistītās konferencēs un festivālos, kā arī zinātniski pētniecisku, izglītojošu vai citu radoša darba veikšanu, t.sk. dažāda veida pētījumus, manuskriptu sagatavošanu, māksliniecisku un kultūrvēsturisku vērtību radīšanu, esošo kultūras vērtību apzināšanu un saglabāšanu.

2008.gadā VKKF organizēja četrus kultūras un mākslas projektu konkursus, kuros atbalstu saņēma 1593 projekti un 321 radošais brauciens, tāpat tika finansētas 20 mērķprogrammas un 17 kultūras programmas.¹⁷⁵ 2009.gadā tika organizēti trīs kultūras un mākslas projektu konkursi, kuros atbalstu saņēma 1432 projekti un 180 radošie braucieni, kā arī finansētas 13 mērķprogrammas un 14 kultūras programmas.¹⁷⁶ Samazinātā finansējuma apstākļos 2009.gadā nebija īstenotas visas plānotās VKKF programmas. 2010.gadā tika organizēti trīs kultūras un mākslas projektu konkursi, kuros atbalstu saņēma 1374 projekti un 207 radošie braucieni, tajā skaitā 22 projekti tika atbalstīti Teātra mākslas nozares mērķprogrammās.¹⁷⁷

Nacionālais kino centrs

Nacionālais kino centrs (NKC) sniedz būtisku atbalstu kino un mediju jomā. NKC nodrošina līdzdalību audiovizuālās jomas starptautiskajās organizācijās¹⁷⁸, kas veicina filmu nozares tirgus iespēju un finansēšanas bāzes paplašināšanu (sk.5.1.tabulu).

5.1.tabula

NKC dalības organizācijas un to jomas¹⁷⁹

NKC dalības organizācija	Organizācijas darbības joma
Eiropas Padomes kopražojumu fonds EURIMAGES www.coe.int	- Finansē filmu ražošanu.
ES audiovizuālās jomas atbalsta programmā MEDIA Plus un MEDIA Apmācība www.mediadesk.lv	- Finansē filmu projektu izstrādāšanu; - Finansē Eiropas filmu izplatīšanu; - Piedāvā tālākizglītības iespējas filmu profesionāļiem.
<i>European Film Promotion</i> www.efp-online.com	- Palielina Baltijas filmu atpazīstamību nozīmīgākajos filmu festivālos; - Palielina Baltijas filmu pieejamību filmu izplatīšanas iespējām pasaulē; - Popularizē, atbalsta Baltijas jaunus talantus filmu nozarē.
Starpvalstu sadarbības platforma <i>Baltic Films</i>	- Sekmē Baltijas kino un video produkcijas izplatīšanu

¹⁷⁵ Valsts Kultūrkapitāla fonda 2008.gada pārskats. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#50>.

¹⁷⁶ Turpat.

¹⁷⁷ Turpat.

¹⁷⁸ Atbalsta programmas. Pieejams: http://www.nfc.lv/info/?mnu_id=65.

¹⁷⁹ Sastādīts pamatojoties uz informāciju NKC mājas lapā: www.nfc.lv.

NKC dalības organizācija	Organizācijas darbības joma
	<p>nozīmīgākajos tirgos un citos ar kinomākslu saistītos pasākumos;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Veicina Baltijas valstu kino ražošanas attīstību un Baltijas valstu filmu kopprodukcijas; - Sekmē Kultūras apmaiņu starp valstīm; - Starptautisku kino profesionāļu pasākumu norise Baltijas valstīs – Baltijas jūras dokumentālo filmu forums, <i>Baltic Event</i>; - Sadarbība Baltijas Filmu un Mediju skolas atbalstā; - Dalība (ikgadēja) Eiropas filmu tirgū Berlīnē, Ziemeļvalstu filmu dienās Lībekā, Baltijas filmu programmu skatēs ikvienā no Baltijas valstīm; - Vienota nozares statistiskās informācijas bukleta <i>Facts and Figures</i> izdošana.
<p>Eiropas Dokumentālā kino tīkls EDN – <i>European Documentary Network</i> www.edn.dk</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sniedz konsultācijas un informāciju no EDN biedru datu bāzēm; - Dod iespēju dokumentālistiem no Latvijas sazināties ar kolēģiem visā Eiropā un meklēt kopražojuma iespējas; - Organizē seminārus un darbnīcas; - Organizē dokumentālā kino projektu tirgus; - Izdod žurnālu <i>Dox Magazine</i>, <i>EDN TV Guide</i> – informāciju par telekanāliem visā Eiropā un to prasībām pēc dokumentālajām filmām; - Apvieno un sniedz atbalstu; - Dod iespēju saņemt informāciju par dokumentālā kino profesionāļiem, izplatītājiem, filmu institūtiem, universitātēm, TV kanāliem un festivāliem.
<p>Kino kritiķu organizācija FIPRESCI www.fipresci.org</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Nodrošina Latvijas filmu nozares profesionāļu līdzdarbību starptautisko filmu festivālu žūrijās; - Veicina kvalitātes filmu un radošu meklējumu atbalstu.
<p>Starptautiskā filmu arhīvu federācija FIAF www.fiafnet.org</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Informācijas pieejamība starptautiskajiem filmu arhīviem; - Filmu programmu apmaiņas iespējas.
<p>Starptautiskā neprofesionālo kinematogrāfistu savienība UNICA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Atbalsts Latvijas neprofesionālajiem kinoamatieriem.
<p><i>European Audiovisual Observatory</i> www.obs.coe.int</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Apkopo un sniedz informāciju un datus par audiovizuālās nozares attīstību ES dalībvalstīs, Eiropas asociētajās valstīs un Eiropai ģeogrāfiski piederošās valstīs; - Veic pētījumus par globālo ekonomisko procesu ietekmi

NKC dalības organizācija	Organizācijas darbības joma
	uz audiovizuālās nozares attīstību;
	- Publicē datu apkopojumus gadagrāmatā <i>European Statistical Year Book</i> .
Eiropas Kino Akadēmija - <i>European Film Academy</i> www.europeanfilmacademy.org	- Apvieno vairāk kā 2000 Eiropas kino profesionāļus ar mērķi popularizēt Eiropas kino;
	- Organizē konferences, seminārus un radošās darbnīcas;
	- Rīko ikgadējo Eiropas Kino Balvas pasniegšanas ceremoniju, kurā piešķir balvas par izcilākajiem sasniegumiem Eiropas kino, t.sk. Eiropas filma, Eiropas režisors, Eiropas aktieris un Eiropas aktrise.

Līdzīgi kā VKKF arī NKC administrē valsts dotāciju programmas, kas paredzētas filmu nozares projektu atbalstam. 2012.gadā kopējais paredzētais valsts dotāciju atbalsts ir 734 213 LVL, kuru NKC plāno piešķirt 6 projektu konkursu ietvaros (sk.5.2.tabulu). Jāatzīmē, ka pirmie 3 konkursi (animācijas filmām, spēlfilmām un dokumentālajām filmām) ar kopējo finansējuma apjomu 659 000 LVL tika izsludināti līdz š.g. 29.februārim, bet nākamās projektu konkursu kārtas paredzētas jūnijā un septembrī.

5.2.tabula
Kopējā NKC valsts dotācija filmu nozares projektu konkursiem¹⁸⁰

Konkursa nosaukums	Plānotais finansējums LVL	Papildus informācija
Animācijas filmu projektu konkurss	156 400	NKC atbalstītu filmu pabeigšanai un ne mazāk kā Ls 93 840 (60%) vismaz 3 jaunu filmu ražošanai.
Spēlfilmu projektu konkurss	380 200	NKC atbalstītu filmu pabeigšanai un ne mazāk kā Ls 285 150 (75%) vismaz 2 jaunu filmu ražošanai
Dokumentālo filmu projektu konkurss	122 400	tikai NKC atbalstītu filmu ražošanas turpināšanai vai pabeigšanai—šo projektu kopējais plānotais pieprasījums no NKC 2012.gadā ir vairāk kā Ls 150 000
Spēlfilmu scenāriju attīstīšana	21 000	Vietējos scenāriju konsultantu piesaistīšana, 5 scenāriju rakstīšanai (konkurss plānots septembrī/oktobrī);
Citi filmu nozares projekti	10 213	atbalsts izplatīšanai, konkursa mērķis tiks precizēts (konkurss plānots jūnijā).
Līdzfinansējums filmu projektiem Eiropas fondu finansējuma piesaistei	44 000	konkurss plānots septembrī/oktobrī.

ES fondi un finanšu programmas

Kā nākamais atbalsta veids radošajām industrijām jāmin Latvijai pieejamie ārvalstu finanšu instrumenti. Galvenokārt atbalsts tiek sniegts no ES struktūrfondiem un programmām un Ziemeļvalstu finanšu instrumentiem. Projektiem un programmām ir noteikts to ieviesēju loks, tādējādi tos var ieviest valsts līmenī

¹⁸⁰ Sastādīts pamatojoties uz informāciju NKC mājas lapā: <http://www.nfc.lv>

(t.sk., pašvaldības, reģioni) vai privātpersonas un uzņēmumi.

Lielākie finanšu instrumenti, kuru ietvaros Latvija saņem finanšu palīdzību radošo industriju jomā ir Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), Eiropas Sociālais fonds (ESF), Eiropas Kopienas iniciatīvas "Equal", "Interreg", kā arī Eiropas Kopienas programmas: „Eiropa pilsoņiem”, „Kultūra 2007 – 2013” un "Media 2007". Aktuālās ES programmas un iniciatīvas ir laika posmam no 2007. - 2013.gadam un zemāk ir apkopotas (sk.5.3.tabulu) ES programmas, kurās ir plānoti konkursi.

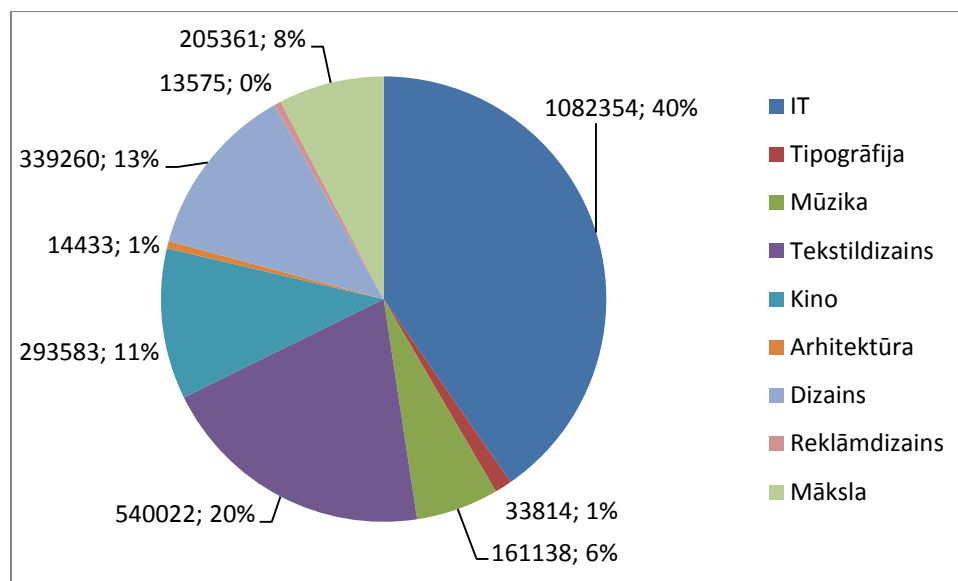
5.3.tabula

ES ERAF un ESF 2012.gadā plānotais atbalsts radošajām industrijām

Fonds	Aktivitāte	Mērķis	Finansējums LVL un 2012.g. plānotais konkursa laiks	Atbildīgā iestāde
ESF	Aktivitāte „Cilvēkresursu piesaiste zinātnei” (1.1.1.2.).	Aktivitātes vispārējais mērķis ir nodrošināt zinātniskajā darbā nodarbināto skaita pieaugumu, sekmēt ārvalstīs strādājošo zinātnieku atgriešanos Latvijā un ārvalstu zinātnieku piesaisti.	5 316 490 līdz 06.2012.	VIAA
ERAF	“Augstas pievienotās vērtības investīcijas”	Stimulēt vietējos komersantus veikt ieguldījumus zināšanu vai tehnoloģiju intensīvajos projektos, kā arī piesaistīt ārvalstu investīcijas jomās ar augstu pievienoto vērtību, tādējādi veicinot jaunāko tehnoloģiju pārnesi no ārvalstīm. Atbalstīti tiks projekti, ko īsteno: <ul style="list-style-type: none"> - informācijas un komunikāciju tehnoloģijās (NACE J61-62) - informācijas un komunikāciju tehnoloģijas nozares saistītajās (NACE J58, J63). 	13 086 882 līdz 02.04.2012. Maksimālais līdzfinansējums 35 %.	LIAA
ERAF	„Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketingš”	Atbalstīt ar ieiešanu ārvalstu tirgos saistītās aktivitātes – ārējo mārketingu ārvalstīs – un pasākumus, kas sekmē komersantu iekļaušanos starptautiskajās piegāžu ķēdēs, veicina Latvijas komersantu dalību starptautiskajās izstādēs un tirdzniecības misijās.	Līdz 28.12.2012. 12 433 911 maksimālais līdzfinansējums 50 – 70%.	LIAA
ERAF	“Klasteru programma”	Veicināt nozares savstarpēji nesaistītu komersantu, pētniecības, izglītības un citu institūciju sadarbību, tādējādi veicinot nozaru un komersantu konkurētspējas celšanu, eksporta apjomu palielināšanu, inovācijas un jaunu produktu veidošanu.	3 407 288.67 līdz 09.03.2012 Maksimālais līdzfinansējums 85 - 90%	LIAA

Jāatzīmē, ka lielākajā daļā programmu netiek īpaši izceltas radošo industriju iespējas, jo programmas paredzētas vispārīgu mērķu nevis konkrētas nozares atbalstam. Tas var būt gan veicinošs, gan kavējošs faktors, jo dažkārt kultūras nozares uzņēmumi (pat ja to mērķis nav peļņas gūšana) nespēj saņemt valsts iezīmēto atbalstu kultūrai, bet dažkārt to darbības profils ES struktūrfondu atbalsta saņemšanai nav atbilstošs, jo to darbība tiek interpretēta vairāk atbilstoša kultūras nevis uzņēmējdarbības nozarei. Ņemot vērā, ka primāri ES fondi tomēr orientēti uz atbalsta sniegšanu uzņēmējdarbībai kāda tā tradicionāli saprotama, radošo industriju pārstāvjiem ES struktūrfondu apguve iespējams ir sarežģītāks un laikietilpīgāks process. Piemēram, nosacījumiem atbilstoša juridiskā statusa izveidošana vai līdzekļu nodrošināšana priekšfinansējumam, ko apgrūtina aizdevuma saņemšana (radošajās industrijas pamatlīdzekļi, kas visbiežāk citās nozarēs nodrošina bankas aizdevuma iespējas, ir minimāli nozares specifikas dēļ).

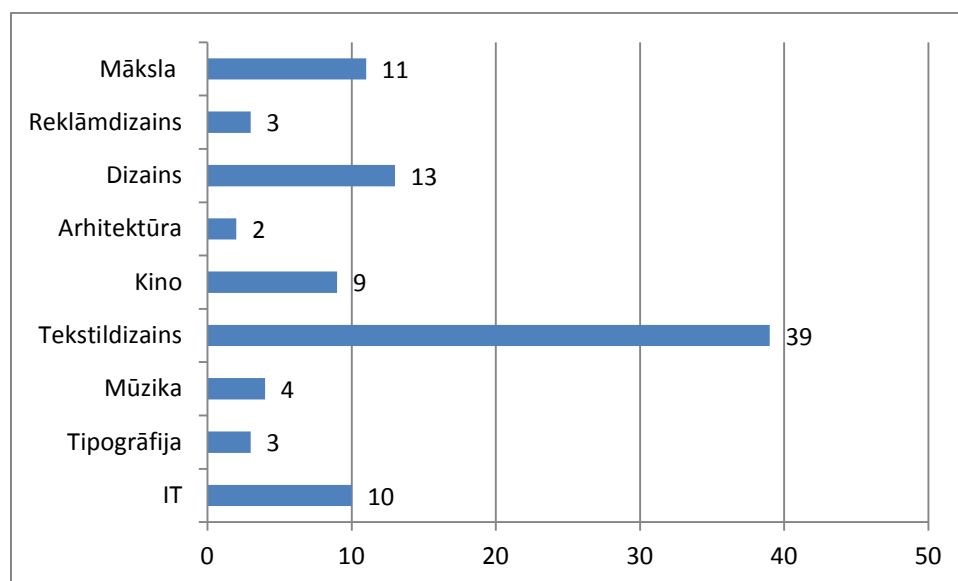
ERAF programma „Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketingš” kā finanšu atbalsta instruments paredz projektu vispārīgos mērķus, kas saistīti ar dalību starptautiskās izstādēs un citos pasākumos ārpus Latvijas, t.sk., arī tādas, kurās tiek pārstāvētas radošās industrijas (mākslinieki, visa veida dizains, t.sk., reklāmas dizains, arhitektūra u.c. radošās jomas). Programmas piemērotību arī radošajām industrijām apliecina tās līdzšinējā apguve, jo ir noslēgti ~ 100 radošās jomas projekti ar kopējo ESF līdzfinansējumu ~ 902 tūkstoši latu. 5.1.attēlā ilustrēts projektu apgūtais finansējuma apjoms dažādās radošo industriju nozarēs.

5.1.attēls. Projektu līgumu apjoms latos.

Līgumi galvenokārt slēgti ar galerijām, animācijas studijām, uzņēmumiem, asociācijām par dalību mākslas, modes, dizaina, arhitektūras, poligrāfijas izstādēs un mesēs, kā arī par uzņēmumu dalību kontaktu veidošanas pasākumos. Lielākais apgūtais finansējums 1 082 354 LVL ir IT (informācijas un sakaru tehnoloģijas)_projektiem, kas veido vienu no atbalstošajām radošo industriju nozarēm, kā arī tekstildizainā (540 022 LVL). Vismazākais līdzekļu apgūvums ir reklāmdizaina (13 575 LVL), mākslas (14 433 LVL) un tipogrāfijas (33 814) jomas projektiem. Salīdzinot apgūto apjomu pret apstiprināto projektu skaitu, secināms, ka lielākais projektu skaits apstiprināts tekstildizaina jomā (39 projekti) Dizaina, mākslas un kino jomās ir salīdzinoši līdzīgs skaits

apstiprināto projektu (vidēji 10), bet vismazāk projektu ir mūzikas, arhitektūras, reklāmdizaina un tipogrāfijas jomu projektiem.

10.2. attēls. Apstiprināto projektu skaits radošo industriju jomās.

Jāatzīmē, ka noslēgto līgumu vislielākā koncentrācija ir Rīgā. No 97 apstiprinātajiem projektiem tikai 21 nav Rīgā: 1 Alūksnes novadā (dizains); 1 Jelgavas novadā (tipogrāfija); 4 Jūrmalā (1 mūzika un 3 māksla); viens Siguldā (māksla); 1 Salaspils novadā (tekstildizains); 1 Olainē (dizains); 9 Liepājā (tekstildizains); 3 Mārupes novadā (2 dizains un 1 māksla); 1 Valmierā (dizains). Līdz ar to, var secināt, ka valsts sniegto atbalstu caur ERAF programmas izveidi, reģionu uzņēmumi izmanto ļoti neaktīvi. Iespējams, ka pašvaldībām būtu jāuzņemas iniciatīva ne tikai aicināt atbildīgās iestādes sniegt papildu prezentācijas par iespējām piesaistīt finansējumu, bet iespējams, arī pašām jākoordinē potenciālo projektu ieviešanu, līdzīgi kā to dara asociācijas. Ņemot vērā augsto pasivitāti, arī pašvaldībām būtu jārīkojas aktīvāk, lai iedrošinātu radošo industriju pārstāvjus dalībai projektu konkursos. Viens no iespējamiem veidiem kā efektīvāk sasniegt mērķauditoriju, iespējams, ir ciešākas sadarbības veidošana ar vietējām NVO un biedrībām.

Eiropas Kopienas iniciatīvas

Eiropa Kopienas iniciatīvas izveidotas dažādu strukturālo un sociālo mērķu sasniegšanai un no programmām tās galvenokārt atšķir to administrēšanas un izveidošanas kārtība un 5.4.tabulā minētas tās iniciatīvas, kurās pieejams atbalsts radošajām industrijām. Jāatzīmē, ka pastāv vairākas iniciatīvas neformālās izglītības jomā, t.sk., mūžizglītība, kuru ietvaros arī radošo industriju pārstāvji var piedalīties dažādos izglītojošos, pieredzes apmaiņas un kontaktveidošanas projektos, lai gan tās netiek izceltas kā atbalsts tieši radošajām industrijām.

Eiropas Kopienas iniciatīvas radošajām industrijām¹⁸¹

Iniciatīvas/programmas nosaukums	Iniciatīvas/programmas apraksts
Programma „Eiropa pilsoņiem” 2007.-2013. 215 milj. EUR	<p>Programma ir atvērta visām ieinteresētajām personām, kas veicina aktīvu Eiropas pilsonību, it īpaši vietējām pašvaldībām un organizācijām, Eiropas sabiedrības politikas pētniecības organizācijām (ideju ģeneratoriem), iedzīvotāju grupām un citām pilsoniskās sabiedrības organizācijām.</p> <p>Dot pilsoņiem iespēju sadarboties un piedalīties arvien saliedētākas Eiropas izveidē, kas ir demokrātiska un orientēta uz pasauli un kuru vieno un bagātina kultūras daudzveidība, tādējādi attīstot ES pilsonību.</p> <p>Izkopt Eiropas identitātes apziņu, kuras pamatā ir kopīgas vērtības, vēsture un kultūra.</p> <p>Veicināt pilsoņu vidū piederības apziņu ES.</p> <p>Stiprināt toleranci un savstarpēju sapratni starp Eiropas pilsoņiem, cienot un veicinot kultūru un valodu daudzveidību, vienlaikus sekmējot dialogu starp kultūrām.</p> <p>Programma ir atvērta visām ieinteresētajām personām, kas veicina aktīvu Eiropas pilsonību, it īpaši vietējām pašvaldībām un organizācijām, Eiropas sabiedrības politikas pētniecības organizācijām (ideju ģeneratoriem), iedzīvotāju grupām un citām pilsoniskās sabiedrības organizācijām.</p>
Programma „Kultūra 2007 – 2013” 2007.-2013. 400 milj. EUR	<p>Paplašināt Eiropas iedzīvotājiem kopīgu kultūras telpu, kuras pamatā ir kopējs kultūras mantojums, attīstot mākslinieku, kultūras darbinieku un programmas dalībvalstu kultūras iestāžu sadarbību kultūras jomā, lai veicinātu Eiropas pilsonības izveidi. Programma ir atvērta kultūras industrijām, kas nav audiovizuālās industrijas, jo īpaši mazajiem kultūras uzņēmumiem, ja tie darbojas kā bezpeļņas struktūras kultūras jomā.</p> <p>Valsts vai privātas organizācijas ar juridisku statusu un biroju, kas ir reģistrēts kādā no ES dalībvalstīm un kuru galvenā darbības joma ir kultūra.</p>
Programma “Media 2007” 2007. -2013. 755 milj. EUR	<p>Finansiāls atbalsts audiovizuālajā jomā.</p> <p>To ir iespējams saņemt sekojošās jomās:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Latvijas filmu un TV projektu izstrāde; 2. Eiropas audiovizuālo darbu izplatīšana; 3. Eiropas audiovizuālo darbu popularizēšana un festivāli; 4. Audiovizuālās jomas profesionāļu apmācība (scenāriju rakstīšana, producēšana un jaunās tehnoloģijas). <p>NVO, komersanti, valsts un pašvaldību institūcijas, kam galvenā nodarbošanās ir profesionāla darbība audiovizuālajā jomā</p>
Rīcības programmas	Programmas ietvaros ar pieaugušo izglītību saistītas organizācijas organizē

¹⁸¹ Kultūra. Pieejams: <http://www.es.gov.lv/tavas-iespejas/es-programmas/kultura>.

Iniciatīvas/programmas nosaukums	Iniciatīvas/ programmas apraksts
mūžizglītības jomā programma " Grundtvig " 2007.-2013. 6 970 milj. EUR	darbnīcās individuālas personas vai nelielas pieaugušo izglītojamo grupas no vairākām valstīm satiekas, lai gūtu inovatīvu daudznacionālu izglītības pieredzi, kas atbilst viņu personīgās attīstības un izglītības vajadzībām. Darbnīcās izglītojamies mudina dalīties ar citiem savās kompetencēs un viedokļos. Darbnīcas nav paredzētas, lai nodrošinātu profesionālo pilnveidi kvalificētiem speciālistiem.
Programma „Eureka” Programma uzsākta 1985.gadā. Nav kopējā programmas budžeta, jo programmas darbības termiņš nav noteikts	Veicinot ciešāku sadarbību starp zinātniskajām institūcijām un uzņēmumiem augsto tehnoloģiju jomā, celt Eiropas industriju un dalībvalstu tautsaimniecības produktivitāti un konkurētspēju. Valsts zinātniskās institūcijas, kā arī komercsabiedrības – sīkie, mazie un vidējie uzņēmumi 2001.gada 12.janvāra regulas (EK) Nr.70/2001 un 2004.gada 25.februāra regulas (EK) Nr.364/2004 izpratnē.
Programma „Cost” (Eiropas sadarbība zinātnes un tehnisko pētījumu jomā) Nav kopējā programmas budžeta, jo programmas darbības termiņš nav noteikts	Atbalstīt zinātnieku sadarbību dažādās zinātnes un tehnoloģijas attīstības jomās, veicinot zinātnieku dalību dažādos starptautiskos pasākumos, pieredzes apmaiņas braucienos u.c. Atbalsts institūcijām, kas reģistrētas zinātnisko institūciju reģistrā.

No augstāk minētajiem finanšu instrumentiem, atsevišķā programmā „Jaunatne darbībā” tiek sniegts finansējuma atbalsts tikai jauniešu īstenotiem projektiem (2007.-2013g., 885 milj.EUR), tādējādi atbalsta mērķgrupa ir jaunieši, t.sk., tie, kuriem interesē radošo industriju nozare. Kā jau minēts iepriekš, projektu jomas netiek specifiski nodalītas radošajām industrijām, tādējādi pieļaujot jebkuras jomas, t.sk., radošās industrijas projektu īstenošanu atbilstoši vispārīgajiem programmas mērķiem: veicināt Eiropas pilsonības apziņu, solidaritāti un iecietību jauno eiropiešu vidū un iesaistīt viņus ES nākotnes veidošanā. Programma veicina mobilitāti ES robežās un ārpus tām, neformālo izglītību un starpkultūru dialogu, kā arī visu jauniešu iekļaušanu, neatkarīgi no viņu izglītības, sociālā stāvokļa vai kultūras vides.¹⁸²

Ārvalstu finanšu instrumentu atbalsts tiek sniegts gan tiešā veidā iedzīvotājiem un uzņēmējdarbībai (NVO, biedrības, uzņēmumi), gan arī veidotas programmas valstu un reģionu attīstībai. Šādu programmu ietvaros atbalsts radošajām industrijām iespējams ne tikai individuāli, bet gan integrēti ar attiecīgās valsts, reģiona vai pilsētas attīstības politiku.

¹⁸² Programma „Jaunatne darbībā”. Pieejams: <http://www.jaunatne.gov.lv/index.php/raksti-projektu/programma-jaunatne-darbiba>.

Programmā „Kultūra 2007 – 2013” 2011. gada konkursam pavisam tika iesniegti 58 **daudzgadu sadarbības projekti** un atbalstīti 14, no kuriem 6 projekti ar Latvijas kultūras organizāciju līdzdalību¹⁸³:

- **Biedrība Brīvās mūzikas aģentūra** projektā *Ulysses – a European odyssey with young artists for new music*;
- **Biedrība Jaunā teātra institūts** kā līdzorganizators projektā *Kedja 2012-2015*;
- **Biedrība Latvijas Mūzikas un informācijas centrs** kā projekta *MINSTREL – Music Network Supporting Transnational Exchange and Dissemination of Music Resources at European Level* partneris;
- **Biedrība Jaunā teātra institūts** kā projekta *Global city – Local city* līdzorganizators;
- **Biedrība Jauno mediju kultūras centrs** RIXC līdzorganizators projektā *Soft Control*;
- **Nodibinājums Rīga 2014** projekta *European Urban Media Network for Connecting Cities* dalībnieks.

Savukārt, **sadarbības projektu konkursā** tika iesniegti 318 sadarbības projekti, no kuriem 112 tika atbalstīti, tostarp 6 projekti, kuros ir iesaistītas Latvijas kultūras iestādes un institūcijas.

- **Biedrība Jauno mediju kultūras centra RIXC** ir projekta *TECHNO-ECOLOGIES. Other Approach to Cultural, Social and Ecological Sustainability* iesniedzējs un Liepājas Universitāte ir viens no šī projekta partneriem;
- **Biedrība ISSP** ir projekta *Contemporary Self-Portraits* līdzorganizators;
- **SIA Rain Project** kā partneris projektā *Cosmic underground*;
- **Latvijas Radio koris** kā partneris projektā *TIME for TENSO 12 13: Innovation and Musical Excellence in Choral Music*;
- **Rīgas Dome** projekta *La Nouvelle Troupe* partneris;
- **Latvijas Komponistu savienība** kā asociētais partneris projektā *New Music:New Audiences*.

Programmā „Kultūra 2007 – 2013” **2010.gadā** pavisam tika iesniegti 61 **daudzgadu sadarbības projekti** un atbalstīti 10, no kuriem 2 projekti ar Latvijas kultūras organizāciju līdzdalību, kas piedalās kā partneri:

Latvijas Nacionālā opera projektā *Festival Inter. D`Art Lyrique d`Aix en provence*

- Biedrība Kultūras un mākslas projekts NOASS - *Stichting Melkweg*.

2010. gada konkursā tika iesniegti 280 **sadarbības projekti**, no kuriem 103 tika atbalstīti.

Tostarp 5 projekti, kuros ir iesaistītas Latvijas kultūras iestādes:

Biedrība Cēsu Pils ģildes fonds piedalās kā koordinators projektā *Experiment and Excellence*;

- Biedrība Laikmetīgās mākslas centrs ir projekta *Survival Kit. Art linking society, knowledge and activism* iesniedzējs;

¹⁸³ Projektu aprakstu buklets pieejams: <http://www.kkplativija.lv/images/upload/file/KKP-broshura-web.pdf>

- Latvijas Universitāte kā partneris projektā *Europäische Burgen als herausragende Zentren frühen Kulturaustausches im Mittelalter*;
- Starpnozaru mākslas grupa SERDE kā partneris projektā *M4m – m for mobility*;
- Latvijas Profesionālās mūsdienų dejas horeogrāfu asociācija kā partneris projektā – *Emotional Bodies and Cities*;
- Jauno mediju kultūras centrs RIXC ir partneris projektā- *Survival Kit. Art linking society, knowledge and activism*.

2011. gadā EK tika iesniegts 301 **literāro tulkojumu projekts**, no kuriem atbalsts tika piešķirts 95 projektiem. Tostarp 5 no Latvijas izdevniecībām.

- Izdevniecība Zvaigzne ABC saņēma finansējumu 8 Eiropas autoru darbu tulkošanai: Alfred Doblin - *Berlin Alexanderplatz*; Carlos Ruiz Zafon - *El Juego del Angel*; Anna - Elisabeth Mauyer - *Fliegengewicht*; Joseph O`Connor - *Ghost Light*; Eva Baronsky - *Herr Mozart Wacht Auf*; Per Petterson - *Jeg forbanner tidens elv*; Bernard Werber - *Nous Les Dieux*; Emma Donoghue - *Room*.
- SIA Jāņa Rozes apgāds saņēma EK finansējumu 3 Eiropas daiļliteratūras darbu pārtulkošanai latviešu valodā: Jonathan Littell - *Les Bienveillantes*; Alek Popov - *Mission London* un Sandro Veronesi - *XY*.
- SIA J.L.V. apgādam tika piešķirts finansējums 6 Eiropas autoru darbu tulkošanai: James Joyce - *A Portrait of the Artist as a Young Man*; Walter Moers - *Die 13 1/2 Leben des Kapt'n Blaubar*; Einar Mar Gudmundsson - *Englar Alheimsins*; Gendrutis Morkunas - *Grizimo istorija*; Raquel Martinez - *Sombras de unicomio* un Sofi Oksanen - *Stalin lehmat*.
- SIA Apgāds Kontinents saņēma atbalstu 8 dažādu Eiropas literāro darbu tulkošanai latviešu valodā: Martin Walser - *Der Augenblick der Liebe*; Tove Nilsen - *Hede i Himmelen*; James Forrester - *Sacred Treason*; Rosamund Lupton - *Sister*; Johanna Nilsson - *SOS From Humanity*; Tobias Hill - *The Love of Stone*; Lindsay Clarke - *The War at Troy* un Kari Fredrikke Braenne - *Under de dype skyggene av lovtunge traer*.
- SIA Apgāds Mansards saņēma EK atbalstu 3 šādu daiļliteratūras darbu tulkošanai latviešu valodā: Michal Viewegh - *Bajecna leta pod psa*; Georges Perec - *La Vie mode d`emploi* un Jaan Kaplinki - *Seesama jogi*.

Kopumā EK tika iesniegti 58 **sadarbības projekti ar trešajām valstīm** projekti ar Meksiku, tostarp divi no Latvijas kultūras organizācijām, un finansējumu guva 13 projekti. Diemžēl Latvijas organizāciju iesniegtie projekti netika atbalstīti.

2010. gada konkursam - **atbalsts Eiropas kultūras festivāliem** - tika pieteikti 442 projekti, no kuriem 6 projekti tika iesūtīti no Latvijas kultūras organizācijām. Ņemot vērā sīvu konkurenci un aktivitātei atvēlētos finanšu līdzekļus, atbalstu ieguva tikai 8 projekti (1,8 % no visiem pieteiktajiem), starp kuriem nav neviena no Latvijas.

Savukārt, atbalsta virzienā - pamatpartnerība (trīs gadu atbalsts) Eiropas kultūras festivāliem, no 232 pieteiktajiem projektiem (2 iesūtīti no Latvijas) finansiāls atbalsts tika piešķirts 16 projektiem (7,8 % no visiem pieteiktajiem). Diemžēl projekti no Latvijas netika atbalstīti.

2010. gada konkursam par **Darbības dotācijām Eiropas līmeņa kultūras organizācijām** kopumā tika iesniegti 54 projektu pieteikumi visās kategorijās (vēstnieki, atbalsta tīkli un platformas), bet atbalstu saņēma 13 projektu pieteikumi. No Latvijas tika iesniegti 1 projekta pieteikums, taču tas netika atbalstīts.

Atbalsta virzienā Sadarbības projekti starp organizācijām, kuras iesaistītas kultūras politikas analīzē tika saņemti 10 projektu pieteikumi, bet atbalstīti 3. Vienā no iesniegtajiem projektiem kā partneris piedalījās arī Latvijas kultūras organizācija. Diemžēl šis projekts netika atbalstīts. 184

Programmā „Eiropa pilsoņiem” 2011.gadā 1. darbībā “Aktīvi iedzīvotāji Eiropai”, 1. pasākumā “Pašvaldību sadraudzība”, 1. pasākuma 1. apakšpasākumā “Sadraudzības pašvaldību iedzīvotāju tikšanās” pirmajā kārtā ES finansiālo atbalstu ieguva 220 projekti, to skaitā arī 3 projektu iesniedzēji no Latvijas: Ķekavas novada pašvaldības Kultūras aģentūra, Valmieras pilsētas dome un Siguldas novada dome un 2 projekti sadraudzībā ar Latvijas pašvaldībām (Liepāja, Salacgrīva, Smiltene, Valmiera, Liepāja, Ķekava un Jēkabpils). Otrajā kārtā ES finansiālo atbalstu ieguva 121 projekts (kopumā tika iesniegti 237 projekti), to skaitā 3 projekti sadraudzībā ar Latvijas pašvaldībām: Aizkraukles pilsēta, Līgatnes pašvaldība, Valkas pilsēta. Trešajā kārtā ES finansiālo atbalstu ieguva 125 projekti, to skaitā arī 2 projektu iesniedzēji no Latvijas: Lubānas novads un Salacgrīvas novada dome un 4 projekti sadraudzībā ar Latvijas pašvaldībām: Jelgavas novada dome, Lizuma pagasta padome, Priekuļu novada pašvaldība, Krustpils novada pašvaldība.

1. pasākuma 2. apakšpasākumā “Sadraudzības pašvaldību tīklojumi” pirmajā kārtā ES finansiālo atbalstu ieguva 28 projekti, to skaitā arī Latvijas Patērētāju interešu aizstāvības asociācijas iesniegtais projekts, otrajā kārtā (projektu iesniegumu termiņš 2011.gada 1.septembris) ES finansiālo atbalstu ieguva 21 projekts. Kopumā tika iesniegts 81 projekta pieteikums no visām atbilstīgajām valstīm. Diemžēl no Latvijas netika atbalstīts neviens no 3 iesniegtajiem projektiem.

1. darbībā “Aktīvi iedzīvotāji Eiropai”, 2. pasākuma “Iedzīvotāju projekti un atbalsta pasākumi” 1. apakšpasākumā “Iedzīvotāju projekti” ES finansiālo atbalstu ieguva 7 projekti (kopumā tika iesniegti 70 projekti), bet ne no Latvijas. 2. pasākuma 2. apakšpasākumā “Atbalsta pasākumi” ES finansiālo atbalstu ieguva 14 projekti (kopumā tika iesniegti 57 projekti) to skaitā arī Latvijas Pašvaldību savienības iesniegtais projekts, kā arī 2 projekti, kuru partnerībā iesaistītas organizācijas no Latvijas: Biedrība "Pozitīvā Doma" (Tukums) un Latvijas Pašvaldību savienība.

2. darbībā “Aktīva pilsoniskā sabiedrība Eiropā” 3. pasākumā “Atbalsts pilsoniskās sabiedrības organizāciju sāktiem projektiem” ES finansiālo atbalstu pilsonisko sabiedrības organizāciju uzsāktajiem projektiem ieguva 35 projekti (kopumā tika iesniegti 665 projekti), tai skaitā arī Latvijas Lauku foruma iesniegtais projekts, kā arī 10 projekti, kuru partnerībā iesaistītas organizācijas no Latvijas: Rēzeknes pašvaldība, Sociālās Alternatīvas institūts, Salas vidusskola (Sala), Liepājas Jaunatnes centrs (Liepāja), Latvijas Cilvēktiesību centrs, Biedrība "Pozitīvā Doma" (Tukums), Draudzīgā aicinājuma Liepājas pilsētas 5. vidusskola (Liepāja), Biedrība "LĪDERE", Biedrība "Sabiedriskās Politikas Centrs PROVIDUS", Klubs „Māja” („THE HOUSE”) – Jaunatne vienotai Eiropai.

4. darbībā “Aktīvi Eiropas piemiņas pasākumi” ES finansiālo atbalstu ieguva 49 projekti (kopumā tika iesniegti 220 projekti) to skaitā arī NVO "Jaunas demokrātijas centrs" un Komunistiskā terora upuru fonda "Sibīrijas bērni" iesniegtie projekti, kā arī 6 projekti, kuru partnerībā iesaistītas organizācijas no Latvijas:

¹⁸⁴ ES kontaktpunkta Latvijā mājas lapa: <http://www.ccpl Latvia.lv/index.php?s=1&section=2&subsection=13&group=38>

biedrība "Šamir", biedrība "Galaktika" (Aizkraukle), Latvijas Okupācijas muzeja biedrība, Tolerances centrs, biedrība "Rīgas geto un Latvijas Holokausta muzejs", Draudzīgā aicinājuma Liepājas pilsētas 5. vidusskola (Liepāja).¹⁸⁵

Programmā "Media 2007" no 2002. līdz 2011. g. atbalstīti 194 Latvijas projekti par kopējo finansējumu 2 888 2 970 674 LVL.

5.5.tabula

Piešķirtais finansējums Latvijā programmā "Media 2007"

Gads	LVL
2002	49 196
2003	98 393
2004	91 365
2005	133 533
2006	119 477
2007	108 935
2008	207 336
2009	160 239
2010	152 865
2011	172 977

Atbalsta saņēmēji ir filmu studijas un privātpersonas, tādēļ to piederību reģioniem pētījuma ietvaros nav iespējams noteikt¹⁸⁶, taču projektu skaita sadalījums pa atbalstāmajām aktivitātes ir šāds: Projektu izstrāde 65 proj.; Eiropas filmu izplatīšana 92 proj., Eiropas filmu izplatīšana autom. Atbalsts 8 proj.; Filmu ražošana 15 proj., Filmu festivāli 9 proj., Filmu popularizēšana 5 proj.; Apmācību projekti 1 proj..

Eiropas Teritoriālā sadarbība 2007.-2013.

Eiropas teritoriālās sadarbības programmas mērķis ir stiprināt pārrobežu sadarbību ar kopēju vietēju un reģionālu ierosmju palīdzību un starpvalstu sadarbību ar tādu pasākumu palīdzību, kas veicina integrētu teritoriālu, starpreģionu attīstību un sadarbību, kā arī pieredzes apmaiņu. Eiropas teritoriālās sadarbības programmas tiek finansētas no ERAF līdzekļiem un Eiropas Kaimiņattiecību un partnerības instrumenta (EKPI) līdzekļiem. 5.6.tabulā apkopotas teritoriālās sadarbības programmas, kurās ir plānots finansējums. Jāatzīmē, ka arī šajās programmās radošās industrijas netiek izceltas kā prioritāte, jo visu programmu mērķis ir vienots (skat. iepriekš), taču atšķiras nianse darbības teritorijā.

¹⁸⁵ <http://www.ccpl Latvia.lv/index.php?s=1&section=4>

¹⁸⁶ <http://www.media desk Latvia.eu/atbalsta-sanemeji-latvija/>

ES struktūrfondu 3.mērķa „Eiropas teritoriālā sadarbība” programmu projektu konkursu plāns 2012.gadam

Programmas nosaukums	Projektu konkurss	Programmas mājas lapa
Igaunijas – Latvijas – Krievijas programma	Otrais atklātais projektu konkurss: 10.01.2012. – 27.02.2012.	www.estlatrus.eu
Baltijas jūras reģiona programma	Piektais atklātais projektu konkurss: 09.01.2012. – 29.03.2012.	http://eu.baltic.net
URBACT II	Trešais atklātais projektu konkurss: 09.12.2012. – 15.03.2012.	http://urbact.eu

Liels piemērs ir Rīgas pašvaldības un partneru projekts „Creative Metropolies”, kurā tika izmantota programmas Interreg IVC187 piedāvātā iespēja izveidot sadarbības tīklu un trīs gadu laikā kopā ar 11 Eiropas lielpilsētām veicināt radošo industriju attīstību ar dažādu pasākumu, darbnīcu, pētījumu un pieredzes apmaiņas pasākumu īstenošanu.

Teritoriālās sadarbības programmas Latvijā tiek īstenotas jau sen, un gandrīz katrai pašvaldībai, pilsētai vai reģionam dažādu ārvalstu programmu apgūšanas rezultātā ir izveidojusies sadarbība ar kādu citu ārvalstu pilsētu vai reģionu. Izveidotā sadarbība un kontakti reģionālā līmenī būtu īpaši svarīgi, lai tiktu uzsāktas teritoriālās sadarbības, t.sk., arī radošo industriju jomā. Piemēram, Latgales Plānošanas reģions (LPR) no 2010. gada novembra līdz 2012. gada aprīļa beigām sekmīgi realizēja Latvijas - Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas atbalstīto projekta "Radošo industriju attīstība Latvijas - Lietuvas pierobežas reģionos", ieviešanas Nr.: LLIII-194 ("*Development of joint strategy and cooperation network for promotion of creative industries*"), aktivitātes. Projekta galvenais mērķis bija radīt labvēlīgu vidi radošo industriju attīstībai Latgales reģionā - šādi veicinot uzņēmējdarbību, kas balstīta uz jaunu produktu, tehnoloģiju ieviešanu un radošu ideju novešanu līdz ražošanai. Kopumā projektā darbojās 16 partneri: Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģioni, Jelgavas un Ventpils pašvaldības, Aizkraukles, Kuldīgas, Rundāles un Ozolnieku novada pašvaldības, kā arī Liepājas un Pļaviņu Mākslas skolas. Savukārt Lietuvas pusi projektā pārstāvēs Šauļu reģiona Attīstības aģentūra, Klaipēdas Universitāte, Birštonas pašvaldība, Rokišķu Jauniešu centrs un Visaginas Bērnu centrs. Projekta kopējās izmaksas ir 1 189 592 eiro. No tām - 998 977,80 eiro ir Eiropas Reģionālās attīstības fonda Latvijas - Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas atbalsts. Latgales plānošanas reģiona izmaksas sastāda 100 000 eiro, no kuriem 85 000 eiro ir ERAF līdzfinansējums. 188

¹⁸⁷ Programma ir beigusies, tādēļ darbā netiek apskatīta.

¹⁸⁸ <http://www.reitingi.lv/lv/news/ekonomika/66098.htm+&cd=5&hl=lv&ct=clnk&gl=lv>

Secināms, ka projekti, kurus īsteno un līdzfinansējumu nodrošina pašvaldības, var pamatoti uzskatīt par pašvaldības atbalsta mehānismu. Tomēr jāatzīmē, ka ir būtiski, lai uzsāktā iniciatīva tiktu arī turpināta un pašvaldība veiktu arī nākamās pasākumus, lai atbalstītu jaunās radošo industriju uzņēmumus un māksliniekus.

Analizējot finansējuma piesaistes iespējas no ES fondiem un programmām, jāsecina, ka ES fondu pašreizējais plānošanas periods tuvojas noslēgumam, t.i., 2013.gads, tomēr daļa programmu ir atvērtas joprojām. Papildus jāatzīmē, ka ESF un ERAF programmas radošās industrijas jomai neparedz atsevišķas programmas, iekļaujot šīs jomas projektus vienlīdzīgā konkurencē ar citu jomu projektiem. Ņemot vērā, ka līdzīga pieeja ir arī ES fondiem, kas paredzēti uzņēmēju atbalstam¹⁸⁹, šī darba ietvaros šie fondi netiek analizēti.

Vērtējot nākamā ES finanšu plānošanas perioda perspektīvas, Eiropas Komisija lēmusi Eiropas Savienības atbalstu kultūrai periodam no 2014.gada līdz 2020.gadam būtiski palielināt. Jaunā ES kultūras atbalsta programma sauksies "Radošā Eiropa" (*Creative Europe*) un tās finansējums būs 1.8 miljardi eiro, kas būs par 37% vairāk nekā pašreizējais atbalsts kultūrai Eiropas Savienības līmenī. Jaunā programma piešķirs vairāk nekā 900 miljonus eiro kino un audiovizuālajai jomai un ap 500 miljoniem eiro kultūrai. Eiropas Komisija arī plāno vairāk nekā 210 miljonus eiro ieguldīt jaunā finansiālā atbalsta programmā, kas garantētu mazajām kultūras organizācijām aizņēmumus bankā, kā arī novirzīt 60 miljonus eiro sadarbības projektiem politikas jomā, arī atbalstot novatoriskas pieejas auditorijas attīstīšanā un biznesa modeļu veicināšanā. Šo Eiropas Komisijas piedāvājumu izskatīs Padome, kurā ietilpst 27 dalībvalstis, un lēmumu pieņems Eiropas Parlaments, izskatot 2014.-2020.gada budžeta gala versiju.¹⁹⁰

Citas atbalsta iespējas radošo industriju projektiem

Atbalsts kultūras un radošajām jomām tiek sniegts arī no citām valstīm ar to vēstniecību, fondu un citu atbalsta formu starpniecību. Dažkārt vēstniecības pašas administrē izveidotās programmas, bet citkārt tiek izveidotas iestādes (visbiežāk fondi), kas ir atbildīgi par piešķirtā finansējuma sadali un uzraudzību.

Ziemeļu Ministru padomes (ZMP) birojs Latvijā ir Ziemeļu Ministru padomes Sekretariāta Kopenhāgenā sastāvdaļa ar uzdevumu veicināt Ziemeļvalstu un Latvijas sadarbību. ZMP birojs Latvijā cieši sadarbojas ar valsts un nevalstiskā sektora institūcijām un Ziemeļvalstu diplomātiskajām pārstāvniecībām, lai īstenotu kopējās Ziemeļvalstu iniciatīvas.¹⁹¹ Ziemeļvalstu un Baltijas valstu mobilitātes programma „Kultūra” tika izveidota 2009.gadā un tās atbalsta saņēmēji ir juridiskas personas, kas darbojas mākslas un kultūras jomā (detalizētāki nosacījumi šobrīd nav pieejami). Viena no piecām ZMP sadarbības programmām ir Ziemeļvalstu un Baltijas valstu mobilitātes programma „Kultūra” ar mērķi izveidot pamatu inovatīvai, dinamiskai Ziemeļvalstu un Baltijas valstu mākslas un kultūras dzīvei. Programma atbalsta:

- mākslinieku rezidences;
- ilgtermiņa un īstermiņa sadarbības tīklu izveidi;

¹⁸⁹ Detalizētu informāciju skat. http://www.hipo.lv/lv/attistibas_programmas/mikrokreditesanas_programma

¹⁹⁰ Creative Europe: support programme for Europe's cultural and creative sectors from 2014. Pieejams: <http://ec.europa.eu/culture/creative-europe/>.

¹⁹¹ Birojs. Pieejams: <http://www.norden.lv/lv/par-mums/office>.

- profesionālu mākslinieku un kultūras darbinieku mobilitāti visās mākslas nozarēs.

Programmas mērķis ir izveidot pamatu inovatīvai, dinamiskai Ziemeļvalstu un Baltijas valstu mākslas un kultūras dzīvei. Programmu kopīgi finansē Ziemeļvalstis un Baltijas valstis. Katra valsts piedalās programmas finansēšanā ar noteiktu līdzmaksājumu. Baltijas valstu ikgadējā finansiālā iemaksa dalībai programmā tiek aprēķināta pēc katras valsts IKP uz vienu iedzīvotāju attiecīgajā gadā. Kultūras ministrija 2011. gadā Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Mobilitātes programmas „Kultūra” īstenošanai piešķīra finansējumu 23 230 latu apmērā, savukārt Latvijas radošo profesiju pārstāvji, mākslas un kultūras organizācijas programmas ietvaros 2011.gadā kopumā ir saņēmušas finansējumu gandrīz 85 000 latu apmērā.

Kultūras ministrija piedalās programmā jau kopš 2009. gada, kad programmai piešķirtais atbalsta apjoms bija 16 000 latu, bet kopējais radošo profesiju pārstāvju saņemtais finansējums projektu konkursos – 141 000 latu. 2010.gadā Kultūras ministrija piešķīra 17 790 latu, bet saņemtais finansējums bija 169 000 latu, kas iegūti projektu konkursos.

2011.gadā Mobilitātes programmas „Kultūra” sniegtās iespējas izmantojuši daudzi Latvijas radošo profesiju pārstāvji, mākslas un kultūras organizācijas, to skaitā ir: Ivo Briedis, Astrīda Riņķe, Laura Stašāne, Odrija Fišere, Valters Sīlis, Jānis Garančs, Kaspars Lielgalvis, Zane Gruntmane, Arturs Punte, Ilze Vanaga, Ilze Zīriņa, Andris Kačanovskis, Ramona Galkina, Anna Sīle, Signe Pucena, Laura Prikule, Ilze Sirmā, Indra Rubene, Elīna Cire, Paulis Liepa, Ēriks Ešenvalds, Kultūras projektu aģentūra „INDIE”, Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs, Neatkarīgā mūzikas ierakstu izdevniecība un koncertu organizācija „SKYR”, biedrība „Creative WorX”, nodibinājums „Via Cultura”, Kultūras projektu koordinācijas centrs un Latvijas Bibliotekāru biedrība.

2012.gadā Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Mobilitātes programmā „Kultūra” paredzēti 8 projektu konkursi (4 mobilitātes projektu konkursi, 1 rezidenču atbalsta projektu konkurss, 2 īstermiņa sadarbības tīklu veidošanas projektu konkurss un 1 ilgtermiņa sadarbības tīklu veidošanas projektu konkurss). Šobrīd pieteikšanās ir noslēgusies 3 no 8 projektu konkursiem, un jau paziņoti 2 projektu konkursu rezultāti. Rezidenču atbalsta programmā apstiprināti 2 Latvijas projekti – Ventspils Starptautiskās Rakstnieku un tulkotāju mājas un Starpnozaru mākslas grupas „SERDE” iesniegtie projekti ar kopējo finansējumu aptuveni 10 000 latu apmērā. Mobilitātes programmā finansējumu saņēmuši 8 Latvijas projekti ar kopējo finansējumu aptuveni 9600 latu apmērā, kurus iesnieguši Solvita Krese, Inguna Audere, Inta Balode, Sandis Laime, Latvijas Literatūras centrs, RIXC, Latvijas Etnogrāfiskais Brīvdabas muzejs, Latvijas folkloras mūziķi un etnomuzikologi.¹⁹²

*Norvēģijas Karalistes vēstniecības Rīgā un Ziemeļu Ministru padomes birojs Latvijā*¹⁹³

Norvēģijas valdība un Eiropas Ekonomikas Zonas valstu izveidotais finanšu instruments jau otro programmas plānošanas periodu sniedz atbalstu vairākām nozarēm Latvijā. Saskaņā ar memorandu laikā no 2009.-2014. gadam Latvijā tiek īstenotas astoņas EEZ un Norvēģijas finanšu instrumentu programmas,¹⁹⁴ t.sk., kultūrai. Jaunajā plānošanas periodā Kultūras mantojuma aizsardzība arī būs nozīmīga prioritāte, un 10 miljonus eiro ir plānots ieguldīt vēsturisku liecību un ēku saglabāšanai un atjaunošanai, jūgendstila mantojuma un koka

¹⁹² Neatkarīgā Rīta avīze. Publicēts 13.04.2012. Pieejams: <http://nra.lv/ekonomika/70013-latvijas-radoso-profesiju-parstavjiem-pieejams-programmas-kultura-finansejums.htm>

¹⁹³ EEZ finanšu instrumenti. Pieejams: http://www.norvegija.lv/News_and_events/Jaunumi/.

¹⁹⁴ EEZ/ Norvēģijas finanšu instrumentu programmas. Pieejams: http://www.norvegija.lv/News_and_events/eeagrants/Finanu-instrumenti-2009-2014/EEZ-Norvijas-finanu-instrumentu-programmas/.

arhitektūras saglabāšanai šai un nākamajām paaudzēm. Šī fonda izmantošana vērsta vairāk uz pašvaldībām un NVO, tādēļ atkarībā no pašvaldības vai NVO intereses tieši par radošo industriju projektu ieviešanu, varēs spriest par šī fonda ieguldījumu radošajās industrijas.

Ārpus minētajiem finansu instrumentiem, kuru ieviešanā darbojas dažādu nozari ministrijas un citas iestādes, Norvēģijas valdības atbalsts tiek sniegts arī ar dažādu atbalsta projektu īstenošanu sadarbojoties ar ministrijām un ieviešot projektus dažādu aktivitāšu veikšanai.

ASV Vēstniecība

Paredzēts atbalsts mazai grantu programmai, kas izveidota kā elastīgs mehānisms, lai ļautu ASV Vēstniecībai atbalstīt iniciatīvas, kas veido atklātākas un konkurētspējīgākas politiskās un ekonomiskās sistēmas, kā arī aizsargā cilvēktiesības. Vēstniecība var piešķirt grantus Latvijas bezpeļņas organizācijām un indivīdiem.¹⁹⁵ Granti atbalsta dažādas darbības jomas, t.sk., mākslu un kultūru. Pietikšanās nosacījumi un vērtēšanas kritēriju netiek stingri reglamentēti, un tie pieejami vēstniecības mājas lapā.

Vācijas vēstniecība

Vācijas valdība uztic ārējās kultūras un izglītības projektu un programmu plānošanu un īstenošanu Latvijā Vācijas vēstniecības kultūras nodaļai un citām institūcijām, piemēram, Gētes institūtam, Vācijas Akadēmiskajam apmaiņas dienestam un Vācijas skolu sistēmas ārvalstīs pārvaldei.¹⁹⁶ Galvenās atbalsta jomas ir kultūras apmaiņas un vācu valodas apguves veicināšana, kā arī Vācijas un Latvijas sadarbība augstskolu un zinātnes jomā. Vēstniecība veicina un koordinē dažādus Vācijas-Latvijas kultūras projektus, piemēram, skolēnu un studentu apmaiņas programmas, mūziķu un mākslinieku viesizrādes kā arī literatūras un mācību līdzekļu ziedojumus. Atsevišķu projektu ietvaros vēstniecība veic arī tiešos organizatora uzdevumus, vai arī darbojas kā Latvijas vai Vācijas puses organizatoru tiešais partneris. Ļoti daudzi projekti tiek īstenoti, nepastarpināti sadarbojoties Vācijas un Latvijas institūcijām, it īpaši pilsētu un pašvaldību līmenī, arī teātriem, operām, orķestriem, koriem un muzejiem. Viena no sadarbības institūcijām radošajām industrijām Vācijā ir Ārzemju kultūras attiecību institūts¹⁹⁷, kas organizē vācu mākslinieku izstādes ārvalstīs, kā arī palīdz ārvalstu māksliniekiem nodibināt kontaktus Vācijā.

Britu padome Latvijā¹⁹⁸

Britu padome ir Apvienotās Karalistes starptautiska organizācija kultūras attiecībām. Atšķirībā no citu valstu vēstniecību izveidotajām institūcijām, Britu padome iesaistās liela mēroga starptautiskus projektos, piedāvājot starptautisku konsultatīvo un kontaktinformācijas atbalstu rakstniekiem, māksliniekiem, mūziķiem, izpildītājiem, skolotājiem un mākslas praktiķiem. Programmas, t.sk., radošajām industrijām – „Creative cities” tika veidota sadarbībā ar dažādām pilsētām. Arī Latvijā pilsētas Rīga, Liepāja, Cēsis, NVO un citi pārstāvji iesaistījās projektā. Šobrīd aktuāls ir projekts, ko īsteno Kultūras ministrija un Britu Padome Latvijā. Projekts paredz, ka visā Latvija noritēs Radošās darbības nedēļa RADI!, kuras mērķis būs parādīt Latvijas radošo potenciālu, pieredzi un

¹⁹⁵ Mazo grantu programma. Pieejams: http://latvian.riga.usembassy.gov/grants_lv.html.

¹⁹⁶ Kultūra un izglītība. Pieejams: http://www.riga.diplo.de/Vertretung/riga/lv/06/Kultur__und__Bildung.html.

¹⁹⁷ www.ifa.de

¹⁹⁸ How we work. Pieejams: <http://www.britishcouncil.org/latvia-arts-and-culture-how-we-work.htm>.

sasniegumus, kā arī veicināt izpratni un interesi par radošo un kultūras industriju sektoru, radošumu veicinošu izglītību, inovācijām un zināšanu ekonomiku un radošu pārvaldību. Britu padomes atbalsts radošajām industrijām vairāk piemērots pašvaldībām un pilsētām, lai attīstītu reģionālus vai starptautiskus projektus.

Starptautiskie fondi un organizācijas

Papildu dažādu valstu vēstniecību atbalsta programmām, Latvijas kultūras un radošo industriju jomai ir vienlīdzīgas iespējas ar citām valstīm pretendēt uz kādu no atbalsta veidiem, ko piedāvā starptautiskas organizācijas, piemēram, UNESCO (UNESCO Latvia), Sorosa fonds Latvijā, starptautiskais fonds „*The Allianz Kulturstiftung*” u.c.

Sorosa fonda atbalsts Latvijā paredzēts trīs programmās: Ārkārtas palīdzība, Tiesiskas valsts, Laba pārvaldība enerģētiskā, Mēdiju programma. Jāatzīmē, ka Mēdiju programmas ietvaros 2011.gadā tika atbalstīti 19 projekti, t.sk., tādi atpazīstami projekti kā sabiedrības iniciatīvu platforma „manabals.lv”, TV šovs „Es varu būt premjerministrs” un projektu konkurss „Jaunie mēdiji”.

Viens no apjomīgākajiem kultūras jomas Sorosa fonda projektiem Latvijā ir Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs (LLMC), kas tika dibināts 2000. gadā ar Sorosa fonda-Latvija, Kultūras ministrijas un Rīgas domes atbalstu. Par LLMC darbības mērķi tika izvirzīts Latvijas laikmetīgās mākslas attīstības un tās iekļaušanās starptautiskā apritē veicināšana un atbalstīšana, kā arī Latvijas laikmetīgās mākslas muzeja modeļa koncepcijas sagatavošana. Šobrīd LLMC ir piesaistījis gan vietējos atbalstītājus, gan citus ārvalstu fondus un sniedz būtisku ieguldījumu mākslā gan ar dažādām atbalsta programmām, kurās tiek organizēti mākslas projekti Latvijā un ārvalstīs, aicinot māksliniekus īstenot savas radošās idejas gan vērienīgās starptautiskas mākslas skatēs, gan izstādēs. Kopš 2009. gada LLMC organizē ikgadēju starptautisku mākslas festivālu *Survival kit*¹⁹⁹, kas norisinās ārpus tradicionālajām izstāžu telpām un aicina māksliniekus domāt par aktuālajiem procesiem sabiedrībā un mākslā.

Viena no LLMC atbalsta programmām ir projektu konkursa programma „Brigāde”, kas 2010.-2011.gadā ir atbalstījusi 12 radošas „brigādes”, kas ar kultūras un mākslas palīdzību spēj uzlabot Rīgas pilsētvidi, attīstīt vietējās kopienas, risināt sociālas problēmas, un radīt finansiāli patstāvīgus risinājumus, tādējādi veicinot ekonomisko izaugsmi.²⁰⁰ Programmas ietvaros „brigādēm” tiek piedāvāti dažādi “instrumenti” jeb pasākumi, kas palīdz izstrādāt un/vai uzlabot risinājumus, labākās „brigādes” tiek atbalstītas finansiāli pieteikto risinājumu realizācijai. Jāatzīmē, ka projekta rezultāti tiek arī popularizēti plašam sabiedrības lokam, lai iedvesmotu citus izmantot mākslu un kultūru kā pamatrīku.

Fonds *The Allianz Kulturstiftung*²⁰¹ veicina un atbalstītāji mākslas, kultūras un izglītības projektus, kas veicina Eiropas integrāciju un īpaši saistīti ar jauniešiem.

*Unesco Latvia*²⁰² darbību koordinē UNESCO Latvijas Nacionālā komisija (UNESCO LNK) un darbības galvenās jomas Latvijā ir: kultūras, dabas, nemateriālā un dokumentārā kultūras mantojuma saglabāšana; inovatīvu sadarbības tīklu attīstīšana un koordinēšana; zināšanu sabiedrības veicināšana un zināšanu mobilizēšana;

¹⁹⁹ Projekti. Pieejams: http://www.lcca.lv/?page_id=13.

²⁰⁰ Par programmu. Pieejams: <http://www.brigade.lv/brigade/par-programmu>.

²⁰¹ Latvia. Pieejams: https://www.allianz.com/en/about_allianz/regions_countries/central_und_eastern_europe/latvia/index.html.

²⁰² UNESCO Latvijā. Pieejams: <http://www.unesco.lv/lv/unesco-latvija/unesco-latvija-1/>.

izglītības pieejamības un kvalitātes veicināšana, stiprinot mūžizglītības, iekļaujošās izglītības un ilgtspējības principus un vērtības izglītībā.

Projektu apstiprināšana ir komplicētākā kā nelielu iniciatīvu programmās, attiecīgi, nacionālās komisijas ekspertīzi nodrošina vairākas padomes (Zinātņu, Kultūras, Zināšanu sabiedrības), kuru sastāvā darbojas gan UNESCO LNK locekļi, gan dažādu nozaru profesionāļi Latvijas Republikā, kā arī Latvijas pārstāvji UNESCO starptautiskajās programmās un institūcijās. Viens no nozaru programmu padomes pienākumiem ir sniegt konsultācijas un priekšlikumus par programmu, projektu un aktivitāšu īstenošanu Latvijā.

Nīderlandes asociācija KNHM ir asociācija, kuras mērķis ir "veicināt dzīves kvalitātes uzlabošanu". Fonds darbojas daudzās valstīs, t.sk., arī Latvijā.²⁰³ KNHM darbojas kā fonds, kas dod iespēju iedzīvotāju grupām saviem spēkiem uzlabot savu vidi un dzīves kvalitāti. Pašvaldību sniegtā informācija liecināja, ka daudzās pašvaldībās šī fonda piedāvātās iespējas tiek aktīvi izmantotas, piemēram, Rundāles, Jelgavas un Krāslavas novados, Alsungā, Preiļos, Vaiņodē u.c. Ņemot vērā, ka fonds sniedz iespēju iedzīvotājiem īstenot projektus, kas atbilst viņu prioritātēm un nepieciešamībām, piemēram, bērnu rotaļu laukumu izbūve, kādas visiem nozīmīgas ēkas vai telpas restaurācija, sporta laukuma izbūve, vietas pie ūdenskrātuvēm, kur cilvēkiem atpūsties (peldēšana, pikniki) uzlabošana u.c., iedzīvotāju interese par KNHM fonda sniegto atbalstu ir liela. Diemžēl nav pieejami dati, kas ļautu secināt par projektu ieviešanu tieši radošajās industrijas, tomēr fonds nenosaka ierobežojumus projektu iniciatīvām. Var secināt, ka pastāv iespējas piesaistīt finansējumu, un projektu idejas ir atkarīgs tikai no pašiem to pieteicējiem.

Pašvaldību budžeta programmas

Pašvaldības, lemjot par budžeta sadali, var atvēlēt līdzekļus prioritāro aktivitāšu veikšanai, t.sk., sniegt atbalstu radošo industriju pārstāvjiem. Nosacījumi un jomas ierobežošana tiek noteikti atkarībā no pašvaldības attīstības dokumentos paredzētā, tādēļ šīs atbalsta formas piemērošana katrai pašvaldībai ir individuāla un vērtējama saistībā gan ar plānošanas dokumentiem, gan finansiālām iespējām. Piemēram, Dobeles novada pašvaldība paredz atbalsta programmu radošajām industrijām dažādu neliela apjoma projektu īstenošanai. Šogad tika atbalstīti 19 projekti par kopējo summu 6 126 LVL.²⁰⁴ Galvenokārt atbalstītas tika biedrības un kori, tādēļ secināms, ka nākotnē iniciatīva jāturpina, iespējams, uzsvāru vairāk liekot uz atbalstu uzņēmējdarbībai, kas saistīta ar radošajām industrijām. Līdzīgi piemēri, kad atbalsts tiek sniegts radošās industrijas nozarei, taču pārsvarā pašdarbniekiem un biedrībām, ir vērojams arī citos reģionos. Situāciju nedaudz uzlabo programmas „LEADER” uzņēmējdarbības, t.sk., arī radošās industrijas, attīstības iespējas lauku teritorijās. Arī šī programma, lai gan ieviesta caur lauku partnerībām, saņem būtisku pašvaldību līdzfinansējumu atbalstu un vērtējama kā pašvaldību atbalsta mehānisms. Tomēr, attiecībā uz pašvaldību budžetu programmu un atbalsta instrumentu klāstu, jāsecina, ka vairāk uzmanības iespējams ir jāpievērš projektu atbalstam, kas veicinātu radošo industriju ienākšanu tirgū un to konkurētspējas paaugstināšanu, piemēram, līdzīgi kā LIAA administrētā atbalsta programma „Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketingš”.

²⁰³ Community with spirit Latvia. Pieejams: <http://www.knhm.nl/hoofdmenu/english/community-with-spirit-latvia>

²⁰⁴ Projektu konkursa rezultāti. Pieejams: <http://www.dobele.lv/page/582>

Pašvaldību un reģionu informatīvais un cita veida nemateriālais atbalsts

Būtisks priekšnosacījums jebkuras jomas attīstībai, ir informatīvais un infrastruktūras nodrošinājums. Daudzas pašvaldības radošās industrijas attīstību veicina ar atbilstošas infrastruktūras (biznesa inkubators, jauniešu centrs u.c.) nodrošināšanu. Tāpat būtisks atbalsts ir ar sadarbības pilsētām organizētie pasākumi, kas iekļauj gan ārvalstu viesu uzņemšanu, gan radošo industriju pārstāvju došanos pieredzes apmaiņā vai dalībā kādā pasākumā uz sadraudzības pilsētu. Šāda veida atbalsts ir gan motivējošs, gan izglītojošs un nemateriālā veidā veicina nozares attīstību.

SECINĀJUMI

Vērtējot nodaļā analizētās atbalsta formas būtiskākais secinājums saistībā ar radošo industriju pārstāvju iespējām apgūt ES struktūrfondus, ir projektu līdzfinansējuma nodrošināšana, kas bieži vien ir būtiskākais šķērslis projektu pieteikšanai projektos, kur tiek atbalstīta uzņēmējdarbības attīstība. Piemēram, ERAF programmā „Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketing” būtisks pārsvars apstiprināto projektu apjomā ir tekstilrūpniecībā, kur dominē liels apgrozāmo līdzekļu apjoms, bet vismazāk apstiprināto projektu skaits ir jomās, kura ir mazāk komerciālas. Atšķirībā no citām uzņēmējdarbības jomām radošās industrijas balansē uz biznesa un kultūras robežas, tādēļ to iespēja piesaistīt banku aizdevumus ir ierobežota, t.sk., arī maznozīmīgā pamatkapitāla īpatsvara dēļ. Būtisks atbalsts, ko reģioni un pašvaldības varētu sniegt radošajām industrijām ir atbalsta fonda izveide, kas paredzēts apgrozāmo līdzekļu nodrošināšanai ES fondu un citiem projektiem. Ja projekta nosacījumi ESF vai citu finanšu instrumentu līdzfinansējumu paredz piešķirt pamatojoties uz veikto izdevumu pamatojošajiem dokumentiem pēc izdevumu reālās veikšanas, projekta ieviešajiem aktivitātes jāīsteno tās priekšfinansējot no pašu līdzekļiem. Saņemtais pašvaldības atbalsts (apgrozāmie līdzekļi) projekta īstenošanai, budžetā tiktu atmaksāts pēc projekta beigām no attiecīgās programmas, kurā projekts īstenots. Tomēr jāatzīmē, ka šāda atbalsta mehānisma izveidē jāņem vērā, ka nepieciešams izveidot administratīvu kārtību, kādā iesaistītās puses – atbalsta fonds (pašvaldība), projekta īstenošanas un finanšu programmas administrējošā iestāde, sadarbojas. Ņemot vērā, ka projekta līdzfinansējums visbiežāk tiek atmaksāts pēc izdevumu pamatojošo dokumentu pārbaudes, nepieciešams administratīvi viegls kontroles mehānisms, lai projekta īstenošanas tam piešķirto līdzekļu apgūvē ievērotu attiecīgā fonda noteikumus un mazinātu risku par neattiecināmiem izdevumiem, kurs atbalsta fonds nevar atgūt. Iespējams viens no veidiem ir virskontroles veikšana vai projekta ieviešana veicama aktivitāšu saskaņošanas ar reģiona/pašvaldības atbalsta fondu. Šāda atbalsta fonda izveide sniegtu nozīmīgu impulsu radošajām industrijām līdzvērtīgi ar citām nozarēm piedalīties ES struktūrfondu apgūvē.

Kā otrs būtisks faktors jāmin vienotas informatīvās bāzes un nepietiekama atbalsta trūkums projektu pieteikumu sagatavošanā. Bieži vien radošo industriju pārstāvjiem trūkst zināšanu un kapacitātes, lai sagatavotu projekta pieteikumu, tādēļ arī iniciatīva nav tik augstā kā būtu iespējams.

6. Radošo industriju analītisks novērtējums

Radošo industriju analītiskais novērtējums tiek veikts izmantojot PESTE un SVID novērtēšanas instrumentus.

6.1. PESTE analīze

PESTE analīze ir domāta, lai novērtētu tirgus/nozares izaugsmi vai kritumu un tās nākotnes potenciālu. PESTE analīze ietver politisko, ekonomisko, sociālo un tehnoloģisko faktoru novērtējumu.

Politiskie aspekti	Ekonomiskie aspekti
<ul style="list-style-type: none"> - Latgales plānošanas reģiona ietvaros visskaidrāk ir definētas pilsētas, kurās ir radošo industriju attīstības potenciāls vai kuras uzņemas vadošo lomu radošo industriju attīstībā reģionā. - Kurzemes plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentos radošās industrijas nav norādītas kā prioritārā nozare, kaut arī tiek uzsvērts lielais kultūras attīstības potenciāls reģionā. - Zemgales plānošanas reģionā radošās industrijas tiek skatītas kontekstā ar uzņēmējdarbības veicināšanu un inovācijām. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kurzemē visvairāk uzņēmumu darbojas tekstila nozarē (īpaši apakšveļas ražošanā), šī nozare nodrošina arī vislielāko apgrozījumu no radošo industriju nozarēm reģionā. - Visvairāk uzņēmumu Latgales reģionā, kas saistīti ar radošajām industrijām darbojas mēbeļu nozarē, taču apgrozījuma ziņā lielāks ir literatūras sektors. - Zemgalē visvairāk uzņēmumu darbojas tekstila nozarē, šī nozare arī nodrošina vislielāko apgrozījumu no radošo industriju nozarēm reģionā. Šai nozarei seko literatūras sektors ar grāmatu un periodisko izdevumu izdošanu un izplatīšanu.
<ul style="list-style-type: none"> - Radošums pašvaldību politikas/ attīstības plānošanas dokumentos vairāk tiek saistīts ar pašdarbību vai brīvā laika pavadīšanu, nevis ekonomiskajiem ieguvumiem. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vairāk kā puse darba devēju norāda, ka tuvāko piecu gadu laikā plāno paplašināt savu uzņēmējdarbību.
<ul style="list-style-type: none"> - Finansējuma trūkums, radošās industrijas neatbalstoša nodokļu politika un birokrātija tiek identificētas kā galvenās problēmas, šķēršļi uzņēmējdarbībai Latvijā radošo industriju nozarēs. 	<ul style="list-style-type: none"> - Augstās nodokļu likmes, apgrozāmo līdzekļu trūkums un birokrātija ir tie faktori, kuri visbūtiskāk kavē radošo industriju uzņēmumu attīstību.
<ul style="list-style-type: none"> - Nav specializētu finanšu instrumentu radošajām industrijām dažādās uzņēmējdarbības veicināšanas jomās, radošo industriju uzņēmumi konkurē ar pārējām nozarēm par ES finansējumu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Radošo industriju uzņēmumi lielākoties ir individuālie komersanti, mikrouzņēmumi vai mazie uzņēmumi (līdz 9 darbiniekiem).
<ul style="list-style-type: none"> - Pašvaldības piedalās radošo industriju starptautiskos projektos, lai veicinātu radošumu, tomēr nepieciešams atbalsts arī nākamajā posmā, kad ir jāievieš konkrētas individuālās radošās idejas/projekti. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vairākums reģionu augstskolās studējošo studentu uzskata, ka darbu savā specialitātē viņiem būs vieglāk atrast ārvalstīs, bet maz iespēju - savā reģionā.

- Izglītības programmas nav veidotas, lai veicinātu radošo personību prasmes uzsākt un veikt uzņēmējdarbību.
- Radošo industriju pārstāvji nav apvienojušies kopīgā asociācijā/ organizācijā un nav vienota, spēcīga kopēja industrijas viedokļa paudēja.
- Pašvaldību investīciju plānos kā atsevišķi radošo industriju projekti pārsvarā ir iekļauti tikai tādi, kuriem ir plānots piesaistīt līdzfinansējumu no ES/EEZ.
- LRTK un LDDK pietiekamā mērā nelobē radošās industrijas un tām draudzīgu valsts atbalsta politiku.
- Pašvaldības lielākoties neizmanto iespēju veicināt radošo industriju attīstību, piešķirot nodokļu atlaides vai citus atvieglojumus.
- Radošo industriju projekti kultūras jomā bieži vien tiek uzskatīti par biznesa projektiem (jābūt pelnošiem), taču biznesa vidē – par kultūras projektiem (peļņu nenesošiem).
- Saņemt banku aizdevumu ir grūtāk, jo nozarē ir minimāls pamatlīdzekļu ieguldījums (izņemot tipogrāfiju un kino jomu), attiecīgi banku aizdevumiem nav seguma.
- Uzņēmējdarbības vidi radošo industriju nozarēs lielākā daļa uzņēmēju vērtē pozitīvi.
- Pirmskrīzes periodā 2007.gadā vadošās nozares Kurzemes reģionā bija mākslas, izglītības un kultūras nozares, literatūras sektors un tekstila nozare. Pēc 2008.gada visās nozarēs brīvo darba vietu skaits ļoti strauji samazinājās. Vienīgā nozare, kurā ir saglabājies stabils pieprasījums pēc darbiniekiem, ir tekstila nozare.
- Latgales reģionā piedāvājuma jaunām darba vietām nav literatūras sektorā un vizuālās mākslas nozarēs, kurās iepriekš bija jūtams brīvo darba vietu piedāvājums.
- Kurzemes reģionā vienīgā nozare, kurā ir saglabājies stabils pieprasījums pēc darbiniekiem, ir tekstila nozare.
- Zemgales reģionā piedāvājums jaunām darba vietām nav vairs pieejams vizuālās mākslas nozarē, kurā iepriekš bija jūtams brīvo darba vietu piedāvājums.

Sociālie aspekti

- Izglītības iestāžu beidzējiem nav pietiekamas praktiskās zināšanas, lai pēc izglītības iestādes sākta strādāt augsti kvalificētu darbu vai uzsāktu uzņēmējdarbību.

- Radošo industriju pārstāvji ir individualitātes, kas nav tendētas uz sadarbību.

- Nav organizētu satikšanās vietu, kur tikties

Tehnoloģiskie aspekti

- Reģionos ir pietiekams skaits kultūras centru, taču tie piedāvā dažādas kvalitātes infrastruktūru (daudzos gadījumos ir nepieciešams remonts un nav profesionālas apskaņošanas un gaismas iekārtu.

- Reģionos ir pieejami biznesa inkubatori, tehnoloģiju pārneses centri un tehnoloģiju parki.

- Mācību infrastruktūra daudzos gadījumos

radošās industrijas pārstāvjiem un uzņēmējiem.

varētu būt kvalitatīvāka, kā arī materiāli tehniskais nodrošinājums ne vienmēr ir kvalitatīvs un mūsdienīgs.

- Informācijas trūkums par tehnoloģiju pārneses punktiem, inkubatoriem, radošajām vietām (puduriem) vienuviet.
- Mūzikas attīstībā Latgales reģionam baznīcas mūzikai ir liela nozīme, tā kā pastāv tradīcijas baznīcas koru darbībā (tas atspoguļojas arī vairāku profesionālās vidējās izglītības programmu īstenošanā, kas specializējas baznīcas koru vadīšanā un baznīcas mūzikas padziļinātās studijās).
- Pamatā visos novados ir viena vai pat vairākas izglītības iestādes, kas piedāvā profesionālās ievirzes izglītību bērniem un jauniešiem mūzikā un mākslā.
- Mūzikā un mākslā ir plašas iespējas iegūt profesionālo vidējo izglītību.
- Reģionos ir bagātas tradīcijas un vairākās paaudzēs mantotā amatnieku meistarība lietišķās mākslas priekšmetu veidošanā.
- Skolēnu ieinteresētība radošo profesiju apgūvē ir izteikti liela. Visbiežāk jaunieši izsaka interesi par aktiermākslu, teātri, apģērbu dizainu, modes industriju, kā arī žurnālistiku, dizainu, medijiem, mūziku un arhitektūru.
- Rīga tiek uzskatīta par vispievilcīgāko dzīves vietu Latvijas iedzīvotājiem. Reģionu pievilcība tiek vērtēta vienāda.
- Ar radošumu Latvijas iedzīvotājiem visbiežāk asociējas Rīga un Kurzeme, bet visretāk – Zemgale.
- Visbūtiskākās lietas, kādas iedzīvotāji attiecina uz ideālu dzīves vietu, ir - izglītība, iepirkšanās, zināšanu, kompetenču papildināšana, kā arī kultūras pasākumi.

6.2. SVID analīze

SVID analīzes ietvaros tiek novērtēts radošo industriju nozares spēks, vājums, iespējas un attīstības draudi.

SPĒKS	VĀJUMS
<ul style="list-style-type: none"> - Esošie radošo industriju pārstāvji ir inovatīvi un viņu idejas var tikt/tiek realizētas arī ārpus Latvijas. 	<ul style="list-style-type: none"> - Strukturētas informācijas trūkums par ES un cita finansējuma piesaistes iespējām, lai radošo industriju pārstāvji spētu atbalsta programmās ieraudzīt iespējas saviem uzņēmumiem.
<ul style="list-style-type: none"> - Lielākā daļa darba devēju novērtē, ka radošo profesiju pārstāvju iegūtā izglītība atbilst iestādes/ uzņēmuma vajadzībām. 	<ul style="list-style-type: none"> - Problēmas ar līdzfinansējuma un apgrozāmo līdzekļu nodrošinājumu, lai pieteiktos ES projektos.
<ul style="list-style-type: none"> - Latgales plānošanas reģionā visvairāk uzņēmumu ir Tekstila nozarē, Mēbeļu ražošanas un Sporta, atpūtas un izklaides nozares uzņēmumu. - Zemgales plānošanas reģionā: Tekstila nozarē, Vizuālās mākslas nozarē, Mēbeļu ražošanas nozarē un Sporta, atpūtas un izklaides nozares uzņēmumi. - Kurzemes plānošanas reģionā: Tekstila nozares, Sporta, atpūtas un izklaides nozares un Vizuālās mākslas nozares uzņēmumi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stipra tekstila nozare reģionos, taču Kurzemē lielākoties šīs nozares potenciāls un izaugsme ir atkarīga no viena uzņēmuma.
<ul style="list-style-type: none"> - Vislielākais nodarbināto skaits Kurzemes plānošanas reģionā ir šādās radošo industriju nozarēs: mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē, vizuālās mākslas un literatūras nozarē. - Radošo industriju atbalstošajās nozarēs Kurzemes plānošanas reģionā vislielākais nodarbināto skaits ir tekstila nozarē, mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē un sporta, atpūtas un izklaides nozarē. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ļoti maz uzņēmēju uzskata, ka reģiona attīstības iespējas kopumā varētu būt saistītas ar radošajām industrijām, kamēr biežāk kā attīstību sekmējošās nozares tiek identificētas - tūrisms, ražošana un rūpniecība, kā arī lauksaimniecība.
<ul style="list-style-type: none"> - Zemgales plānošanas reģionā visvairāk darbiniekus nodarbina šādās radošo industriju nozarēs: mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozare, vizuālā māksla un literatūras sektors. - Nodarbināto skaita ziņā Zemgales plānošanas reģionā prevalē tās pašas nozares, kas Kurzemes plānošanas reģionā. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kapacitātes un pieredzes trūkums, lai rakstītu projektu pieteikumus un ieviestu ES līdzfinansētus projektus.
<ul style="list-style-type: none"> - Latgales plānošanas reģionā tāpat kā Zemgales un Kurzemes plānošanas reģionos visvairāk nodarbināto ir mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē, literatūras nozarē un vizuālās mākslas nozarē. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vāji attīstīta sadarbība starp radošo industriju pārstāvjiem.

- Lielākās radošās industrijas atbalstošās nozares ir sporta, atpūtas un izklaides nozare, tekstila nozare un mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē.

IESPĒJAS	DRAUDI
<ul style="list-style-type: none"> - Izglītības pieejamība radošo industriju jomās ir pietiekoša visos izglītības līmeņos. Studiju vidi un kvalitāti studenti vērtē pozitīvi. Vislabāk novērtēta pasniedzēju, pedagogu kvalifikācija, pasniedzēju, pedagogu ieinteresētība mācību procesā un izglītības kvalitāte kopumā. 	<ul style="list-style-type: none"> - Reģionos ir pieticīgs piedāvājums izglītības programmas mediju mākslā, aktiermākslā, žurnālistikā. - Reģionos ir atzīstams amatiereteātru kopums, taču nav iespējams iegūt profesionālu izglītību.
<ul style="list-style-type: none"> - Gandrīz katrā pagastā ir kultūras centrs, kurš nodrošina vietu dažādu kolektīvu darbībai. Šī infrastruktūra ir izmantojama arī radošo industriju darbībai. 	<ul style="list-style-type: none"> - Izglītības programmas ir diezgan teorētiskas un nenodrošina visu darbam nepieciešamo praktisko/mūsdienīgo zināšanu apguvi.
<ul style="list-style-type: none"> - Pašvaldību pieredze ES finansējuma apguvē, ko var izmantot, lai konsultētu radošo industriju pārstāvjus un iedrošinātu rakstīt projektu pieteikumus. 	<ul style="list-style-type: none"> - Radošo industriju speciālistu izglītības programmās ir maz priekšmetu, kas saistīti ar uzņēmējdarbības veikšanai nepieciešamajām zināšanām.
<ul style="list-style-type: none"> - Reģiona atbalsta fonda izveidošana, lai palīdzētu nodrošināt radošajām industrijām nepieciešamo ES projektu līdzfinansējumu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Informācijas trūkums par radošajās industrijās izmantojamo infrastruktūru pašvaldību un reģionu mājas lapās/datu bāzēs.
<ul style="list-style-type: none"> - Pārsvārā reģionā ir bagātas tradīcijas un vairākās paaudzēs mantota amatnieku meistarība lietišķās mākslas priekšmetu veidošanā. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vāja sadarbība starp izglītības iestādēm. Maz starpaugstskolu izglītības programmu.
<ul style="list-style-type: none"> - Veidot ilgtermiņa sadarbības projektus radošajās industrijās ar Igauniju un Lietuvu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Interneta pakalpojumu attīstība (radošo industriju IT jomā) saistīta ne tikai ar informācijas brīvu pieejamību, bet arī ar autortiesību pārkāpumiem un tirgus pieprasījuma samazinājumu (fotomākslā, mūzikā, video).
<ul style="list-style-type: none"> - Izglītības procesā lielāku uzsvāru likt uz praktisko iemaņu iegūšanu, kā arī esošajiem radošo industriju uzņēmumu darbiniekiem nodrošināt tālākāpmācības 	<ul style="list-style-type: none"> - Nepietiekama atbalsta dēļ radošo industriju pārstāvji var pārcelties uz citu dzīves vietu, kur ir lielākas iespējas realizēt idejas, piemēram, Rīgu, kurā darbojas ap 80% Latvijas radošajiem uzņēmumiem.
<ul style="list-style-type: none"> - Būtu nepieciešams izveidot atbalsta programmu pirminkubācijas pakalpojumu finansēšanai uzņēmējdarbības uzsācējiem. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pašreizējā izglītības sistēma izglītības iestāžu uzturēšanā paredz tieši pašvaldībām lielu finansiālo slogu. Tas nozīmē, ka mazākās pašvaldībās, kurās nodokļu ienākumu līmenis nav augsts, var rasties pamats izglītības programmu skaita samazināšanai vai pat izglītības iestāžu slēgšanai. Īpaši tas attiecas uz

profesionālās ievirzes izglītības iestādēm, proti, mākslas un mūzikas skolām.

- ES finansējuma programmas Radošai Eiropai nākamajam plānošanas periodam.
- Jaunieši ir ieinteresēti darboties radošajās industrijas.
- Lielākas iespējas attīstīt radošās industrijas ir kultūras mantojuma izmantošanas jomā, mūzikā un izpildītājmākslā.
- Prakses vietas biznesa inkubatoru radošo industriju uzņēmumos.
- Izglītības iestāžu sadarbība ar uzņēmējiem prakses vietu nodrošināšanā un praktisku uzdevumu veidošanu izglītības procesā.
- Vieslekciju programmas – uzņēmēji pasniedz vadībinību praktikumus izglītības iestādēs.
- Pedagogu prakses programma uzņēmumos.
- Publiskais sektors – kā klients radošo industriju produktiem, veicināt radošo industriju produktu iepirkumus.
- Ir labās prakses piemēri radošo industriju atbalstam pašvaldībās, piemēram, Dobelē, Ventspilī, kā arī pašvaldības ar aktīvu kultūras dzīvi, kas rada labvēlīgu vidi radošo industriju attīstībai.
- Atbalstīt radošo industriju attīstību pilsētās ar augstu potenciālu.
- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas mērķu sasniegšanai nākamajā ES fondu plānošanas periodā ļoti svarīgi paredzēt atbalstu konkrētiem projektiem (piem., speciāla atbalsta fondu izveide, inovāciju riska kapitāla ieviešana; labvēlīgu kredīta nosacījumu iespējas uzņēmējdarbības uzsākšanai; atbalsts Latvijas radošo industriju produktu virzīšanai tirgū u.c.)
- Reģiona līmenī izveidot programmas vai nodrošināt speciālistus, kas palīdz mazajiem un jaunajiem radošajiem uzņēmumiem uzsākt/ attīstīt uzņēmējdarbību un sagatavoties produktu eksportam.
- Veidot spēcīgu radošo industriju nozaru asociāciju, kas spēj paust konkrētu un vienotu viedokli par nozares vajadzībām politiskā un praktiskā līmenī.

Rekomendācijas un Rīcības plāns 2012. – 2019.gadam

Balstoties uz pētījuma „Radošo industriju nozares attīstība” rezultātiem, tika sagatavotas rekomendācijas radošo industriju attīstībai vietējā, reģionālā un nacionālā līmenī.

Atbalsta pasākumi rīcības plānā ir strukturēti šādos trijos attīstības virzienos:

1. Izglītības kvalitātes paaugstināšana (tiesiskais regulējums, apmācību programmas, sadarbības veicināšana);
2. Uzņēmējdarbības vides un atbalsta pasākumu īstenošana (nodokļu un nodevu režīma atvieglojumi, uzņēmējdarbības veicināšana, attīstības plānošanas dokumentu pilnveide, konsultatīvais atbalsts, RI potenciāla attīstība, pašvaldība dalība RI produktu/pakalpojumu izmantošanā);
3. Mārketinga un komunikāciju pasākumu īstenošana (mārketinga pasākumi, sadarbības veicināšana).

Rīcības plānā noteiktajiem pasākumiem, to izpildes termiņiem un rezultātīvajiem rādītājiem ir rekomendējošs raksturs.

Rekomendācijas Izglītības un zinātnes ministrijai, Kultūras ministrijai, Ekonomikas ministrijai

1. Izglītības kvalitātes paaugstināšana

Nr.p.k.	Rekomendācija	Skaidrojums	Rekomendācijas saņēmējs	Vēlamais izpildes termiņš
1.1.	Pētījuma veikšana un rekomendāciju sagatavošana birokrātiskā sloga mazināšanai izglītības iestādēm	Izglītības jomā ir daudz detalizētu MK noteikumu, kas vērsti/rakstīti tā, lai precīzāk varētu kontrolēt (to arī izmanto IKVD savām pārbaudēm, t.sk. sodam), nevis ļautu īstenot idejas. Piemēram, skolotāju izglītību un tālākizglītību regulē vismaz 5-7 MK noteikumi, kur vismaz 3 izveidoti, balstoties uz vienu likuma pantu.	IzM, KM	2012 - 2014
1.2.	Normatīvo aktu grozījumu izstrāde atlīdzības (stipendiju) piešķiršanai/paaugstināšanai praktiskajiem prakses laikā	Atlīdzības (stipendijas) piešķiršana/paaugstināšana radošo industriju specialitāšu praktikantiem prakses laikā uzņēmumos. Šobrīd profesionālajās izglītības iestādēs stipendijas mēnesī ir ļoti mazas. Radošo industriju topošie speciālisti prakses laikā būtu motivētāki ar savu radošo potenciālu veikt prakses uzdevumus labāk, sniegt priekšlikumus prakses vietā. Papildus varētu ieviest arī paaugstinātu stipendiju mācību laikā, ja prakses vadītājs audzēkņa sniegumu ir novērtējis kā teicamu vai izcilu.	IzM, KM, FM	2013 - 2014
1.3.	Normatīvo aktu grozījumu izstrāde atsevišķu mācību	Veikt normatīvo aktu grozījumus, lai vadībinības, tiesību zinātnes, grāmatvedības pamatus un citus priekšmetus profesionālajās izglītības iestādēs varētu pasniegt, piemēram,	IzM, KM	2013

Nr.p.k.	Rekomendācija	Skaidrojums	Rekomendācijas saņēmējs	Vēlamais izpildes termiņš
	priekšmetu pasniegšanai bez pedagoģiskās izglītības	uzņēmumu vadītāji, juristi, finansisti, arhitekti un citi speciālisti bez pedagoģiskās izglītības vai kuri apguvuši pedagoģijas pamatus kā vienu no, piemēram, C daļas priekšmetiem.		
1.4.	Prakses laika palielināšana profesionālajās izglītības iestādēs, kuras apmāca RI speciālistus	Šobrīd prakses laiks tiek noteikts atbilstoši izglītības programmai, taču reālais prakses laiks uzņēmumos ir salīdzinoši mazs. Piemēram, viena mēneša laikā praktikants lielā uzņēmumā ir tikko sācis iepazīt darba specifiku, līdz ar to ilgāks prakses laiks, piemēram, 3 mēneši būtu optimāls gan uzņēmējiem, gan audzēkņiem, lai tie spētu apgūt pilnvērtīgi darba iemaņas.	IzM, KM	2013
1.5.	Koledžas statusa piemērošanas izvērtēšana profesionālajām izglītības iestādēm (t.sk. mākslas vidusskolām)	Koledžas statusa ietvaros būtu iespējams pagarināt RI speciālistiem mācību laiku un vienlaicīgi dot iespēju ne tikai iegūt profesionālo kvalifikāciju, bet arī pirmā līmeņa augstāko izglītību.	IzM, KM, iesaistot pašvaldības	2012
1.6.	Meistaru apmācību (uzņēmumos) programmas izstrāde un ieviešana	Daudzi no radošo industriju speciālistiem ir saistīti ar amatniecību kaut arī Latvijā šobrīd pie radošajām industrijām amatniecību nepieskaita. Neskatoties uz to, daudzām no radošo industriju profesijām (piemēram, akmeņkaļiem, juvelieriem, kokgriezējiem, drēbniekiem u.c.) ir saistošs amatnieka statuss. Būtu nepieciešams atjaunot iepriekšējo praksi, kad uzņēmumos veica meistarību, jo šobrīd būtiskāks ir eksāmens kā daudzveidīgas praktiskās zināšanas, kas iegūtas praktizējoties uzņēmumos, nevis tikai pie cita viena meistara.	IzM, KM	2013 – 2014
1.7.	RI profesiju izglītības programmu pilnveidošana, papildinot ar uzņēmējdarbībai nepieciešamajām zināšanām un prasmēm	Veikt RI profesiju izglītības programmu auditu un pilnveidot izglītības programmas atbilstoši mūsdienu tirgus situācijai un vajadzībām. Nepieciešams, lai RI pārstāvis bez savas tiešās specialitātes pārzinātu vēl arī citas jomas, kas nepieciešamas uzņēmējdarbībai (piemēram, tiesību pamatus, grāmatvedību, mārketingu u.c.) un mākslas produkta radīšanai.	IzM, KM	2013 – 2015
1.8.	E-studiju attīstīšanas RI jomā iespēju izvērtēšana	IzM un KM būtu jāveicina e-studiju attīstīšana RI jomās, kur iespējams apgūt mācību programmu attālināti vai ar minimālām kontaktstundām, jo šādā veidā tiek uzlabota izglītības pieejamība. Tāpat būtu jāapskata iespēja nedublēt mācību priekšmetus izglītības iestādēs, piemēram, audzēkņi/studenti klausās lekcijas vebināru veidā, dodas viesstudijām vai meistarklasēm uz citām izglītības iestādēm un apgūst nepieciešamo priekšmetu.	IzM, KM, izglītības iestādes	2012 – 2015
1.9.	Mācību priekšmeta „Radošā domāšana” izveides nepieciešamības izvērtējums vispārējās izglītības skolās un profesionālajās izglītības iestādēs	Mācību priekšmeta „Radošā domāšana” izveides un iekļaušanas izglītības programmās izvērtēšana. Priekšmeta ietvaros būtu iespēja iepazīt dažādas ideju ģenerēšanas metodes, trenētu un atklātu talantus, trenētos aktīvai rīcībai arī pietiekami neskaidrā vidē un apstākļos.	IzM, KM, iesaistot izglītības iestādes	2012 - 2013
1.10.	Pedagogu prakses programmas RI uzņēmumos izveide	Pedagogu prakses vietas RI uzņēmumos nepieciešamas, lai pedagogi spētu sekot līdzi jaunām tehnoloģijām, apgūtu jaunas apmācību metodes, efektīvi varētu savienot apmācību teoriju ar praksi, būtu informēti par attiecīgo produktu tirgu u.tml.	IzM sadarbībā ar augstskolām, EM, LDDK, LTRK, uzņēmumiem	2013 - 2014
1.11.	Pilnveidot izglītības iestāžu	Izvērtēt un pārņemt, piemēram, Vācijas praksi, kur pedagogiem tiek noteiktas radošās pauzes	IzM, KM, sadarbībā	2013 – 2014

Nr.p.k.	Rekomendācija	Skaidrojums	Rekomendācijas saņēmējs	Vēlamais izpildes termiņš
	pedagogu kvalifikācijas paaugstināšanas programmu ar uzņēmējdarbībai nepieciešamajām zināšanām un praktiskumiem	3 – 6 mēnešu garumā ar iespēju iet praksē vai apgūt zināšanas un iemaņas uzņēmējdarbībā. Neiekļaut pedagogu kvalifikācijas paaugstināšanas programmās vispārīzglītojošus priekšmetus.	ar augstskolām, EM, LDDK, LTRK	
1.12.	Izglītības iestādēs veicināt „pozitīvo” vērtēšanu un individuālu pieeju	Pedagogu apmācību programmās iekļaut lekcijas, kurās māca apgūt „pozitīvās” vērtēšanas pieeju, radošuma veicināšanas paņēmienus. Pedagogiem labojot darbus būtu jācenšas izcelt, kas tajos ir labs, ne tikai norādīt kļūdas.	IzM, KM, iesaistot izglītības iestādes	2013
1.13.	Augstskolu sadarbības modeļa izstrāde RI jomās	Augstskolu atšķirīgās pieredzes un prakses apvienošana RI izglītības kvalitātes uzlabošanai, piemēram, sadarbības plāna ietvaros varētu notikt vieslekcijas, prakses vietu apmaiņas, radošās nometnes, vebināri, kopīgi plenēri utt.	IzM, KM, Augstākās izglītības padome, izglītības iestādes	2013 - 2019
1.14.	RI uzņēmumu un profesionālo un augstāko izglītības iestāžu sadarbības sistēmas izveide	Atbildīgajām ministrijām, iesaistot darba devēju NVO, būtu jāizstrādā vadlīnijas sadarbības modeļiem (piemēram, paraugs sadarbības līgumam, ieteikumi sadarbības veidiem un noteikumiem). RI uzņēmumi tiek uzaicināti sadarboties ar izglītības iestādēm, piemēram, nodrošinot praktisku uzdevumu došanu audzēkņiem, sniedzot atgriezenisko saisti par prakses darbu kvalitāti, nodrošinot prakses vietas uzņēmumos, uzņēmumu speciālistiem pasniedzot meistarklases/vieslekcijas utt. Sadarbības puses ir uzņēmumi/pašvaldības (kā darba devējs) un izglītības iestādes. Labās prakses piemērs Daugavpils universitātē datordizaina programmā.	IzM, KM, EM, LDDK, LTRK, pašvaldības, RI uzņēmumi	2013 - 2019
1.15.	Pilnveidot izglītības iestāžu noslēguma darbu izstrādes noteikumus RI specialitātēs	Mainīt uzstādījumus noslēguma darbiem, lai tie būtu ar zinātnisku un/vai praktisku pienesumu.	IzM, KM, izglītības iestādes	2013 - 2019
1.16.	Nodrošināt pētniecisko darbu publisku pieejamību RI jomās	Pētnieciskajiem darbiem jānodrošina publiska pieejamība, lai tos varētu izmantot praksē. Piemēram, izveidojot izglītības iestādēm vienotu publiski pieejamu datu bāzi.	IzM, KM, izglītības iestādes	2014

2. Uzņēmējdarbības vides un atbalsta pasākumu īstenošana

Nr.p.k.	Rekomendācija	Skaidrojums	Rekomendācijas saņēmējs	Vēlamais izpildes termiņš
2.1.	Nodokļu un nodevu atvieglojumu izvērtēšana RI uzņēmumiem	Nepieciešams izvērtēt samazinātu nodokļu/nodevumu likmju piemērošanu RI uzņēmumiem un/vai to produktiem. RI uzņēmumi lielākoties ir mikro vai mazie uzņēmumi un daļa darbojas faktiski uz bezpeļņas principiem, līdz ar to tiem nodokļu slogs ir pārāk liels. Pašvaldībām var izstrādāt rekomendācijas, kādās jomās būtu ieteicams piemērot atvieglojumus RI uzņēmumiem.	FM, EM, KM, VARAM, iesaistot RI NVO, LDDK, LTRK, pašvaldības	2013 – 2014
2.2.	Uzņēmējdarbības attīstība	Ir nepieciešams integrēt uzņēmējdarbību izglītības iestādēs t.sk. ļaut pedagogiem un	EM, IzM, KM,	2013 – 2019

Nr.p.k.	Rekomendācija	Skaidrojums	Rekomendācijas saņēmējs	Vēlamais izpildes termiņš
	profesionālajās izglītības iestādēs un augstskolās	audzēkņiem/studentiem nodarboties ar komercdarbību izglītības iestādes telpās. Piemēram, Norvēģijā pedagogi izglītības iestādē ne tikai drīkst nodarboties ar uzņēmējdarbību, bet savos komercprojektos iesaistīt arī studentus/ audzēkņus. Piemēram, Somijā pie izglītības iestādēm bieži vien ir izveidoti mini inkubatori, kuros studenti var izmēģināt spējas uzņēmējdarbībā.	izglītības iestādes, LDDK	
2.3.	Reģionu RI atbalsta fondu izveidošana RI attīstībai	Reģionu RI atbalsta fonda izveidošana, lai līdzfinansētu RI projektus un/vai nodrošinātu RI nepieciešamo līdzfinansējumu ES projektiem. Nepieciešams atbalsts radošo industriju biznesa veidošanas fāzē (t.sk. agrīnajām investīcijām); riska kapitāla investīciju piesaistei (programmās paredzot iespējamus zaudējumus). Attiecīgās programmas ietvaros varētu stimulēt radošu projektu rašanos un ideju īstenošanu. Reģiona RI atbalsta fondus būtu ieteicams administrēt plānošanas reģioniem, ņemot vērā to ekonomiskos profilus.	KM, EM, VARAM, iesaistot plānošanas reģionus	2013 - 2019
2.4.	Izveidot radošas personas statusu un izstrādāt likumu, kas noteiktu šādu personu sociālās garantijas	Radošās personas Latvijā lielākoties ir pašnodarbinātie vai autori, līdz ar to sociālās garantijas nav bezdarba gadījumā un pensijas, ņemot vērā to aprēķināšanas specifiku, ir nelielas. Būtu nepieciešams izvērtēt pabalsta piešķiršanu radošām personām papildus pensijai, bezdarbnieka statusa piemērošanu, prēmiju un stipendiju piešķiršanu radošās darbības veicināšanai.	KM, FM, EM, iesaistot RI NVO	2014
2.5.	RI nacionāla līmeņa attīstības plāna izstrāde	KM un EM (piemēram, ar Kultūras ministra rīkojumu) izveidot starpnozaru darba grupu, kura apkopotu kultūras un RI pārstāvju, organizāciju un institūciju vajadzības, identificētu problēmas un nepieciešamās atbalsta formas, lai nodrošinātu RI nozares attīstību. Darba grupai būtu jānosaka RI vīzija valstiskā līmenī, īstermiņa un ilgtermiņa mērķi, jāizstrādā RI attīstības plāns, paredzot tā izpildei finansējumu.	KM, EM, iesaistot plānošanas reģionus	2013 - 2014
2.6.	Iekļaut RI Nacionālajā attīstības plānā	Šobrīd RI kā nozare, kuras attīstībai veltīt īpašu uzmanību, nav noteikta Nacionālajā attīstības plānā. Ja nacionālā līmenī radošs cilvēks ir vērtība un vīzija, tad radošajām industrijām kā izpausmei un ekonomikas sastāvdaļai būtu jāparādās NAP.	KM, EM, PKC	2012
2.7.	Paredzēt/delegēt plānošanas reģioniem RI veicināšanas funkciju un finansējumu	Reģionu ekonomiskajās specializācijās ir nosakāma konkrēta vieta RI nozarēm. Plānošanas reģionu līmenī būtu racionālāk organizējams konsultatīvais atbalsts RI nozarēm, programmu finansējumu administrēšana RI projektiem.	KM, EM, VARAM	2013 - 2014
2.8.	RI statistikas datu ieguve	Šobrīd nav vienotas izpratnes par to, kas ir RI, līdz ar to netiek veikta statistikas datu uzskaitē par RI darbību un netiek veikts to novērtējums valstī kopumā, reģionos un pašvaldībās. Statistikas datu ieguve un apkopošana būtu jānodrošina gan reģionu, gan pašvaldību griezumā. Par RI nozarēm būtu jāveido ikgadējs statistikas apkopojums. Papildus būtu jāveido kopīga RI pašnodarbināto uzskaitē VID un saskaņošana ar CSP datiem.	EM, CSP, VID	2012 – 2013
2.9.	Pilnveidot informācijas sistēmu par RI pieejamo atbalstu un infrastruktūru	Pilnveidot vietni www.kulturaskarte.lv , lai tajā būtu apkopota aktuāla informācija par RI izmantojamo infrastruktūru, izmantošanas nosacījumiem, iespējamo atbalstu pašvaldībās un valsts institūcijās. Papildus būtu jāpilnveido pašas vietnes vizuālais izskats un tajā esošā	KM, iesaistot plānošanas reģionus un	2013 2014

Nr.p.k.	Rekomendācija	Skaidrojums	Rekomendācijas saņēmējs	Vēlamais izpildes termiņš
		informācija. Vietnei būtu jāklūst interaktīvai, kuru lieto iedzīvotāji un RI uzņēmēji, lai iegūtu informāciju par sadarbības projektiem starp RI uzņēmējiem, NVO un iestādēm, aktualitātēm RI jomā utt.	pašvaldības	

3. Mārketinga un komunikāciju pasākumu īstenošana

Nr.p.k.	Rekomendācija	Skaidrojums	Rekomendācijas saņēmējs	Vēlamais izpildes termiņš
3.1.	RI nozares produktu popularizēšana ārvalstīs	RI nozares produktu popularizēšanas ārvalstīs caur tirdzniecības misijām, nacionālajiem stendiem u.c. Katru gadu vismaz 5 jauniem reģionos esošiem RI uzņēmumiem būtu jāpiedalās pasākumos (piemēram, izstādēs, nacionālajos stendos, tirdzniecības misijās) ārvalstīs. Varētu organizēt speciālu jauno (vēl atbalstu nesaņēmušo) uzņēmumu atlasu un apmācības dalībai pasākumos ārvalstīs.	EM, TAVA, LIAA	2013 - 2019
3.2.	Ārvalstu un vietējās labās prakses piemēru RI popularizēšana	Ārvalstu un vietējās labās prakses piemēru RI apkopošana un popularizēšana. Katru gadu katrā reģionā tiek īstenots vismaz viens pasākums (konference, pieredzes apmaiņas vizīte, utt.), kurā tiek sniegta informācija par labākās prakses piemēriem ārvalstīs un Latvijā RI nozarēs ne tikai „radošās nedēļas” ietvaros.	KM, iesaistot plānošanas reģionus	2013 - 2019
3.3.	RI asociācijas izveide	Kultūra ministrijai būtu jāaicina RI uzņēmumus, izglītības iestādes, NVO u.c. RI pārstāvjus izveidot RI asociāciju, lai iegūtu kompetentu un visas RI nozares aptverošu sociālo partneri.	KM, plānošanas reģioni, uzņēmumi, RI NVO, pašvaldības, izglītības iestādes.	2013

Rīcības plāns un projekti Kurzemes plānošanas reģionam

1. Izglītības kvalitātes paaugstināšana

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
1.1. Apmācību programmas						
1.1.1.	Izveidot platformu „Radošā Kurzeme”	Izveidot portālu www.radosakurzeme.lv , kurā tiek ievietota informācija par	KPR, iesaistot RI uzņēmumus, NVO un izglītības	2013	Izveidota RI sadarbības platforma www.radosakurzeme.lv .	Piesaistot ES līdzfinansējumu

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		prakses iespējām RI uzņēmumos Kurzemē (reģistrējas gan studenti, gan uzņēmumi), aktuālā informācija par izglītības iespējām RI jomās Kurzemē (gan formālā, gan neformālā), kā arī radošo personību datu bāze (dizaineru, mūziķu, gleznotāju, keramiķu utt). Portāla ietvaros būtu iespējams meklēt sadarbības partnerus un īstenot projektus, papildināt radošās idejas utt.	iestādes			
1.1.2.	Mūžizglītības pasākumu koordinēšana RI jomās pašvaldībās	Pašvaldībās jānodrošina iespējas iedzīvotājiem izglītoties RI jomās visa mūža garumā. Plānošanas reģiona līmenī tiek veikts mūžizglītības piedāvājuma izvērtējums un izstrādātas rekomendācijas pašvaldībām mūžizglītības pasākumiem RI jomās. Pašvaldības praktiski piedalās rekomendāciju ieviešanā.	KPR, iesaistot pašvaldības	2013 - 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Katru otro gadu veikts mūžizglītības piedāvājuma izvērtējums reģionā. 2. Katru gadu veikta RI uzņēmumu aptauja par darbiniekiem nepieciešamo tālākapmācību. 3. Izstrādātas rekomendācijas pašvaldībām mūžizglītības pasākumiem RI jomās. 4. Katrā pašvaldībā ir pieejami mūžizglītības pakalpojumi (piemēram, izveidots pieaugušo izglītības centrs, pašvaldība nodrošina regulārus seminārus/apmācības). 	KPR budžeta ietvaros/piesaistot ES līdzfinansējumu
1.1.3.	Informatīvais un koordinējošais atbalsts RI vasaras universitāšu organizēšanai	KPR iniciē RI vasaras universitāšu organizēšanu, uzrunājot uzņēmēju NVO un izglītības iestādes, pašvaldības.	KPR, uzņēmēju NVO, izglītības iestādes, pašvaldības	2013 - 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Regulāras (katru gadu vismaz viena) darba grupas ar RI uzņēmumu un izglītības iestāžu pārstāvjiem, kuru ietvaros tiek veikts izvērtējums par RI jomām, kurās ir iespējams organizēt vasaras universitātes. 2. Katru gadu noorganizēta vismaz viena vasaras universitāte 	KPR budžeta ietvaros/pašvaldību un privātais finansējums.

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
					reģionā. KPR piedalās publicitātes pasākumu nodrošināšanā.	
1.1.4.	Vieslekciju organizēšana par RI jomām izglītības iestādēs	KPR organizē RI uzņēmēju vieslekcijas izglītības iestādēs. RI uzņēmēji pasniedz vadībinības un citus praktikumus izglītības iestādēs. Idejas iniciators ir plānošanas reģions, kas veido kopīgu darba grupu ar pašvaldībām, uzņēmējiem un izglītības iestādēm, lai kopīgi organizētu vieslekcijas izglītības iestādēs, kurās apgūst RI specialitātes.	KPR, pašvaldības, uzņēmēji, izglītības iestādes	2013 - 2019	1. Izveidota darba grupa vieslekciju organizēšanai. 2. KPR veic aptauju par vēlamo lekciju saturu un aptaujā uzņēmējus par to iespējām un vēlmēm lasīt lekcijas. 3. Regulāras RI uzņēmēju vieslekcijas visās izglītības iestādēs reģionos, kurās apgūst RI specialitātes.	KPR budžeta ietvaros/pašvaldību un privātais finansējums/ES līdzfinansējums.

5. Uzņēmējdarbības vides un atbalsta pasākumu īstenošana

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
2.1. Pašvaldību nodevu režīma atvieglojumi						
2.1.1.	Pašvaldības nodevu atvieglojumu sistēmas izvērtējums RI uzņēmējiem	Nekustamā īpašuma (NĪ) un pašvaldības nodevu (piemēram, tirdzniecības atļaujas u.c.) politikas izveide pašvaldībā reģistrētajiem RI uzņēmumiem un NVO. KPR iniciē šādas politikas izveidi, izstrādā ziņojumu un sagatavo priekšlikumus pašvaldībām. Pašvaldības iesaistās priekšlikumu izpildē.	KPR, iesaistot RI uzņēmējus un pašvaldības.	2012-2014	1. Sagatavots ziņojums par esošo situāciju plānošanas reģionā pašvaldības nodevu atvieglojumu piemērošanā uzņēmējiem un NVO. 2. Sagatavoti priekšlikumi pašvaldības nodevu atlaidēm pašvaldībā reģistrētajiem RI uzņēmumiem un NVO. 3. Veikts pašvaldības nodevu atvieglojumu piemērošanas izvērtējums RI uzņēmumiem un NVO katrā pašvaldībā. 4. Izstrādātas rekomendācijas nepieciešamajiem grozījumiem	KPR budžeta ietvaros/ES līdzfinansējums

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
					pašvaldību saistošajos noteikumos.	
2.2. Uzņēmējdarbības veicināšana						
2.2.1.	Reģionu atbalsta fonda izveidošana un administrēšana RI attīstībai	Reģiona RI atbalsta fonda izveidošana, lai līdzfinansētu RI projektus un/vai nodrošinātu RI nepieciešamo līdzfinansējumu ES projektiem. Nepieciešams atbalsts radošo industriju biznesa veidošanas fāzē (t.sk. agrīnajām investīcijām); riska kapitāla investīciju piesaistei (programmās paredzot iespējamus zaudējumus).	KPR, iesaistot pašvaldības un VARAM	2013 – 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izstrādāta programma finansējuma piesaistei reģiona RI atbalsta fonda izveidei. 2. Reģionā ir izveidots RI atbalsta fonds. 3. Katru gadu katrā reģionā atbalstīti vismaz 15 RI projekti. 	No valsts budžeta piešķirts finansējums fondam/ES līdzfinansējums.
2.2.2.	Apmācības RI ideju komercializēšanā	Kultūras resursus (piemēram, muzikālos kolektīvus, audēju pulciņus, deju kolektīvus utt.) padarīt par radošo industriju produktu. Apmācību ietvaros būtu jāsniedz informācija un metodes kā kultūras nozari veidot nevis kā dotējamu, bet gan pelnošu jomu.	KPR	2014 - 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Piesaistīts finansējums apmācību īstenošanai. 2. Katru gadu notiek kultūras jomas un RI pārstāvju, RI speciālistu, audzēkņu un studentu apmācības par to, kā ar kultūras pasākumiem radīt vērtību/produktu/nopelnīt, kā kultūras industriju padarīt par radošo industriju. 	ES līdzfinansējums.
2.2.3.	Radošo ideju „fabrikas” izveide	KPR vai biznesa inkubatoros notiek radošo ideju „fabrikas”, piemēram, tiek uzaicināti RI pārstāvji, kuriem ir idejas radošiem projektiem, RI atbalstošais sektors, RI izglītības iestādes, studenti, un veidotas darba grupas. Darba grupās dalībnieki var pieteikties brīvprātīgi, ņemot vērē interesējošo ideju, vai to dalība tiek izvēlēta nejauši. Rezultātā darba grupai jānāk klajā ar	KPR, iesaistot biznesa inkubatorus, pašvaldības, izglītības iestādes, RI uzņēmējus.	2015	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tiek izstrādāts radošo ideju „fabrikas” koncepcija un noteiktas iesaistītās puses. 2. Reģionā 4 reizes gadā notiek radošo ideju „fabrikas”. Tās idejas/projekti, kas netiek īstenotas, tiek publicētas KPR un/vai biznesa inkubatoru mājas lapās. 	KPR budžets/ pašvaldību, biznesa inkubatoru finansējums/ ES līdzfinansējums.

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		konkrētu projektu/ideju.				
2.3. Attīstības plānošanas dokumentu pilnveide						
2.3.1.	RI attīstības prioritāšu un atbalsta pasākumu iestrāde plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentos	RI attīstības prioritāšu un atbalsta pasākumu un projektu iestrāde plānošanas reģionu attīstības plānošanas dokumentos. Šobrīd KPR attīstības plānošanas dokumentos netiek pievērsta īpaša uzmanība RI sektora attīstībai.	KPR, iesaistot pašvaldības	2012 – 2014	<ol style="list-style-type: none"> 1. Plānošanas reģiona ekonomikas profilā ir noteiktas RI attīstības prioritātes. 2. Plānošanas reģionu attīstības programmās ir paredzēti RI atbalsta pasākumi atbilstoši ekonomikas profilam. 	KPR budžeta ietvaros.
2.4. Konsultatīvais atbalsts						
2.4.1.	Struktūrfondu informācijas centra darbības papildināšana ar uzņēmējdarbības RI nozarēs uzsākšanas atbalsta speciālistu/ speciālistiem	Reģionā būtu nepieciešams izveidot operatīvu un efektīvu konsultatīvā atbalsta struktūrvienību RI, piem., par prasībām uzņēmējdarbības uzsākšanai, darbības kontroli u.tml. KPR šādu funkciju varētu uzņemties Struktūrfondu informācijas centrs, kas vai nu algotu īpašu speciālistu konsultāciju sniegšanai, vai, piemēram, kā Somijā izmantotu vienas pieturas aģentūras principu (dažādu iestāžu pārstāvji noteiktos laikos ir „vienas pieturas aģentūrā” un sniedz konsultācijas savas kompetences ietvaros).	KPR, iesaistot pašvaldības, valsts un pašvaldību iestādes	2012 – 2014	<ol style="list-style-type: none"> 1. Veikts izvērtējums par konsultatīvās atbalsta sistēmas modeli (apzinātas valsts un pašvaldību iestādes, kuras būtu gatavas piedalīties „vienas pieturas aģentūras izveidē”). 2. Ir izveidota konsultatīvā atbalsta sistēma. 	Piesaistot ES līdzfinansējumu/ KPR budžeta ietvaros.
2.4.2.	Izveidots ekspertu tīkls RI atbalstam	Ekspertu tīkla uzdevums būtu sniegt atbalstu/padomu radošo industriju pārstāvjiem ar mērķi celt mazo uzņēmēju profesionālismu- „ <i>coaching on the job</i> ”- uz vietas uzņēmumos sniegt padomus specifisku	KPR	2012 – 2019	<ol style="list-style-type: none"> 3. Piesaistīts finansējums ekspertu tīkla izveidei. 4. Ir izveidots konsultatīvā atbalsta ekspertu tīkls. 	Piesaistot ES līdzfinansējumu.

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		problēmu risināšanai-piemēram, kā pozicionēt savus produktus tirgū, optimizēt ražošanu utt.				
a. Plānošanas reģiona dalība radošo produktu / pakalpojumu izmantošanā						
2.5.1.	RI pārstāvju iesaiste reģiona attīstības plānošanā	RI pārstāvju iesaiste reģionu attīstības dokumentu izstrādes darba grupās.	KPR, iesaistot RI uzņēmējus, RI NVO	2012 -2014	Attīstības dokumentu izstrādes darba grupā darbojas vismaz viens RI vai NVO, kas saistīts ar RI, pārstāvis.	KPR budžeta ietvaros.
2.5.2.	Radošo ideju darbnīcu organizēšana plānošanas reģiona attīstības plānošanai	Radošo ideju darbnīcu organizēšana dažādām iedzīvotāju grupām (jaunieši, uzņēmēji u.c.). Radošās ideju darbnīcas tiek veidotas, lai identificētu kādas problēmas risinājumus vai iegūtu idejas pasākumiem, rīcībām.	KPR, iesaistot pašvaldības, uzņēmēju NVO.	2013 - 2019	Katru gadu tiek noorganizēta vismaz viena radošo ideju darbnīca plānošanas reģionā noteiktu mērķu sasniegšanai (piemēram, ideju talka kādas apdzīvotas vietas/telpas attīstībai, KPR mājas lapas saturs izvērtēšanai, ekonomiskā profila izvērtējumam utt.).	KPR budžeta ietvaros/ piesaistot ES līdzfinansējumu.

3. Mārketinga un komunikāciju pasākumu īstenošana

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
a. Mārketinga pasākumi						
3.1.1.	RI nozares uzņēmumu un produktu popularizēšana ārvalstīs	RI nozares produktu popularizēšanas ārvalstīs izmantojot reģiona rīcībā esošu sadarbības tīklus, kas ir izveidojušies dažādu projektu ietvaros. Rezultātā tiktu nodrošināta sadarbības tīklu ilgtspēja un informācijas par to esamību uzņēmējiem.	KPR	2013 - 2019	1. KPR mājas lapā ir pieejama strukturēta informācija par KPR izveidotajiem sadarbības tīkliem. 2. KPR nodrošina informācijas par sadarbības tīkliem publicitāti. 3. Katru gadu vismaz 5 jauni reģionos esošie RI uzņēmumi piedalās pasākumos ārvalstīs.	KPR budžeta ietvaros/ ES piesaistītā līdzfinansējuma ietvaros.
3.1.2.	Balvas „Gada RI uzņēmējs”	Balvas „Gada RI uzņēmējs reģionā” izveide. Vērtēšanas kategorijas var būt dažādas, piemēram, straujākais „izrāviens”, veiksmīgā jaunā ideja, gada „spin out” (kāda	KPR, iesaistot pašvaldības, uzņēmējus.	2013 - 2019	1. Tiek izstrādāts balvas piešķiršanas nolikums. 2. Ik gadus tiek organizēta balvas pasniegšanas ceremonija un pasniegta balva.	KPR budžeta ietvaros/ pašvaldību un privātais finansējums.

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		vidēja vai liela uzņēmuma darbinieks, kas uzsācis pats savu uzņēmējdarbību) utt.				
3.1.3.	Konkurss par inovatīvajām idejām/produktiem uzņēmējdarbībā	KPR sadarbībā ar uzņēmējiem organizē inovatīvu ideju/produktu konkursu profesionālo izglītības iestāžu un augstskolu audzēkņiem, kas apgūst RI specialitātes. Uzņēmēji var piedāvāt arī esošu produktus, kuriem jāpiedāvā uzlabojumi, cits dizains, koncepcija, patērētājs utt.	KPR, iesaistot pašvaldības, uzņēmējus, inkubatorus.	2013 - 2019	Katru gadu katrā plānošanas reģionā tiek organizēts konkurss un īstenoti publicitātes pasākumi.	KPR budžeta ietvaros/ pašvaldību un privātais finansējums.
3.1.4.	Filmēšanas vietu platformas izveide	Reģiona mājas lapā izveidot datu bāzi/platformu par pieejamām vietām filmēšanas vajadzībām. Piemēram, ievietotas vietas fotogrāfijas, apraksts, īpašnieku kontakti, īpašnieku atļauja filmēšanai, filmēšanas nosacījumi. Informācijai noteikti būtu jābūt vismaz angļu un krievu valodās.	KPR, iesaistot RI uzņēmumus, kino profesionāļus, nekustamo īpašumu īpašniekus un pārvaldītājus.	2013 - 2014	1. Izveidota filmēšanas vietu platforma. Tiek veikti publicitātes pasākumi. Informācija par vietnes esamību tiek reklamēta caur LIAA pārstāvniecībām, vēstniecībām, kino profesionāļu tīklojumiem. 2. Informācija tiek aktualizēta vismaz reizi pusgadā.	KPR budžeta ietvaros, privātais finansējums/ES līdzfinansējums.
b. Sadarbības veicināšana						
3.2.1.	Pārrobežu projektu identificēšana un īstenošana	Pārrobežu (Lietuva, Igaunija u.c.) projektu identificēšana un īstenošana RI nozarēs. Sk.piemērus rīcības plāna beigās.	KPR, iesaistot pašvaldības, izglītības iestādes un citas ieinteresētās puses.	2012 - 2019	Tiek īstenots vismaz viens sadarbības projekts RI jomā gadā.	Piesaistot ES līdzfinansējumu.
3.2.2.	Pieredzes apmaiņas braucienu organizēšana un finansēšana	Pieredzes apmaiņas braucienu organizēšana un finansēšana RI uzņēmumu pārstāvjiem.	KPR, iesaistot pašvaldības un RI uzņēmumus.	2013 - 2019	Tiek izveidots kopīgs projekts ar pašvaldībām un uzņēmējiem, kura ietvaros ik gadu tiek noorganizēts vismaz viens pieredzes apmaiņas brauciens, kurā piedalās vismaz 10 RI nozares pārstāvji.	Piesaistot ES līdzfinansējumu/ pašvaldību finansējums.

Rīcības plāns un projekti Zemgales plānošanas reģionam

1. Izglītības kvalitātes paaugstināšana

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
1.1. Apmācību programmas						
1.1.1.	Prakses vietu informatīvās platformas darbības uzlabošana RI studentiem un audzēkņiem	Ir nepieciešama prakses vietu informatīvās platformas ZPR mājas lapā uzlabošana. Šobrīd informāciju sniedz ne tikai potenciālās prakses vietas, bet arī topošie praktikanti, taču šis portāls netiek aktīvi izmantots, jo trūkst informācijas par to gan studentu, gan praktikanu vidū. Portālu varētu papildināt ar aktuālāko informācija par izglītības iespējām RI jomās Zemgalē (gan formālā, gan neformālā), kā arī radošo personību datu bāze (dizaineru, mūziķu, gleznotāju, keramiķu utt). Portālu varētu uzlabot, ja tā ietvaros būtu iespējams meklēt sadarbības partnerus un īstenot projektus, papildināt radošās idejas utt.	ZPR, iesaistot RI uzņēmumus, NVO un izglītības iestādes	2013 – 2019	Uzlabota izveidota informatīvā platforma RI studentiem un audzēkņiem-prakses vietu atrašanai. Papildināta ar jaunām sadaļām par izglītības iespējām un partneru meklēšanas rīku.	Piesaistot ES līdzfinansējumu/ ZPR budžeta ietvaros/ piesaistot privāto finansējumu.
1.1.2.	Mūžizglītības pasākumu koordinēšana RI jomās pašvaldībās	Pašvaldībās jānodrošina iespējas iedzīvotājiem izglītoties RI jomās visa mūža garumā. Plānošanas reģiona līmenī tiek veikts mūžizglītības piedāvājuma izvērtējums un izstrādātas rekomendācijas pašvaldībām mūžizglītības pasākumiem RI jomās. Pašvaldības praktiski piedalās rekomendāciju ieviešanā.	ZPR, iesaistot pašvaldības	2013 - 2019	<ol style="list-style-type: none"> Katru otro gadu veikts mūžizglītības piedāvājuma izvērtējums reģionā. Katru gadu veikta RI uzņēmumu aptauja par darbiniekiem nepieciešamo tālākpmācību. Izstrādātas rekomendācijas pašvaldībām mūžizglītības pasākumiem RI jomās. Katrā pašvaldībā ir pieejami mūžizglītības pakalpojumi (piemēram, izveidots pieaugušo izglītības centrs, pašvaldība nodrošina regulārus 	ZPR budžeta ietvaros/piesaistot ES līdzfinansējumu

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
					seminārus/apmācības).	
1.1.3.	Vieslekciju organizēšana par RI jomām izglītības iestādēs	ZPR organizē RI uzņēmēju vieslekcijas izglītības iestādēs. RI uzņēmēji pasniedz vadībinības un citus praktikumus izglītības iestādēs. Idejas iniciators ir plānošanas reģions, kas veido kopīgu darba grupu ar pašvaldībām, uzņēmējiem un izglītības iestādēm, lai kopīgi organizētu vieslekcijas izglītības iestādēs, kurās apgūst RI specialitātes.	ZPR, pašvaldības, uzņēmēji, izglītības iestādes	2013 - 2019	1. Izveidota darba grupa vieslekciju organizēšanai. 2. ZPR veic aptauju par vēlamo lekciju saturu un aptaujā uzņēmējus par to iespējām un vēlmēm lasīt lekcijas. 3. Regulāras RI uzņēmēju vieslekcijas visās izglītības iestādēs reģionos, kurās apgūst RI specialitātes.	ZPR budžeta ietvaros/pašvaldību un privātais finansējums/ES līdzfinansējums.
1.1.4.	Informatīvais un koordinējošais atbalsts RI vasaras universitāšu organizēšanai	ZPR ierosina RI vasaras universitāšu organizēšanu, uzrunājot uzņēmēju NVO un izglītības iestādes, pašvaldības. Piemēram, LLU ir ainavu arhitektūras programma un ir ZPR pilsētas, kurās vēlama pilsētvides uzlabošana. Tiek organizēta vasaras universitāte un studentiem nodota rīcībā kāda vieta/teritorija, kuru nepieciešams uzlabot. Labākās idejas attiecīgā pašvaldība ļauj īstenot un piešķir līdzfinansējumu.	ZPR, uzņēmēju NVO, izglītības iestādes, pašvaldības	2016 - 2019	1. Regulāras (katru gadu vismaz viena) darba grupas ar RI uzņēmumu un izglītības iestāžu pārstāvjiem, kuru ietvaros tiek veikts izvērtējums par RI jomām, kurās ir iespējams organizēt vasaras universitātes. 2. Katru gadu noorganizēta vismaz viena vasaras universitāte reģionā. ZPR piedalās publicitātes pasākumu nodrošināšanā.	ZPR budžeta ietvaros/pašvaldību un privātais finansējums.

2. Uzņēmējdarbības vides un atbalsta pasākumu īstenošana

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
2.1. Pašvaldību nodevu režīma atvieglojumi						
2.1.1.	Pašvaldības nodevu atvieglojumu sistēmas	Nekustamā īpašuma (NĪ) un pašvaldības nodevu (piemēram,	ZPR, iesaistot RI uzņēmējus un	2012-2014	5. Sagatavots ziņojums par esošo situāciju plānošanas reģionā	ZPR budžeta ietvaros/ES

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
	izvērtējums RI uzņēmējiem	tirdzniecības atļaujas u.c.) politikas izveide pašvaldībā reģistrētajiem RI uzņēmumiem un NVO. ZPR iniciē šādas politikas izveidi, izstrādā ziņojumu un sagatavo priekšlikumus pašvaldībām. Pašvaldības iesaistās priekšlikumu izpildē.	pašvaldības.		pašvaldības nodevu atvieglojumu piemērošanā uzņēmējiem un NVO. 6. Sagatavoti priekšlikumi pašvaldības nodevu atlaidēm pašvaldībā reģistrētajiem RI uzņēmumiem un NVO. 7. Veikts pašvaldības nodevu atvieglojumu piemērošanas izvērtējums RI uzņēmumiem un NVO katrā pašvaldībā. 8. Izstrādātas rekomendācijas nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldību saistošajos noteikumos.	līdzfinansējums.
2.2. Uzņēmējdarbības veicināšana						
2.2.1.	Reģionu atbalsta fonda izveidošana un administrēšana RI attīstībai	Reģiona RI atbalsta fonda izveidošana, lai līdzfinansētu RI projektus un/vai nodrošinātu RI nepieciešamo līdzfinansējumu ES projektiem. Nepieciešams atbalsts radošo industriju biznesa veidošanas fāzē (t.sk. agrīnajām investīcijām); riska kapitāla investīciju piesaistei (programmās paredzot iespējamus zaudējumus).	ZPR, iesaistot pašvaldības un VARAM	2013 – 2019	1. Izstrādāta programma finansējuma piesaistei reģiona RI atbalsta fonda izveidei. 2. Reģionā ir izveidots RI atbalsta fonds. 3. Katru gadu katrā reģionā atbalstīti vismaz 15 RI projekti.	No valsts budžeta piešķirts finansējums fondam/ES līdzfinansējums.
2.2.2.	Apmācības RI ideju komercializēšanā	Kultūras resursus (piemēram, muzikālos kolektīvus, audēju pulciņus, deju kolektīvus utt.) padarīt par radošo industriju produktu. Apmācību ietvaros būtu jāsniedz informācija un metodes kā kultūras nozari veidot nevis kā dotējamu, bet gan pelnošu jomu.	ZPR	2 - 2019	1. Piesaistīts finansējums apmācību īstenošanai. 2. Katru gadu notiek kultūras jomas un RI pārstāvju, RI speciālistu, audzēkņu un studentu apmācības par to, kā ar kultūras pasākumiem radīt vērtību/produktu/nopelnīt, kā kultūras industriju padarīt par radošo industriju.	ES līdzfinansējums.
2.2.3.	Radošo ideju „fabrikas” izveide	ZPR vai biznesa inkubatorā notiek radošo ideju „fabrikas”,	ZPR, iesaistot biznesa inkubatoru,	3	1. Tiek izstrādāts radošo ideju „fabrikas” koncepcija un noteiktas iesaistītās puses.	ZPR budžets/ pašvaldību, biznesa

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		piemēram, tiek uzaicināti RI pārstāvji, kuriem ir idejas radošiem projektiem, RI atbalstošais sektors, RI izglītības iestādes, studenti, un veidotas darba grupas. Darba grupās dalībnieki var pieteikties brīvprātīgi, ņemot vērē interesējošo ideju, vai to dalība tiek izvēlēta nejauši. Rezultātā darba grupai jānāk klajā ar konkrētu projektu/ideju.	pašvaldības, izglītības iestādes, RI uzņēmējus.		2. Reģionā 4 reizes gadā notiek radošo ideju „fabrikas”. Tās idejas/projekti, kas netiek īstenotas, tiek publicētas ZPR un/vai biznesa inkubatora mājas lapā.	inkubatoru finansējums/ ES līdzfinansējums.
2.3. Attīstības plānošanas dokumentu pilnveide						
2.3.1.	RI attīstības prioritāšu un atbalsta pasākumu iestrāde plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentos	RI attīstības prioritāšu un atbalsta pasākumu un projektu iestrāde ZPR attīstības plānošanas dokumentos, vai nu paplašinot esošajos dokumentos RI atbalsta mehānismus vai arī veidojot RI kā stabilu ekonomikas profila sastāvdaļu.	ZPR, iesaistot pašvaldības	2013 – 2014	<ol style="list-style-type: none"> 1. Plānošanas reģiona ekonomikas profilā ir noteiktas RI attīstības prioritātes. 2. Plānošanas reģionu attīstības programmās ir paredzēti RI atbalsta pasākumi atbilstoši ekonomikas profilam. 	ZPR budžeta ietvaros.
2.4. Konsultatīvais atbalsts						
2.4.1.	RI uzņēmējdarbības uzsākšanas konsultatīvā atbalsta sistēmas izveide	Reģionā būtu nepieciešams izveidot operatīvu un efektīvu konsultatīvā atbalsta struktūrvienību RI, piem., par prasībām uzņēmējdarbības uzsākšanai, darbības kontroli u.tml. ZPR šādu funkciju varētu uzņemt Struktūrfondu informācijas centrs vai biznesa inkubators, kas vai nu algotu īpašu speciālistu konsultāciju sniegšanai, vai, piemēram, kā Somijā izmantotu vienas pieturas aģentūras principu (dažādu iestāžu pārstāvji	ZPR, iesaistot biznesa inkubatoru, pašvaldības, valsts un pašvaldību iestādes	2012 – 2014	<ol style="list-style-type: none"> 1. Veikts izvērtējums par konsultatīvās atbalsta sistēmas modeli (apzinātas valsts un pašvaldību iestādes, kuras būtu gatavas piedalīties „vienas pieturas aģentūras izveidē”, veiktas sarunas ar biznesa inkubatoru par sadarbības iespējām). 2. Ir izveidota konsultatīvā atbalsta sistēma. 	Piesaistot ES līdzfinansējumu/ ZPR budžeta ietvaros.

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		noteiktos laikos ir „vienas pieturas aģentūrā” un sniedz konsultācijas savas kompetences ietvaros). Papildus var vērtēt iespēju celt uzņēmējdarbības speciālista kvalifikāciju un nodrošināt aktīvākus šī pakalpojuma pieejamības publicitātes pasākumus				
2.4.2.	Izveidots ekspertu tīkls RI atbalstam	Ekspertu tīkla uzdevums būtu sniegt atbalstu/padomu radošo industriju pārstāvjiem ar mērķi celt mazo uzņēmēju profesionālismu- „ <i>coaching on the job</i> ”- uz vietas uzņēmumos sniegt padomus specifisku problēmu risināšanai- piemēram, kā pozicionēt savus produktus tirgū, optimizēt ražošanu utt.	ZPR	2014 – 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Piesaistīts finansējums ekspertu tīkla izveidei. 2. Ir izveidots konsultatīvā atbalsta ekspertu tīkls. 	Piesaistot ES līdzfinansējumu.
2.5. Plānošanas reģiona dalība radošo produktu / pakalpojumu izmantošanā						
2.5.1.	RI pārstāvju iesaiste reģiona attīstības plānošanā	RI pārstāvju iesaiste reģionu attīstības dokumentu izstrādes darba grupās.	ZPR, iesaistot RI uzņēmējus, RI NVO	2012 -2014	Attīstības dokumentu izstrādes darba grupā darbojas vismaz viens RI vai NVO, kas saistīts ar RI, pārstāvis.	ZPR budžeta ietvaros.
2.5.2.	Radošo ideju darbnīcu organizēšana plānošanas reģiona attīstības plānošanai	Radošo ideju darbnīcu organizēšana dažādām iedzīvotāju grupām (jaunieši, uzņēmēji u.c.). Radošās ideju darbnīcas tiek veidotas, lai identificētu kādas problēmas risinājumus vai iegūtu idejas pasākumiem, rīcībām.	ZPR, iesaistot pašvaldības, uzņēmēju NVO.	2013 - 2019	Katru gadu tiek noorganizēta vismaz viena radošo ideju darbnīca plānošanas reģionā noteiktu mērķu sasniegšanai (piemēram, ideju talka kādas apdzīvotas vietas/telpas attīstībai, ekonomiskā profila izvērtējumam, pārrobežu sadarbības idejām utt.).	ZPR budžeta ietvaros/ piesaistot ES līdzfinansējumu.

3. Mārketinga un komunikāciju pasākumu īstenošana

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
3.1. Mārketinga pasākumi						
3.1.1.	RI nozares uzņēmumu un produktu popularizēšana ārvalstīs	RI nozares produktu popularizēšanas ārvalstīs izmantojot reģiona rīcībā esošu sadarbības tīklus, kas ir izveidojušies dažādu projektu ietvaros. Rezultātā tiktu nodrošināta sadarbības tīklu ilgtspēja un informācijas par to esamību uzņēmējiem.	ZPR	2013 - 2019	1. ZPR mājas lapā ir pieejama strukturēta informācija par ZPR izveidotajiem sadarbības tīkliem. 2. ZPR nodrošina informācijas par sadarbības tīkliem publicitāti. 3. Katru gadu vismaz 5 jauni reģionos esošie RI uzņēmumi piedalās pasākumos ārvalstīs.	ZPR budžeta ietvaros/ ES piesaistītā līdzfinansējuma ietvaros.
3.1.2.	Balvas „Gada RI uzņēmējs”	Balvas „Gada RI uzņēmējs reģionā” izveide. Vērtēšanas kategorijas var būt dažādas, piemēram, straujākais „izrāviens”, veiksmīgā jaunā ideja, gada „spin out” (kāda vidēja vai liela uzņēmuma darbinieks, kas uzsācis pats savu uzņēmējdarbību) utt.	ZPR, iesaistot pašvaldības, uzņēmējus.	2013 - 2019	1. Tiek izstrādāts balvas piešķiršanas nolikums. 2. Ik gadus tiek organizēta balvas pasniegšanas ceremonija un pasniegta balva.	ZPR budžeta ietvaros/ pašvaldību un privātais finansējums.
3.1.3.	Konkurss par inovatīvajām idejām/produktiem uzņēmējdarbībā	ZPR sadarbībā ar uzņēmējiem organizē inovatīvu ideju/produktu konkursu profesionālo izglītības iestāžu un augstskolu audzēkņiem, kas apgūst RI specialitātes. Uzņēmēji var piedāvāt arī esošu produktus, kuriem jāpiedāvā uzlabojumi, cits dizains, koncepcija, patērētājs utt.	ZPR, iesaistot pašvaldības, uzņēmējus, inkubatorus.	2013 - 2019	Katru gadu katrā plānošanas reģionā tiek organizēts konkurss un īstenoti publicitātes pasākumi.	ZPR budžeta ietvaros/ pašvaldību un privātais finansējums.
3.1.4.	Filmēšanas vietu platformas izveide	Reģiona mājas lapā izveidot datu bāzi/platformu par pieejamām vietām filmēšanas vajadzībām. Piemēram, ievietotas vietas fotogrāfijas, apraksts, īpašnieku kontakti, īpašnieku atļauja filmēšanai, filmēšanas	ZPR, iesaistot RI uzņēmumus, kino profesionāļus, nekustamo īpašumu īpašniekus un pārvaldītājus.	2013 - 2014	1. Izveidota filmēšanas vietu platforma. Tiek veikti publicitātes pasākumi. Informācija par vietnes esamību tiek reklamēta caur LIAA pārstāvniecībām, vēstniecībām, kino profesionāļu tīklojumiem. 2. Informācija tiek aktualizēta vismaz reizi	ZPR budžeta ietvaros, privātais finansējums/ES līdzfinansējums.

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		nosacījumi. Informācijai noteikti būtu jābūt vismaz angļu un krievu valodās.			pusgadā.	
3.2. Sadarbības veicināšana						
3.2.1.	Pārrobežu projektu identificēšana un īstenošana	Pārrobežu (Lietuva, Igaunija u.c.) projektu identificēšana un īstenošana RI nozarēs. Sk.piemērus rīcības plāna beigās.	ZPR, iesaistot pašvaldības, izglītības iestādes un citas ieinteresētās puses.	2012 - 2019	Tiek īstenots vismaz viens sadarbības projekts RI jomā gadā.	Piesaistot ES līdzfinansējumu.
3.2.2.	Pieredzes apmaiņas braucienu organizēšana un finansēšana	Pieredzes apmaiņas braucienu organizēšana un finansēšana RI uzņēmumu pārstāvjiem.	ZPR, iesaistot pašvaldības un RI uzņēmumus.	2013 - 2019	Tiek izveidots kopīgs projekts ar pašvaldībām un uzņēmējiem, kura ietvaros ik gadu tiek noorganizēts vismaz viens pieredzes apmaiņas brauciens, kurā piedalās vismaz 10 RI nozares pārstāvji.	Piesaistot ES līdzfinansējumu/ pašvaldību finansējumu.

Rīcības plāns un projekti Latgales plānošanas reģionam

1. Izglītības kvalitātes paaugstināšana

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
1.1. Apmācību programmas						
1.1.1.	Prakses vietu informatīvās platformas izveides RI studentiem un audzēkņiem	Prakses vietu informatīvās platformas izveide RI studentiem. Informāciju sniedz ne tikai potenciālās prakses vietas, bet arī topošie praktikanti. Piemēram, var izvērtēt sadarbību ar interneta vietni www.prakse.lv vai izveidot īpašu reģiona portālu, kurā tiek ievietota informācija par prakses iespējām RI uzņēmumos Latgalē (reģistrējas gan studenti, gan uzņēmumi),	LPR, iesaistot RI uzņēmumus, NVO un izglītības iestādes	2013	Izveidota informatīvā platforma RI studentiem un audzēkņiem par prakses vietu atrašanos.	Piesaistot ES līdzfinansējumu/ LPR budžeta ietvaros/ piesaistot privāto finansējumu.

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		aktuālā informācija par izglītības iespējām RI jomās Latgalē (gan formālā, gan neformālā), kā arī radošo personību datu bāze (dizaineru, mūziķu, gleznotāju, keramiķu utt). Portāla ietvaros būtu iespējams meklēt sadarbības partnerus un īstenot projektus, papildināt radošās idejas utt.				
1.1.2.	Mūžizglītības pasākumu koordinēšana RI jomās pašvaldībās	Pašvaldībās jānodrošina iespējas iedzīvotājiem izglītoties RI jomās visa mūža garumā. Plānošanas reģiona līmenī tiek veikts mūžizglītības piedāvājuma izvērtējums un izstrādātas rekomendācijas pašvaldībām mūžizglītības pasākumiem RI jomās. Pašvaldības praktiski piedalās rekomendāciju ieviešanā.	LPR, iesaistot pašvaldības	2015 - 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Katru otro gadu veikts mūžizglītības piedāvājuma izvērtējums reģionā. 2. Katru gadu veikta RI uzņēmumu aptauja par darbiniekiem nepieciešamo tālākpmācību. 3. Izstrādātas rekomendācijas pašvaldībām mūžizglītības pasākumiem RI jomās. 4. Katrā pašvaldībā ir pieejami mūžizglītības pakalpojumi (piemēram, izveidots pieaugušo izglītības centrs, pašvaldība nodrošina regulārus seminārus/apmācības). 	LPR budžeta ietvaros/piesaistot ES līdzfinansējumu
1.1.3.	Vieslekciju organizēšana par RI jomām izglītības iestādēs	LPR organizē RI uzņēmēju vieslekcijas izglītības iestādēs. RI uzņēmēji pasniedz vadībinības un citus praktikumus izglītības iestādēs. Idejas iniciators ir plānošanas reģions, kas veido kopīgu darba grupu ar pašvaldībām, uzņēmējiem un izglītības iestādēm, lai kopīgi organizētu vieslekcijas izglītības iestādēs, kurās apgūst RI specialitātes.	LPR, pašvaldības, uzņēmēji, izglītības iestādes	2013 - 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izveidota darba grupa vieslekciju organizēšanai. 2. LPR veic aptauju par vēlamu lekciju saturu un aptaujā uzņēmējus par to iespējām un vēlmēm lasīt lekcijas. 3. Regulāras RI uzņēmēju vieslekcijas visās izglītības iestādēs reģionos, kurās apgūst RI specialitātes. 	LPR budžeta ietvaros/pašvaldību un privātais finansējums/ES līdzfinansējums.
1.1.4.	Informatīvais un koordinējošais atbalsts RI vasaras universitāšu	LPR ierosina RI vasaras universitāšu organizēšanu, uzrunājot uzņēmēju NVO un	LPR, uzņēmēju NVO, izglītības iestādes,	2014 - 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Regulāras (katru gadu vismaz viena) darba grupas ar RI uzņēmumu un izglītības iestāžu pārstāvjiem, kuru ietvaros tiek 	LPR budžeta ietvaros/pašvaldību un privātais

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
	organizēšanai	izglītības iestādes, pašvaldības. Piemēram, var vasaras universitātes saistīt ar Daugavpils cietokšņa attīstības ideju īstenošanu.	pašvaldības		veikts izvērtējums par RI jomām, kurās ir iespējams organizēt vasaras universitātes. 2. Katru gadu noorganizēta vismaz viena vasaras universitāte reģionā. LPR piedalās publicitātes pasākumu nodrošināšanā.	finansējums.

2. Uzņēmējdarbības vides un atbalsta pasākumu īstenošana

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
2.1. Pašvaldību nodevu režīma atvieglojumi						
2.1.1.	Pašvaldības nodevu atvieglojumu sistēmas izvērtējums RI uzņēmējiem	Nekustamā īpašuma (NĪ) un pašvaldības nodevu (piemēram, tirdzniecības atļaujas u.c.) politikas izveide pašvaldībā reģistrētajiem RI uzņēmumiem un NVO. LPR iniciē šādas politikas izveidi, izstrādā ziņojumu un sagatavo priekšlikumus pašvaldībām. Pašvaldības iesaistās priekšlikumu izpildē.	LPR, iesaistot RI uzņēmējus un pašvaldības.	2012-2015	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sagatavots ziņojums par esošo situāciju plānošanas reģionā pašvaldības nodevu atvieglojumu piemērošanā uzņēmējiem un NVO. 2. Sagatavoti priekšlikumi pašvaldības nodevu atvieglojumu pašvaldībā reģistrētajiem RI uzņēmumiem un NVO. 3. Veikts pašvaldības nodevu atvieglojumu piemērošanas izvērtējums RI uzņēmumiem un NVO katrā pašvaldībā. 4. Izstrādātas rekomendācijas nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldību saistošajos noteikumos. 	LPR budžeta ietvaros/ES līdzfinansējums.
2.2. Uzņēmējdarbības veicināšana						
2.2.1.	Reģionu atbalsta fonda izveidošana un administrēšana RI attīstībai	Reģiona RI atbalsta fonda izveidošana, lai līdzfinansētu RI projektus un/vai nodrošinātu RI nepieciešamo līdzfinansējumu ES projektiem. Nepieciešams atbalsts radošo industriju biznesa veidošanas fāzē (t.sk. agrīnajām	LPR, iesaistot pašvaldības un VARAM	2013 – 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izstrādāta programma finansējuma piesaistei reģiona RI atbalsta fonda izveidei. 2. Reģionā ir izveidots RI atbalsta fonds. 3. Katru gadu katrā reģionā atbalstīti vismaz 15 RI projekti. 	No valsts budžeta piešķirts finansējums fondam/ES līdzfinansējums.

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		investīcijām); riska kapitāla investīciju piesaistei (programmās paredzot iespējamus zaudējumus).				
2.2.2.	Apmācības RI ideju komercializēšanā	Kultūras resursus (piemēram, muzikālos kolektīvus, audēju pulciņus, deju kolektīvus utt.) padarīt par radošo industriju produktu. Apmācību ietvaros būtu jāsniedz informācija un metodes kā kultūras nozari veidot nevis kā dotējamu, bet gan pelnošu jomu.	LPR	2015 - 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Piesaistīts finansējums apmācību īstenošanai. 2. Katru gadu notiek kultūras jomas un RI pārstāvju, RI speciālistu, audzēkņu un studentu apmācības par to, kā ar kultūras pasākumiem radīt vērtību/produktu/nopelnīt, kā kultūras industriju padarīt par radošo industriju. 	ES līdzfinansējums.
2.2.3.	Radošo ideju „fabrikas” izveide	LPR, biznesa inkubatorā vai augstskolās notiek radošo ideju „fabrikas”, piemēram, tiek uzaicināti RI pārstāvji, kuriem ir idejas radošiem projektiem, RI atbalstošais sektors, RI izglītības iestādes, studenti, un veidotas darba grupas. Darba grupās dalībnieki var pieteikties brīvprātīgi, ņemot vērē interesējošo ideju, vai to dalība tiek izvēlēta nejauši. Rezultātā darba grupai jānāk klajā ar konkrētu projektu/ideju.	LPR, iesaistot biznesa inkubatoru, pašvaldības, izglītības iestādes, RI uzņēmējus.	2016	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tiek izstrādāts radošo ideju „fabrikas” koncepcija un noteiktas iesaistītās puses. 2. Reģionā 4 reizes gadā notiek radošo ideju „fabrikas”. Tās idejas/projekti, kas netiek īstenotas, tiek publicētas LPR un/vai biznesa inkubatora un/vai augstskolu mājas lapās. 	LPR budžets/ pašvaldību, biznesa inkubatoru finansējums/ augskolu/ ES līdzfinansējums.
2.3. Attīstības plānošanas dokumentu pilnveide						
2.3.1.	RI attīstības prioritāšu un atbalsta pasākumu pilnveide plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentos	RI attīstības prioritāšu un atbalsta pasākumu un projektu iestrāde LPR attīstības plānošanas dokumentos (ir ilgtermiņa stratēģijā, taču šajā stratēģijā noteiktās prioritātes būtu jāturpina arī citos plānošanas dokumentos), vai arī veidojot RI kā stabili	LPR, iesaistot pašvaldības	2017 – 2014	<ol style="list-style-type: none"> 1. Plānošanas reģiona ekonomikas profilā ir noteiktas RI attīstības prioritātes. 2. Plānošanas reģionu attīstības programmās ir paredzēti RI atbalsta pasākumi atbilstoši ekonomikas profilam. 	LPR budžeta ietvaros.

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		ekonomikas profila sastāvdaļu.				
2.4. Konsultatīvais atbalsts						
2.4.1.	RI uzņēmējdarbības uzsākšanas konsultatīvā atbalsta sistēmas izveide	Reģionā būtu nepieciešams izveidot operatīvu un efektīvu konsultatīvā atbalsta struktūrvienību RI, piem., par prasībām uzņēmējdarbības uzsākšanai, darbības kontroli u.tml. LPR šādu funkciju varētu uzņemties biznesa inkubators vai augstskolas, kas vai nu algotu īpašu speciālistu konsultāciju sniegšanai, vai, piemēram, kā Somijā izmantotu vienas pieturas aģentūras principu (dažādu iestāžu pārstāvji noteiktos laikos ir „vienas pieturas aģentūrā” un sniedz konsultācijas savas kompetences ietvaros).	LPR, iesaistot biznesa inkubatoru, augstskolas, pašvaldības, valsts un pašvaldību iestādes	2012 – 2014	<ol style="list-style-type: none"> 1. Veikts izvērtējums par konsultatīvās atbalsta sistēmas modeli (apzinātas valsts un pašvaldību iestādes, kuras būtu gatavas piedalīties „vienas pieturas aģentūras izveidē”, veiktas sarunas ar biznesa inkubatoru par sadarbības iespējām). 2. Ir izveidota konsultatīvā atbalsta sistēma. 	Piesaistot ES līdzfinansējumu/ LPR budžeta ietvaros.
2.4.2.	Izveidots ekspertu tīkls RI atbalstam	Ekspertu tīkla uzdevums būtu sniegt atbalstu/padomu radošo industriju pārstāvjiem ar mērķi celt mazo uzņēmēju profesionālismu- „ <i>coaching on the job</i> ”- uz vietas uzņēmumos sniegt padomus specifisku problēmu risināšanai- piemēram, kā pozicionēt savus produktus tirgū, optimizēt ražošanu utt.	LPR	2016 – 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Piesaistīts finansējums ekspertu tīkla izveidei. 2. Ir izveidots konsultatīvā atbalsta ekspertu tīkls. 	Piesaistot ES līdzfinansējumu.
2.5. Plānošanas reģiona dalība radošo produktu / pakalpojumu izmantošanā						
2.5.1.	RI pārstāvju iesaiste reģiona attīstības plānošanā	RI pārstāvju iesaiste reģionu attīstības dokumentu izstrādes darba grupās.	LPR, iesaistot RI uzņēmējus, RI NVO	2012 -2014	Attīstības dokumentu izstrādes darba grupā darbojas vismaz viens RI vai NVO, kas saistīts ar RI, pārstāvis.	LPR budžeta ietvaros.
2.5.2.	Radošo ideju darbnīcu organizēšana	Radošo ideju darbnīcu organizēšana dažādām	LPR, iesaistot pašvaldības,	2013 - 2019	Katru gadu tiek noorganizēta vismaz viena radošo ideju darbnīca plānošanas reģionā	LPR budžeta ietvaros/ piesaistot

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
	plānošanas reģiona attīstības plānošanai	iedzīvotāju grupām (jaunieši, uzņēmēji u.c.). Radošās ideju darbnīcas tiek veidotas, lai identificētu kādas problēmas risinājumus vai iegūtu idejas pasākumiem, rīcībām.	uzņēmēju NVO.		noteiktu mērķu sasniegšanai (piemēram, ideju talka kādas apdzīvotas vietas/telpas attīstībai, ekonomiskā profila izvērtējumam, pārrobežu sadarbības idejām utt.).	ES līdzfinansējumu.

3. Mārketinga un komunikāciju pasākumu īstenošana

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
3.1. Mārketinga pasākumi						
3.1.1.	RI nozares uzņēmumu un produktu popularizēšana ārvalstīs	RI nozares produktu popularizēšanas ārvalstīs izmantojot reģiona rīcībā esošu sadarbības tīklus, kas ir izveidojušies dažādu projektu ietvaros. Rezultātā tiktu nodrošināta sadarbības tīklu ilgtspēja un informācijas par to esamību uzņēmējiem.	LPR	2013 - 2019	1. LPR mājas lapā ir pieejama strukturēta informācija par LPR izveidotajiem sadarbības tīkliem. 2. LPR nodrošina informācijas par sadarbības tīkliem publicitāti. 3. Katru gadu vismaz 5 jauni reģionos esošie RI uzņēmumi piedalās pasākumos ārvalstīs.	LPR budžeta ietvaros/ ES piesaistītā līdzfinansējuma ietvaros.
3.1.2.	Balvas „Gada RI uzņēmējs”	Balvas „Gada RI uzņēmējs reģionā” izveide. Vērtēšanas kategorijas var būt dažādas, piemēram, straujākais „izrāviens”, veiksmīgā jaunā ideja, gada „spin out” (kāda vidēja vai liela uzņēmuma darbinieks, kas uzsācis pats savu uzņēmējdarbību) utt.	LPR, iesaistot pašvaldības, uzņēmējus.	2013 - 2019	1. Tiek izstrādāts balvas piešķiršanas nolikums. 2. Ik gadus tiek organizēta balvas pasniegšanas ceremonija un pasniegta balva.	LPR budžeta ietvaros/ pašvaldību un privātais finansējums.
3.1.3.	Konkurss par inovatīvajām idejām/produktiem uzņēmējdarbībā	LPR sadarbībā ar uzņēmējiem organizē inovatīvu ideju/produktu konkursu profesionālo izglītības iestāžu un augstskolu audzēkņiem, kas apgūst RI specialitātes. Uzņēmēji var piedāvāt arī esošu	LPR, iesaistot pašvaldības, uzņēmējus, inkubatorus.	2013 - 2019	Katru gadu katrā plānošanas reģionā tiek organizēts konkurss un īstenoti publicitātes pasākumi.	LPR budžeta ietvaros/ pašvaldību un privātais finansējums.

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		produktus, kuriem jāpiedāvā uzlabojumi, cits dizains, koncepcija, patērētājs utt.				
3.1.4.	Filmēšanas vietu platformas izveide	Reģiona mājas lapā izveidot datu bāzi/platformu par pieejamām vietām filmēšanas vajadzībām. Piemēram, ievietotas vietas fotogrāfijas, apraksts, īpašnieku kontakti, īpašnieku atļauja filmēšanai, filmēšanas nosacījumi. Informācijai noteikti būtu jābūt vismaz angļu un krievu valodās.	LPR, iesaistot RI uzņēmumus, kino profesionāļus, nekustamo īpašumu īpašniekus un pārvaldītājus.	2013 - 2014	1. Izveidota filmēšanas vietu platforma. Tiek veikti publicitātes pasākumi. Informācija par vietnes esamību tiek reklamēta caur LIAA pārstāvniecībām, vēstniecībām, kino profesionāļu tīklojumiem. 2. Informācija tiek aktualizēta vismaz reizi pusgadā.	LPR budžeta ietvaros, privātais finansējums/ES līdzfinansējums.
3.2. Sadarbības veicināšana						
3.2.1.	Pārrobežu projektu identificēšana un īstenošana	Pārrobežu (Lietuva, Igaunija u.c.) projektu identificēšana un īstenošana RI nozarēs. Sk.piemērus rīcības plāna beigās.	LPR, iesaistot pašvaldības, izglītības iestādes un citas ieinteresētās puses.	2012 - 2019	Tiek īstenots vismaz viens sadarbības projekts RI jomā gadā.	Piesaistot ES līdzfinansējumu.
3.2.2.	Pieredzes apmaiņas braucieni organizēšana un finansēšana	Pieredzes apmaiņas braucieni organizēšana un finansēšana RI uzņēmumu pārstāvjiem.	LPR, iesaistot pašvaldības un RI uzņēmumus.	2013 - 2019	Tiek izveidots kopīgs projekts ar pašvaldībām un uzņēmējiem, kura ietvaros ik gadu tiek noorganizēts vismaz viens pieredzes apmaiņas brauciens, kurā piedalās vismaz 10 RI nozares pārstāvji.	Piesaistot ES līdzfinansējumu/ pašvaldību finansējums.

Rīcības plāns un projekti Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionu pašvaldībām

1. Izglītības kvalitātes paaugstināšana

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
1.1. Apmācību programmas						
1.1.1.	Pašvaldības darbinieku radošuma attīstība	Inovatīvu un radošu apmācības metožu izmantošana pašvaldības darbinieku kvalifikācijas	Pašvaldības	2013 - 2019	Pašvaldībās regulāri tiek īstenotas pašvaldības darbinieku apmācības.	Pašvaldību budžeta ietvaros/piesaistot ES līdzfinansējumu.

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		paaugstināšanas pasākumos, kā arī apmācības, kas saistītas ar ideju ģenerēšanas metožu apguvi.				

2. Uzņēmējdarbības vides un atbalsta pasākumu īstenošana

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
2.1. Attīstības plānošanas dokumentu pilnveide						
2.1.1.	RI attīstības prioritāšu un atbalsta pasākumu iestrāde pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos	RI attīstības prioritāšu un atbalsta pasākumu un projektu iestrāde pašvaldības attīstības plānošanas dokumentos.	Ventspils pilsētas pašvaldība, Talsu novada pašvaldība, Kuldīgas novada pašvaldība, Liepājas pilsētas pašvaldība, Saldus novada pašvaldība, Jelgavas pilsētas pašvaldība, Bauskas novada pašvaldība, Dobeles novada pašvaldība, Jēkabpils pilsētas pašvaldība, Daugavpils pilsētas pašvaldība, Rēzeknes pilsētas pašvaldība, Balvu novada pašvaldība.	2012 – 2014	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pašvaldībām, kurās ir RI attīstības potenciāls, ekonomiskajā specializācijā ir noteiktas RI attīstības prioritātes. 2. Pašvaldību attīstības programmās ir paredzēti RI atbalsta pasākumi atbilstoši ekonomiskajai specializācijai. 3. Pašvaldību investīciju plānos ir iekļauti RI atbalsta projekti. 	Pašvaldību budžeta ietvaros.
2.2. RI potenciāla attīstība						

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
2.2.1.	Specializētu RI klasteru attīstība pašvaldībās ar augstu un vidēju RI attīstības potenciālu	<p><u>Specializēta klastera attīstība Liepājā.</u> <i>Šobrīd darbojas veļas ražotāju klasteris, taču jāizvērtē iespēju izveidot „mūzikas klasteri” (apvienojas ierakstu studijas, mūziķi, apskaņošanas un apgaismošanas uzņēmumi, izklaides pasākumu organizatori, specializēto telpu turētāji utt.).</i></p>	Liepājas pilsētas pašvaldība un citas tuvējās pašvaldības, uzņēmēji, izglītības iestādes	2013 – 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tiek izveidota darba grupa klastera izveides nepieciešamības izvērtēšanai un potenciālo iesaistīto pušu ieinteresētības apzināšanai. 2. Ir izvērtēta esošā/esošo klasteru darbība, ir izvērtēta jauna klastera izveides nepieciešamība un noteikta tā specializācija. 3. Izstrādāts RI klastera/klasteru attīstības plāns (gan esošo, gan jaunizveidojamos (ja tādi ir). 	Pašvaldību budžeta ietvaros/ piesaistot ES līdzfinansējumu/ privāto finansējumu.
		<p><u>Specializēta klastera attīstība Ventspilī.</u> <i>Darbojas Ventspils Augsto tehnoloģiju parks, Kosmosa tehnoloģiju klasteris. Potenciāls IT nozares klasterim radošajās industrijās.</i></p>	Ventspils pilsētas pašvaldība un citas tuvējās pašvaldības, uzņēmēji, izglītības iestādes			
		<p><u>Specializēta klastera attīstība Talsos.</u> <i>Jāizvērtē iespēja izmantot kokrūpniecības potenciālu Talsos un tuvākajā apkārtnē, izveidojot koka dizaina klasteri.</i></p>	Talsu novada pašvaldība un citas tuvējās pašvaldības (Dundagas, Rojas, Ventspils), uzņēmēji, izglītības iestādes			
		<p><u>Specializēta klastera attīstība Kuldīgā.</u> <i>Iespējams izvērtēt kā pamatu klasterim Kuldīgas restaurācijas centru un tā darbību, un izveidot „arhitektūras klasteri”, kurā darbojas restauratori, arhitekti, izglītības iestādes, būveksperti utt. Klasteris darbojas kā praktisks zināšanu pārneses</i></p>	Kuldīgas novada pašvaldība un citas tuvējās pašvaldības, kurās ir koka apbūve (Liepājas pilsēta, Ventspils pilsēta), uzņēmēji, izglītības iestādes			

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		<i>centrs gan koka restaurēšanas jomā, gan citās specifiskās arhitektūras un būvniecības jautājumos.</i>				
		<p><u>Specializēta klastera attīstība Jelgavā.</u></p> <p><i>Atrakciju klastera izveide Jelgavā. Tiek izveidots parks bērniem, iesaistīts pie biznesa inkubatora vēja tunelis, kā arī iesaistīti citi RI pārstāvji un pasākumu norises vietas. Kopā tiek izveidotas vairākas programmas, kuras ir specializētas (jauniešiem, bērniem, vecākiem ar maziem bērniem utt.).</i></p>	Jelgavas pilsētas pašvaldība un citas tuvējās pašvaldības, uzņēmēji, izglītības iestādes			
		<p><u>Specializēta klastera attīstība Bauskā.</u></p> <p><i>Radošo ideju komercializācijas centrs. Ņemot vērā to, ka Bauskā ir stipras amatniecības saknes un Zemgalē amatniecība ir atzīts plašs darbības veids, būtu nepieciešams izvērtēt iespēju radīt vietu amatniecības produktu komercializācijai. Bieži vien amatniekam nav pietiekama kapacitāte, lai savu prototipu saražotu lielāka pieprasījuma gadījumā. Komercializācijas</i></p>	Bauskas novada pašvaldība, uzņēmēji un izglītības iestādes.			

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		<p>centra pamatā varētu būt Amatu māja, kas veidotu vietu, kur satikties amatniekiem un uzņēmējiem, kur apspriest idejas, tās pilnveidot vai komercializēt utt.</p>				
		<p><u>Specializēta klastera attīstība Daugavpilī.</u></p> <p>Jāizvērtē iespēja izveidot multimediju klasteri balstoties uz Daugavpils universitātes <i>Multimediju centru.</i></p>	Daugavpils pilsētas pašvaldība un citas tuvējās pašvaldības, uzņēmēji, izglītības iestādes.			
2.2.2.	RI attīstība pilsētās ar augstu radošuma potenciālu	RI attīstība pašvaldībās ar augstu radošuma potenciālu: Liepājā, Ventspilī, Saldū, Kuldīgā, Talsos. Zemgales plānošanas reģionā: Jelgavā, Jēkabpilī, Dobelē, Bauskā. Latgales plānošanas reģionā: Daugavpilī, Rēzeknē, Balvos.	Ventspils pilsētas pašvaldība, Talsu novada pašvaldība, Kuldīgas novada pašvaldība, Liepājas pilsētas pašvaldība, Saldus novada pašvaldība, Jelgavas pilsētas pašvaldība, Bauskas novada pašvaldība, Dobeles novada pašvaldība, Jēkabpils pilsētas pašvaldība, Daugavpils pilsētas pašvaldība, Rēzeknes pilsētas pašvaldība, Balvu novada pašvaldība.	2013 – 2019	Katrai pilsētai: <ol style="list-style-type: none"> Noteikta RI specializācija (piemēram, veikts pētījums). Izstrādāts pasākumu plāns RI veicināšanai (t.sk. ņemot par pamatu šo rīcības plānu). Ieviestas pasākumu plānā paredzētās aktivitātes. 	Pašvaldību budžeta ietvaros/ piesaistot ES līdzfinansējumu
2.2.3.	RI attīstībai piemērotas infrastruktūras izveide	Pasākums var ietvert šādas aktivitātes: (1) Tādu ēku kā rūpnīcas un industriālie kompleksi rekonstrukcija; (2) Jaunu pilsētvides teritoriju	Pašvaldības, sadarbojoties ar RI uzņēmējiem un NVO	2017 – 2019	<ol style="list-style-type: none"> Izvērtēta pašvaldības teritorijā esošā infrastruktūra un noteikts tās potenciāls (veikts sociālekonomiskais izvērtējums) izmantošanai RI. Katrā pašvaldībā ir izveidota vismaz viena vieta/telpa radošajām aktivitātēm/ uzņēmējdarbībai. 	

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		izveide radošiem cilvēkiem un uzņēmumiem; (3) Vietu/telpu radošām aktivitātēm un radošai uzņēmējdarbībai nodrošināšana (piemēram, ilgtermiņa nomas iespējas); (4) Radošo centru izveide, vietu izstādēm un pasākumiem radīšana.			Pašvaldības budžeta ietvaros/piesaistot ES līdzfinansējumu.	
2.3. Pašvaldību dalība radošo produktu / pakalpojumu izmantošanā						
2.3.1.	RI produktu un pakalpojumu iepirkumu veicināšana	Publiskais sektors kā klients RI produktiem. Pašvaldība ik gadus budžetā paredz finanšu līdzekļus šādu iepirkumu veikšanai. Piemēram, publiskās telpas elementu izveides konkursi un pēc konkursā piedāvātā prototipa tiek veikts objekta izveides iepirkums.	Pašvaldības	2013 – 2019	1. Pašvaldības budžetā ik gadus tiek paredzēts noteikts finansējums radošo produktu un pakalpojumu iepirkumiem. 2. Veikts vismaz viens iepirkuma katrā pašvaldībā.	Pašvaldības budžeta ietvaros.
2.3.2.	RI pārstāvju iesaiste pašvaldības attīstības un teritoriālajā plānošanā	RI pārstāvju iesaiste pašvaldību attīstības dokumentu izstrādes darba grupās.	Pašvaldības, iesaistot RI uzņēmējus un NVO.	2012 - 2014	Attīstības dokumentu izstrādes darba grupā darbojas vismaz viens RI vai NVO, kas saistīts ar RI, pārstāvis.	Pašvaldības budžeta ietvaros.
2.3.3.	Radošo ideju darbnīcu organizēšana	Radošo ideju darbnīcu organizēšana dažādām iedzīvotāju grupām (jaunieši, uzņēmēji u.c.). Radošās ideju darbnīcas tiek veidotas, lai identificētu kādus problēmu risinājumus vai iegūtu idejas pasākumiem, rīcībām.	Pašvaldības, iesaistot dažādas iedzīvotāju un uzņēmēju grupas.	2013 - 2019	Katru gadu tiek noorganizēta vismaz viena radošo ideju darbnīca katrā pašvaldībā noteiktu mērķu sasniegšanai (piemēram, ideju talka kādas apdzīvotas vietas/telpas attīstībai, pasākumiem pašvaldībā).	Pašvaldības budžeta ietvaros.
2.3.4.	Vasaras radošo nometņu bērniem un jauniešiem organizēšana	Vasaras radošo nometņu pašvaldības bērniem un jauniešiem organizēšana radošuma attīstībai.	Pašvaldības, iesaistot RI uzņēmējus un NVO	2013 - 2019	Katru gadu tiek noorganizēta vismaz viena vasaras radošā nometne katrā pašvaldībā.	Pašvaldības budžeta ietvaros/ privātais finansējums/ES līdzfinansējums
2.3.5.	Atraktīvas pilsētvides izveide	Ietver: (1) Publisko ēku izveide, pilsētvides attīstība, lai atbalstītu radošumu un radītu iedvesmu; (2) Dizaina un arhitektūras	Pašvaldības	2013 - 2019	Ik gadus pašvaldībā tiek īstenots vismaz viens pasākums, kurš veicinātu vietējo kultūru un identitāti un atdzīvinātu pilsētas radošo un kultūras atmosfēru.	Pašvaldības budžeta ietvaros/ES līdzfinansējums

Nr.p.k.	Rīcības plāna pasākums	Rekomendācijas / skaidrojums	Atbildīgā institūcija un iesaistītie	Izpildes termiņš	Rezultatīvais rādītājs	Finansējuma avots
		lietošana pilsētvides attīstībā; (3) Kultūras telpu attīstība; (4) Festivālu veidošana, lai veicinātu vietējo kultūru un identitāti un atdzīvinātu pilsētas radošo un kultūras atmosfēru; (5) IKT un transporta attīstība.				

Izmantotie saīsinājumi:

EM	Ekonomikas ministrija
FM	Finanšu ministrija
IzM	Izglītības un zinātnes ministrija
KM	Kultūras ministrija
RI	Radošās industrijas
LDDK	Latvijas Darba devēju konfederācija
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
LTRK	Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera
TAVA	Tūrisma attīstības valsts aģentūra
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
KPR	Kurzemes plānošanas reģions
ZPR	Zemgales plānošanas reģions
LPR	Latgales plānošanas reģions

Pasākumu idejas pašvaldībām ar augstu un vidēju RI potenciālu RI attīstības veicināšanai

KURZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONS

KULDĪGAS NOVADS

1. Pilsētas mārketinga ietvaros pasludināt Kuldīgu par *Latvijas Skaistuma polu*.
2. Izveidot dārzu Ventas krastā pie Rumbas, sakopt Ventas krastus, ierīkot gājēju celiņus, kafējnīcas, izvietot publiskās tualetes.
3. Pašvaldības nekustamo īpašumu (t.sk. dzīvokļus) ar kultūrvēsturisko vērtību piešķirt māksliniekiem, restauratoriem, arhitektiem u.tml. restaurēšanai, sakārtošanai un iekārtošanai, veidojot mākslinieku darbnīcas un/vai izīrēt tās pilsētas ciemiņiem (tādā veidā risinot viesnīcu problēmu pilsētā pasākumu laikā).
4. Izveidot pašvaldības mājas lapā informatīvo sadaļu, kur pilsētnieki var ievietot informāciju pasākumu apmeklētājiem par pieejamām īres telpām/istabām, dzīvokļiem utt. Pašvaldībai būtu jākoordinē īpašnieku kopa, jāveic to apmācības par viesmīlību un minimālo viesu uzņemšanas standartu.
5. Organizēt restaurācijas speciālistu meistarklases visas valsts mērogā.
6. Izveidot arhitektūras klasteri uz Kuldīgas restaurācijas centra pamata, iesaistot pašvaldības, kurās ir koka arhitektūra, būvekspertus, arhitektus, izglītības iestādes, RI uzņēmējus un NVO.

LIEPĀJAS PILSĒTA

1. Mūzikas klastera izveide, iesaistot gan mūziķus, simfonisko orķestri, mūzikas skolas, atpūtas vietu īpašniekus, producentus, multimediju māksliniekus, augstskolu utt.
2. Skaņu (dabas, trokšņu u.tml.) maksas datu bāzes izveide ar e-veikalu, kurā interesenti var iesniegt „savas” skaņas un pretī var saņemt nepieciešamās skaņas.
3. Izveidot pieaugušo stratēģiskās „kariņu spēles” Liepājas fortos. Tas var būt gan uz sporta bāzes balstīts pasākums (ar orientēšanos, speciālajiem uzdevumiem, sabotāžām utt.), gan uz militārām prasmēm balstītas spēles (militāri, stratēģiski uzdevumi, kauju imitēšana utt.).
4. Apakšveļas muzeja izveide sadarbībā ar Veļas klasteri, un ledus skulptūru pirmais pasākums Liepājā – „Apakšveļa ledū”.
5. Liepu ziedēšanas (smaržas) svētki, piemēram, ar jaunu smaržu izveidi (konkursiem, iespējām pašam veidot savas smaržas utt.), dažādām darbnīcām, kur iespējams iepazīties ar produktiem, kas izveidoti no liepu ziediem, liepu mizām utt. Liepu ziedēšanas svētki var būt arī tikai viena kvartāla ietvaros, kur liepas koncentrētas visvairāk. Šādos svētkos piedalās māju iedzīvotāji un uzņēmēji, kas atrodas attiecīgajā teritorijā.

6. Gotu mūzikas festivāls Karostā.
7. Šausmu teātris Karostā (*Halloween* naktī, piemēram, vai veļu laikā).
8. Organiskas (mainīgas) radošas pludmales izveide ar dažādiem objektiem, gaismām (dienā un naktī, visos gadalaikos).
9. Brīvdabas kinozāle (ekrāns), uz kura tiek demonstrētas ne tikai kinofilmas, bet arī Liepājas Universitātes Jauno mediju mākslas programmas studentu darbi.

SALDUS NOVADS

1. Saldus pilsētas mārketinga ietvaros pasludina Saldu par „Ēdenes dārzu” (ideja no tā, ka pilsēta atrodas ieskauta no visām pusēm un novadā darbojas saldumu un pārtikas ražotāju uzņēmumi) un katru gadu notiek tam veltīts pasākums, kura ietvaros ir, piemēram, saldumu izstāde, izēšanās svētki saldummīļiem (ieejas biļetes vietā – cukura paka, bites vai tauriņa kostīms u.tml.), bites darba dienas simulācija – bērnu ietērpj bites kostīmā, lido no zieda pie zieda, vāc putekšņus un nektāru, bišu stropā saliek šūnās... Iegūst produktus – medu, vasku, propolisu..., medus atrakcijas, medus (sīrupa) cīņas, saldumu kaujas, bērniem un pieaugušajiem ir iespēja no sanestā cukura gatavot cukurgaiļšus, cukurbitītes utt.
2. Pilsētvides objektu konkursa rīkošana, lai izveidotu Saldus pilsētā saistošāku un patīkamāku pilsētvidi. Pašvaldība katru gadu varētu īstenot 3 radošas idejas vai piešķirt finansējumu radošo ideju autoriem.
3. Izveidot starptautisku pasākumu/plenēru ar ielu un laukumu apzīmēšanu 3D tehnikā.

TALSU NOVADS

1. Ņemot vērā nostāstus par Vilkmuižas ezeru un to, ka tā esot vienīgā upurēšanas un grēku izpiršanas vieta, pasākums Talsi – 21.gadsimta indulgence (grēkatlaide). Upurēšanas rituāls. No dabīga materiāla veidotas cilvēka ķermeņa daļas un orgāni (rokas, kājas, nieres, aknas, kuņģis, sirdis, plaušas utt.). Cilvēks iegādājas sev problemātisko (sāpošo u.tml.) daļu, skaita buramvārdus, lūgšanas tekstus un nobeigumā daļu iemet upurugunskurā, tādējādi likvidējot savu problēmu (izārstējot slimību). Grēka aprakstīšana uz papīra un sadedzināšana. Var būt arī ūdens pārvērtību demonstrējumi, piemēram, uzrunā ūdeni un ar jauno tehnoloģiju palīdzību vēro ūdens kristālu izmaiņas.
2. Koka dizaina klastera izveide (kā piemēru var izmantot Koka klasteri Pērnavā www.woodcluster.ee).
3. Jautrās pilsētmēbeles – jauns mēbeļu dizaina konkurss, kura pamatā var tapt kāda mēbele kā pilsētas zīmols, piemēram, Talsu krēsls vai plauktiņš.
4. Čigānu muzeja izveide un čigānu festivāls ar tradīcijām un kultūras pasākumiem.

5. Kinoteātra „reanimācija”. Filmu festivāla organizēšana, piemēram, rīkot pasākumu, kur dažādu kino programmu, multimediju programmu beidzēji demonstrē savus darbus. Nepieciešamas izveidot modernu vidi (kā arī kvalitatīvu filmu demonstrēšanu) kinoteātrī un piesaistīt tajā dažādus pasākumu rīkotājus, ļaujot kinoteātri izmantot bez maksas.

VENTSPILS PILSĒTA UN NOVADS

1. Izveidot interaktīvu Kosmosa centru (planetārijs + interaktīva izstāde un seansi par kosmosu).
2. Pašvaldība varētu aktīvāk reklamēt pašvaldības rīcībā esošās telpas, kuras tiek piedāvātas uzņēmējiem iznomāt. Kampanjas sauklis varētu būt – „Mākslinieki, nāc!”. Kampanja ar mērķi piesaistīt pilsētā radošas personas un uzņēmējus.
3. Būtu nepieciešams izveidot viesnīcu, jo šobrīd nav kvalitatīvs viesnīcu piedāvājums pilsētā, ja ir nepieciešams apmesties lielākām personu grupām. Ja pilsēta ar savu aktīvo mārketingu piesaista tūristus un māksliniekus, tad ir nepieciešams arī atbalstošā sektora piedāvājums.
4. Augsto tehnoloģiju parks un Ventspils Augstskola veido parku (izstādi, instalācijas) „Fizikas likumi dabā”. Saistošā veidā tiek atainota fizika.
5. Bārbiju un Kenu un mazo dekoratīvo suņu parāde „Mākslīgais skaistums”.
6. Tehnoloģiju kari Irbenē. Izveidot Irbenes radiolokatorā vietu lāzeru kariem. Tādā veidā tiktu sniegta iespēja ne vien iepazīties ar pašu radiolokatoru un tā vēsturi, bet pavadīt saistoši laiku uzspēlējot lāzerkariņus.

LATGALES PLĀNOŠANAS REĢIONS

BALVU NOVADS

1. Starptautisks tetovēšanas festivāls, kurā norisinās meistarklases un demonstrējumi.
2. Mākslas un kultūras (radošie) pasākumi probācijas dalībniekiem – „Ierobežotā māksla”. Tiek veidota izstāde no ieslodzīto darbiem. Māksla tiek rādīta kā viens no resocializācijas elementiem.
3. Spēle „*I have never been here, you have never seen me*”. Personas, kuras vēlas izmēģināt dažādas sadzīves prakses un palikt anonīmas iesaistās spēlē. Var, piemēram, nedēļu dzīvot kā bezpajumtnieki, ielu muzikants utt.
4. Amatierteātriem radošie plenēri/meistarklases ar profesionāļiem. Tā kā Latgales reģionā ir liels skaits amatierteātru, ir nepieciešams sniegt iespēju papildināt zināšanas, atklāt jaunus talantus un iespējas. No teātriem un izglītības iestādēm tiek aicināti profesionāļi, kas pasniedz gan teorētiskās lekcijas, gan praktiskās nodarbības amatierteātru dalībniekiem, kā rezultātā uzlabojas to sniegums un iespējas savu darbību komercializēt.

DAUGAVPILS PILSĒTA

1. Multinacionālās vides attīstības pasākumi – starptautiski festivāli (latvieši, baltkrievi, poļi, ukraiņi, krievi, lietuvieši, čigāni, ebreji u.c.).
2. Pasākums „Anekdošu kiosks”. Tiek organizēts starptautisks anekdošu stāstītāju festivāls.
3. „Staro Daugavpils”, t.sk. video projekcijas uz ēkām.
4. Multimediju klastera izveide.
5. Latgales zoodārza paplašināšana – muzejs, tauriņu māja, akvārijs.
6. Pilsētā tiek veidoti apstādījumi ar tauriņiem jeb „taureņu dārzi”. Tiek pavairoti taureņi un tiek audzētas puķes, kuras attiecīgajām sugām patīkamas. Rezultātā pilsēta tiktu bagātināta ne tikai ar ziediem, bet arī daudzkrāsainiem taureņiem.

RĒZEKNES PILSĒTA

1. Profesionālas aktieru skolas izveide. Latgalē ir daudz amatierteātru, bet vienīgā iespēja apgūt aktiermākslu ir Rīgā. Līdz ar to būtu nepieciešams izveidot, piemēram, Rēzeknes augstskolā programmu, kurā varētu apgūt aktieriem nepieciešamās prasmes, horeogrāfiju.
2. Izveidot Mehānikas brīnumu centru. Ņemot vērā to, ka Rēzeknē ir dziļas industriālas saknes, būtu iespējams apkopot un izveidot jaunāko tehnoloģisko sasniegumu demonstrēšanas vietu, izstādi un konstruēšanas darbnīcu.

ZEMGALES PLĀNOŠANAS REĢIONS

BAUSKAS NOVADS

1. Kantri, alus un rokeru festivāls ar līnijdeju konkursu un alus skaistumkopšanu, piemēram, rokeru alus burbuļvanna... Viss, ko var pagatavot no alus skaistumkopšanai.
2. Radošo ideju komercializācijas centrs, tikšanās vietas, pasākumi, kuros amatnieki satiek ražotājus. Amatnieku prototipu konkursi. Radošo industriju uzņēmumi labākos darbus varētu ieviest ražošanā.
3. Renesanses mākslas skolas izveide, ņemot vērā to, ka netālu ir renesanses arhitektūras objekti.
4. Konferenču vides attīstība (konferenču zāles) pierobežu pasākumiem (Lietuva-Latvija).
5. Grenctāles dzirnavu atpūtas vietas atjaunošana.

DOBELES NOVADS

1. Purva svētki. Ar maldugunīm, īrisiem, jāņtārpiņiem, Dobeles sveču balle. Galvenā pasākumu vadītāja – Purva nāra. Nakts ekspedīcija „Ezītis miglā”. Purva takas izveide.
2. Pasākumu sērija – Ceriņu, ķiršu svētki, Mežs ienāk pilsētā... Tiek veidota iespēja iepazīt Dobeli dažādos gada laikos, veidojot interesentiem pasākumus gada griezumā (Ceriņu svētki + koncerti; Ķiršu svētki + kulinārijas meistarklases ar ķiršiem un citām ogām; Mežs ienāk pilsētā + orientēšanās un sporta pasākumi utt.).
3. Personalizētā ķermeņa kopšanas līnija (darbnīca) – ar iespēju veikt pasūtījumus, pašam veidot, piemēram, ziepes darbnīcās. Ņemot vērā to, ka novadā ir uzņēmumi, kas ražo ķermeņa kopšanas līdzekļus, varētu izveidot šādu darbnīcu, kurā varētu pieteikties uz ekskursijām ražotnēs un pašiem kaut ko izveidot.
4. Selekcijas un ģenētikas sasniegumu centra izveide. Dobeles izsenis ir bijusi slavēta ar selekcionāriem. Šādā centrā būtu redzami Latvijas sasniegumi, simulāciju spēle „Sasiesim aštes” (simulācija parāda, kas notiktu, ja sakrustotu izvēlētos dzīvniekus).

JĒKABPILS PILSĒTA

1. Brīvdabas kino, kur ekrāns tiek nolaists no tilta un skatītāji abos Daugavas krastos var vērot kino uz ūdens.
2. Pasākumu kopums „Pilsēta un Daugava, pilsēta ar divām sejām”:
  - senais un modernais;
  - Daugavas festivāls, pasākumi uz ūdens, muzikālās strūklakas, muzikālās kāpnes, kafējnīca uz ūdens ar skatu placi ar stikla grīdu un izgaismotu ūdeni naktī;
  - saullēkts un saulriets Daugavā.
3. Orientēšanās pasākumi pilsētā. Piemēram, pilsētas tūristiem tiek piedāvāts maršruts, kuru var veikt ar kājām, laivām, riteņiem, segvejiem utt. Atzīmējoties visās norādītajās vietās, tiek piedāvā balvai (pilsētas suvenīrs vai kupons kādas atrakcijas apmeklēšanai utt.).
4. Ūdenslīdzēju sacensības Mežaparkā (karjerā).

JELGAVAS PILSĒTA

1. Jelgava – studentu pilsēta jeb studenti izdaiļo pilsētu. Ainavu arhitektūras studenti piedalās parku veidošanā, piemēram, dekoratīvo augu, krūmu, koku stādīšanā, apgriešanā u.c., pilsētvides ainavas veidošanā. Pašvaldības noslēguma darbiem piedāvā noteiktu vietu pilsētā. Labākais darbs tiek īstenots dabā. Rezultātā Jelgavas pilsētvide būtiski uzlabotos un nebūtu tik industriāla.

2. Plūdu tūrisms, ne vien Jelgavā, bet visā Zemgalē. Projektā piedalās tradicionāli applūstošās teritorijas un vietas. Var skatīties ledus sanesumus Lielupē un Daugavā utt.
3. Pilsēta - Atraciju parks. Latvijā nav neviena ievērojama atrakciju parka, kā tas senāk bija Jūrmalā Dzintaros (Lunaparks). Jelgava ir tuvu Rīgai, un atrakciju parks būtu tuvējo pilsētu iedzīvotāju pievilinātājs. Vasarās Rīgas iedzīvotāji dodas labprāt ārpus galvaspilsētas un tāda īsta un laba piedāvājuma ģimenēm ar bērniem nav. Šis būtu pasākums, Jelgavai ļautu ne tikai „ciest” no Rīgas tuvums, bet arī iegūt. Jāpadomā par atrakcijām ne tikai vasarā, bet arī pārējos gadalaikos. Atraciju parkā varētu būt ierīkots foto sesijas laukums ar dažādām pozēšanas iespējām, piem., izveidotas atraktīvas skulptūras pie kurām / uz kurām var fotografēties. Dinozauru parks bērniem, kur dinozauri ir kā slidkalniņi. Pastāvīgos pasākumus var papildināt ar mobilo atrakciju parku viesošanās vietu. Atraciju parka klasterī būtu jāveido programma, kuras ietvaros pilsētas ciemiņi var pavadīt visu dienu: ir gan vietas, kuras apskatīt, gan kurās var nofotografēties, kurās bērni var rotaļāties, bet vecāki atpūsties, vietas, kura paēst, dažādi izbraukumi (ar laivām, zirgiem, velosipēdiem), vietas, kur klausīties mūziku un dejot utt.
4. Jelgavas Pils svētki. Šobrīd nepelnīti ir aizmirsta Jelgavas pils, kuras popularizēšanai un tūristu piesaistei varētu veidot pils svētkus ar vēsturisku garšu.
5. Latvijas mašīnbūves sasniegumu izstāde, ņemot vērā Jelgavas industriālo uzņēmumu darbības veidus.

REKOMENDĀCIJAS VISĀM PILSĒTĀM:

1. Informācijas, norādes zīmes pilsētās! Ir novērots norādes zīmju trūkums, piemēram, Dobelē, Jelgavā.
2. Informācijas stendi iebraucot pilsētā (uz katra ceļa) ar laukumu automašīnas stāvēšanai – ar pilsētas karti, nozīmīgākajiem un interesantākajiem objektiem, naktsmītnēm, ēdināšanas vietām; ar norādēm, kurus objektus var apmeklēt ar bērniem, ar suņiem u.tml. Izveidot interaktīvos (kodu - RQ) standus, ar kuru palīdzību ir iespējams ar iPhone u.tml. ierīcēm ieskenēt savu maršrutu pilsētā, nokļūt attiecīgā mājaslapā u.c.
3. Reklāma par pilsētas pasākumiem un objektiem TV (ne tikai Ventspilij).
4. Nodrošināt ar sabiedriskajām labierīcībām.
5. Pilnveidot pašvaldību mājaslapas, lai iespējams uzzināt par pilsētā notiekošiem pasākumiem, uzņēmējiem iespējams iepazīties ar pašvaldības piedāvātajiem nekustamajiem īpašumiem/telpām utt.

PROJEKTU KONCEPCIJAS

1.projekts

Projekta nosaukums	<i>Radošo industriju uzņēmumu izveides un attīstības veicināšana</i>
Projekta iesniedzējs	Plānošanas reģions, biznesa inkubators
Projekta nepieciešamība	Pētījuma „Radošo industriju nozares attīstība” ietvaros ir secināts, ka lielākā daļa radošo industriju uzņēmumu ir mikrouzņēmumi un mazie uzņēmumi. Ņemot vērā minēto un nozares īpatnības, šiem uzņēmumiem trūkst kapacitātes paplašināt savu darbību, piesaistīt ārējo finansējumu, komercializēt idejas utt. Tāpat liela daļa radošo industriju pārstāvju ir pašnodarbinātas personas, kas savu darbību varētu paplašināt līdz mikrouzņēmuma līmenim. Savukārt lielo uzņēmumu darbiniekus būtu jāiedvesmo veidot pašiem savs uzņēmums. Izmantojot šāda veida RI uzņēmumu skaita palielināšanu un plašināšanos būtu iespējams panākt RI īpatsvara palielināšanos reģionu ekonomiskajos profilos.
Mērķis	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uzņēmējdarbības uzsākšanas veicināšana RI nozarēs; 2. RI nozares miko un mazo uzņēmumu kapacitātes stiprināšana.
Aktivitātes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Apmācības, kuru ietvaros sniegtu informācija un metodes, kā kultūras nozari veidot nevis kā dotējamu, bet gan pelnošu jomu. Apmācības un informatīvie semināru lielo uzņēmumu darbiniekiem par uzņēmējdarbības uzsākšanu. 2. Radošo ideju „fabrikas” izveide (Tiek izveidota vieta regulārām ideju veidošanas pasākumiem un partneru komandas meklēšanai. Ideju veidošanas un komandas partneru meklēšana tiek vadīta/moderēta.). 3. Ekspertu tīkla izveide RI atbalstam. 4. Biznesa inkubatoru klāsta papildināšana ar pirmsinkubācijas pakalpojumu potenciālajiem RI jomas uzņēmējiem. 5. Aktivitāšu publicitātes pasākumi.
Rezultāti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Notikušas vismaz 6 apmācības par ideju un kultūras produktu komercializēšanu. 2. Izveidota regulāra tikšanās vieta radošo ideju izstrādei un partneru komandas meklēšanai. 3. Nodarbināti vismaz 3 speciālisti, kas regulāri konsultē RI uzņēmējus, „spin out” personas, kas uzsāk uzņēmējdarbību (vismaz 100 konsultācijas gadā vienam speciālistam). 4. Uzņēmējdarbību ir uzsākuši vismaz 10 lielo uzņēmumu darbinieki. 5. Biznesa inkubatorā izveidot specializēts pakalpojums RI uzņēmējdarbības uzsākšanai. 6. Publicitātes pasākumi.

2.projekts

Projekta nosaukums	<i>Izglītības radošo industriju jomā sasaiste ar uzņēmējdarbību</i>
Projekta iesniedzējs	Plānošanas reģions, izglītības iestādes, kas piedāvā RI programmas, uzņēmēju asociācijas, pašvaldības
Projekta nepieciešamība	Pētījuma „Radošo industriju nozares attīstība” ietvaros ir secināts, ka izglītības programmas RI nozarēs ir teorētiskas un nenodrošina audzēkņu sagatavošanu uzņēmējdarbības veikšanai un komerciālu produktu radīšanai. Trūkst sadarbības starp uzņēmējiem un izglītības iestādēm.
Mērķis	<ol style="list-style-type: none"> 1. RI izglītības programmu pilnveidošana atbilstoši tirgus vajadzībām; 2. RI speciālistu kapacitātes stiprināšana; 3. Uzņēmēju iesaistīšana izglītības programmu satura pilnveidošanā un praktisko zināšanu nodošanā audzēkņiem.
Aktivitātes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vieslekciju organizēšana par RI jomām izglītības iestādēs. 2. Konkurss par inovatīvajām idejām/produktiem uzņēmējdarbībā. 3. Uzņēmēju un izglītības iestāžu sadarbības pilotprojekts (uzņēmēji gatavo uzdevumus audzēkņiem, kuri tos izpilda un pēc tam no uzņēmēja seko atgriezeniskā informācija par darba kvalitāti un „kā to vajadzēja darīt”). 4. Darba devēju iesaiste RI izglītības programmu uzlabošanā. 5. Izglītības programmu papildināšana ar uzņēmējdarbībai nepieciešamajiem priekšmetiem.
Rezultāti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Katrā RI programmas piedāvājošā iestādē gada laikā ir notikušas vismaz 4 vieslekcijas. 2. Gadā notiek vismaz 2 konkursi par inovatīvajām idejām/produktiem uzņēmējdarbībā profesionālo un augstāko izglītības iestāžu audzēkņiem, kas apgūst RI specialitātes. Gadā tiek īstenota vismaz viena no konkursa idejām. 3. Īstenots uzņēmēju un izglītības iestāžu sadarbības pilotprojekts. 4. Uzlabotas vismaz trīs RI izglītības programmas (papildinātas ar uzņēmējdarbībai nepieciešamajiem priekšmetiem).

3.projekts

Projekta nosaukums	<i>RI prakses sasaiste ar darba tirgus prasībām</i>
Projekta iesniedzējs	Plānošanas reģions, izglītības iestādes, kas piedāvā RI programmas, uzņēmēju asociācijas
Projekta nepieciešamība	Ir nepieciešams padarīt RI izglītību mūsdienīgu vidējās profesionālās izglītības iestādēs un augstskolās, pilnveidojot normatīvos aktus un sakārtojot finansiālā atbalsta sistēmu gan prakses vadītājiem, gan praktikantiem. Prakses uzņēmumos būtu jāsniedz kā kvalitatīvs pakalpojums, nevis audzēknis/studenti iegūtu pēc iespējas plašāku pieredzi, nevis veiktu „arhīvu kārtošanas darbus” un citas nesvarīgas lietas, kas tieši nav saistītas ar apgūstamo specialitāti. Praktikantiem būtu jāparedz lielāka stipendija (saskaņā ar prakses novērtējumu) prakses laikā, līdz ar to praktikantiem būtu lielāka motivācija iesaistīties prakses uzņēmuma darbībā.
Mērķis	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mūsdienīgas RI vidējās profesionālās un augstākās izglītības izveide. 2. Prakses pakalpojuma izveidošana un attīstīšana.
Aktivitātes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izveidot portālu, kurā tiek ievietota informācija par prakses iespējām RI uzņēmumos reģionā un iespējams meklēt sadarbības partnerus dažādu iedeju un projektu īstenošanai. 2. Izveidot kopā ar uzņēmēju asociācijām prakses vadītāju sertificēšanas sistēmu un noteikumus. 3. Izveidot prakses pilotprojektu pēc jaunās prakses sistēmas.
Rezultāti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izveidota RI sadarbības un prakses platforma. 2. Izveidota prakses vadītāju sertificēšanas sistēma un noteikumi. 3. Īstenots pilotprojekts.

4.projekts

Projekta nosaukums	<i>Radoša pilsēta/reģions bez robežām</i>
Projekta iesniedzējs	Pašvaldība/plānošanas reģions, izglītības iestādes, kuras apgūst RI specialitātes, mākslas un mūzikas skolas, NVO
Projekta nepieciešamība	Pilsētās ir nepieciešams attīstīt vietas RI, veicināt iedzīvotāju radošumu, RI specialitāšu audzēkņiem praktizēties un noslēgumu darbus izstrādāt kā praktiskas īstenojamas idejas. Tāpat katrā no pilsētām tradicionāli darbojas noteiktas ar RI saistītas nozares, līdz ar to ir iespējams veidot specializētus klasterus vai nu jaunu radošo un kultūras produktu radīšanai, vai komercializēt idejas vai dalīties pieredzē un kompetencē.
Mērķis	<ol style="list-style-type: none"> 1. RI attīstība pilsētās ar augstu radošo industriju potenciālu. 2. RI klastera izveide.
Aktivitātes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Specializēta RI klastera attīstība (darba grupu veidošana, izvērtējums, klastera pilotēšana, kapacitātes stiprināšana/izveide, pieredzes apmaiņa utt.). 2. Radošās interneta vietnes izveide, kurā ir aktuāla informācija par RI uzņēmumiem, jauniešiem izglītības iestādēs, prakses vietām, sadarbības tīkliem, dažādām datu bāzēm utt. 3. Vasaras universitātes organizēšana RI jomā. 4. Filmēšanas vietu platformas izveide (zem radošās vietnes). 5. Pašvaldības/reģiona darbinieku radošuma attīstība. 6. RI pārstāvju iesaiste pašvaldības/reģiona attīstības un teritoriālajā plānošanā. 7. Radošo ideju darbnīcu organizēšana, piemēram, par kādas vietas/telpas izmantošanu, vietas atrašanu radošajam kvartālam, atrakciju parka idejām utt. 8. Vasaras radošo nometņu bērniem un jauniešiem organizēšana.
Rezultāti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izveidots specializēts klasteris. 2. Noorganizētas 3 vasaras universitātes RI jomā dažādās nozarēs (piemēram, mūzika, arhitektūra, kino). 3. Izveidota radošā interneta vietne. 4. Izveidota filmēšanas vietu platforma (ievietotas vismaz 30 filmēšanai derīgas vietas). 5. Noorganizētas vismaz 5 apmācības pašvaldības/reģiona darbiniekiem par radošās domāšanas metodēm, ideju ģenerēšanas paņēmieniem utt. 6. RI pārstāvji ir bijuši iesaistīti vismaz 3 attīstības un teritoriālās plānošanas dokumentu izstrādē. 7. Noorganizētas vismaz 4 radošo ideju darbnīcas gadā. 8. Noorganizēta vismaz viena radošā nometne bērniem un jauniešiem gadā.

Izmantotās literatūras un avotu saraksts

NORMATĪVIE AKTI

1. *Attīstības plānošanas sistēmas likums*. LR likums. Latvijas Vēstnesis. 2008. 23.maijs. Nr.80.
2. *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007 – 2013*. Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam: MK noteikumi Nr.564. Latvijas Vēstnesis. 2006. 11.jūlijs, Nr.108.
3. *Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam*: MK noteikumi Nr.564. Latvijas Vēstnesis. 2006. 11.jūlijs, Nr.108.
4. *Par ilgtermiņa politikas pamatnostādņēm "Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam. Nacionāla valsts*: MK rīkojums Nr.264. Latvijas Vēstnesis. 2006. 20.aprīlis, Nr.63.
5. *Par Latvijas Stratēģiskās attīstības plānu 2010.–2013.gadam*: MK rīkojums Nr.203. Latvijas Vēstnesis. 2010. 15.aprīlis, Nr.60.
6. *Par Rīcības plānu politikas pamatnostādņu "Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam. Nacionāla valsts" īstenošanai 2008.-2009.gadā*: MK rīkojums Nr.212. Latvijas Vēstnesis. 2008. 18.aprīlis, Nr.61.
7. *Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Valda Dombrovskā vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai*: MK rīkojums Nr.84. Latvijas Vēstnesis. 2012. 21.februāris, Nr.29.
8. *Par Valsts stratēģisko ietvardokumentu*: MK rīkojums Nr.669. Latvijas Vēstnesis. 2007. 31.oktobris. Nr.175.
9. *Par Zinātnes un tehnoloģijas attīstības pamatnostādņu ieviešanas rīcības plānu 2010.–2011.gadam*: MK rīkojums Nr.243. Latvijas Vēstnesis. 2010. 7.maijs, Nr.72.
10. *Valsts Kultūrkapitāla fonda likums*. LR likums. Latvijas Vēstnesis. 2003. 14.novembris, Nr.161.

LITERATŪRA

1. Baltijas Sociālo Zinātņu institūts. *Kultūras pieejamība novados – aptauja un ekspertu intervijas*. Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2007.
2. **Caune A., Sedlenieks K., Veitners K.** *Kultūras nozares nozīme Latvijas tautsaimniecībā un ES struktūrfondu izmantošana kultūras vajadzībām*. Rīga: SIA „Baltic Project Consulting”, 2006.
3. **Karnīte R., Ābele D., Kubuliņa A., Počs U., Bērziņš L., Teibe M.** *Kultūras sektora tautsaimnieciskā nozīmīguma novērtējums*. Rīga: LZA Ekonomikas institūts, 1998.

4. **Karnīte R., Karnītis K.** *Kultūras nozares ieguldījuma tautsaimniecībā aprēķināšana (statistisko rādītāju pilnveidošana)*. Rīga: Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūts, 2003.
5. **Karnīte R., Kļava M., Traubergs M.** *Kultūras sektora tautsaimnieciskais nozīmīgums*. Rīga: BO SIA „Zinātņu akadēmija Ekonomikas institūts”, 1999.
6. **Ķīlis R.** et al. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam*. Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2007.
7. **Ķīlis R.** et al. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam*. Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2007.
8. **Ķīlis R., Evere E., Kazāks M., Kalniņš E., Kāle M., Selecka A.** *Kultūras sektora ekonomiskā nozīme un ietekme Latvijā*. Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2007.
9. **Ķīlis R., Mūriņš S., Siliņa D., Klāsons G., Kovaļenko M., Selecka A.** *Kultūras patēriņš: kvantitatīvs pētījums*. Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2007.
10. **Ķīlis R., Spuriņš U., Strautiņš P.** *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam. Ziņojums ekonomikā: konkurētspēja un resursi*. Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2008.
11. **Miķelsone A.** *Radošās industrijas nozaru atlase pēc NACE klasifikatora 2. redakcijas*. Rīga: Baltijas Starptautiskais ekonomikas un politikas pētījumu centrs, 2008.
12. **Pikārdis R. G., Toivonens T.E.** *Autortiesību un ar tām saistīto nozaru ekonomiskais ieguldījums Latvijā*. Rīga: Latvijas Republikas Kultūras ministrija, 2005.
13. *Politikas pamatnostādnes Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas*. Nacionāla valsts 2006. - 2015. gadam.
14. **Vanags A., Miķelsone A., Gubins S., Kaņepājs A., Balodis K.** *Radošās industrijas Latvijā*. Rīga: Baltijas Starptautiskais ekonomikas un politikas pētījumu centrs, 2007.
15. **Lassur S., Tafel-Viia K., Viia A.** *Mapping creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania*.
16. **Mollerup P.** *Design for Latvia*. Copenhagen: Mollerup Designlab, 2004.

INTERNETS

1. *Atbalsta programmas*. Pieejams: http://www.nfc.lv/info/?mnu_id=65
2. *Baltijas Starptautiskā akadēmija*. Pieejams: <http://www.bki.lv/lang/lat/index.html>
3. *Birojs*. Pieejams: <http://www.norden.lv/lv/par-mums/office>
4. *Biznesa inkubators IDEJU VIESNĪCA*. Pieejams: <http://www.idejuviesnica.lv/>
5. *Creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania 2010*.
Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/starptnozares/radosa/petijumi.html>

6. *Creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania 2011.*
Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/starpnozares/radosa/petijumi.html>
7. *Deklarācija par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību.* Pieejams:
<http://www.mk.gov.lv/lv/mk/darbibu-reglamentejosie-dokumenti/valdibasdek/>
8. *EEZ finanšu instrumenti.* Pieejams: http://www.norvegija.lv/News_and_events/Jaunami/
9. *EEZ/ Norvēģijas finanšu instrumentu programmas.*
Pieejams: http://www.norvegija.lv/News_and_events/eeagrants/Finanu-instrumenti-2009-2014/EEZ-Norvijas-finanu-instrumentu-programmas
10. *ES kontaktpunkta Latvijā mājas lapa.* Pieejams:
<http://www.ccpl Latvia.lv/index.php?s=1&section=2&subsection=13&group=38>
<http://www.ccpl Latvia.lv/index.php?s=1&section=4>
11. *Hipotēku banka.* Pieejams:
http://www.hipo.lv/lv/attistibas_programmas/mikrokreditesanas_programma
12. *Latvijas reitingi.* Pieejams: <http://www.reitingi.lv/lv/news/ekonomika/66098.htm>
13. *JIC biznesa inkubators.* Pieejams: <http://jic.lv/>
14. *Kultūra un izglītība.* Pieejams:
http://www.riga.diplo.de/Vertretung/riga/lv/06/Kultur_und_Bildung.html
15. *Kultūra.* Pieejams: <http://www.es.gov.lv/tavas-iespejas/es-programmas/kultura>
16. *Kultūras programmas.* Pieejams: <http://www.kkf.lv/#84>
17. *Kurzemes biznesa inkubators.* Pieejams: <http://www.kbi.lv/>
18. *Kurzemes plānošanas reģiona Rīcības plāns 2010-2013.gadam.*
Pieejams: [http://www.kurzemesregions.lv/jomas/Teritorijas_attistibas_planosana/KPR_ricibas_plans_2010 - 2013gadam](http://www.kurzemesregions.lv/jomas/Teritorijas_attistibas_planosana/KPR_ricibas_plans_2010_-_2013gadam)
19. *Kurzemes reģiona attīstības stratēģija.* Pieejams:
http://www.kurzemesregions.lv/jomas/Teritorijas_attistibas_planosana/KPR_attistibas_strategija
20. *Latgales programma 2010. – 2017.gadam.*
Pieejams: <http://www.latgale.lv/lv/padome/planosana>
21. *Latgales stratēģija 2030.* Pieejams: <http://www.latgale.lv/lv/padome/planosana>
22. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam.*
Pieejams: http://www.latvija2030.lv/upload/lias_1redakcija_pilnv_final.pdf
23. *Latvijas Lauksaimniecības universitāte.* Pieejams: www.llu.lv

24. Latvijas Republikas Kultūras ministrija (2008). *Informatīvais ziņojums par radošo industriju un tās politiku Latvijā*. Pieejams: www.km.gov.lv/lv/doc/dokumenti/RI_zinojums.pdf
25. Latvijas Republikas Kultūras ministrija. *Radošā industrija*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/starpnozares/radosas_industrijas.html
26. Latvijas Republikas Kultūras ministrija.
Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/starpnozares/radosa/petijumi.html>
27. *Liepājas universitāte*. Pieejams: <http://www.liepu.lv>
28. *Mazo grantu programma*. Pieejams: http://latvian.riga.usembassy.gov/grants_lv.html
29. *Mērķprogrammu konkursi*. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#119>
30. *Neatkarīgā Rīta avīze. Publicēts 13.04.2012*. Pieejams: <http://nra.lv/ekonomika/70013-latvijas-radoso-profesiju-parstavjiem-pieejams-programmas-kultura-finansejums.htm>
31. Nodarbinātības valsts aģentūra. Pieejams: www.nva.gov.lv
32. *Par mums*. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#44>
33. *Par programmu*. Pieejams: <http://www.brigade.lv/brigade/par-programmu>
34. *Programma „Jaunatne darbībā”*.
Pieejams: <http://www.jaunatne.gov.lv/index.php/raksti-projektu/programma-jaunatne-darbiba>
35. *Projekti*. Pieejams: http://www.lcca.lv/?page_id=13
36. *Projektu aprakstu buklets*.
Pieejams: <http://www.kkplatvija.lv/images/upload/file/KKP-broshura-web.pdf>
37. *Projektu konkursa rezultāti*. Pieejams: <http://www.dobeleva.lv/page/582>
38. *Radošā ekonomika: kā cilvēki no idejām rada naudu*.
Pieejams: <http://culturelablv.wordpress.com/2008/05/31/radosa-ekonomika-ka-cilveki-no-idejam-rada-naudu/>
39. *Rēzeknes augstskola*. Pieejams: <http://www.ru.lv/>
40. *Sastādīts pamatojoties uz informāciju NKC mājas lapā*. Pieejams: <http://www.nfc.lv>
41. *Tradicionālās amatniecības un mākslas industrijas attīstības programma 2011.-2016.gadam Zemgales un Ziemeļlietuvas teritorijai*.
Pieejams: http://www.zemgale.lv/index.php/attstbas-plnoana/plnoanas-dokumenti/cat_view/23-plnoanas-dokumenti/97-zemgales-reiona-plnoanas-dokumenti/100-zemgales-nozaru-attstbas-programmas
42. *UNESCO Latvijā*.
Pieejams: <http://www.unesco.lv/lv/unesco-latvija/unesco-latvija-1/>

43. *Valsts Kultūrkapitāla fonda 2008.gada pārskats*. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#50>
44. *Valsts Kultūrkapitāla fonda 2009.gada pārskats*. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#50>
45. *Valsts Kultūrkapitāla fonda 2010.gada pārskats*. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#50>
46. *Ventspils augsto tehnoloģiju parks*. Pieejams: <http://www.vatp.lv/>
47. *Zemgales plānošanas reģiona attīstības programmā 2008. – 2014.gadam*.
48. Pieejams: http://www.zemgale.lv/index.php/attstbas-plnoana/plnoanas-dokumenti/cat_view/23-plnoanas-dokumenti/97-zemgales-reiona-plnoanas-dokumenti/98-zemgales-plnoanas-reiona-attstbas-programma
49. *Zemgales plānošanas reģiona ekonomiskais profils*. Pieejams: <http://www.zemgale.lv/index.php/attstbas-plnoana/reiona-ekonomiskais-profils>
50. *Zemgales plānošanas reģiona inovatīvās attīstības programmā 2008. – 2014.gadam*.
Pieejama: http://www.zemgale.lv/index.php/attstbas-plnoana/plnoanas-dokumenti/cat_view/23-plnoanas-dokumenti/97-zemgales-reiona-plnoanas-dokumenti/100-zemgales-nozaru-attstbas-programmas
51. *Amsterdamse kunstraad*. Pieejams: www.kunstraad.nl
52. *Atbalsta saņēmēji Latvijā*. Pieejams: <http://www.mediadesklatvia.eu/atbalsta-sanemeji-latvija/>
53. *Community with spirit Latvia*. Pieejams: <http://www.knhm.nl/hoofdmenu/english/community-with-spirit-latvia>
54. *Creative cities Amsterdam area*. Pieejams: <http://www.ccaa.nl>
55. *Creative Europe: support programme for Europe's cultural and creative sectors from 2014*. Pieejams: <http://ec.europa.eu/culture/creative-europe/>
56. *Creative metrapoles: situation analysis of 11 cities*. Pieejams: <http://www.creativemetropoles.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>
57. *Creative metrapoles: situation analysis of 11 cities*. Pieejams: <http://www.creativemetropoles.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>
58. *Establishment of Wi-Fi areas and notifications concerning the locations on Tallinn's webpage and online map*. Pieejams: <http://www.tallinn.ee/Wireless-Internet>
59. *How we work*. Pieejams: <http://www.britishcouncil.org/latvia-arts-and-culture-how-we-work.htm>
60. *Ifa – connecting cultures*. Pieejams: www.ifa.de
61. *Latvia*. Pieejams:

https://www.allianz.com/en/about_allianz/regions_countries/central_und_eastern_europe/latvia/index.html

62. *Tallinn music week*. Pieejams: www.tallinmusicweek.ee

63. *The official guide to business in the Oslo region*. Pieejams: <http://www.oslo.teknopol.no/English>

64. www.telefonplan.com

PĒTĪJUMĀ IZMANTOTI CENTRĀLĀS STATISTIKAS PĀRVALDES NEPUBLICĒTIE DATI, ŠĪ PĒTĪJUMA IETVAROS NOTIKUŠO SEMINĀRU, DISKUSIJU UN INTERVIJU REZULTĀTĀ IEGŪTĀ INFORMĀCIJA.

PIELIKUMI